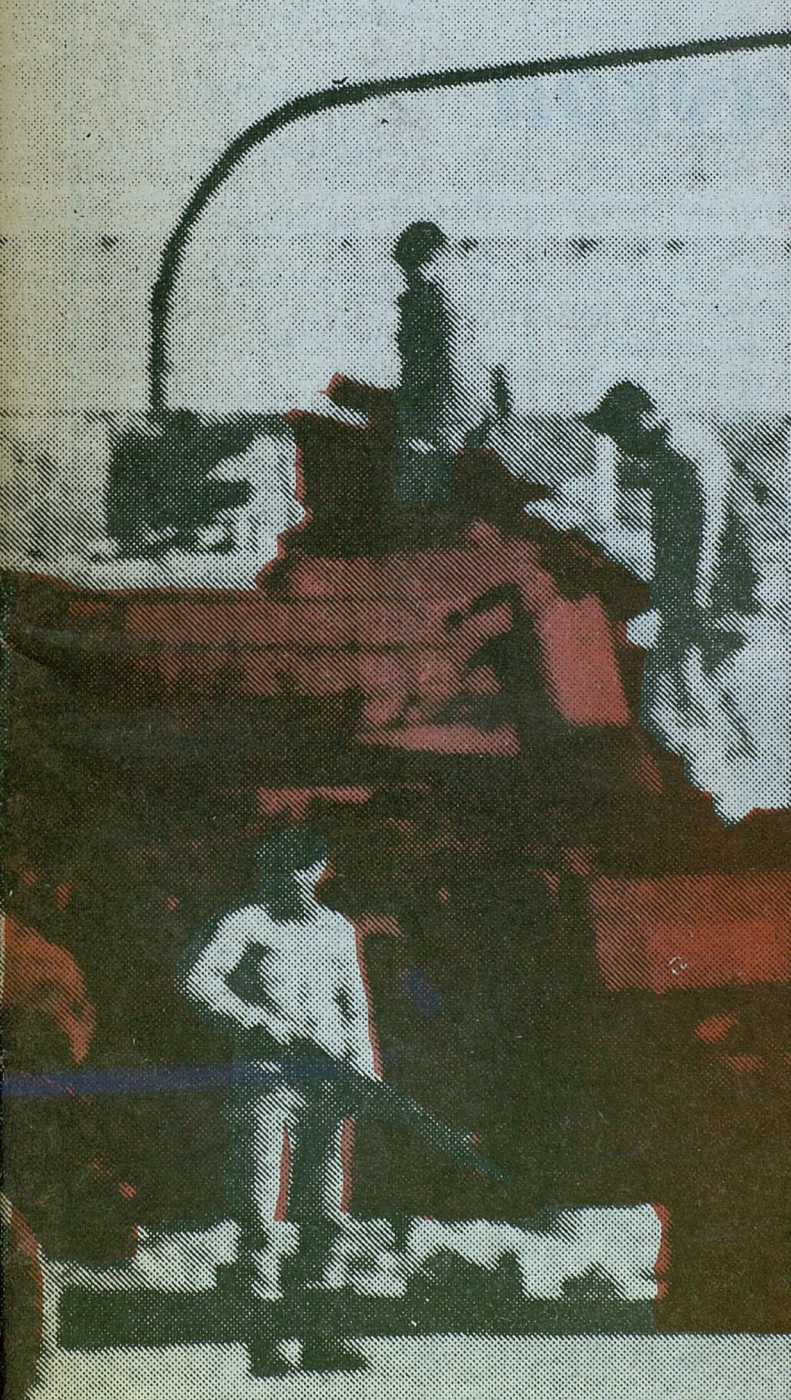

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

αντι

Περίοδος Β', τεύχος 161, Παρασκευή 26 Σεπτέμβρη 1980

Αρχ. 25

ΤΟ πραξικοπημα στην ΤΟΥΡΚΙΑ

Α.ΣΤΑΥΚΟΥ

ΦΘΙΝΟΠΩΡΙΝΑΙ
ΣΚΕΥΕΙΣ
ΜΠΟΣΤ

ΤΑ
ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ
ΜΕΤΡΑ
Κ.ΚΙΤΣΟΥ

Η
ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΤΗΣ Ν.Δ.
Α.ΞΥΔΗ

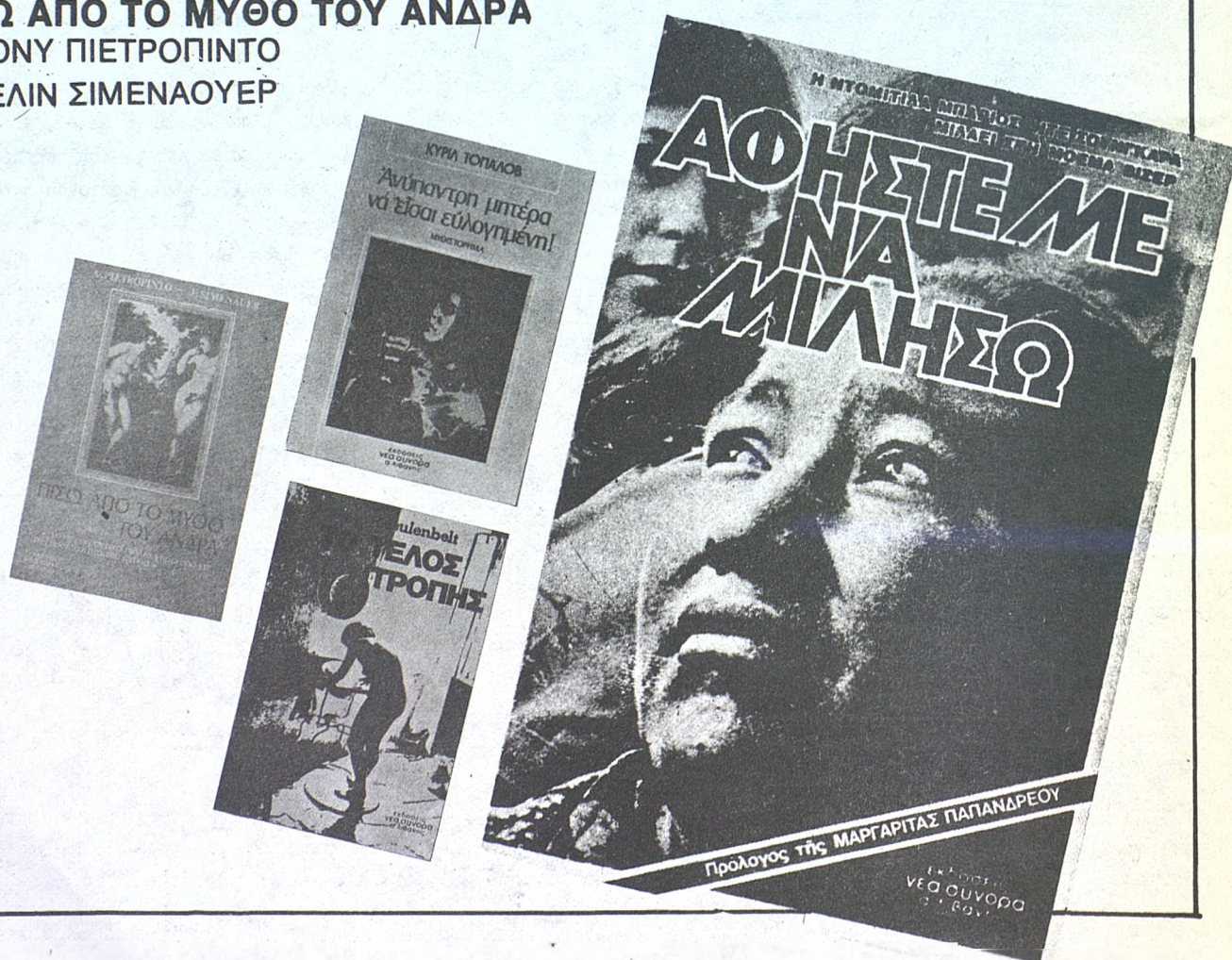
ΑΝΤ. ΛΙΒΑΝΗΣ & ΣΙΑ

“ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ”

ΣΟΛΩΝΟΣ 94, τηλ.: 36 10 589

Ο,τι ενδιαφέρει τη γυναίκα, διαβάζεται και από τον άντρα

- **ΑΦΗΣΤΕ ΜΕ ΝΑ ΜΙΛΗΣΩ**
τῆς Βολιβιανῆς
ΝΤΟΜΙΤΙΛΑ ΜΠΑΡΙΟ ΝΤΕ ΣΟΥΝΓΚΑΡΑ
- **ΑΝΥΠΑΝΤΡΗ ΜΗΤΕΡΑ**
τοῦ ΚΥΡΙΑ ΤΟΠΑΛΩΒ
- **ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΝΤΡΟΠΗΣ**
ΑΝΙΑ ΜΕΥΛΕΜΠΕΛΤ
- **ΠΙΣΩ ΑΠΟ ΤΟ ΜΥΘΟ ΤΟΥ ΑΝΔΡΑ**
ANTONY ΠΙΕΤΡΟΠΙΝΤΟ
- ΖΑΚΕΛΙΝ ΣΙΜΕΝΑΟΥΕΡ

Περίοδος Β'
Χρόνος 6ος
Τεύχος 161

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60, Αθήνα 601
τηλ. 732.713 - 732.819

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ	4
ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΕΣ	5
ΑΝΤΙ-ΘΕΣΕΙΣ	6
ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ	
Έλθεττε - Ουγκάντα -	8
ΜΠΟΣΤ: Φθινοπωρινά σκέψεις	10
ΑΝΤΙΘΕΜΑ	
ΔΗΜΟΥ ΤΕΝΙΑ: Υποθαμισμένη	
θεατρικότητα	9
ΑΣΤΕΡΗ ΣΤΑΓΚΟΥ:	
Τό πραξικόπημα στην Τουρκία	12
Γ. ΚΑΛΑΪΤΖΗ:	14
ΑΝΤΙ-ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ	
ΔΙΟΝ. ΣΚΑΛΟΥ: Έλαφρύνσεις	
χωρίς ελαφρυντικά	15
Κ. ΚΙΤΣΟΥ: Νέες φορολογικές	
«ελαφρύνσεις»	16
ΡΕΠΟΡΤΕΡ: Άλεξανδρούπολη: 'Η	
«Ν.Δ.» άνιχνεύει τὰ σύνορά της...	18
ΧΡ. ΚΥΡΙΑΖΗ: 'Η «κρίση» στο	
ΠΑΣΟΚ Θεσσαλονίκης	28
Β. ΠΑΣΣΑ: Ταξική πολλαπλότητα	
καί τό πρόβλημα τής εξουσίας	30
ΑΛ. Γ. ΞΥΔΗ: 'Εξι χρόνια	
έξωτερικής πολιτικής	21
Γ. ΜΠΑΧΑΡΑ: 'Η πολωνική κρίση ...	34
Ν. ΧΡ.: 'Ο πολωνικός τύπος -	
άπό τήν άπειλή στην υποχώρηση ...	36
- 'Ο έλληνικός τύπος καί ή	
πολωνική κρίση	38
ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	40
ΝΤ. ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ-ΡΟΓΚΑΝ:	
Εικαστικοί καλλιτέχνες στο	
φεστιβάλ τής «Αύγης»	41
ΜΑΙΡΗΣ ΧΑΡΑΜΗ-Κ. ΤΣΙΠΗΡΑ:	
Καραγκιόζης '80	42
ΛΟΥΚΙΑΣ ΡΙΚΑΚΗ-Ν. ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ	
Μιά «υπερπαραγωγή» γιά κλάμματα ..	44
Γ. ΛΕΩΤΣΑΚΟΥ:	
'Από τόν Μικρούτσικο στόν Ξαρχάκο	48
ΑΝΝΥΣ ΚΟΛΤΣΙΔΟΠΟΥΛΟΥ:	
Κάτι γιά τήν ύγεια μας	49
ΒΙΒΛΙΟ-ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ	50
ΔΙΑΛΟΓΟΣ	52

Η ΤΟΥΡΚΙΑ ΚΑΙ ΜΕΙΣ

ΤΟ ΠΡΑΞΙΚΟΠΗΜΑ στην Τουρκία δίκαια άνησούχησε καί προβλημάτισε τὰ πολιτικά κόμματα καί τήν κοινή γνώμη τοῦ τόπου. Είναι περίπου αὐταπόδεικτο, ὅτι κάθε εξέλιξη στή γειτονική χώρα συναρτάται καί διαπλέκεται στενά ὄχι μόνο μέ τήν ἔξωτερική μας πολιτική ἀλλά ρίχνει καί μιὰ σαφή σκιά στή διαμόρφωση τῶν πλαισίων τοῦ πολιτικοῦ παιχνιδιοῦ καί στοῦ ἔσωτερικοῦ τῆς χώρας. Τό πραξικόπημα στην Τουρκία ἔκανε πιά πολύπλοκες τίς σχέσεις τῶν δύο χωρῶν καί εἰσάγει - μακροπρόθεσμα - περισσότερους ἀνεξέλεγκτους παράγοντες στή διευθέτηση τῶν μεταξύ τους προβλημάτων.

ΔΕΝ ΠΡΕΠΕΙ πάντως νά παραλείψουμε ὀρισμένες καίριες ἐπισημάνσεις πού προκύπτουν ἀπό τὰ τουρκικά. Πρίν ἀπ' ὅλα ἡ ἀνησυχητική ἐφεκτικότητα τῶν δυτικῶν χωρῶν στό πραξικόπημα. Οἱ περισσότερες εὐρωπαϊκές κυβερνήσεις, οἱ διάφοροι ὀργανισμοί τῆς ΕΟΚ, δέν μπόρεσαν νά συγκαλύψουν τήν ἀνακούφισή τους γιά τήν πρωτοβουλία τοῦ στρατοῦ πῶς ἀπό τήν ἐπίσημη "ἐπιφυλακτικότητα" τῶν συγκρατημένων ἐπίσημων δηλώσεών τους. Παράλληλα δέν πρέπει νά ὑπάρχει ἀμφιβολία γιά τό ρόλο τῶν ΗΠΑ στήν προπαρασκευή, ἔγκριση καί παρασκηνιακή παρακολούθηση τῆς ἐκτροπῆς. Τό πικρό δίδαγμα, πού ἐπικυρώνεται γιά ἄλλη μιὰ φορά, εἶναι πῶς οἱ δημοκρατικοί θεσμοί μιᾶς χώρας, ὅταν ἀποτελοῦν ποτέ ἀντικείμενο στοιχειώδους σεβασμοῦ, ὅταν ὑποτίθεται πῶς διακυβεύονται "οὐσιώδη συμφέροντα" τοῦ Δυτικοῦ κόσμου. Καί χρειάζεται μεγάλη προσοχή σ' αὐτό τό σημεῖο ἐκείνων, πού ταυτίζουν τήν ΕΟΚ μέ μιὰ αὐτοματική ἐγγύηση τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος στήν Ἑλλάδα.

ΠΙΣΤΕΥΟΥΜΕ, ἐπίσης, πῶς δέν ὑπάρχουν στοιχεῖα σέ τέτοια ἔκταση καί ποιότητα πού νά τροφοδοτοῦν βάσιμα τίς ἐλπίδες, ὅτι οἱ Τοῦρκοι στρατηγοί "διευκολύνουν" τήν ἐπίλυση τῶν ἑλληνοτουρκικῶν ἐκκρεμοτήτων. Βέβαια, εἶναι πάντα βάσιμο τό ἀξίωμα ὅτι στρατιωτικές κυβερνήσεις, ἐξαρτημένες ἀπό τόν ξένο παράγοντα καί χωρίς ὑποχρέωση νά ἀναφέρονται στήν κοινή γνώμη, παρουσιάζουν μικρότερες τριβές καί ἀντιστάσεις ἀπό τήν "πολιτική τάξη". Μιά τέτοια, προσέγγιση τοῦ προβλήματος στήν περίπτωση τῆς Τουρκίας θά ἀγνοοῦσε μιὰ ἰδιόρρυθμη αὐτονομία τοῦ στρατοῦ τῆς καί τό γεγονός ὅτι ἡ "Χούντα" δέν εἶναι ἐνιαία, ὅτι βάλλεται καί μέσα στό στράτευμα καί, κυρίως, ὅτι ἀποφασιστικό ρόλο στήν διαμόρφωση τῶν μέχρι τώρα τουρκικῶν ἐπιδιώξεων ἔπαιξε ὁ ἴδιος ὁ στρατός, τότε ἀπό τὰ παρασκήνια καί τώρα - γιατί ὄχι; - ἀπό τό προσκήνιο.

ΕΝΔΕΧΟΜΕΝΩΣ, πάντως, καί εἰδικά στό θέμα τοῦ ΝΑΤΟ, νά ὑπάρξουν "ὑποχωρήσεις", πού θά προϋποθέτουν ὅμως καί τίς ἀντίστοιχες ἑλληνικές διευθετήσεις - πού δέν θά αἰρουν ὅμως καί τὰ στοιχεῖα τῆς πιά ἐπικίνδυνης ἐμπλοκῆς, τῆς ὑφαλοκρηπίδας δηλαδή, καί τῶν εὐρύτερων στρατηγικῶν στόχων γιά τήν Κύπρο καί πιθανῶς τό καθεστῶς τῶν νησιῶν τοῦ Αἰγαίου.

ΤΑΥΤΟΧΡΟΝΑ, τὰ τουρκικά ὑποδηλώνουν ὅτι τό αἷτημα γιά βάθαιμα καί διεύρυνση τῶν δημοκρατικῶν θεσμῶν, γιά μιὰ πραγματικά πολύπλευρη καί ἀνεξάρτητη πολιτική, εἶναι ὁρος ἐπιβίωσης τῆς ἐθνικῆς μας προοπτικῆς, εἶναι ἡ μόνη ἐγγύηση μιᾶς ὁμαλῆς πορείας σ' ἕνα μέλλον, πού, καί στόν γειτονικό μας χώρο καί παγκόσμια, προβάλλει ταραγμένο, ἀνήσυχος καί ἐπικίνδυνος.

ΠΙΟ ΠΕΡΑ, ἂν ἡ κυβέρνηση δέν θέλει καί δέν μπορεῖ νά σταθεῖ μέ τόλμη ἀπέναντι στά τουρκικά, κάθε Ἑλληνας δημοκράτης ὀφείλει, μέ ὅσα μέσα διαθέτει, νά σταθεῖ ἀλληλέγγυος μέ τούς συντρόφους πού δίπλα μας βασανίζονται, δολοφονοῦνται καί φимώνονται, ἐπειδή κάπου ἡ δρᾶσή τους καί ἡ ἔκφρασή τους διαταράσσει τίς ἰσορροπίες τοῦ "ἐλεύθερου κόσμου".

anti

‘Η κ. Θάτσερ, τό πραξικόπημα τών στρατηγών καί τό «άντινατοϊκό χαρτί»

ΣΤΗΝ ΑΤΡΑΚΤΟ τοῦ εἰδικοῦ ἀεροπλάνου τῆς RAF κυμάτιζαν ἡ ἑλληνική καί ἡ βρετανική σημαία... Καί ὅταν, τελικά, ἐμφανίσθηκε ἡ «σιδερένια κυρία», οἱ δημοσιογράφοι – μπασμένοι καί στά κοσμικά – κατέγραψαν λεπτομερῶς τήν ὥραία ἀμφίεση: μπλέ τσιγιέρ, ἀσπρα γάντια καί «ἀστραφτερή, κατάξανθη κόμωση»...

ΣΤΗΝ ΑΡΧΗ, ἡ κ. Θάτσερ μίλησε γιά τήν πατροπαράδοτη ἑλληνοβρετανική φιλία. Ὑστερα, παίρνοντας θάρρος ἀπό τή θερμή ὑποδοχή, εἶπε πῶς ἦλθε ἐδῶ «γιά νά πληροφορηθεῖ – μεταξύ ἄλλων – τίς ἀπόψεις τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως γιά τίς ἐπιπτώσεις τῆς σοβιετικῆς εἰσβολῆς στό Ἀφγανιστάν». Καί τό βράδυ, στό ἐπίσημο γεῦμα πού τῆς παρέθεσε ὁ κ. Ράλλης, προχώρησε ἀκόμα πιό πολύ: «Τό δημοκρατικό μας σύστημα καί ὁ εὐρωπαϊκός μας πολιτισμός – εἶπε – ἀπειλοῦνται ἀπό αὐτούς πού δέν κατέχουν οὔτε τό ἕνα, οὔτε τό ἄλλο... Ἡ ἀπόφασή σας νά ἐφοδιάσετε τίς ἐνοπλές σας δυνάμεις μέ σύγχρονα καί ἀποτελεσματικά ὅπλα – ὅπως αὐτά πού διαθέτει ἡ Βρετανία καί πού προσφέρεται νά σᾶς πωλήσει – πρέπει νά χαιρετισθεῖ ἀπ’ ὅλους τοὺς συμμάχους, ἐφόσον ἡ σοβιετική στρατιωτική ἰσχὺς εἶναι μιά ὁρατὴ ἀπειλή στήν ἰσορροπία δυνάμεων μεταξύ Ἀνατολῆς-Δύσεως... Ἡ μελλοντική μας ἀσφάλεια ἐξαρτᾶται ἀπό τήν καλὴ ὑγεία τοῦ ΝΑΤΟ. Γι’ αὐτό πρέπει νά ἐπιστρέψετε τό ταχύτερο στό ΝΑΤΟ» (χωρίς πείσματα καί ἀπριόρι ὅρους).

ΜΕΣΑ Σ’ ΑΥΤΟ τό «κλίμα», ὅπου ἡ παραδοσιακὴ ἑλληνοβρετανική φιλία, ὁ Περικλῆς, ὁ Ντίκενς, ὁ Μπάυρον, ὁ Σεφέρης, ἀνακατώθηκαν μέ τό Ἀφγανιστάν, τήν Εὐρώπη, τὰ Βαλκάνια, τοὺς Πολωνοὺς ἐργάτες καί τό πραξικόπημα τῶν στρατηγῶν στήν Τουρκία, ἡ κ. Θάτσερ προσπάθησε νά πραγματώσει τοὺς σκοποὺς τῆς ἐδῶ ἐπίσκεψής της: Νά προωθήσει τίς βρετανικὲς ἐξαγωγές στήν Ἑλλάδα, νά ἐξασφαλίσαι τήν ἀγορά βρετανικοῦ πολεμικοῦ ὕλικου (τάνκς, πυραύλους κ.λπ.) ἀπὸ τίς ἑλληνικὲς ἐνοπλές δυνάμεις, ν’ ἀνοίξει δρόμους γιά τήν ἀνάκτηση θέσεων καί ἐπιρροῆς – βρετανικῶν θέσεων καί βρετανικῆς ἐπιρροῆς – στή γύρω περιοχὴ.

‘Ενα ἐκλογικὸ παιχνίδι

Σ’ ΟΛΑ τὰ παραπάνω αὐτά, ἡ κυβέρνηση ἀντέδρασε «μέ ἐνγένεια καί σταθερότητα»: «Εἴμαστε πρόθυμοι – εἶπαν οἱ Ἕλληνες συνομιλητές τῆς κ. Θάτσερ – νά συμβάλουμε στή διεύρυνση τῶν βρετανικῶν ἐξαγωγῶν... Ἀλλά παρακαλοῦμε, μὴ λησμονεῖται πῶς ἡ Ἑλλάδα εἶναι καί καπνοπαραγωγὸς χώρα καί πῶς ἐκτιμοῦμε ἰδιαίτερα τὰ ἐξαίρετα πετρέλαια τῆς Βόρειας Θάλασσας!» Ὅσο γιά τίς ἀπόψεις τῆς «σεδερένιας κυρίας» περὶ ΝΑΤΟ καί ἀνάγκης ἀμέσου ἐπανόδου σ’ αὐτό «χωρίς ὅρους», ἡ κυβέρνηση – ἂν θὰ πιστέψουμε ὀρισμένους ἀπολογητές της – «τά εἶπε στήν κ. Θάτσερ ἔξω ἀπὸ τὰ δόντια: Δέν ἐπιστρέφουμε στό στρατιωτικὸ ΝΑΤΟ, παρὰ μόνο ἂν κρατηθεῖ τό περιεχόμενο ἢ «τουλάχιστον τό πνεῦμα» τῆς συμφωνίας Ντάβου-Χαίηκ. Καί δέν πρόκειται νά ὑπογράψουμε νέα συμφωνία γιά τίς ἐδῶ ἀμερικανικὲς δάσεις, παρὰ μόνο ἂν τακτοποιηθεῖ ἡ ἐπάνοδός μας στό ΝΑΤΟ».

ΓΙΑ ΤΗ «σκληρὴ» αὐτὴ γραμμὴ (πού ἡ ἴδια ἡ κυβέρνηση ἀποκαλεῖ «ἐλληνικὴ ἀντίσταση»...), ὁ κ. Μητσοτάκης βεβαιώνει πῶς δέν θὰ ὑπάρξει παρέκκλιση καμία: «Τὰ ἴδια θὰ ποῦμε, λέει, καί στὸν Ἀμερικανὸ κ. Μάσκι, καί στὸν Δυτικογερμανὸ Γκένσερ, καί σ’ ὅλους τοὺς ἄλλους συμμάχους μας». (Ἡ συνάντηση Μητσοτάκη-Μάσκι, εἶχε προγραμματισθεῖ γιά χθές Πέμ-

πη). Κατά τήν παραμονή του, μάλιστα, στήν Ἀλεξανδρουπόλη, κατὰ τό ἐκεῖ περιφερειακὸ συνέδριο τῆς «Νέας Δημοκρατίας», ὁ Ἑλληνας ὑπουργὸς Ἐξωτερικῶν, μιλώντας σ’ ἕνα στενὸ κύκλο φίλων του, δέν ἀπέκλεισε καί κάποιο ἐκλογικὸ παιχνίδι, μέ βάση τό «άντινατοϊκό χαρτί»: «Θά περιμένουμε, εἶπε, ὥς τό τέλος τοῦ χρόνου... Καί ἂν δέν γίνει τίποτε, τότε, δέν θὰ διατάσουμε ν’ ἀποσύρουμε τήν αἴτησή μας ἐπανόδου στό στρατιωτικὸ ΝΑΤΟ, ζητώντας, παρὰλλήλα, ἀπὸ τοὺς Ἀμερικανούς νά κλείσουν τίς δάσεις τους. Στήν περίπτωση αὐτή, δέν ἀποκλείεται νά προσφύγουμε ἀμέσως στίς ἐκλογές, μέ βασικὸ αἷτημα τήν «κύρωση» τῶν ἀποφάσεων μας ἀπὸ τὴ λαϊκὴ ἐνυμηγορία».

ΟΠΩΣ ΕἶΝΑΙ γνωστὸ, γιά τό «παιχνίδι» αὐτό, πού «θὰ ὑπερφαλάγγιζε σέ ἀντινατοϊκά συνθήματα τὸν πρόεδρο τοῦ ΠΑΣΟΚ», εἶχαν γράψει, πρὶν καιρὸ, οἱ «Τάιμς» καί οἱ «Νιού Γιόρκ Τάιμς».

‘Ολα θὰ πηγαινιν καλὰ ἂν...

ΩΣΤΟΣΟ, οἱ «Τάιμς» τοῦ Λονδίνου, σέ ἀνταπόκριση τοῦ Μάριο Μοντιάνο ἀπὸ τήν Ἀθήνα, μᾶς βεβαιώνουν τώρα πῶς ὅλα θὰ πηγαινιν καλὰ μέ τήν ἐπανεκτίναξη, ἂν δέν μεσολαβοῦσε τό πραξικόπημα τῶν «πασάδων» στήν Τουρκία. «Ὁ στρατηγὸς Ρότζερς – ἐξηγεῖ ἡ βρετανικὴ ἐφημερίδα – πέτυχε ἕνα νέο σχέδιο γιά τήν ἐπανεκτίναξη τῆς Ἑλλάδας στό στρατιωτικὸ ΝΑΤΟ, ἀλλὰ ἡ τελικὴ του ἔγκριση «ἀναβλήθηκε» μετὰ τό πραξικόπημα τῆς 12ης Σεπτεμβρίου, στήν Ἀγκυρα».

ΤΙ, ΑΚΡΙΒΩΣ, προβλέπει ὅμως τό νέο αὐτό σχέδιο Ρότζερς; Ἰδού τὰ κύρια του σημεῖα, ὅπως τὰ καταγράφει ὁ Μ. Μοντιάνο: α) Ἡ Τουρκία αἶρει τίς ἀντιρροήσεις της γιά τήν ἐπάνοδο τῆς Ἑλλάδας στό στρατιωτικὸ ΝΑΤΟ καί συγκατατίθεται ὅπως τὰ θέματα «ἀνακατανομῆς» τοῦ ἐπιχειρησιακοῦ ἐλέγχου στό Αἰγαῖο, συζητηθοῦν μετὰ τήν ἑλληνικὴ ἐπανεκτίναξη. β) Σέ ἀντάλλαγμα, γιά τήν τουρκικὴ αὐτὴ ὑποχώρηση, ἡ Ἑλλάδα δέχεται ὅπως θεωρήσει ὅλες τίς ρυθμίσεις πού ὑπῆρχαν πρὶν ἀπὸ τὸν Αὐγούστο τοῦ 1974 σάν «μὴ ἰσχύουσες». Δέχεται ἐπίσης ὅπως ἀρχίσει ἀπ’ εὐθείας διαπραγματεύσεις μέ τήν Τουρκία, μέ βασικούς συνομιλητές τοὺς διοικητὲς τῶν ἀρχηγείων Σμύρνης καί Λάρισας. Μέχρι τώρα, ἡ ἑλληνικὴ θέση ἦταν ὅτι ἡ ἑλληνικὴ ἐπανεκτίναξη εἶναι θέμα πού ἀφορᾷ τό ἀρχηγεῖο τοῦ ΝΑΤΟ καί ὄχι τήν Ἀγκυρα... γ) Γιά σκοποὺς τοῦ ΝΑΤΟ μόνον, ὁ ἑλληνικὸς ἐναέριος χώρος περιορίζεται στὰ ἑξὶ μίλια (ἀπὸ δέκα πού εἶναι σήμερα), ἐναρμονιζόμενος μέ τήν ἔκταση τῆς ἑλληνικῆς αἰγιαλίδας ζώνης πού εἶναι ἐπίσης ἑξὶ μίλια.

‘Απὸ τήν εὐφορία στήν ἀνησυχία

ΜΕΧΡΙ τήν περασμένη Τρίτη, ἡ ἑλληνικὴ κοινὴ γνώμη δέν ἤξερε τό σχέδιο αὐτό ἢ ἤξερε – ὄχι βέβαια, ἀπὸ κυβερνητικὲς ἀνακοινώσεις – μερικὲς, ἐπιμέρους πτυχές του μόνον. Τό σχέδιο ὅμως γνώριζαν καί ὁ κ. Ράλλης καί ὁ κ. Μητσοτάκης καί ὁ «μέγας ἄρχων τῆς ἐθνικοφροσύνης» κ. Ἀδέρωφ. Ἔτσι, κανεῖς τους δέν εἰδεξε πῶς ἀνησυχῇ, ὅταν τὰ τάνκς τῶν Τούρκων στρατηγῶν κύλησαν στοὺς δρόμους τῆς Ἀγκυρας καί τῆς Κωνσταντινουπόλης, τὴ νύχτα τῆς 12ης Σεπτεμβρίου. Φυσικά, ἀνακυκλώθηκαν κάποιες μνήμες καί ἐμπειρίες, ἀπὸ τὰ «καθ’ ἡμᾶς», καθόλου εὐάρεστες. Ἡ κυβέρνηση σκέφτηκε ἔτσι, πῶς

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΕΣ

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ

Τετάρτη 10

● Ένώ δέχεται σφοδρές επικρίσεις από την αντιπολίτευση σχετικά με την απόφασή του για άρση της ΝΟΤΑΜ 714, ο Τούρκος πρωθυπουργός Ντεμιρέλ, δηλώνει ότι θα επιδιώξει την ειρηνική επίλυση των ελληνοτουρκικών διαφορών.

● Σέ 2,5 δισ. δολάρια προβλέπεται ότι θα φτάσει φέτος το εξωτερικό έλλειμμα της Ελλάδας, σύμφωνα με στοιχεία σχετικής έκθεσης του ΟΟΣΑ.

● Σάν προεκλογικό - δημαγωγικό μέτρο κρίνει η αντιπολίτευση τα πρόσφατα κυβερνητικά μέτρα φορολογικής «ελάφρυνσης», σε συζήτηση πού έγινε στη Βουλή. Σχετική είναι και η στάση συνδικαλιστικών φορέων και παρατάξεων.

Πέμπτη 11

● Μέ επικρίσεις και σχόλια για «δεξιά στροφή» αντιμετωπίζουν τα πολιτικά κόμματα της Κύπρου τον ανασχηματισμό της κυβέρνησης πού απόφασσε ο κ. Κυπριανού, στις 9 Σεπτεμβρίου.

● Κλείνουν 7 χρόνια απ' τό πραξικόπημα του Πινσέτ στη Χίλη: ή χούντα, σε μιά επίδειξη πολιτικής επιθετικότητας και κυνισμού, διοργανώνει δημοψήφισμα: ΝΑΙ ή ΟΧΙ στον δικτάτορα, για όκτώ ακόμα χρόνια...

● Σύμφωνα με πληροφορίες της τουρκικής εφημερίδας «Χουριέτ», τό ΝΑΤΟ ελπίζει σε μιά απόφαστική παρέμβαση της στρατιωτικής ηγεσίας της Τουρκίας για την επίλυση της πολιτικής «Κρίσης».

Παρασκευή 12

● Αρχίζει ή σοσιαλιστική διάσκεψη Ν. Ευρώπης στη Μασσαλία, όπου μετέχουν οι Α. Παπανδρέου, Φρ. Μιττεράν, Μπ. Κράφι, Φελ. Γκονζάλες. Τή συνάντηση διοργανώνει τό Σ.Κ. Γαλλίας και έχει σαν θέμα την «Οικοδόμηση των Ένωμένων Πολιτειών της Μεσογείου».

● Τό στρατιωτικό πραξικόπημα στην Τουρκία αντιμετωπίζεται με ανάκληση από κύκλους του ΝΑΤΟ. Ο αρχηγός των τουρκικών ενοπλων δυνάμεων και του πραξικοπήματος στρατηγός Έβρέν δήλωσε ότι θα σχηματισθεί «σύντομα πολιτική κυβέρνηση», ενώ φτάνουν οι πρώτες ειδήσεις για την εξάπλωση της τρομοκρατίας του νέου καθεστώτος.

Σάββατο 13

● Καταργούνται οι προαγωγικές και απολυτήριες εξετάσεις Γυμνασίου, ή βαθμολογία στό Δημοτικό, τροποποιείται τό σύστημα εισαγωγικών εξετάσεων στό Λύκειο και θεσπίζεται ή αυτόματη προαγωγή στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση.

Δευτέρα 15

● Σάν πίεση προς την ελληνική κυβέρνηση θεωρείται ή επίδοση του σχεδίου συμφωνίας της Ουάσιγκτων για τή ρύθμιση του προβλήματος των αμερικανικών βάσεων.

● Αρχίζουν και πάλι οι διακοινοτικές συνομιλίες στην Κύπρο, μετά την αποδοχή, και απ' τά δύο μέρη, της συμβιβαστικής «φόρμουλας Βαλντχάιμ».

Τρίτη 16

● Σε δηλώσεις του, ό στρατηγός Έβρέν, αρχηγός της Χούντας της Τουρκίας, ανέφερε ότι τό καθεστώς του θά καταβάλει «κάθε προσπάθεια για τήν επάνοδο της Έλλάδας στό ΝΑΤΟ».

● Για «... απόφασιστική πάλη ενάντια σε κάθε ενέργεια πού ... αποσκοπεί στην εξασθένιση του κρατικού συστήματος και των συμμάχων μας» έκανε λόγο ό αντιπρόεδρος της πολιτικής κυβέρνησης Γιαγκιέλσκι σε όμιλία του σε συνεδρίαση του ύπουργικού συμβουλίου.

Τετάρτη 17

● Σε σύσκεψη 300 ανεξαρτήτων συνδικαλιστικών εκπροσώπων από όλόκληρη την Πολωνία υπό την προεδρία του Λέχ Βαλέσα, αποφασίστηκε ή δημιουργία Έθνικής Συνομοσπονδίας Έργατών.

● Χωρίς να ληφθεί καμία απόφαση τερματίζεται ή Διάσκεψη Κορυφής των πετρελαιοπαραγωγών χωρών, πού απείλησε την ίδια την ύπαρξη του ΟΠΕΚ· τό αδιέξοδο δημιουργήθηκε μετά την άρνηση της Λιβύης, της Άλγερίας και της Περσίας να συζητήσουν τό σαουδιακό σχέδιο μακροπρόθεσμης στρατηγικής, πριν να δεχτεί να περιορίσει την παραγωγή της ή Σαουδική Άραβια.

Πέμπτη 18

● Κίνδυνος πολεμικής σύρραξης μεταξύ Ιράκ και Περσίας μετά την καταγγελία εκ μέρους του Ιράκ της συμφωνίας πού είχε ύπογράψει με την Περσία τό 1975·αί τή θέση υπό τόν έλεγχο της Ιρακινής Κυβέρνησης της υδάτινης όδου Σάτ-Ας-Αραμπ, μονοδικής πρόσβασης του Ιράν στον Περσικό Κόλπο.

Παρασκευή 19

● Με νομοσχέδιο πού κατέθεσε στη Βουλή ό ύπουργός Συντονισμού κ. Μπούτος, καλύπτονται απ' εύθείας από τό κράτος, με τή χορήγηση δωρεάν κεφαλαίων, μέχρι και τό 50% του κόστους επενδύσεων.

Σάββατο 20

● Σε επίσημη δήλωσή του ό Άμερικανός ύπουργός Έξωτερικών Σύντμαν Μάσκι συνδέει τις πρόσφατες κινήσεις σοβιετικών στρατευμάτων στα σύνορα της Πολωνίας με τις πρόσφατες πολιτικές εξελίξεις στη χώρα αυτή.

● Ένώ ή στρατιωτική Χούντα της Τουρκίας επιταχύνει τή συνοπτική διαδικασία για τις δικές των «τρομοκρατών», ό στρατηγός Έβρέν αναθέτει τό σχηματισμό κυβέρνησης στον ε.α ναύαρχο Μπουλέντ Ούλονσού.

Δευτέρα 22

● Ένώ πυκνώνουν οι πληροφορίες για τήν δέυση των αντιθέσεων στους κόλπους της Ν. Δ. ό Α. Παπανδρέου συναντάται με τόν Πρόεδρο της Δημοκρατίας Κ. Καραμανλή: τό περιεχόμενο της συνομιλίας παρέμεινε απόρρητο.

θέ έπρεπε κάτι νά πεί περί δημοκρατίας, δημοκρατικών θεσμών κ.λπ - «μέ σύνεση και αυτοσυγκάτηση». (Βλέπε και δήλωση - εύχολόγιο του κ. Μητσοτάκη). Πέραν από αυτό, ή κυβέρνηση πσίτεψε πώς μέ τούς στρατηγούς στην έξουσία, χωρίς τήν παρεμβολή των πολιτικών ή του κοινοβουλίου, τό σχέδιο Ρότζερς θά μπορούσε νά περάσει εύχερέστερα. Καί, ξαφνικά, όλόκληρο σχεδόν τό κυβερνητικό συγκρότημα, μιά και τό θέμα της επανένταξης έγινε τό «πρόβλημα των προβλημάτων» της ελληνικής έξωτερικής πολιτικής, καταλήφθηκε από αισθήματα εύφορίας!

ΩΣΤΟΣΟ, μιά έβδομάδα αργότερα, ή εύφορία ύποχώρησε, για νά δώσει τή θέση της στην άδημονία και άνησυχία. Τό «κλίμα» στό κτίριο της όδου Ζαλοκώστα, είχε αλλάξει! «Μέ τούς στρατιωτικούς στην έξουσία - άκουες τώρα - ποτέ δέν μπορείς νά είσαι δέβαιος για τίποτε... Ένα στρατιωτικό καθεστώς είναι εύεπίφορο σε παντός είδους αθαιρεσίες και τυχοδιωκτισμούς». Στην πραγματικότητα, ή άλλαγή του «κλίματος» άρχισε από τή στιγμή πού έφτασαν και στην Άθήνα μερικές πρώτες πληροφορίες για τό «πού τό πάει ή χούντα της Άγκυρας».

Σέ δάθος και μάκρος...

ΟΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ έλεγαν πώς ή χούντα τό «πάει σε δάθος και μάκρος»... Πώς στοχεύει, π ρ ω τ ο, στην τροποποίηση του Συντάγματος, με τή συρρίκνωση των έξουσιών των δυό νομοθετικών σωμάτων, Βουλής και Γερουσίας, και τήν ύπερσυγκέντρωση, αντίθετα, έξουσιών, στό πρόσωπο του νέου προέδρου της Δημοκρατίας. Δ ε ύ τ ε ρ ο: Πώς σάν νέο πρόεδρο, για μιά όλόκληρη έπταετία, ή χούντα προαλείφει τόν άρχηγό τόν πραξικοπήματος και άρχηγό του τουρκικού γενικού έπιτελείου, στρατηγό Έβρέν, πιστεύοντας πώς έτσι θά έχει σταθερά τό «πάνω χέρι» στις μελλοντικές πολιτικές εξελίξεις της χώρας. Πώς τ ρ ί τ ο, έτοιμάζεται νά παραπέμψει σε δίκη τόσο τόν «Ισλαμιστή» Έρμπακάν, όσο και τόν άρχηγό των «γκρίζων λύκων» Τουρκές, προκειμένου ν' ανακόψει κάθε τάση «χομεϊνισμού» στην Τουρκία, αλλά και κάθε νέα έξαρση της τρομοκρατίας, πού ύποκινείται, όπως είναι γνωστό, από τις φασιστικές συμμορίες του Τουρκές. Τ έ τ α ρ τ ο: Πώς πρόθεση των στρατηγών είναι νά «εξαρθρώσουν» και τήν Άριστερά, με τις συληψεις διανοομένων, συνδικαλιστών, φοιτητών, δημοσιογράφων, άκόμη και άξιωματικών! (Μέχρι στιγμής, μόνο στό συνδικαλιστικό τομέα, έχει διαταχθεί ή διάλυση 86 συνδικαλιστικών οργανώσεων, άρχίζοντας από τή γνωστή Όμοσπονδία ΔΙΣΚ).

ΕΝΑ ΤΕΤΟΙΟ σενάριο όμως, για νά πραγματοποιηθεί, είναι φυσικό ν' άπορροφά όλο τόν χρόνο και όλη τή σκέψη των Τούρκων στρατηγών, πού έχουν, εκτός των άλλων, και τις δικές τους έσωτερικές διαφωνίες. Πού καιρός, λοιπόν, και πού ή όμοφωνία, για ν' άσχοληθεί ή χούντα και με τό «νέο σχέδιο Ρότζερς»; Άλλωστε, ή Άγκυρα δέν έχει λόγους νά «επείγεται», άφού κανείς δέν τήν πιέζει είτε για ν' άποσύρει τά στρατεύματά της από τήν Κύπρο, είτε για νά ρυθμίσει τις διαφορές της με τήν Έλλάδα, είτε για ν' άποκαταστήσει τούς δημοκρατικούς θεσμούς σε μιά χώρα πού ό λαός της ζητάει τουλάχιστον «καφέ και δημοκρατία».

ΑΛΛΑ ΑΥΤΑ και πολλά συναφή άλλα, τρέφουν - και συντηρούν - τις μεγάλες άγωνίες της κυβέρνησης Γ. Ράλλη, πού όσο πλησιάζει ό χρόνος των εκλογών, τόσο συχνότερα πιάνεται - σάν τόν πνιγμένο - από τά μαλλιά...

ΑΝΤΗΝΩΡ

ΣΤΗ ΘΡΑΚΗ ΛΑΜΠΕΙ Ο ΜΠΟΚΟΒΟΣ

Έχουμε επανειλημμένα ασχοληθεί με τό κράμα ήμίμετρων, δημαγωγικών παραχωρήσεων, λαϊκίστικων επιδείξεων, υπαναχωρήσεων και παγίων παροχών προς τούς Ισχυρούς που ή Κυβέρνηση ονομάζει οικονομική πολιτική. Και πιστεύουμε ότι ή σύγχυση επιδενώθηκε σοβαρά τούς τελευταίους μήνες με τήν ολοφάνερη υποχώρηση κάθε όρθολογιστικής αντιμετώπισης μπροστά στίς επιταγές τής ψηφοθηρίας.

Κι είχαμε πάντα τήν εντύπωση ότι ή Νέα Δημοκρατία δέν είναι σέ θέση νά αποδώσει στόν οικονομικό τομέα, όχι μόνο γιατί δέν θέλει - λόγω ταξικών δεσμεύσεων - αλλά και γιατί δέν μπορεί - λόγω ανεπάρκειας τού πολιτικού της προσώπου. Η εντύπωσή μας αυτή ενισχύεται από ένα τελευταίο κείμενο τού ύφυπουργού Οικονομικών κ. Μποκοβού που ήρθε στά χέρια μας. Όμιλία σέ μέλη και στελέχη τής Ν.Δ. και επομένως απαλλαγμένη κατά τεκμήριο από συνθηματολογία ή έκθεση αυτή γιά τήν οικονομική κατάσταση τής χώρας είναι ένα πραγματικό περιθώρι.

«... συγκριτικά μέ τίς προβλέψεις που κάναμε στήν αρχή τού χρόνου, τό έλλειμμα τού ισοζυγίου περιορίζεται κατά 300 εκ. δολάρια...», γράφει ό κ. Μποκοβός γιά νά στηρίξει τήν αισιοδοξία του. Άλλά τό έλλειμμα ποιās περιόδου; Άν έννοεί τό ήμερολογιακό έτος θά πρέπει νά περιμένει τό τέλος του, ιδίως όταν όλες οι προβλέψεις άρμοδίων τόν διαψεύδουν. Και συνεχίζει θριαμβολογώντας: γιατί «... ή αύξηση τού τιμάριθμου θά είναι τόν τρέχοντα μήνα μικρότερη εκείνης τού Σεπτεμβρίου τού 1979». Βρίσκει κανείς τήν ευτυχία του όπου μπορεί. Γιατί πέρα από τό ότι τό ίδιο τό στοιχείο είναι κατά πάσα πιθανότητα άνακριβές, τί νόημα έχουν οι συγκρίσεις μεμονομένων μηνών; Ό ρυθμός αύξησης τού τιμάριθμου φέτος θά ξεπεράσει τό 26% κι' αυτό είναι κάτι που άποσιώπησε επιμελώς ό κ. ύφυπουργός, γιατί περιφρονεί τά στελέχη τού κόμματός του και τήν ευθυκρισία τους.

Έμείς, όμως, πώς ν' αφήσουμε άσχολίαστο ότι: τό έλλειμμα τού ισοζυγίου είναι συγκρίσιμο μέ εκείνο τής Δυτικής

Γερμανίας, ότι όφείλεται στίς εισαγωγές πετρελαίου, λές και χωρίς αυτές θά είχαμε πλεόνασμα, ότι «... ή οικονομική μας πολιτική δέν είναι κάτι που άποφασίζεται και εφαρμόζεται στό μέλλον» (sic), ότι εγκρίθηκαν αιτήσεις επενδύσεων 112 δισ. δραχμών μέ τούς Νόμους 289 και 849 (πόσες άραγε πραγματοποιούνται τελικά και ποιά είναι ή τύχη τους), ότι μέ νόμο που κατατέθηκε «... καταργούμε τή γραφειοκρατία» (!)

Τί νά πούμε ακόμα γιά τά φορολογικά μέτρα που ειδικό άρθρο στό σημερινό μας τεύχος αναλύει λεπτομερειακά. Τί νά πούμε γιά τήν έκπτωση φόρου... 10.000 δρχ. γιά κάθε γέννηση παιδιού, όταν σέ κράτος μέ πληθυσμιακό πρόβλημα δέν υπάρχει καμία άξια λόγου πολιτική επιδότησης τών γεννήσεων και τό ελάχιστο κόστος ενός τοκετού έχει ξεπεράσει τίς 50.000 δρχ.

Δέν ξέρουμε τί σκέφτηκαν οι άκροατές τού κ. Μποκοβού, «ή μεγάλη παράταξη τών νοικοκυραίων...», όπως τούς προσφώνησε, έμείς, όμως, διστάζουμε. Νά όργιστούμε ή νά γελάσουμε μέ τό χοντρό καλαμπούρι που μοιραία δημιουργούν τέτοιου επιπέδου κείμενα;

ΤΟ ΝΕΟ «ΤΕΛΟΣ» ΤΗΣ ΔΕΗ

Η φορολογική πολιτική μιās κυβέρνησης είναι δείκτης-κριτήριο τής κοινωνικής, τής φιλοσοφίας και τής αντίληψης που έχει γιά τίς οικονομικές υποχρεώσεις τού πολίτη έναντι τών άναγκών τού «κοινωνικού συνόλου» (άλλά) και τών δαπανών τού κρατικού μηχανισμού. Κι εδώ σάν φορολογική πολιτική δέν έννοούμε μόνον τίς προσόδους από τούς άμεσους και έμμεσους φόρους που αναγράφονται στόν ετήσιο προϋπολογισμό, αλλά και κάθε άλλη «είσφορά» τού φορολογούμενου. Μιά τέτοια είσφορά είναι και αυτή που ένσωματώνεται στό λογαριασμό τής ΔΕΗ, ύπολογίζεται μέ βάση ένα συντελεστή «φωτιζόμενη» (οικοδομικής ή άλλης) επιφάνειας» και προορίζεται γιά τήν οικονομική ένίσχυση (δημιουργία πόρων) τής τοπικής αυτοδιοίκησης.

Αυτά διαλαμβάνονται στό άρθρο 10 τού νομοσχεδίου γιά τή δημιουργία πόρων στήν Τοπική Αυτοδιοίκηση. Έμείς δέν αντιλέγουμε στό αίτημα τής οικονομικής ένίσχυσης τών οργανισμών τής Τ.Α. (που βρίσκονται, πολλοί στά πρόθυρα τής χρεοκοπίας), και

ΟΙ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΕΣ ΤΩΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΩΝ

● Από τόν πρόεδρο τής Ένώσεως Έφημεριδοπωλών Άθηνών κ. Χρ. Μητρόπουλο πήραμε τό ακόλουθο γράμμα:

Κύριε Διευθυντά

Στό τεύχος τού περιοδικού σας 156, τής 18 Ιουλίου 1980, σ. 20-24 δημοσιεύετε έκτεταμένη έρευνα τού συνεργάτη σας «ΑΝΤΙΚΑΛΗΤΟΥ» πάνω στά θέματα τού Τύπου, υπό τόν τίτλο «ΕΙΝΑΙ ΟΛΟΙ ΣΥΝΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΕΚΔΟΤΕΣ, ΣΥΝΤΑΚΤΕΣ, ΤΕΧΝΙΚΟΙ».

Μέ τήν παρούσα μου, δέν έχω τήν πρόθεση ν' ασχοληθώ πάνω στόν κατα-

μερισμό τών ευθυνών που κάνει ό συνεργάτης σας, παρά μόνο νά ρωτήσω από που άντλησε τά αριθμητικά στοιχεία τής έρευνας του και συγκεκριμένα: Τό ότι μαζί οι Άθηναϊκές έφημερίδες τή δεκαετία τού 1950 μέχρι 1960 στήν περιοχή τής τώας Διοικήσεως πρωτεύουσας, που είχε τότε τουλάχιστον τόν μισό πληθυσμό από σήμερα, πουλούσαν τουλάχιστον κατά 60% περισσότερα φύλλα, από ότι πουλάνε σήμερα όλες πάλι μαζί και ότι υπάρχουν 7.000 περίπτερα και καταστήματα στήν περιοχή τής Άθήνας και τού Πειραιά που πουλάνε τόν τύπο.

Επιθυμώ νά έχω μία άπάντηση γιά τήν πηγή από τήν όποια πήρε τά πιο πάνω στοιχεία ό συνεργάτης σας, διότι από ό,τι γνωρίζω ταύτα είναι φανταστικά και δέν ανταποκρίνονται στήν αλήθεια, εκτός αν άποτελούν εκτιμήσεις δικές του, όποτε ή δημοσίευσή τους, χωρίς προηγούμενη διασταύρωσή τους, φρονώ ότι δημιουργούν θέμα

ήθικης τάξεως γιά τό περιοδικό σας.

Εύχαριστώ

Χρήστος Μητρόπουλος
Πρόεδρος Ένώσεως Έφημεριδοπωλών
Άθηνών

● Ο ΑΝΤΙΚΑΛΗΤΟΣ - συνεργάτης μας σημειώνει τά παρακάτω σχετικά μέ τήν έπιστολή τού Κ. Μητρόπουλου.

Κατά μέσον όρο, ή σημερινή συνολική κυκλοφορία τών έφημερίδων (Άθήνα - Πειραιά) κυμαίνεται γύρω στά 350.000 φύλλα σέ μία περιοχή άνω τών 3.000.000 κατοίκων. Δηλαδή αναλογεί μία έφημερίδα σέ 9 - 10 κατοίκους.

Στήν εποχή τού «μισού πληθυσμού» (δεκαετία '50) μέ τούς μετριότερους ύπολογισμούς (βάση κυκλοφορίας γύρω στά 280 - 300.000 φύλλα) ή αναλογία ήταν μία έφημερίδα άνα 5-6 κατοίκους. Όσο γιά τόν αριθμό τών σημείων πωλήσεως έφημερίδων, έχει άναφερθεί συχνά σέ έφημερίδες και περιοδικά χωρίς τουλάχιστον νά άμφισβητηθεί.

προσυπογράφουμε την άπαιτηση που προβάλλουν οι Δήμαρχοι και οι Κοινοτάρχες για την αύξηση του (γλίσχρου) ποσοστού του κρατικού προϋπολογισμού που προορίζεται για την Τ.Α. Και λέμε επίσης ότι, στο βαθμό που ο μηχανισμός της Τ.Α. έχει και μία οικονομική πραγματικότητα, καλό θά ήταν οι δημοκρατικές δυνάμεις που διαχειρίζονται τους Δήμους και τις Κοινότητες να υλοποιήσουν κάπως εκείνο το σημείο απ' το πρόγραμμά τους που αναφερόταν στη σύσταση «δημοτικών επιχειρήσεων».

Άλλο θέλουμε να «μεμφιμοιρήσουμε»: η κοινωνική φιλοσοφία της κυβέρνησης προβάλλει ανάγλυφα τον αντιλαϊκό της χαρακτήρα στη συντριπτική υπεροχή των έμμεσων φόρων στο σύνολο των φορολογικών εσόδων του προϋπολογισμού. Άλλα όχι μόνον εκεί: επιβαρύνει με κάποια «κατοστάρικά» τη διμηνία το λογαριασμό της ΔΕΗ επιβάλλοντας αυτό το τέλος, ενώ από την άλλη εξακολουθεί να παρέχει ρεύμα σε μονοπωλιακές μονάδες σε τιμή μειωμένη κατά 50%, (όποτε και τα έσοδα του Κράτους απ' την κατανάλωση είναι μειωμένα κι αυτά) ή να ακολουθεί μία πολιτική παροχών σε διάφορες κατηγορίες κεφαλαιούχων, που έχει σαν αποτέλεσμα να αδειάζουν τα ταμεία και να γίνεται λόγος για «στενότητα χρήματος στο Δημόσιο» και, συνακόλουθα, για την ανάγκη συγκέντρωσης χρημάτων. Και μπροστά σ' αυτή την «αντικειμενική» έλλειψη χρημάτων, ποιος τολμά να μιλήσει για αύξηση δαπανών υπέρ της Τ.Α.; Το κόστος της διάσωσης του θεομού (γιατί γι' αυτό πρόκειται στη ουσία) θά τό αναλάβει και η ΔΕΗ, δηλαδή ο συνδρομητής της φορολογούμενος-πολίτης.

Δέ λέμε... αποτελεσματικός ο τρόπος της έσπραξης: ποιος θά πει: «πληρώνω τό λογαριασμό του ηλεκτρικού αλλά όχι τό φόρο»; Και, ταυτόχρονα στη συγκεκριμένη περίπτωση, τουλάχιστον, η Ν.Δ. μεταφέρει την ανάγκη της κάλυψης των αναγκών του κοινωνικού συνόλου (ανάγκη κοινωνική είναι η τελέσφορη λειτουργία της Τ.Α.) στις πλάτες της οικιακής (βασικά) οικονομίας, μέσα από μία έξισωση που μόνο απ' τή δική της ιδεολογία μπορεί να πηγάει: ανάγκες κοινωνικές = ανάγκες των πολιτών (οριστό, ως ένα βαθμό) = συνεισφορά των πολιτών, μείον τή συνεισφορά του Κράτους (του άστικού μονοπωλιακού επιπρόσθετα). Κάπως έτσι χαράζεται, συνολικά, ή κοινωνική πολιτική απ' τή σημερινή (και άλλες, όμολογές της) κυβέρνηση.

Έχετε σκεφτεί πότε τό «παράδοξο», οι βιομήχανοι νά καλύπτουν άκέραια όχι μόνο τό κόστος της επένδυσής τους π.χ. αλλά και τό κοινωνικό κόστος της δράσης τους;

ΣΤΡΑΤΟΣ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ

Παλαιότερα υπήρχε ή περίφημη φράση ότι ή Στρατιωτική Δικαιοσύνη έχει τόση σχέση μέ τή Δικαιοσύνη, όση ή μουσική δωματίου μέ τό... δωμάτιο. Βέβαια οι έποχές άλλαξαν και προφανώς τά παλαιά ρητά δέν ίσχύουν σίς μέρες μας. Ταυτόχρονα, επειδή γιά τίς αποφάσεις της Δικαιοσύνης μόνο έγκωμιαστικός σχολιασμός επιτρέπεται, θά διατηρήσουμε τίς παρατηρήσεις μας σέ ανάλογο ύψος.

Στό Στρατοδικείο Καβάλας δικάστηκε και καταδικάστηκε σέ 8 μήνες φυλάκιση ό στρατιώτης Γερ. Λιόντος γιά «εξύβριση διά λόγου» του διμοιρίτη του, άνθυπολοχαγού Ζαχαρία Δραμουντάνη. Συγκεκριμένα, ό Λιόντος άρνήθηκε νά τραγουδήσει τό γελοίο, σωθινιστικό τραγούδι «Μακεδονία ξακουστή». Μετά από πιεστικές ερωτήσεις του άνθυπολοχαγού, ό Λιόντος άπάντησε ότι άρνείται νά τραγουδήσει φασιστικά τραγούδια, και ή άπάντησή του αυτή τόν όδήγησε στό Στρατοδικείο.

Κατά τή διάρκεια της διαδικασίας άναδείχτηκε ένα διαφορετικό «φόντο» της υπόθεσης, που όμως δέν φάνηκε νά έν-

Τό δικαίωμα στην τεκνοποιία

Τό σχόλιο αυτό μας τό έμπνέει τό μαχητικό και καλογραμμένο δελτίο της «Πανελληνίας Ένωσης Φίλων των Πολυτέκνων». Η δριμύτατη κριτική που άσκει στην Κυβέρνηση του «Έθνικού Ριζοσπαστισμού» και στους χουντικούς δημαγωγούς, γιά τήν έλλειψη κάθε προστασίας και ενίσχυσης, όσων θέλουν νά δημιουργήσουν μιά μεγάλη οικογένεια σέ μιά χώρα σαν τήν Ελλάδα, που έχει ένα σοβαρό δημογραφικό πρόβλημα, είναι πέρα γιά πέρα παραδεκτή.

Νομίζουμε, όμως, ότι οι υπεύθυνοι της έκδοσης που είναι έμφανέστατα κληρικοί και θρησκευόμενοι πολίτες υποπίπτουν στό άμάρτημα του υποκειμενισμού, όταν γράφουν ότι υπάρχει μία συνωμοσία «...όλων των πολιτικών...», έναντίον της πολυτεκνίας κι αυτό γιατί πολυτέκνος σημαίνει αναγκαστικά «άνθρωπος του θεού», ενώ οι πολιτικοί μας εκπρόσωποι είναι, κατά κάποιο τρόπο... αντίχρηστοι!

Είναι πιθανό ότι ένα μέρος από τους πολυτέκνους είναι πράγματι θρησκοί. Άλλοι, όμως, άπλώς αγαπούν τά παιδιά. Γιά όλους αυτούς, πιστεύοντας και μή, τά βασικά κόμματα της Άριστερας απαιτούν, χρόνια τώρα, μιά ουσιαστική πρόνοια και βοήθεια από τό κράτος. Όχι σαν φιλανθρωπία, αλλά άναγνώριση της κοινωνικής υπηρεσίας.

Παράλληλα, όμως, πρέπει οι γυναίκες - γιατί αυτές κάνουν

Η οικογένεια της Παναγιώτας και του Κωνσταντίνου Άγγελακόπουλου από τήν Άρκαδία.

παιδιά κι όχι οι μητροπολίτες - νά έχουν τό δικαίωμα νά αποφασίζουν ελεύθερα, αν θέλουν παιδί ή όχι. Έλεύθερα από ήθικούς και θρησκευτικούς καταναγκασμούς γιά τεκνοποιία, αλλά και από τόν καταναγκασμό της φτώχειας και της πίεσης της καταναλωτικής κοινωνίας που όδηγεί στην υποχρεωτική άτεκνία.

Νομίζουμε ότι αν γίνει σεβαστή ή διακήρυξη ανεξίτηρ-σκείας που περιέχει και τό Σύνταγμα - και πού περιλαμβάνει θέβαια, αντίθετα μέ ότι de facto εφαρμόζεται από τό Κράτος της Δεξιάς, και τό δικαίωμα στην άθεϊα - θά μπορούσαμε πιά εύκολα νά συνεννοηθούμε μέ τούς φίλους μας Χριστιανούς, πάνω σέ συγκεκριμένους άγώνες. Όπως, π.χ., γιά τήν προστασία των εργαζόμενων που έχουν μεγάλες οικογένειες.

διαφέρει τό δικαστήριο. Συγκεκριμένα, τήν ίδια μέρα τό πρωί, ό λόχος έκανε εκπαίδευση στό πεδίο άσκήσεων. Άντιγράφουμε από μαγνητοφωνημένα στιγμιότυπα της δίκης:

ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟΣ (Λιόντος): «Μέ διέταξε ό κ. μάρτυς (Δραμουντάνης) νά άνέβω στό λόφο μέ τά χέρια στην άνάταση, πράγμα που έγώ άρνήθηκα νά κάνω σύμφωνα μέ τό στρατιωτικό κώδικα; MARTYS: «Ναί». ΚΑΤΗΓ.: «Μου είπατε κ. μάρτυς: Λιόντο, έγώ δέν σέ φοβάμαι κι άς μέ γράψουν οι έφημερίδες. Καί αν θέλεις νά σου δώσω και τήν καλύτερη φωτογραφία μου;». MARTYS: «Όχι». ΚΑΤΗΓ.: «Μου είπατε κ. μάρτυς: Λιόντο έγώ θά σέ κυνηγάω, όπου κι αν σταθείς;». MARTYS: «Όχι». (Στό σημείο αυτό ό πρόεδρος διέκοψε τίς ερωτήσεις σαν άσχετες πρós τό κατηγορήτριο).

Έμεϊς θέβαια δέν μπορούμε ποτέ νά δούμε ένα γεγονός άποκομμένο από τόν περίγυρό του και τήν προίστορία του, όμως φαίνεται, πώς τά άδικήματα συντελούνται «στιγμιαία», χωρίς παρελθόν και έρμηνεία.

Φοβόμαστε πάντως, πώς αυτή ή λογική του «στιγμιαίου» είναι πού δημιουργεί τίς πιά μακροχρόνιες πληγές της δημόσιας ζωής. Τό ξέρουμε άλλωστε από τήν πρόσφατη πείρα μας και θέλαμε νά ελπίζουμε ότι ή πείρα αυτή θά άποβεί διδακτική. Φαίνεται πώς ελπίζαμε λάθος...

ΕΛΒΕΤΙΑ: Αίμα στην πεντακάθαρη ασφάλτο

Τό 1968 – γιά καλό καί γιά κακό – τό φιλήσυχο δημοτικό συμβούλιο τής Ζυρίχης αγόρασε στή ράθυμη άστυνομία του δύο «αύρες» μέ όλες τίς τελευταίες επινοήσεις γιά τή διάλυση διαδηλώσεων. Από τότε, τά δύο μηχανήματα επιβολής τής τάξης έμεναν στή δημοτική αποθήκη προκαλώντας κάθε τόσο διαμαρτυρίες γιά τή διασπάθιση του δημόσιου χρήματος. Άς σημειωθεί ότι οι Έλβετοι είναι ιδιαίτερα ευαίσθητοι γιά κάθε δημόσια δαπάνη – πρόσφατα καί γιά πολλοστή φορά απορρίφθηκε μέ δημοψήφισμα ή πρόταση νόμου γιά τήν εισαγωγή στοιχειωδών κοινωνικών ασφαλίσεων.

Όλα άλλαξαν τήν περασμένη εβδομάδα όταν οι «αύρες» εγκατάλειψαν τό άνδρο τους γιά νά βοηθήσουν τούς άστυνομικούς πού αντιμετώπιζαν μέ δυσκολία χιλιάδες έξαγριαμένους νέους διαδηλωτές πού είχαν καταλάβει τό κέντρο τής Ζυρίχης. Η Ιστορία αρχίζει στίς 30 Μαΐου όταν μερικές δεκάδες νέοι, βομβάρδισαν μέ αϋγά καί σαπρικά συνθήματα τήν άφρόκρεμα τής πόλης πού είχε έρθει νά παραστεί σέ μία πρώτη στήν Όπερα. Οι άρχές τής πόλης είχαν μόλις παραχωρήσει 61 εκ. έλβετικά φράγκα. (1,5 δισ. δραχμές) γιά τήν ανακαίνιση του κτιρίου τής λυρικής σκηνής όπου σύναζαν άνθρωποι μόνο μιάς όρισμένης ηλικίας καί κοινωνικής τάξης ενώ ταυτόχρονα είχαν απορρίψει όλες τίς αιτήσεις οικονομικής ένίσχυσης γιά αυτόνομες πολιτιστικές πρωτοβουλίες των νέων των λαϊκών συνοικιών.

Οι νέοι ζητούσαν νά τούς χορηγηθεί ένα έρειπωμένο εργοστάσιο, πίσω από τό σιδηροδρομικό σταθμό, γιά νά αναπτύξουν αυτόνομες δραστηριότητες καί τό σοσιαλιστικό κόμμα έγυήθηκε γιά νά τούς δοθεί. Ήταν όμως πολύ άργά γιά νά ανασταλλεί ή εξέγερση. Στίς 12 Ιουλίου έξι χιλιάδες νέοι έστησαν οδοφράγματα, κατάστρεψαν τίς προθήκες καταστημάτων πολυτελείας καί λεηλάτησαν όρισμένα από αυτά. Τά πράγματα χειροτέρεψαν όταν, έκτιμώντας ότι αρκετά είχε κρατήσει τό χάος, τό δημοτικό συμβούλιο ανακάλεσε τήν άδεια λειτουργίας του πολιτιστικού κέντρου. Τήν επομένη τό κέντρο τής Ζυρίχης, ή υπερπολυτελής Μπανχοφστράσε μεταβλήθηκε σέ πεδίο μάχης καί από τότε τά έπεισόδια είναι καθημερινά.

Η άστυνομία παρά τήν άσυνήθιστη γιά τήν Έλβετία, βιαιότητα πού έδειξε, είναι άνίσχυρη μπροστά στόν κλεφτοπόλεμο των νέων. Προχθές π.χ. μιά ομάδα είκοσι περίπου άγοριών καί κοριτσιών μέ πατίνια, διάσχισε μιά κεντρική πλατεία τής πόλης, μέ άστραπιαία ταχύτητα σπάζοντας συστηματικά όλες τίς πολυτελείς βιτρίνες. Άλλοι διαδηλωτές γιά νά μήν τούς έπισημαίνουν οι περίπολοι, κόβουν τά μαλλιά τους καί περιφέρονται «εύπρεπώς ένδεδυμένοι» γιά νά τό βάλουν στά πόδια άφού ρίξουν στούς άστυνομικούς ένα δακρυγόνο πού βγάζουν ξαφνικά από τήν τσέπη τους.

Τό κίνημα διοικείται από συνεχείς γενικές συνελεύσεις – συχνά δύο ή τριών χιλιάδων

ατόμων – καί έχει υιοθετήσει τό σύνθημα «Καμιά έξουσία σέ κανένα». Δύο ή τρείς πειρατικοί ραδιοσταθμοί πού αλλάζουν συχνά μήκος κύματος, συντονίζουν τίς κινήσεις των διαδηλωτών.

Η έλβετική κοινωνία καί οι άρχές βγήκαν από τόν κοινωνικό λήθαργο πού χαρακτηρίζει αυτήν τήν ύπερπλούσια χώρα καί τρίβουν τά μάτια τους μπροστά στή βιαιότητα καί τήν έπιμονή του κινήματος διαμαρτυρίας. Οι νέοι διαμαρτύρονται κάπως μπερδεμένα γιάτί τά νοίκια είναι άκριβά, γιάτί ή διανομή του προϋπολογισμού είναι άνιση, γιάτί ό άέρας είναι μολυσμένος, γιάτί ή ζωή είναι βαρετή καί χαρακτηρίζεται από τήν πουριτανική ύποκρισία καί γιάτί ή κοινωνία χρηματοκρατείται καί δέν άναγνωρίζει καμιά άυτόνομια σ' όσους δέν άποδέχονται τό σύνολο των αξιών της.

Καί βέβαια ό χορτασμένος καί νωθρός μέσος Έλβετός μπροστά στήν άπαιτήση των νέων νά τούς άναγνωρισθεί ένας «χώρος πέρα από τό δικαιο», (Rechtsjeier Ramn) αισθάνεται ότι τίθεται σέ άμφισβήτηση τό ίδιο τό οικοδόμημα πού μέ τόση «ήσυχία», «προσοχή», «ασφάλεια» (όπως γράφουν στούς έλβετικούς άυτοκινητόδρομους) έχει οικοδομήσει ή ύποταγή των έργαζομένων εδώ καί μιά γενιά.

ΟΥΓΚΑΝΤΑ:

Ό Ό' Ιντί Άμίν έφυγε.

Ό χαμόςσυνεχίζεται

Στήν έπαρχία Καραμογιά, στή βορειοανατολική πλευρά τής Ουγκάντα, έθελοντές από διάφορες δυτικές όργανώσεις προσπαθούν νά σώσουν όσες ζωές είναι δυνατό νά σωθούν. Η περιοχή μαστίζεται από λιμό εδώ καί έναμιση χρόνο. Υπολογίζεται ότι ό μισός περίπου πληθυσμός, 300.000 ως 400.000 μέλη τής φυλής Καραμαγιόνγκ, πέθανε από άσιτία καί έπιδημίες. Ιδιαίτερα βαριές ήταν οι συνέπειες γιά τούς άνήλικους, γι' αυτό καί οι φιλανθρωπικές όργανώσεις στρέφουν κατά κύριο λόγο τίς προσπάθειές τους πρós τά παιδιά.

Η τραγική Ιστορία άρχισε, όταν τά τελευταία ύπολείμματα του διαλυμένου στρατού του Ό' Ιντί Άμίν Νταντά άρχισαν νά διασχίζουν τήν περιοχή γιά νά καταφύγουν στήν Κένυα ή τό Σουδάν. Οι Ένοπλοι αυτοί εγκληματίες σκότωσαν όλα σχεδόν τά ζώα των άοπλων καί ειρηνικών Καραμαγιόνγκ καί τούς έκλεψαν τά λίγα κινητά άντικείμενα πού διαθέταν. Οι φόννοι, οι βιασμοί καί οι άρπαγές έδιωχναν τούς αγρότες από τά χωράφια τους καί τούς άνάγκαζαν νά εγκαταλείψουν τίς καλλιέργειές τους. Έτσι, όμως, έξαντλήθηκαν καί τά τελευταία άποθέματα τροφίμων πού διαθέταν οι άτυχοι Καραμαγιόνγκ, πού καταφύγαν στίς πόλεις καί άρχισαν νά πεθαίνουν σάν τίς μύγες.

Άλλά καί στήν ύπόλοιπη χώρα ή κατάσταση δέν είναι ρόδινη. Οι διαδοχικές κυβερνήσεις πού διαδέχτηκαν ή μιά τήν άλλη, κάτω από τήν ύψηλή έπικυριαρχία των στρατευμάτων κατοχής τής Τανζανίας, στάθηκαν άνίκανες νά λύσουν τά προβλήματα τής χώρας. Η οικονομία είναι πάντα διαλυμένη, οι δημόσιοι ύπάλληλοι εμφανίζονται σπάνια στίς έργασίες τους, ή άστυνομία χρηματίζεται, τό λαθρεμπόριο καί ή μαύρη άγορά όργιάζουν.

Τό κυριότερο, όμως, πρόβλημα είναι ή άνασφάλεια στήν ύπαιθρο καί στή μεγάλη πόλη.

Μεγάλες όμάδες από κακοποιούς λαφυραγωγούν τή νύχτα όλόκληρα χωριά ή συνοικίες, γυρνώντας από σπíti σέ σπíti. Τανζανοί στρατιώτες, έθελοντές του «Άπελευθερωτικού Στρατού», παλιοί τρομοκράτες του Ό' Ιντί Άμίν καί έγκληματίες πού δραπέτευσαν όταν άνοιξαν οι φυλακές μετά τήν πτώση του τυράννου διαδέχονται οι μέν τούς δέ. Πολλές φορές όταν φτάνει μιά συμμορία δέ βρίσκει τίποτα, γιάτί έχει περάσει ήδη μιά άλλη καί έκδικείται, σκοτώνοντας όλους τούς κατοίκους του σπιτιού. Μόλις πέσει ή νύχτα όλοι οι κάτοικοι τής Καμπάλα κλειδωπαρώνονται, ένώ ακούγονται πυροβολισμοί από όλα τά σημεία του όρίζοντα. Οι πλουσιότεροι κάτοικοι έχουν εγκαταλείψει τήν πόλη γιά τήν κοντινή Έντέμπε, πού θεωρείται ασφαλέστερη ή έχουν όπλίσει ιδιωτικές όμάδες σωματοφυλάκων πού, όμως, συχνά συλλαμβάνονται νά ληστεύουν τίς διπλανές έπαυλεις.

Χάος μέ άλλα λόγια. Η αίματηρή δικτατορία του Άμίν άφησε τήν κοινωνία τής χώρας αϋτής, πού ήταν άλλοτε από τίς πιο άναπτυγμένες πολιτιστικά, σέ τέλεια άποσύνθεση. Τό μόνο άμετακίνητο στοιχείο στήν Ουγκάντα είναι ή φύση πού είναι – όπως λένε – ή ωραιότερη τής Άφρικής κι από τίς ωραιότερες του κόσμου.

ΟΔΥΣΣΕΑΣ

- ΤΣΑΡΛΣ ΜΠΟΥΚΟΦΣΚΙ
Έρωτικές Ιστορίες καθημερινής τρέλας
- ΕΛΙΟ ΒΙΤΟΡΙΝΙ
Σικελικοί διάλογοι
- ΛΟΥΙΣ ΜΑΡΤΙΝ - ΣΑΝΤΟΣ
Η έποχή τής σιωπής
- ΤΖΩΡΤΖ ΕΛΙΟΤ
Σίλας Μάρνερ
- ΧΕΡΜΑΝ ΜΕΛΒΙΛΛ
Μπάρτλεμπ, ό Γραφιάς
- Φ.Σ. ΦΙΤΖΕΡΑΛΝΤ
Τό πλουσιόπαιδο

ΚΑΡΛΟ ΚΑΦΙΕΡΟ
ΣΥΝΟΨΗ
ΤΟΥ «ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ
ΤΟΥ ΜΑΡΞ»

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ

Κιάφας 3, Άθήνα, τηλ. 3639980

Υποβαθμισμένη θεατρικότητα

Τά επιστημονικά και μή συνέδρια, καθώς πληθαίνουν και διαφοροποιούνται διεκδικούν *πλανητική* πολιτιστική νομιμότητα. Οί συνέδριοι πού τά έμψυχώνουν, τρέχουν από τούς διαδρόμους τών αεροπλάνων και τίς αίθουσες τών εθνικών και διεθνών αεροδρομίων, στά δωμάτια τών ξενοδοχείων και τελικά στους χώρους του συνεδρίου για νά καταναλώσουν φράσεις, λόγους και συγκαταλημένα επιφωνήματα στο όνομα της παγκοσμιοποίησης της επιστημονικής και μή αλήθειας. Ο θεσμός, παρά την ποιικιλία της διοργάνωσής του, παρουσιάζεται σάν ειρηνική σταυροφορία προς ένα μή-τόπο μιά και τό γεωγραφικό σημείο «σύναξης» αλλάζει από συνέδριο σε συνέδριο ενώ τό αντικείμενο της λατρείας, ή γνώση, παραμένει σταθερό· μιά και τά πολεμικά εφόδια για την έκστρατεία περιορίζονται σε ταξιδιωτικές έπιταγές, επιχειρήματα, αποδεικτικά στοιχεία, πληροφορίες και χρησιμοποιούνται στίς ανάγκες μάχης της πειθούς.

Όποιοδήποτε θέμα, πρόβλημα, άποτελεί άφορμή συνάθροισης για νά άκουστούν έμπειρίες, θεωρίες, έλπίδες, εύχες. Ώστόσο ή σκηνή του συνεδρίου κυριαρχείται από τά γνωστικά αντικείμενα, τίς επιστημονικές ειδικότητες, τό γόητρο τών έρευνητικών ομάδων. Οί συμμετέχοντες βρίσκονται εκεί για νά «θεραπεύσουν» τίς λογικές δομές τών προβλημάτων και νά αντιπροσωπεύσουν τούς φορείς πού τούς ανάθεσαν την άνάλυσή τους. Έτσι τά αντικείμενα άπορροφούν τά υποκείμενα και οί θεσμοί έγγυώνται για τίς προσωπικές περιπέτειες (οί κονκάρδες μέ τά όνόματα δέν προβάλλουν την «προσωπικότητα» τών συνέδρων, αλλά διευκολύνουν μόνο την επικοινωνία, τίς ροές πληροφοριών, τή στιγμιαία άμχανία από τή συνύπαρξη γνωστών-άγνωστων).

Υπάρχει όμως ένα θέμα πού δέν συγκεντρώνει την κριτική άνάλυσή: ή *πολιτιστική αυθαιρεσία* του συνεδρίου. Μία τέτοια θεώρηση όμως θά 'ταν μοιραία όχι μόνο για τό θεσμικό αλλά ίσως και για όλόκληρο τό θεσμό πλαίσιο παραγωγής και άναπαραγωγής της επιστημονικής γνώσης.

Συνήθως ό χώρος του συνεδρίου είναι φορτωμένος μέ πινακίδες και σήματα είτε νά υπενθυμίζουν την ταυτότητα τών συνέδρων είτε νά τούς οδηγήσουν στίς προδιαγραφμένες θέσεις τών δημοσιογράφων, τών άκροατών, τών τακτικών συνέδρων, τών όμιλητών, του προεδρείου, της γραμματείας, τών υπηρεσιών και τών έξυπηρετήσεων. Η οργανωτική γραμματεία μοιράζει χαμόγελα και φακέλους κι οί υπεύθυνοι για την τάξη και την ασφάλεια κυκλοφορούν μέ την ηλεκτρονική τους «άρματωσία», σάν τό συλλογικό μάτι και αυτί, άφιερωμένοι στην άψογη λειτουργία της συνάντησης. Τό προεδρείο στή σκηνή κάτω από την ταμπέλα μέ τά «έξαλδικά» ή τίς σημαίες τών χωρών πού συμμετέχουν στή συνάθροιση, φιλοδοξεί νά είναι άπόλυτα στή διάθεση του άκροατηρίου. Καμιά παρατυπία δέν του επιτρέπεται, μόνο οί ανάγκες της συνεδρίασης τό φορτίζουν και τό καθοδηγούν: διαφάνεια για νά διαμορφωθούν άποτελέσματα, για νά εξασφαλιστεί ή ικανοποίηση τών προσδοκιών.

Οί όμιλητές στο κάλεσμα του προεδρείου παρελαύνουν μέ σεμνότητα στην πασαρέλα της γνώσης. Ο ρυθμός άρθρωσης τών φράσεων ύπαγορεύεται από τά προκαθορισμένα χρονικά όρια και τό ρυθμό της μετάφρασης.

Ο λόγος πρέπει νά σταθεί στο θαυμάσιο μηδέν της ρητορικής, για νά καταναλωθεί χωρίς δυσκολίες, και νά μήν κατα-

στρέψει την άλυσίδα τών ανακοινώσεων. Στα διεθνή συνέδρια ή άγγλική γλώσσα καλείται νά παίξει τό ρόλο ούδέτερου έκφραστικού όρίζοντα στην ύπηρεσία όλων, πέρα από κάθε γεωγραφικό και πολιτιστικό σύνορο.

Όποιαδήποτε άμφιβολία, όποιαδήποτε φευγαλέα φόρτιση του όμιλητή ή του κοινού άποφεύγεται συστηματικά γιατί κάνει προβληματική την παραπεμπτική άπόδοση του λόγου. Ο όμιλητής για νά δικαιολογήσει και νά θεμελιώσει τά λεγόμενα πιστοποιεί αριθμούς, πίνακες, καμπύλες, επιχειρήματα, παραπομπές και μαρτυρίες. Η τύχη, ή άβεβαιότητα της έρευνητικής εργασίας έξοστρακίζονται, ανακοινώνονται μόνο οί όρθολογισμοί και ή έλλογη συνάφεια της επιστημονικής πρακτικής. Η έφευρετικότητα και ή «πανουργία» για την άπόκτηση της γνώσης ύποτιμούνται στο όνομα της συστηματικότητας.

Τά όπτικοακουστικά μέσα, πού χρησιμοποιούνται όλο και περισσότερο, επιτρέπουν την παρουσία εικονιστικών συνθεμάτων και άπειλούν έτσι την κυριαρχία του προφορικού λόγου. Ώστόσο και οί εικόνες, φτωχές σε πλαστικά στοιχεία μιά και μεταφέρουν αριθμητικά δεδομένα, άποτελέσματα και πειραματικές διατάξεις, δέν μεγενθύνουν ούτε ένισχύουν σημαντικά τή θεατρικότητα της συνάντησης. Καθώς ή αίθουσα θυθίζεται στο σκοτάδι και ό χώρος διασχίζεται από τό φώς του προβολέα δημιουργείται άτμόσφαιρα σπηλιάς, αλλά κι αυτή είναι πρόσκαιρη και στην ύπηρεσία της εύκολίας και της άπόδοσης.

* * *

Πέρα από τό ειδικό περιεχόμενο και την ιστορική σημασία τών ανακοινώσεων, πέρα από τό γεγονός ότι οί ουσιαστικότερες ανταλλαγές γίνονται στούς «διαδρόμους», πέρα από τά οικονομικά όφέλη της χώρας ύποδοχής, πέρα από την εύχαρίστηση της συνεύρεσης τών συναδέλφων, τά συνέδρια άποτελούν σύστημα σταθεροποίησης και αξιολόγησης τών γνώσεων, εύκαιρία νά τονιστούν οί ιεραρχίες θεμάτων και σχολών. Οί επιστημονικές συναντήσεις, σάν μηχανισμοί για νά διατηρηθούν οί χρηματικές και επιστημονικές αξίες στην αγορά της γνώσης και τό ταμειντήριο τών δημοσιεύσεων, σάν διαδικασία για νά άπωθηθούν οί διασυνδέσεις ανάμεσα στή γνώση, τή δύναμη και τόν κοινωνικό έλεγχο, δέν θά μπορούσαν νά διακινδυνεύσουν μιά πλούσια θεατρικότητα γιατί ή άπόλαυση και ή ένταση από τίς άδέβαιες και εύθραστες χειρονομίες θά κατέστρεφε τό ρυθμιστικό τους ρόλο. Τά συνέδρια, συλλογική λατρεία της επιστημονικής άποδοτικότητας και της επαγγελματικής άποτελεσματικότητας, όμαδική ύπόσχεση για την άναπαραγωγή του θεσμού, θά κινδύνευαν νά χάσουν την κανονιστική τους έξουσία εάν υίοθετούσαν τή φόρτιση και την πολυσημία μιάς προχωρημένης θεατρικότητας.

* * *

Η χριστιανική θρησκεία για νά διαμορφώσει τό δόγμα της πρόστρεξε στίς συνόδους χωρίς νά ένδώσει στην ύποβάθμιση της ιεροτελεστείας και της θεατρικότητας. Η «θρησκεία» επιστημονικού τρόπου γνώσης για νά επιδιώσει προβλέπει τό θεσμό τών συνεδρίων χωρίς νά διακινδυνεύει σύνθετη ιεροτελεστία ή έντονη θεατρικότητα. Ώστόσο ή προηγούμενη διαφορά καλύπτει μιά παραπλήσια προϋπόθεση για τή λειτουργία τών δυό θεσμών: ή θρησκεία ύπόσχεται την αιώνια και μοναδική πραγματικότητα ενώ ή επιστήμη την πραγματικότητα.

Φθινοπορινέ σκέψεις

Είς τόν χρόνον τών Βαλκανείων, ήπάρχει έθιμον, αί μεγάλητεραι έπαναστάσεις νά λαμβάνουν χώραν πάντοτε κατά μήναν Σεπτέμβριον.

Είς τήν 'Ελλάδα, μέ τήν έθνοσοτήρειον έπανάστασιν τής 3ης Σεπτεμβρίου 1843 ή χώρα απέκτησεν Σήνταγμα, ή δέ γείτων Τουρκεία, μέ τό έθνοσωτήρειον πραξικόπημα τής 12ης Σεπτεμβρίου 1980 απέκτησε Δικτατορίαν. 'Ο γενέος στρατηγός 'Εβρέν καί οί ριψοκίνδυνοι λοχαγοί κέ σηνταγματάρχαι πού έπρόταξαν τά στήθη των είς τόν μιστικόν στρατόν τών αντίπαλων διά νά σώσουν τήν Τουρκείαν από τήν καταστροφήν κέ τόν πληθορισμόν, άκολούθησαν μέ έβλάβειαν τήν ιστορικήν έπιταγήν του Κορανίου πού λέγει «'Εμπρός στό δρόμο πού χάραξεν ό Σεπτέμβρης», καθόσον ό Σεπτέμβρης θεωρήτε είς όλην τήν Τουρκικήν επικράτειαν 'Ιερά ήμερομηνία καί διά τόν λόγον άφτόν κέ επί δικτατορίας Μεντερές πάλιν τήν 6ην Σεπτεμβρίου 1955 είχαν κινηθή αί Τουρκικάι ροπαλοφόραι δηνάμεις μέ μεγάλην έπιτηχίαν κατά τών υπερτέρων ίσχυρών 'Ελληνικών έμπορικών δηνάμεων πού ήσαν στρατοπεδεσμέμε είς τά στενά του Πέραν καί μέ τήν νίκην των άφτήν, εξέπληξαν τότε όλα τά κράτη του NATO καί τής ΕΟΚ.

Πολά κράτη διστιχός σήμεραν τής 'Εβρόπης πού άγνοούν τās 'Οθωμανικάς παραδόσεις, πιστέβουν ότι αί στρατιοτική άφταί μετακινήσεις πού πραγματοποιούνται συνήθος τό φθινόπορον, έχουν προσορινόν χαρακτήρα κέ άποσκοπούν είς τήν έπαναφοράν τής παραπαίων Δημοκρατείας κέ διά τόν λόγον άφτόν, παρόλον πού κακίζουν άφστηρώς τās ένεργείας του κηρίου 'Εβρέν, δέν διακόπτουν τελείως κέ τās σχέσεις μαζί του διά νά μήν πανικοβάλουν ή καταστήσουν σκεπτικήν είς παραμονάς εντάξεως τήν γείτονα πού μέ «ψηχερίαν» παρακολουθεί τās εξελίξεις κέ πού πιστέβει ότι είσερχομένη είς τήν ΕΟΚ κέ είς τό στρατιοτικόν σκέλος του NATO γλυτόνει από τόν βραχνάν τών έθνοσωτηρίων έπαναστάσεων κέ ότι όλαι αί Χώραι πού ανήκουν είς τήν 'Ατλαντικήν Συμαχίαν μόλις μάθουν ότι έν ισότιμον μέλος επλήρη υπό «άφρονων καί άμετανοήτων», έφθής θά στείλουν στρατόν, στόλον κέ ήποβρήχεια διά νά άπαλλάξουν τήν πληγείσαν χώραν από τήν τυρανείαν.

'Αφτό όμος πού Μου έχη κάμη πολύ μεγάλην εντήποισιν είς τήν άνέμακτον άφτήν Τουρκικήν έπανάστασιν είνε πού ό στρατηγός 'Εβρέν μέ μεγάλην νηφαλιότητα άπεφάσισε από τήν πρώτην κιόλας ήμέραν νά τακτοποιήση τό οίκονομικόν πρόβλημα τής Τουρκείας. 'Ως στίβαρός άνθρωπος τής Δήσεος, κέ έχων πρό όφθαλμών τό παράδηγμα τής κηρίας Θάτσερ πού μόλις άνέλαβε τήν έξουσίαν άφξησε τούς μισθούς των σομάτων άσφαλίας, έδωσεν έντολήν άφθημερόν νά άφξηθούν οί μισθοί κατά 70%, λύσας τοιουτοτρόπως τόν Γόρδιον δεσμόν τής άνεχειας διά μεγάλας τάξεις στρατιοτικών καί άλλων μαστιζομένων κλάδων. Κατά τήν γνώμην Μου, τό μέτρον άφτό θά άποβή όλέθριον δι' όλους τούς μισθοτούς, έχω δέ τήν θάσιμον έλπίδα ότη οί χαμηλόμισθοι μισθωτοί λοχαγοί, θά στραφούν τελικώς κατά του άρχιστρατήγου 'Εβρέν κέ θά τόν άπομακρύνουν εκ τής έξουσίας, διότη πρό τής 'Επαναστάσεως, λοχαγός μισθωτός μέ δύο πεδιά κέ μή εργαζομένην σήζηγον πού έλάμβανε έτησίως 300 χιλιάδας, ούδένα φόρον επλήρωνε. Τόρα, κατόπιν τής άψηχολογήτου άποφάσεως του 'Αμερικανοφιλου στρατηγού, μέ τήν άφξησιν του 70% ό μισθός του άποτόμος γίνεται 510.000 έτησίως καί άρα ό λοχαγός είσερχόμενος είς άλλην φορολογικήν κλίμακα καλήται νά πληρώση κατά τό τρέχον έτος φόρον 230.000. 'Εάν ό λοχαγός δέν δεχθή τήν άφξησιν κινδυνέβει νά συληφθή ως κολυσιεργών είς τό άναληφθέν έξυγιαντικόν έργον, εάν δέ δεχθή τήν όρισθείσαν άφξησιν πειθαρχών είς τό 'Επιτελϊον τότε καταστρέφεται οίκονομικός κέ διαλύει τήν οίκογενίαν του.

Δικέως λοιπόν όλοι οί μισθοτοί λοχαγοί κέ φέροντες τόν βαθμόν του σηνταγματάρχου δέον νά θεωρούντε από τόρα μέλοντες σωτήρες τής στενάζων Τουρκείας. 'Ως στενάζων επαγγελματίας τής αντίπεραν όχθης καί τυχάνων κέ έγώ άναλόγων φορολογικών έλαφρύνσεων, περιτόν είνε νομίζο νά δυλώσω ότη ψηχικός κέ σοματικός είμε παρά τό πλεθρόν των πασχόντων γειτονικών μας βαθμοφόρων καί κατά του στρατηγού 'Εβρέν πού είς τό κάτω-κάτω, δέν έκανε κέ κανέν σπουδέον κατόρθωμα μέ τό νά κηρήξη τόν Στρατιοτικόν Νόμον καθάπασαν τήν Χώραν. 'Ηδη κέ ό κήριος 'Ετσεβίτ κέ ό σόφρων κήριος Ντεμιρέλ είχαν κηρήξη τόν στρατιοτικόν νόμον είς τās 35 από τās 40 μεγάλας

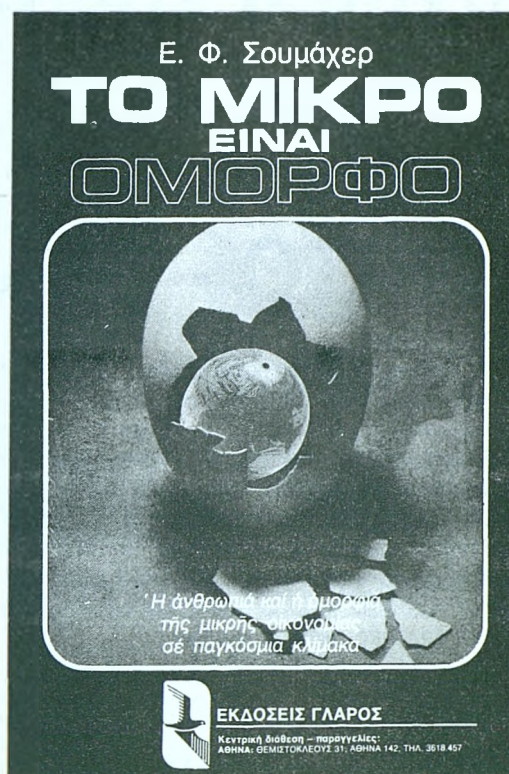
επαρχίας της Τουρκίας. Διά την κήρηξιν λοιπόν του Στρατιωτικού Νόμου κέ εις τας ιππολίτους 5 επαρχίας πρέπει νά τόν θαυμάζομεν; Νά μου επιτραπή επομένως νά απαντήσω εις τό άνω έρωτημα μέ ένα πελόριον ΟΧΗ.

Έν πάσει περιπτώσει, μέ τας αποτόμους άφτάς άφξήσεις, γενάτε κ' έν άλλον σοβαρών πρόβλημα. Δεδομένου ότι ή Τουρκία, ιπποφέρει οικονομικώς κέ δέν έχει πόρους, από που θά έβρεθούν άφτά τά χρίματα τών άφξήσεων; Δέν έχει τήν έφχέριαν της Έλάδος ή όποία ήμπορη νά έβρη πόρους άνα πάν λεπτόν χάρις εις τήν άφξησιν τών πετρελέων κέ της βενζίνης. Τί θά γίνη λιπόν; Θά κλιθή ή Άμερική νά διαθρέψη μέχρι όριστικής άνορθόσεως τά 45 έκατομήρια τών δυσπραγούντων γειτόνων που ακόμα κέ Μουσουλμάνοι όμόθηρσκοί των έλείπει ρεφστών τούς έχουν κόψη τά ήγγρά κάψιμα κέ τήν πίστοσιν μέ τήν ρήσιν του Μοάμεθ «Βερεσέ άβριον»; Άλ' ήδη ό πληθορισμός καί εις τήν Άμερικήν λόγον της ήπάρξεος 15 έκατομηρίων άνέργων έχει φθάση έσίως εις τό 16%. Έάν άφειλοκερδώς κέ άπερισκέπτως αναλάβη καί τά 45 έκατομήρια του λιμοκτονούντος Νοτιοανατολικού σκέλους του ΝΑΤΟ, μηραίως ό πληθορισμός της μεγάλης άφτης ήπερδηνάμεως κέ σημάχου μας θά ύπερβή τό 89% της πάσχων ανιάτως Όθωμανίας. Μία χώρα κοσμοβριθής 240 έκατομηρίων, είνε μαθηματικός άδήνατον νά διαθρέφη επί μακρόν 60 έκατομήρια ψηχάς. Παρόλον δέ που σπονορέβει κέ μέ τήν Ροσίαν κέ ή ύπερδήναμεις άφτή μάλον θά είνε εις άδηναμίαν νά συνδράμη τήν έτοιμόροπον Δητικόφιλον, ιδίως τόρα που κέ άφτή έχει άνάλογα έπισιτιστικά θάσανα εξ έτίας τών άπεργούντων Πολωνών που κέ άφτοί έχουν άνάγκην όρθοποδήσεως.

Άρα ή κατάρεφσις της Δικτατορείας εις τήν Τουρκίαν κέ ή επάνοδος εις τήν Δημοκρατείαν, είνε ζήτημα ήμερών. Η Έλλάς όφελει εις τό διάστημα άφτό νά παρακολουθεί μέ μεγάλην προσοχήν τας εξελίξεις κέ έφθύς ως άντιληφθή επιδίνουσιν της καταστάσεως εκ της συνεχούς ύποτιμήσεως καί της κοπής του άφθόνου χρίματος, πρέπει άνεφ χρονοτριβής νά κηρήξη τόν πόλεμον προς τήν γείτονα κέ νά ζητήση έπιστροφήν της Κήπρου. Έτσι θά αναγκάσομεν τήν Τουρκίαν νά μās κηρήξη κέ άφτή τόν πόλεμον κέ νά προβή εις έπιστράτευσιν. Κέ τότε ή χώρα άφτή που θά έχη καταφύγη εις τήν εκποίησην όλων τών στρατιωτικών ειδών έν τη επιθυμία της νά δήξη εις τήν ήφήλιον ότι υπό τήν δικτατορείαν έθιμερεί, θά παρουσιάσει θέαμα της ιδικής μας έπιστρατέφσεος κατά τόν Ιούλιον του 1974. Κέ εκτός που ό Ντεμιρέλ ένδέχεται νά επανέλθη εκ Παρισίων ως σωτήρ της Δημοκρατίας λαμβάνων κέ τό 54% μέ τό σήνημα «Ντεμιρέλ ή τάνκς», ή χώρα θά χάση μέν τό ήμισι της Κήπρου που κατέχουν σήμερα οι Έλληνες, αλλά ή Τουρκία θά έχη φύγη όριστικός κέ άμετακλήτως από τό στρατιωτικό σκέλος του ΝΑΤΟ κέ έτσι θά επέλθη ήφεις εις τά Βαλκάνεια.

Ό χρόνος άρα εργάζεται προς όφελος της Τουρκίας κέ όσον περισσότεροι συνδικαλιστέ, εργαζόμενοι κέ διανοούμενοι συλαμβάνοντε, τόσον τό καλήτερον. Μίαν μόνον σήστασιν κάνο εις τούς πατριότας της Τουρκίας που φλέγοντε από τήν επιθημίαν νά ίδουν τήν χώραν των έλεφθέραν κέ άνεξάρτητον. Τούς έξορκίζω εις τό όνομα του παντοδηνάμου κέ φιλευσπλάχνου Άλλάχ νά μήν προβούν εις επαναστατικές ή άλλας άντεθνικές ένεργείας κατά της έκραγείσης δικτατορίας. Όσον ολιγότερον άναμιχθοούν ή άδρανήσουν, τόσον μεγαλυτέρας έλπίδας θά έχουν άβριον νά διορισθοούν εις τας έπισήμους κέ παχηλάς θέσεις μιās μεταπολιτέφσεως. Ός φιλοσοφήσαντες γείτονες - που εκτός των φορολογικών προσφάτων έλαφρύνσεων πολλά άλλα πράγματα είδαν τά μάτια μας - καθιστώμεν τούς άδελφούς μας προσεκτικούς. Καμία έχθρική ένέργεια κατά του παρώντος καθεστώτος. Διά νά ήμπορούν άβριον ως κύριοι πλέον του Οίκου των νά διορίζουν κέ εις τό Έθνικόν των Θεάτρον τόν καλιτεχνικόν Διεφθηγνήν που επιθυμούν, χωρίς φορτικές πιέσεις κέ ιπποδήξεις άναρμοδιών.

εκδοσεις Γλαρος

Τό βιβλίο που ό τίτλος του έγινε σύνθημα γιά μιά νέα οικονομία, άπαλλαγμένη από τήν άπανθρωπιά των μονοπωλίων καί τήν αλόγιστη χρησιμοποίηση των πόρων της γής, γιά μιά οικονομία βασισμένη στη μικρή επιχείρηση, μέ κυρίαρχο στοιχείο τόν άνθρωπο παράγοντα. Ό Σουμάχερ, βλέπει τήν οικονομική δομή του Δυτικού κόσμου μέ επαναστατικό τρόπο καί πιστεύει ότι τό σημερινό ξέφρενο κυνηγητό του κέρδους καί της προόδου, που παράγει γιγαντιαίους οργανισμούς καί αύξημένη εξειδίκευση, κατέληξε στην πραγματικότητα σε μιά κραυγαλέα οικονομική άνικανότητα, στη μόλυνση του περιβάλλοντος καί σε άπάνθρωπες συνθήκες εργασίας.

Ό Σουμάχερ άμφισβητεί τό δόγμα της οικονομικής, τεχνολογικής καί επιστημονικής εξειδίκευσης καί προτείνει ένα σύστημα ενδιάμεσης Τεχνολογίας, βασισμένης σε μικρότερες εργασιακές μονάδες, κοινωνική ιδιοκτησία καί περιφερειακά εργαστήρια που θ' αξιοποιούν τήν τοπική εργασία καί τίς πηγές. Μέ έμφαση στον άνθρωπο καί όχι στο προϊόν, «Τό μικρό είναι όμορφο», δείχνει τό δρόμο προς έναν κόσμο, όπου τό Κεφάλαιο ύπηρετεί τόν Άνθρωπο άντί ό Άνθρωπος νά παραμένει σκλάβος του Κεφαλαίου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΓΛΑΡΟΣ

Κεντρική διάθεση - παραγγελίες:
ΑΘΗΝΑ: ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ 31, ΑΘΗΝΑ 142, ΤΗΛ. 3618.457
ΘΕΣ/ΝΙΚΗ: ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗΣ, ΕΡΜΟΥ 71, ΤΗΛ. 273686

Στόχος ή έσωτερική αστυνόμευση καί «διευκολύνσεις» σέ NATO - Περσικό

του Άστέρη Στάγκου

ΤΟ ΤΡΙΤΟ, στά τελευταία είκοσι χρόνια, στρατιωτικό πραξικόπημα στήν Τουρκία. Μέ πράσινο καί πάλι φως από τήν Ούάσιγκτον, τό NATO, ίσως καί τήν Μπόν - καί μέ τήν κυνική συγκατάθεση (έγκριση δηλαδή) τής «δημοκρατικής» ΕΟΚ καί τών κυβερνήσεων τών όχτώ από τίς έννιά χώρες - μέλη της. Καί φυσικά, μέ τήν ίδια, όπως καί στά δυό προηγούμενα (του 1960 καί του 1971), άφορμή. Καθώς καί μέ τόν ίδιο βασικό στόχο. Μέ άφορμή, δηλαδή, τά άδιέξοδα στά όποια όδήγησαν καί όδηγούν τήν τουρκική κοινωνία οι όλο καί όξύτερες έσωτερικές της άντιφάσεις. Καί μέ βασικό (καί καταδικασμένο από τήν άρχή) στόχο τό ξεπέραςμα αὐτών τών άδιέξοδων, χωρίς, όμως, καί τίς άπαραίτητες γιά κάτι τέτοιο ριζικές, θεσμικές καί δομικές μεταρρυθμίσεις.

ΑΦΟΡΜΗ πού αναλυτικότερα έξειδικεύεται:

● Στήν άδυναμία τής τελευταίας Βουλής νά δώσει στήν Τουρκία μιά πραγματικά σταθερή καί σχετικά όμοιογενή κυβερνήση, ίκανή νά άντιμετωπίσει άποφασιστικά, καθώς καί άποτελεσματικά, μερικά, τουλάχιστον, από τά πιο δραματικά καί έπείγοντα προβλήματα τής χώρας.

● Στήν άδυναμία τών πολιτικών κυβερνήσεων (πρώτα του Έτσεβίτ, ύστερα του Ντεμιρέλ) νά βρουν λύση στή δραματική οικονομική κρίση πού συγκλονίζει τή χώρα έδώ καί τρία περίπου χρόνια, παρά τό γεγονός ότι μετά τό 1975 ό μέσος ρυθμός άνάπτυξης τό χρόνο έφτανε τό 7%. Οικονομική κρίση πού τήν χαρακτηρίζουν τό τρομακτικό έξωτερικό χρέος (γύρω στά 15 δισεκατομμύρια δολάρια), ένας έξωφρενικός ρυθμός πληθωρισμού (γύρω στά 110% τό τελευταίο δωδεκάμηνο). Άσκοπες καί επανειλημμένες (όχτώ μέσα σέ δέκα μόνο μήνες) ύποτιμήσεις τής τουρκικής λίρας, ένα έλλειμμα του ίσοζυγίου έξωτερικών πληρωμών πού ξεπερνά φέτος τά 3 δισεκατομμύρια δολάρια, τέλος, τό τρομακτικό ύψος τό ποσοστό άνεργείας (πού οι δομές τών ύπηρεσιών τής χώρας δέν έπιτρέπουν νά ύπολογισθεί μέ ακρίβεια) καί ή άνεπαρκέστατη άνάπτυξη τής γεωργίας (πού εξακολουθεί έντούτοις νά άπασχολεί τή μεγάλη πλειοψηφία του τούρκικου λαού).

● Στήν άδυναμία, τέλος, τών ίδιων τών κυβερνήσεων (άρχικά του Έτσεβίτ καί σέ συνέχεια, αλλά σέ πολύ μεγαλύτερο βαθμό, του Ντεμιρέλ) νά βάσουν τέρμα στήν τρομαχτική πολιτική βία πού σαρώνει τήν Τουρκία έδώ καί πέντε (κυρίως, όμως, τρία) χρόνια. Πολιτική βία πού όλοι πίστευαν ότι σίγουρα καί μάλιστα σύντομα θά όδηγούσε σέ άνοιχτό καί καταστρεπτικό έμφύλιο, από τόν όποιο, σέ αὐτή τή φάση τουλάχιστον, άποκλείονταν νά βγει νικητής ή όποια Άριστερα. Πολιτική βία, ακόμα, πού

δέν περιορίζεται πιά, όπως στίς άρχές τής δεκαετίας του 1970, στίς τρεις μεγάλες πόλεις (Πόλη - Άγκυρα - Σμύρνη), αλλά έχει έπεκταθεί καί σέ πολλές έπαρχιακές πόλεις (π.χ. Άδανα, Προύσα, κλπ.) καθώς καί σέ μεγάλα τμήματα τής ύπαίθρου. Καί πολιτική βία, τέλος, στήν όποια έχουν έμπλακει, «άνεπίσημα» καί «παράνομα», μεγάλος άριθμός στελεχών τών Ένόπλων Δυνάμεων, τών Μυστικών Έπηρεσιών καί τών Δυνάμεων Άσφαλείας.

ΟΣΟ ΓΙΑ τούς συγκεκριμένους (καί όχι πιά γενικούς) στόχους αὐτής τής τρίτης στρατιωτικής χούντας - ή καί «χούντα τών φιλοδυτικών στρατηγών», όπως τήν άποκαλούν μερικοί, σέ άντιδιαστολή μέ τήν αρχικά άντιδυτική (άλλά καί άντιανατολική) «χούντα τών συνταγματάρχων, ταγματάρχων καί λοχαγών» του 1960 - μπορούμε σχηματικά νά τούς όρίσουμε έτσι:

1. Έσο τό δυνατόν πιο γρήγορη καί πιο όλοκληρωτική φυσική έξόντωση τών στελεχών τής «Ντέβ-Σόλ» καί τών άλλων άκροαριστερών μαχητικών, επαναστατικών όργανώσεων. Όργανώσεων πού αριθμούν άρκετές (σίγουρα πάνω από δέκα) χιλιάδες στελέχη καί μέλη καί πολύ περισσότερους, ίσως ένα-δυό έκατοντάδες χιλιάδες, φίλους καί όπαδούς, έλέγχοντας έτσι, έδώ καί δυό περίπου χρόνια, μιά σειρά από εργατικές πόλεις - δορυφόρους τής Πόλης καί τής Άγκυρας καί κάνοντας αισθητή τήν παρουσία τους σέ μερικές ακόμα δεκάδες έπαρχιακές πόλεις καί πόλινες, καθώς, όπως είπαμε, καί στήν ύπαίθρο, κυρίως στά βάθη τής Άνατολίας. Όργανώσεων, επίσης, πού κάθε άλλο παρά τρομοκρατήθηκαν από τό πραξικόπημα καί πού, όπως φαίνεται, τουλάχιστον, έτοιμάζονταν νά δώσουν μακρότατη καί πολύ σκληρή μάχη. Καί όργανώσεων, τέλος, πού όπως βεβαιώνουν όλοι, έχουν πραγματοποιήσει καί πάλι σοβαρές διεισδύσεις στό σώμα αξιωματικών καί προπαντός ύπαξιωματικών - ίσως

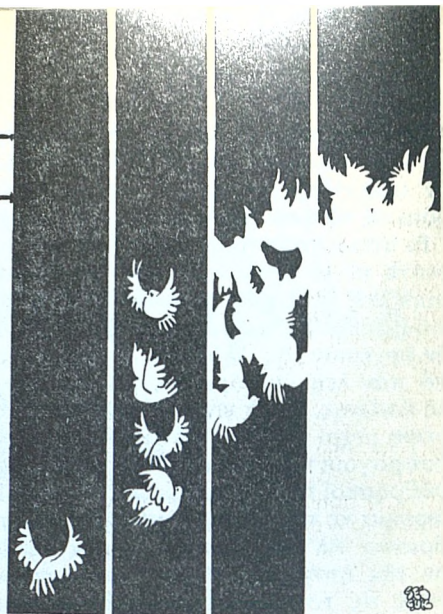
σοβαρότερες από κείνες πού τό 1973 όδήγησαν στήν ύποχρεωτική άποστρατεία περίπου 2.000 μόνιμων λοχιών.

2. Έ συστηματική ύποταγή (κι άν χρειασθεί, καί φυσική έξόντωση) τών στελεχών καί μελών τών «Γκρίζων Λύκων» καί τών άλλων παραστρατιωτικών καί τρομοκρατικών όργανώσεων πού κινούνται γύρω από τό νεοφασιστικό καί παντουρανικό Κόμμα Έθνικής Δράσης του άπόστρατου συνταγματάρχη Τουρκές (πού είχε πρωτοστατήσει στή χούντα του πραξικοπήματος του 1960).

ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ (καί κόμματος) πού είχαν πάντα στενές σχέσεις, τουλάχιστον μέ μιά μερίδα τών Μυστικών Έπηρεσιών καί πού έχουν τώρα πραγματοποιήσει πολύ έντυπωσιακές διεισδύσεις καί στήν Άστυνομία, αλλά καί σέ αυτές ακόμα τίς Ένοπλες Δυνάμεις. Διεισδύσεις πού έχουν προχωρήσει σέ τέτοιο βαθμό ώστε οι στρατηγοί νά φοβούνται, τίς πρώτες μέρες του πραξικοπήματος, (άλλά ακόμα καί τώρα), πραξικόπημα (ή άντιπραξικόπημα) άνωτερων καί κατώτερων αξιωματικών πού συνδέονται είτε άπευθείας μέ τό Κόμμα, είτε μέ κάποιες από τίς παραστρατιωτικές του όργανώσεις. Άφού, όπως ένδεικτικά αναφέρεται, τό Κόμμα κι αυτές οι όργανώσεις είχαν έγκαταστήσει δικό τους «κράτος έν κράτει» σέ περισσότερες από μιά έπαρχιακές πόλεις, έλέγχουν σχεδόν τό σύνολο τών αξιωματικών μιάς τουλάχιστον έπλεκτης μεραρχίας του Στρατού (τής 28ης Μεραρχίας Άλεξιπτωτιστών, πού σταθεμεί 30 χιλιόμετρα έξω από τήν Άγκυρα) καί ύπολογίζεται ότι άσκει σοβαρή έπιρροή σέ πάνω από 1.500 αξιωματικούς καί ύπαξιωματικούς τών Ένοπλων Δυνάμεων καί τής Άστυνομίας.

3. Τή διάλυση καί πολιτική έξαφάνιση του φαντασικού ισλαμικού Κόμματος Έθνικής Σωτηρίας του Έρμουκάν. Γιατί ή παρουσία καί ή δράση του βρίσκονται σέ πλήρη άντίθεση μέ τή βασική άρχή του (έστω καί εκφυλισμένου σήμερα) Κεμαλισμού τών στρατηγών ότι ή πολιτική έξουσία στήν Τουρκία πρέπει νά είναι άποκλειστικά «λαϊκή» (όχι, δηλαδή, θρησκευτική). Άλλά καί γιατί μετά τήν έπιτυχία τής ισλαμικής επανάστασης στήν Περσία του Χομεϊνί καί τή μεγάλη έπιρροή πού άσκει σέ όλες τίς μωαμεθανικές χώρες, ή παρουσία καί ή δράση - καί πολύ περισσότερο, ή έπιτυχημένη δράση - ενός τέτοιου κόμματος άποτελεί, δυνητικά τουλάχιστον, μεγάλο κίνδυνο γιά τό λαϊκό καθεστώς τής Τουρκίας, καθώς, βέβαια, καί γιά τή θέση σ' αὐτήν τών ΗΠΑ, του NATO, ακόμα καί τής ΕΟΚ.

4. Τή γρήγορη κι άποτελεσματική άντιμετώ-

πιση της οικονομικής κρίσης - κρίσης που αν συνεχισθεί, σίγουρα θα οδηγήσει στην κατάρρευση και χρεοκοπία της οικονομίας της χώρας. Και μάλιστα, αντιμετώπιση σύμφωνα με τις «σκληρές» και αντιλαϊκές πάντοτε υποδείξεις του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, καθώς και σύμφωνα με τις το ίδιο «σκληρές και αντιλαϊκές» αντιλήψεις της εξαιρετικά αδιάλλακτης Φιλελεύθερης Οικονομικής Σχολής του Σικάγου, οπαδός της οποίας είναι ο κύριος οικονομικός σύμβουλος μέχρι χθές του Ντεμιρέλ, τώρα δέ της στρατιωτικής χούντας, κ. Όζάλ.

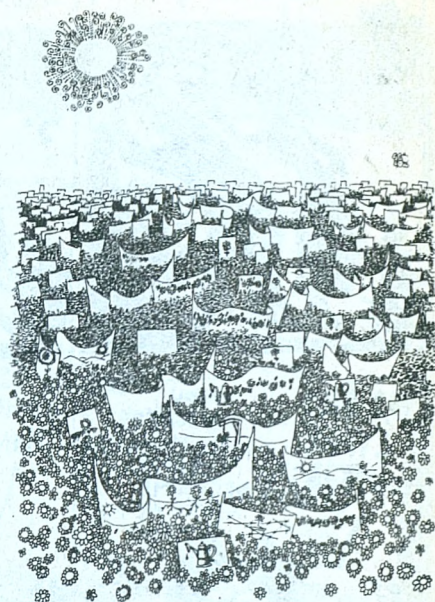
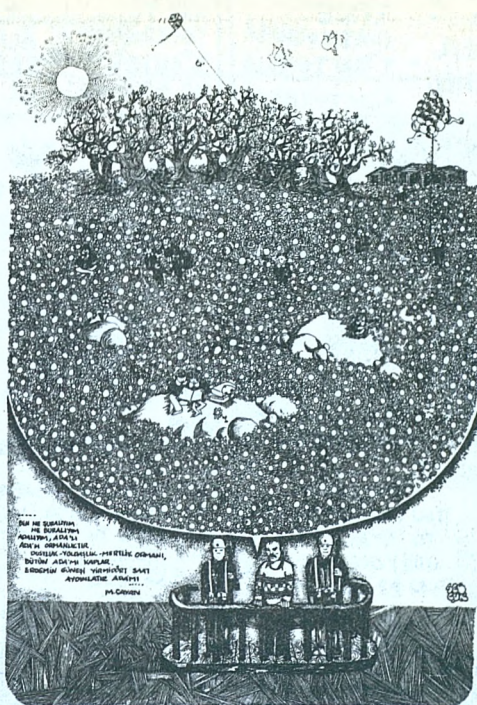
ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ, δηλαδή, που μοιραία θα οδηγήσει σε ακόμα μεγαλύτερη δξυνση των ήδη επικίνδυνων για το καθεστώς εσωτερικών κοινωνικών αντιθέσεων. "Οξυνση που η χούντα την προεξοφλούσε από την αρχή και για την πρόληψη ή την αντιμετώπιση των συνεπειών της οποίας, από τη μία διέλυσε τις "Αριστερές "Εργατικές "Ενώσεις (ΝΤΙΣΚ) κι από την άλλη συνέλαβε πάνω από 1.000 συνδικαλιστικά στελέχη της "Αριστεράς και οργανώνει μεγάλη επίθεση έναντι των τόσο των εργατών των μεγάλων κρατικών βιομηχανιών, όσο και των εργατών των μικρότερων και πιο σκληρών βιομηχανιών του ιδιωτικού τομέα (που αναπτύσσεται αδιάκοπα σε βάρος του κρατικού τομέα).

ΣΤΟΧΟΙ, και οι τέσσερεις, κάθε άλλο παρά εύκολοι για τη «χούντα των στρατηγών» και για τη δήθεν «κυβέρνηση έθνικης ενότητας» που επιβάλλανε στη χώρα. Σε τέτοιο βαθμό μάλιστα ώστε ήδη να πολλαπλασιάζονται οι διχογνωμίες στο έσωτερικό της χούντας γύρω από τις λεπτομέρειες της γραμμής για την επιτυχία των στόχων αλλά και οι ανησυχίες των κάθε λογής συμμάχων της (ΗΠΑ - ΝΑΤΟ - Δυτική Γερμανία - γενικότερα ΕΟΚ) μήπως και δεν τα καταφέρει. "Όποτε θα αναγκαστεί (ή χούντα) να παρατείνει την άνωμαλία και να «εκθέσει», έτσι, όχι τόσο τις ΗΠΑ και το ΝΑΤΟ, που δεν πολυνοιάζονται για τέτοιες πολυτέλειες, όσο την ΕΟΚ και τα κράτη-μέλη της, που υποτίθεται ότι, έστω και για λόγους προπαγανδιστικούς, θεωρούν την εγγύηση και κατοχύρωση της δημοκρατίας και τη μη παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ελευθεριών βασική, ειδοποιό διαφορά τους με τις ΗΠΑ και ακόμα περισσότερο με τις χώρες του «ύπαρκτου σοσιαλισμού».

ΚΑΙ ΓΙΑ να κλείσουμε, μία σύντομη αναφορά στις επιπτώσεις του πραξικοπήματος στις σχέσεις με την Κύπρο και την "Ελλάδα και στην πιθανή σύνδεσή του με τις εξελίξεις στον Περσικό Κόλπο:

ΑΠΟ ΤΗΝ πρώτη στιγμή οι διεθνείς παρατηρητές πίστευαν ότι μία από τις συνέπειες του πραξικοπήματος (ή και ένας από τους λόγους για τους οποίους έγινε το πραξικόπημα) θα ήταν σίγουρα η μερική, έστω, προσωπίση κάποιων από τα άνοιχτά προβλήματα στην περιοχή - στο Αιγαίο και την Κύπρο, καθώς και σε ό,τι αφορά την επανένταξη της "Αθήνας στο στρατιωτικό σκέλος του ΝΑΤΟ. Πίστευαν, δηλαδή, ότι όρος των ΗΠΑ για να δοθεί το πράσινο φως για το πραξικόπημα ήταν, ανάμεσα στα άλλα, και η άρση από μέρους της "Αγκυρας κάθε εμποδίου για την ελληνική επανένταξη στο στρατιωτικό σκέλος του ΝΑΤΟ. "Όπως ότι όρος ήταν και η πραγματοποίηση κάποιων προόδου στο θέμα της Κύπρου.

ΚΑΙ Η πεποίθησή τους αυτή επιβεβαιώνεται γρηγορότερα από όσο θα περίμενε κανείς. "Επιβεβαιώνεται από το συντηρητικό "Κρίστιαν Σάιανς Μόνιτορ» των ΗΠΑ και από τους «Τάιμς» του Λονδίνου, καθώς και από κάποιες άκριτομύθιες των Τούρκων

Χαρακτηριστικά σκίτσα του πολιτικού σκίτσογράφου Σελτσούκ Ντεμιρέλ.

που αφήνουν, επιπλέον, να νοηθεί ότι και η ελληνική πλευρά γνώριζε πολύ καλά ότι προς τα κει βαίναμε - κι όχι απλώς γνώριζε, αλλά και συμμετείχε σε σχετικές μυστικές διαπραγματεύσεις που έγιναν πριν από το πραξικόπημα και άμεσως μετά από αυτό. "Όπως και επιτρέπουν, τέλος, την υποψία ότι και οι τελευταίες ανακατατάξεις στην Κύπρο δεν είναι ξένες με τα παραπάνω σχέδια των ΗΠΑ, του ΝΑΤΟ, της "Αγκυρας, και σε κάποιο βαθμό και της "Αθήνας. "Η οποία "Αθήνα, για να αποφύγει πιο άμεσα επικίνδυνες υποχωρήσεις στο Αιγαίο, έκανε κάποιες, όχι άσημαντες, υποχωρήσεις στην Κύπρο. "Υποχωρήσεις, αυτές οι τελευταίες, που τις αποδέχθηκε, λέγεται, ο Κυπριανού και προσπαθούν δήθεν να αποτρέψουν όλοι οι άλλοι.

ΠΕΠΟΙΘΗΣΗ, τέλος, που ενισχύεται και γίνεται αληθοφανέστερη κι από το γεγονός ότι σε όρισμένους τουλάχιστον κύκλους της "Αγκυρας, αλλά και μερικών δυ-

τικοευρωπαϊκών πρωτεουσών, επικρατεί ή υποψία (ή και η πεποίθηση) ότι το πραξικόπημα στην "Αγκυρα δεν είναι άσχετο από τις εξελίξεις στον Περσικό Κόλπο. Χαρακτηριστικά υποστηρίζονταν στην "Αγκυρα ότι «τό πραξικόπημα έγινε για να διευκολυνθεί και ενθαρρυνθεί η σύρραξη του Περσικού Κόλπου. "Όπως υποστηρίζονταν και ότι δεν θα ήταν δυνατές οι τελευταίες εξελίξεις σε αυτόν, αν δεν είχαν διασφαλισθεί προηγούμενα, από τη μία, η ανασυγκόλληση της Νοτιοανατολικής πτέρυγας του ΝΑΤΟ (με τη δική μας επανένταξη σε αυτό) κι από την άλλη, οι γραμμές πρόσβασης της Δύσης προς τη Μέση "Ανατολή και τα πετρέλαια της (που σημαίνει αναγκαστικά, κάποια «λύση» του Κυπριακού).

ΙΣΩΣ η αντιπολίτευση (άφου κάτι τέτοιο αποκλείεται από την πλευρά της κυβέρνησης) θα έπρεπε να φροντίσει να πληροφορηθεί τί τεκταίνεται και να ενημερώσει, στη συνέχεια, το λαό.

ΙΠΠΑΛΕΚΤΡΥΩΝ

Δογάνη 99 τηλ. 4617948

- ΤΑΚΗ ΘΕΟΦΙΛΑΤΟΥ "Ερκος "Οδόντων
- ΤΑΚΗ ΘΕΟΦΙΛΑΤΟΥ "Η "Αλωσις

της Κωνσταντινουπόλεως

και

- ΓΙΑΝΝΗ ΡΕΜΟΥΝΔΟΥ MODUS VIVENDI

ή
γυμνό μοντέλο που ποζάρει
και αντίστέκεται

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

ΟΔΥΣΣΕΑΣ

Σόλωνος 116, τηλ. 36.19.724

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ		ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ	
ΠΙΝΑΚΑΣ Νο 4		ΠΙΝΑΚΑΣ Νο 1	
ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΕΛΑΦΡΥΝΣΗ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΑ ΜΕ ΔΥΟ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΣΥΖΥΓΟ ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΕΙΣΟΔΗΜΑ		ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΕΛΑΦΡΥΝΣΗ ΜΙΣΘΩΤΟΥ (ΥΠΑΛΛΗΛΟΥ Η ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΟΥ) ΜΕ ΔΥΟ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΣΥΖΥΓΟ ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΕΙΣΟΔΗΜΑ	
ΕΙΣΟΔΗΜΑ		ΕΙΣΟΔΗΜΑ	
ΙΣΧΥΣ Φόρος και βάση		ΙΣΧΥΟΥΣΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ	
300.000		ΝΕΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ	
350.000		Μείωση Φόρου	
400.000		Ποσό	
500.000		Ποσοστό	
600.000			
700.000			
800.000			
1.000.000			
1.200.000			
1.500.000			

Ελαφρύνσεις χωρίς ελαφρυντικά

ΜΕ ΤΟ πρόσχημα της ενημέρωσής μας, γύρω από αμφισβητούμενες φορολογικές ελαφρύνσεις, η Νέα Δημοκρατία διασπαθίζει δημόσιο χρήμα σε μία πολυδάπανη και παραπλανητική διαφημιστική εκστρατεία. Η ΚΑΤΑΧΡΗΣΤΙΚΗ αυτή επιδάρυνση των ελαφρύνσεων εντάσσεται στα πλαίσια της γενικότερης προεκλογικής της επιχείρησης για επαναπατισμό των χαμένων ψηφοφόρων. ΕΝ ΟΝΟΜΑΤΙ, και δαστάναις του Έλληνικού Δημοσίου, η Ν.Δ. επιστρατεύει τη διαφήμιση – πρόσφορο πάντα μέσο αθέμιτης και παραπλανητικής επικοινωνίας –, στην υπηρεσία μιας απαράδεκτης ψηφοθηρίας. ΜΕΤΑ από 5 χρόνων θαθείς «τομές», αποφασίζει ξαφνικά να μάς... «ενημερώσει». Τό ὄψιμο ὅμως προεκλογικό της ἐνδιαφέρον γιὰ ἐνημέρωση περιορίζεται αποκλειστικά καί μόνο σέ αμφισβητήσιμες ελαφρύνσεις. Γιὰ τίς ἀναμφισβήτητες καθημερινές μας επιβαρύνσεις ἡ ἐνημέρωση, φυσικά, περιττεύει. ΚΙ ΑΚΟΜΑ: Προεξοφλώντας τίς μετὰ θάνατον ἀποδοχές της, ἀποσιωπᾷ σκόπιμα ὅτι οἱ ελαφρύνσεις αὐτές ἀφοροῦν τό... 1982 καί ἄρα θά ἔχουν οὐσιαστικά ἐξουδετερωθεῖ ἀπό τήν ὀνομαστική – λόγω πληθωρισμοῦ – αὐξηση τῶν εἰσοδημάτων καί τή μετὰ ταῦτα ἔτσι τῶν φορολογουμένων σέ ὑψηλότερες φορολογικές κλίμακες. Ἀς πάρουμε ἕνα τυχαῖο παράδειγμα ἀπό τοὺς πολυδιαφημιζόμενους πίνακες (πίνακας Νο 1) τῶν φορολογικῶν ελαφρύνσεων, πού ἀποδεικνύει χαρακτηριστικά τῶν ελαφρύνσεων τό ἐπιδαρές. ΣΥΜΦΩΝΑ μέ τίς ἰσχύουσες διατάξεις, ἕνας μισθωτός μέ εἰσόδημα 400.000 δρχ. πληρώνει φόρο 26.334 δρχ. Σύμφωνα μέ τίς νέες διατάξεις, ὁ φόρος του γιὰ τό ἴδιο εἰσόδημα μειώνεται στίς 7.499 δρχ. Μείωση 71,5% σπεύδει νά διαφημίσει ἡ Ν.Δ. Ὅταν ὅμως ἰσχύουν οἱ νέες διατάξεις (τό 1982 γιὰ τό εἰσόδημα τοῦ 1981) καί δεδομένου ὅτι ὁ πληθωρισμός «τρέχει» μέ 25%, τό εἰσόδημα τοῦ μισθωτοῦ, χωρίς πραγματικά νά αὐξηθεῖ, θά ἔχει γίνει 500.000 δρχ. Σύμφωνα μέ τίς νέες διατάξεις ὁ φόρος τῶν 500.000 δρχ.

εἶναι 30.245 δρχ. Αὐξάνεται δηλαδή, σύμφωνα πάντα μέ τίς νέες διατάξεις, κατά 14,9%. (Στίς ἐπόμενες σελίδες ὁ συνεργάτης τοῦ περιοδικοῦ Κ. Κίτσος ἀναλύει διεξοδικότερα τά νέα φορολογικά μέτρα).

ΓΙΑ νά καταδειχθεῖ ἡ ἀπάτη τῶν φορολογικῶν «ελαφρύνσεων», πού στήν πραγματικότητα ὑποκρύπτουν σημαντικές φορολογικές επιβαρύνσεις, πήραμε ὡς δάση ἕνα μισθωτό μέ καθαρό εἰσόδημα 20.000 δρχ. τό μήνα τό 1979 καί ἕνα ἐλεύθερο ἐπαγγελματία μέ ἴδιο ἐτήσιο εἰσόδημα καί ἀναπροσαρμόσαμε τό εἰσόδημά του μέ δάση τῶν πληθωρισμό (25%) γιὰ τό 1980 καί τό 1981.

Ἡ ὁ τῶν φορολογικῶν «ελαφρύνσεων»

1. Μισθωτός (με γυναίκα χωρίς εἰσόδημα) χωρίς παιδιά

	Καθαρό εἰσόδημα	Φόρος καί εισφορά ΟΓΑ	Ποσοστό φορολογικῆς ἐπιβάρυνσης	Αὐξηση φόρου
Ἔτος 1979	280.000	16.236	5,8%	—
Ἔτος 1980	350.000	19.701	5,6%	3.465
Ἔτος 1981	437.500	33.426	7,6%	13.725

2. Ἐλεύθερος ἐπαγγελματίας παντρεμένος (με γυναίκα χωρίς εἰσόδημα) χωρίς παιδιά

	Καθαρό εἰσόδημα	Φόρος καί εισφορά ΟΓΑ	Ποσοστό φορολογικῆς ἐπιβάρυνσης	Αὐξηση φόρου
Ἔτος 1979	280.000	27.500	9,8%	—
Ἔτος 1980	350.000	39.490	11,3%	11.990
Ἔτος 1981	437.500	64.350	14,7%	24.860

ΠΡΕΠΕΙ, τέλος, νά σημειώσουμε μέ ἰδιαίτερη ἀνησυχία καί τοῦτο: ἡ διαφημιστική ἐκστρατεία τῆς Ν.Δ. διοχετεύθηκε

Νέες φορολογικές «έλαφρύνσεις»

του Κ. Κίτσου

ΜΕ ΟΣΗ προκατάληψη υπέρ της «Ν. Δημοκρατίας» και της σημερινής της κυβέρνησης θελήσει κανείς να σχολιάσει τα πρόσφατα φορολογικά μέτρα, είναι αδύνατο να συμφωνήσει ότι τα ενέπνευσε οποιαδήποτε άλλη σκοπιμότητα πλὴν της κομματικής, προεκλογικής. Αὐτός ὁ χαρακτήρας τῶν μέτρων υπογραμμίζεται ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι ἀκόμα καὶ οἱ μισθωτοὶ φορολογούμενοι «κοπῆκαν στὰ δύο» γιὰ νὰ ἐξυπηρετηθοῦν οἱ χαμηλῆς καὶ μεσαίας ἀμοιβῆς, αὐτοί, δηλαδή, πού μποροῦν νὰ ἐπηρεασθοῦν, — κατὰ τεκμήριο — περισσότερο ἀπὸ τοὺς ἄλλους στίς ἐπαγγελίες περὶ

οἰκονομικῆς δικαιοσύνης τῶν ἀντιπολιτευόμενων κομμάτων. Ἀλλά καὶ γι' αὐτοὺς ἀκόμα, ἡ κυβερνητικὴ χειρονομία ἦταν πολὺ πειθαρχημένων ποσοτικῶν καὶ χρονικῶν διαστάσεων. Ἔτσι ὥστε, τὸ ὕψος τῶν ἐκπτώσεων — εὐθέως ἀνάλογο πρὸς τὸ ὕψος τῆς «φορολογητέας ὕλης» τοῦ καθενός — νὰ εἶναι κυριολεκτικὰ ἀστεῖο σὲ σχέση μὲ τίς βιοτικὲς ἀνάγκες τοῦ χειρότερου ἀμειβόμενου μισθωτοῦ, καὶ νὰ μειώνεται — σὲ πραγματικὴ ἀγοραστικὴ δύναμη — ἀπὸ χρόνο σὲ χρόνο, ἐξαιτίας τοῦ πληθωρισμοῦ.

ΤΗΝ τελευταία τούτη ιδιότητα τῶν ἐκπιπόμενων πᾶσων προσπάθησε μὲ πολλὰ προσοχὴ τὸ Ὑπουργεῖο Οἰκονομικῶν νὰ τὴν ἀποκρύψει, ὅταν ἔστειλε στίς ἐφημερίδες πληρωμένες ἀνακοινώσεις-πίνακες γιὰ νὰ «καταλάβουν» οἱ ἐνδιαφερόμενοι τὸ μέγεθος τῆς ὠφέλειάς τους ἀπὸ τίς πλουσιοπάροχες χειρονομίες τοῦ σημερινοῦ Ὑπουργείου. Καὶ ἡ ἀπόκρυψη ἐγίνε με δύο τρόπους: Πρῶτο, ξεχνώντας νὰ ἀναφερθεῖ στίς ἀνακοινώσεις ὅτι τὰ ἐκπιπόμενα ποσὰ ἀπὸ τὰ προοδευτικὰ μεγαλύτερα εἰσοδήματα τῆς φορολογικῆς κλίμακας δὲν ἀφοροῦσαν ξεχωριστοὺς φορολογούμενους, ἀλλὰ τὸ ἴδιο πρόσωπο. Τὸ ὅποιο, μεταξὺ 1979 - 80, 1980 - 81 καὶ 1981 - 82 θὰ εἶχε μιὰν αὐξήση τοῦ ὀνομαστικοῦ τοῦ εἰσοδήματος — αὐξήση, πού θὰ τὸν μετακινούσε, φορολογικὰ, ἀπὸ κλιμάκιο σὲ κλιμάκιο. Αὐτὸ σήμαινε καὶ ἀνάλογη αὐξήση τοῦ φόρου πού ἔπρεπε νὰ πληρώσει. Ἄν, συνεπῶς, τὰ ἐκπιπόμενα ποσὰ δὲν ἀναπροσαρμόζονταν μὲ βάση τὸ ἐτήσιο ποσοστὸ

ἀναπροσαρμογῆς καὶ τοῦ ὀνομαστικοῦ μισθοῦ, τότε θὰ ἔχαναν ἀπὸ τὴν πραγματικὴ τοὺς ἀξία. Ὁ ἐνδιαφερόμενος φορολογούμενος θὰ διαπίστωνε ὅτι ἡ ἐκπτώση τοῦ εἰσοδήματός του τοῦ τρίτου ἔτους, τοῦ 1981, θὰ ἦταν μικρότερη σὲ δραχμὲς ἀξίας τοῦ 1979, ἀπὸ ὅσο ἦταν ἡ ἐκπτώση γιὰ τὸν μικρότερο μισθὸ τοῦ 1982. Ἡ ἀπουσία ἀναφοράς στὴ μείωση τῆς πραγματικῆς ἀξίας τῶν «ἐκπτώσεων» ἐπειδὴ δὲν θὰ ἀναπροσαρμόζονταν βάσει τοῦ ποσοστοῦ πληθωρισμοῦ τὰ πρῶτα, τὰ «ἐκπιπόμενα», κλιμάκια τῆς φορολογικῆς κλίμακας, ἦταν ἡ δευτέρη μέθοδος γιὰ τὴν ἀπόκρυψη τῆς ἀλήθειας.

Ἡ ΕΠΙΣΗΜΗ δικαιολογία γιὰ τὴν ἐπεξεργασία αὐτοῦ τοῦ εἴδους «θελιώσεων» στὸ φορολογικὸ μας κατεστημένον, ἦταν ἡ ἀδυναμία τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ γιὰ μείωση τῶν ἐσόδων του σὲ μεγαλύτερη ἔκταση. Σὲ 22 δισεκατομμύρια δραχμὲς, κατὰ τὴν ἐπίσημη ἐκτίμηση, θὰ φτάσει ἡ ἀπώλεια ἐσόδων τὸ 1981, λόγω τῶν φοροαπαλ-

λαγῶν πού ἀποφασίστηκαν. Ὁ ἀριθμὸς, εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐπαληθευτεῖ ἀπὸ τὴν ἐκτέλεση τοῦ προϋπολογισμοῦ, γιατί εἶναι μάλον ἀπίθανο νὰ ἀποδέχτηκε ἡ δημοσιονομικὴ διαχείριση νὰ στερηθεῖ τὸ ἕνα τρίτο τῶν αὐξημένων εἰσπράξεων πού προσδοκᾷ γιὰ τὴ χρῆση τοῦ 1981. (Οἱ αὐξημένες αὐτὲς εἰσπράξεις ὑπολογίζονται σὲ 65 δις. δραχμὲς, περίπου). Καὶ εἶναι γνωστὸ, ὅτι ὁ προϋπολογισμὸς τοῦ προσεχοῦς ἔτους θὰ κληθεῖ νὰ ἀντιμετωπίσει ἐξαιρετικὰ αὐξημένες ἐπενδυτικὲς δαπάνες, ἂν πρόκειται νὰ ἀναληφθοῦν τὰ κεφάλαια πού τίθενται στὴ διάθεση τῆς ἐλληνικῆς οἰκονομίας ἀπὸ τὴν Ε.Ο.Κ. γι' αὐτὸ τὸ χρόνο.

ΤΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ αὐτὰ, οἱ ἐπίσημες ἀνακοινώσεις, τὰ ἀνεβάζουν, συνολικὰ, σὲ 37 δισεκατομμύρια δραχμὲς, καὶ θὰ προέλθουν ἀπὸ τὰ Κοινοτικά Ταμεία ἢ ἀπὸ δάνεια τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τράπεζας Ἐπενδύσεων κ.λ.π. Γιὰ νὰ δοθοῦν, ὅμως, οἱ ποικιλόμορφες κοινοτικὲς ἐισφορές, πρέπει ἡ ἐλληνικὴ πλευρά νὰ συμβάλει μὲ ὑπερδιπλάσιο ποσὸ

ἀντι-διαφημίση

ἀποκλειστικά καὶ μόνο στὸν ἡμερήσιο τύπο καὶ ὀρισμένα ἑβδομαδιαῖα περιοδικά. Τὸ ἐρώτημα πού γεννιέται εἶναι εὐλόγο. Γιατί οἱ ὑπεύθυνοι αὐτῆς τῆς ἐκστρατείας ἀγνόησαν ἀποτελεσματικότερα καὶ προπαντὸς φτηνότερα διαφημιστικὰ μέσα ὅπου εἶναι ἡ κρατικὴ τηλεόραση ἢ ἀκόμα ἀπλούστερα ἕνα ἔντυπο πού θὰ μπορούσε νὰ ἐπισυναφθεῖ στίς εἰδοποιήσεις πού στέλνει κάθε μῆνα τὸ Ὑπουργεῖο Οἰκονομικῶν στοὺς φορολογούμενους γιὰ τὸ φόρο εἰσοδήματός τους;

ΔΕΝ ξέρουμε ποίος θὰ θρῆ τὸ θάρρος νὰ καταγγεῖλει τοὺς ἐμπνευστὲς αὐτῆς τῆς διαφημιστικῆς ἐκστρατείας γιὰ ἀπιστία σὲ δόγος τοῦ Δημοσίου.

ΕΝΑ εἶναι βέβαιο. Ἡ κρίση τοῦ Τύπου δὲν ξεπερνιέται οὔτε μὲ νομοθετήματα τῶν «15 δραχμῶν» οὔτε μὲ διαφημιστικὲς ἐκστρατείες ἀρχετῶν ἔστω ἑκατομμυρίων. Ἄς τὸ μετρήσουν οἱ μὲν, ἄς τὸ φυλλομετρήσουν οἱ δέ.

Υ.Γ. 1: Μιά περίεργη σύμπτωση

Στὸ ΒΗΜΑ τῆς 14ης Σεπτεμβρίου καὶ στὴν ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ τῆς ἴδιας μέρας, οἱ Στ. Βλάχος καὶ Ν. Νικολάου ἀντίστοιχα, ἀναλύοντας τὰ νέα φορολογικὰ μέτρα χρησιμοποίησαν τὰ ἴδια ἀκριβῶς ἀριθμη-

τικὰ παραδείγματα. Συγκεκριμένα: διάλεξαν καὶ οἱ δύο τὴν περίπτωση μισθωτοῦ (μὲ σύζυγο πού δὲν ἐργάζεται καὶ δύο παιδιά) καὶ ἐξέτασαν τίς ἐπιπτώσεις τῶν νέων μέτρων γιὰ 5 — καὶ οἱ δύο τίς ἴδιες (!) — τάξεις εἰσοδήματος (20.000, 30.000 δρχ. τὸ μῆνα, κ.τ.λ.), προβλέποντας — καὶ οἱ δύο — τίς ἴδιες αὐξήσεις τῶν εἰσοδημάτων τους γιὰ τὸ 1980, μὲ τὴν ἐξῆς — καὶ οἱ δύο — περίεργη ἀποψη περὶ πληθωρισμοῦ. Ὑπέθεσαν — καὶ οἱ δύο — ὅτι τὰ χαμηλὰ εἰσοδήματα θὰ αὐξηθοῦν κατὰ 25%, τὰ μεσαία κατὰ 20% καὶ τὰ ὑψηλότερα κατὰ 15%.

Ἄν δὲν πιστεύαμε τόσο πολὺ στίς συμπτώσεις θὰ ἔπρεπε νὰ υποθέσουμε ὅτι καὶ οἱ δύο συντάκτες ἐμπνεύστηκαν ἀπὸ τὴν ἴδια πηγή.

Υ.Γ. 2: «Τὴν ἀπάντηση θὰ τὴ θροῦμε μόνοι μας μέσα ἀπὸ τὴ ζωή».

«Πόσα λιγότερα θὰ πληρώσουμε» ἀναρρωτιέται ὁ ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ ἀναλύοντας τὰ νέα φορολογικὰ μέτρα στὸ τεῦχος του τῆς περασμένης ἑβδομάδας. Καὶ ἀφοῦ ἀφιερώνει δύο σελίδες μὲ παραδείγματα, στὰ ὅποια λανθασμένα θεωρεῖ ὅτι οἱ πολυδιαφημιζόμενες στοὺς πίνακες «έλαφρύνσεις» θὰ ἰσχύσουν γιὰ τὰ εἰσοδήματα τοῦ 1980, κλείνει τὴν παρουσίασή τους μὲ πλήρη ἐπίγνωση τῆς ἀξιοπιστίας της: «Τὴν ἀπάντηση», γράφει, «θὰ τὴ θροῦμε μόνοι μας μέσα ἀπὸ τὴ ζωή»...

στις χρηματοδοτούμενες επενδύσεις. Πρέπει, δηλαδή, να εξοικονομηθούν για επενδύσεις από το Δημόσιο (κράτος και δημόσιοι οργανισμοί) εντός του 1981, 100 δισεκατομμύρια δραχμές. Δύσκολο. Γίνεται δυσκολότερη η εξέρεση αυτού του όγκώδους ποσού από το γεγονός ότι για την θελτωση των εισηγμένων του ο προϋπολογισμός δεν μπορεί να υπολογιστεί παρά μόνο στα «αύξημένα» εισοδήματα που διαμορφώνει ο πληθωρισμός, και όχι στην αύξηση του εθνικού προϊόντος. Τό εθνικό μας προϊόν, για τό 1980 προβλέπεται – στην καλύτερη περίπτωση – ότι θά είναι στάσιμο, και για τό 1981 ή πιό αισιόδοξη πρόβλεψη πρέπει να μιλάει για μικρό ποσοστό υποχώρησης.

ΟΥΤΕ τά διαθέσιμα των δημοσίων επιχειρήσεων (Δ.Ε.Η., Ο.Τ.Ε., Συγκοινωνίες κ.λ.π.) πρόκειται και αυτά «υγιώς» να αύξηθούν, αφού ή κυβερνηση, για λόγους τεχνητής συγκάλυψης του πληθωρισμού, δεν αναπροσάρμοσε φέτος τά τιμολογία τους. Έπιστρέφει, επομένως, στόν προϋπολογισμό ή εύθυνη να καλύψει και τά έλλειμματα των δημοσίων επιχειρήσεων ή, τουλάχιστον, να αναλάβει τό επενδυτικό μερίδιό τους που θά επιτρέψει να χρησιμοποιηθούν κεφάλαια των κοινοτικών πηγών και άπ' αυτούς τούς Όργανισμούς.

ΑΠΟ πού θά εξοικονομήσει ο κρατικός προϋπολογισμός τό αναγκαίο τούτο χρήμα; Η άπάντηση στο έρώτημα δεν είναι ιδιαίτερα δύσκολη. Η θά επιβληθούν νέες φορολογίες – έμμεσες κυρίως – ή θά γίνει μεγαλύτερος ο δανεισμός του κράτους από τίς καταθέσεις των ιδιωτών στις έμπορικές Τράπεζες και άπό τό χαρτονόμισμα που εκδίδει ή Τράπεζα της Ελλάδος. Όπωςδήποτε – πράγμα που δεν αποκρύπτεται άλλωστε, – θά περικοπούν ακόμα περισσότεροι οι κοινωνικές δαπάνες του κράτους, άφου είναι θέθαιο ότι ούτε οι μισθοί των υπαλλήλων του πρόκειται να μειωθούν, ούτε όσα ξοδεύονται για στρατιωτικές ανάγκες. Η λύση των νέων έμμεσων φορολογιών δεν φαίνεται, εντούτοις, και πολύ εύχερης γιατί δεν θά τίς «σηκώνει» τό προεκλογικό κλίμα, για την διαμόρφωση του όποιου ύπέρ της «Ν. Δημόκρατίας» έγιναν και οι περίφημες φοροαπαλλαγές.

ΤΕΛΙΚΟ εξαγόμενο από τά πιό πάνω είναι ότι τό Δημόσιο, δεν παραιτείται από την εκμετάλλευση του πληθωρισμού για αύξηση των ετήσιων έσόδων του προϋπολογισμού, έφ' όσον δεν προχωρεί σε πληθωριστική αναπροσαρμογή, κάθε χρόνο, και των φορολογικών κλιμακίων. Δεν άπαλλάσσει άπό την πληθωριστική εκμετάλλευση ούτε τούς χαμηλότερους εισοδηματίες – μισθωτούς, ύπέρ των όποιων, δήθεν, λειτούργησε ή φορολογική διαρρύθμιση χειροτερεύει την ποιότητα ζωής των φτωχότερων εισοδηματιών, άφου περιορίζει τίς κρατικές, αλλά και τίς κοινωνικές δαπάνες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, ύποχρεώνει, συνεπώς, τούς πολίτες να καλύπτουν οι ίδιοι τίς διάφορες ανάγκες τους (ύγείας, μετακίνησης, εκπαίδευσης, προστασίας περιβάλλοντος κ.λ.π.).

ΜΙΑ άλλη πλευρά της φορολογικής λογικής που όδήγησε στην άφαίρεση φορολογικού θάρους μόνον άπό όσους βρίσκονται στην βάση της μισθολογικής, άρα και εισοδηματικής κλίμακας, είναι ότι, ή κυβέρνηση, προσπαθεί να άσκήσει πολιτική οικονομικής δικαιοσύνης, όχι άνεβάζοντας τά

χαμηλότερα, άνεπαρκή εισοδήματα, αλλά κάνοντας άνεπαρκή τά ως τώρα έπαρκη. Ό όρθός χειρισμός του προβλήματος, άν έπρόκειτο να κλείσει ή «ψαλλίδα» άνάμεσα στο 10% κατώτερο, και στο 10% άνωτερο των μισθολογικών άπολαβών, θά ήταν να «παγώσει» ή πραγματική αύξηση των ύψηλότερων μισθών, και να συνεχίζεται αυτή την πιό μικρών. Η άδιόκοπη, όμως, λόγω του πληθωρισμού μείωση της αγοραστικής ικανότητας των ύψηλότερων μισθών, τό μόνο που πετυχαίνει είναι να άποθαρρύνει κάθε εργαζόμενο να αύξήσει τό εισόδημά του μέ θελτωση της άπόδοσής του.

ΚΑΙ ΑΝ θέλει κανείς να παρακάμψει αυτή την συνέπεια της φορολογικής μεταχείρισης, πολύ σημαντικής, πάντως, για την θελτωση της άποδοτικότητας της οικονομίας, δεν μπορεί να μήν ξανασταθεί μπροστά στο γεγονός ότι τό κράτος δεν κάνει καμιά ούσιαστική προσπάθεια να άπαλλάγει άπό την φορολογική άπομύζηση, για την όποια τό διευκολύνει ο πληθωρισμός, ώστε να άντλεί τό έσοδά του άπό τίς σωστές φορολογικές πηγές.

Ο ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟΣ ύπουργός Οικονομικών, και σήμερα γεωργίας, κ. Άθ. Κανελλόπουλος, έπετέθη μέ δριμύτητα εναντίον των συναδέλφων του ύπουργών Συντονισμού και Οικονομικών, κ.κ. Μπούτου και Έβερτ, έπειδή κατάργησαν όρισμένα άπό τά «τεκμήρια» που είχε καθιερώσει, και πού, κατά τούς ίσχυρισμούς του, θά συλλαμβάναν όλους τούς μεγάλους φοροφυγάδες.

ΠΑΡΑ τόν σκηνοθετημένο «θυμό» του, εντούτοις, και ο κ. Κανελλόπουλος δεν εργάστηκε, όταν ήταν ύπουργός Οικονομικών, ούτε για την έξυγανση του φορολογικού καθεστώτος, ούτε για την υποβοήθηση της οικονομικής δραστηριότητας της χώρας μέσω των δημοσίων οικονομικών. Τά μέτρα που είχε επιβάλει, και πού ίσχυσαν για μία φορολογική περίοδο, δεν βοήθησαν στη σύλληψη του εισοδήματος πού, αντί να κατευθυνθεί στόν δημόσιο κορβανά, πήγαινε για άγορές σπιτιών κ.λ.π. Τό μόνο που κατάφεραν ήταν να πολλαπλασιασθούν οι λαθραίες έξαγωγές κεφαλαίων, να στερηθεί, δηλαδή, ή οικονομία, συναλλάγματος, σε μία στιγμή όπου τό έλλειμμα των έξωτερικών της συναλλαγών την υποχρέωνε σε συνεχή ύποτιμηση της ισοτιμίας της δραχμής εναντι των ξένων νομισμάτων και σε μεγαλύτερη προσφυγή στο έξωτερικό για δάνεια. Τό αποτέλεσμα των μέτρων αυτών, στη φάση που εφαρμόστηκαν, ήταν να επιταχυνθεί ο πληθωρισμός και τό κλίμα της άνησυχίας, χωρίς να κερδίσει τίποτε άξιόλογο ο προϋπολογισμός.

ΘΑ ΤΑΝ άρκετά διαφορετικές οι συνέπειες, άν, αντί για «πόθεν έσχες» και τά παρόμοια, τό κράτος καταργούσε νόμιμες φοροαπαλλαγές, πού δεν έχουν κανένα λόγο πιά να επιβιώνουν, και άκολουθούσε άποτελεσματική πολιτική σύλληψης κερδών άπό δραστηριότητες, πού μπορεί να μήν είναι πολυεθνικών επιχειρήσεων, αντιπροσωπεύουν, όμως, κολοσσιαία ποσά. Είναι να άπορεί κανείς, π.χ., γιατί δεν καθιερώνεται ή ύποχρεωτική χρήση ταμειακών μηχανών άπό όλα τά καταστήματα. Οι μηχανές αυτές, άγορασμένες άπό τό κράτος και νοικιασμένες στους καταστηματάρχες, άκριβώς όπως οι μετρητές της Δ.Ε.Η. ή της

Εταιρίας Ύδάτων στους καταναλωτές, θά «σφραγίζονταν» άπό τίς Έφορίες, και θά παίζαν τό ρόλο του δεσμευτικότερου στοιχείου για τό «τζίρο» του καταστήματος. Θά τερματιζόταν, έτσι, τό χάος των βιθλίων που ποτέ δεν γίνονται δεκτά σάν ελικρινή, και, μαζί τους, οι δυνατότητες φοροδιαφυγών. Μοναδικός λόγος για την άρνηση των άρμοδίων να προχωρήσουν στην εφαρμογή του μέτρου, είναι προφανώς οι δυσάρεσκες πού θά προκληθούν και ο «ψηφοφόρος» αντίτυπός τους.

ΕΙΝΑΙ άδύνατο να διαμορφωθεί ποτέ όρθή φορολογική πολιτική ή πολιτική αυτή πρέπει να ύπηρετεί την οικονομική δικαιοσύνη και την πρόοδο της οικονομίας, χωρίς να παραιτηθεί όριστικά ο κρατικός προϋπολογισμός άπό την δυνατότητα αξιοποίησης ύπέρ αυτού, του πληθωρισμού – όπως άκριβώς κάνουν και οι επιχειρηματίες, – και χωρίς, κάθε μέτρο που άποφασίζεται, να ελέγχεται προηγούμενα για τίς προεκτάσεις του στη λειτουργία και την πρόοδο της εθνικής οικονομίας. Μέτρα, σάν αυτό της έκπτώσης άπό τόν τελικό φόρο των ποσών που αντιπροσωπεύουν τά πρώτα, τά μικρότερα κλιμάκια της φορολογικής κλίμακας, χωρίς, ούτε αυτά να άποπληθωρίζονται, ούτε για τούς φορολογούμενους μισθωτούς σημαίνουν τίποτε ούσιαστικό, ούτε τά δημόσια οικονομικά έξυγιαίνουν, ούτε την κοινωνική δικαιοσύνη άποκαθιστούν. Τό μόνο που πετυχαίνουν είναι να επαληθεύουν την καθολική έντύπωση ότι οι κυβερνήσεις της «Ν. Δημόκρατίας» ή δε θέλουν ή δε μπορούν να πραγματοποιήσουν άποφασιστικές μεταβολές σε ένα, επικίνδυνο πιά για την ίδια την εθνική οικονομία, φορολογικό καθεστώς. ■

καλβος

ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΤΙΚΑ ΚΙΝΗΜΑΤΑ

1. Λαϊκό Απελευθερωτικό Μετωπο Ερυθραίας
2. Λαϊκό Απελευθερωτικό Μετωπο Παλαιστινής
3. Σαντινιστικό Μετωπο Εθνικής Απελευθερώσης
4. «Πολισαριο»: Για την απελευθέρωση της Δ. Σαχάρα
5. Αφρικανικό κομμα Ανεξαρτησίας της Γουίνεας - Μπισαού
6. Εθνικό Απελευθερωτικό Μετωπο Αλγερίας
7. Εθνική Αφρικανική Ενωση Ζιμπάμπουε

Εκδόσεις «ΚΑΛΒΟΣ»
Αναξαγορά 1, Αθήνα 112
Τηλ. 524.624

‘Η «Νέα Δημοκρατία» ‘Ανιχνεύει τὰ σύνορά της

ΠΡΟΤΕΛΕΥΤΑΙΟ στή σειρά, τό 9ο περιφερειακό συνέδριο τῆς Ν.Δ. στή Θράκη εἶχε κάτι ἀπό τή θλίψη τοῦ πρώιμου βορειοελλαδίτικου φθινόπωρου. Ἐλειπαν οἱ δύο μεγάλοι πρωταγωνιστές – Ράλλης καί Ἀδέρωφ – πού δίνουν στούς δημοσιογράφους τή δυνατότητα νά πολώνουν τίς πολιτικές ἐξελίξεις «πρός μεγίστην» ξεκούραση τοῦ ἀπλοϊκοῦ ἀναγνωστικοῦ κοινοῦ καί-μέχρι πρόσφατα τουλάχιστον- «πρός μέγιστον» ὄφελος τῆς κυκλοφορίας τῶν ἐφημερίδων. Καί κοντά τους εἶχαν αὐτομολήσει παράγοντες, στελέχη καί ἐκπρόσωποι τοῦ τύπου. Τά κενά στή σύνθεση τοῦ περιοδεύοντος νεοδημοκρατικοῦ θίασου ἦταν αἰσθητά.

τοῦ **ΡΕΠΟΡΤΕΡ**

ΚΑΤΑ τὰ ἄλλα, τό σκηνικό ἦταν ἀνάλογο μέ τὰ προηγούμενα. Μαγευτική τοποθεσία στήν ἐπίπεδη ἀκτή, ἔτσι πού ὁρισμένες, ὁμάδες κοστομαριωμένων παραγόντων στήν ἄκρη τοῦ κύματος καί δίπλα στά διακοσμητικά καλάμια νά θυμίζουν σκηνές ἀπό φίλμ τοῦ Φελίνι. Ἀριστη ὁργάνωση μέ, ἐσωτερικό κύκλωμα τηλεόρασης (video), δελτία, ἀφίσες, φακέλους, ὅλα τὰ δείγματα μιᾶς ἀποτελεσματικῆς ὁργανωτικῆς μηχανῆς μέ μοντέρνες ἰδέες καί ἄφθονο χρήμα. Καί βέβαια ἡ ἄψογη ἐξυπηρέτηση τοῦ τύπου.

ΣΥΝΗΘΙΣΜΕΝΟΣ κι ὁ χορός τῶν παραγόντων καί τῶν πολιτευτῶν: ἐδῶ ὁ ἥρεμος νεοδεξιός, ὁ χορτασμένος ἀπό δάνεια καί εὐνοίες ξενοδόχους ἡ διομήχανος· ἐδῶ κι ὁ ἀεικίνητος ἀνερχόμενος δικηγορικός πού προσδίδει σέ «κάτι καλύτερο»· ἐδῶ κι ὁ ροδαλός μεσόκοπος μεγαλοχωριάτης Πρόεδρος Κοινότητας μέ τό πλούσιο δοσιλογικό καί φιλοχουντικό παρελθόν· ἐδῶ καί οἱ διάφορες κυρίες Μποδαρύ τῆς ἐπαρχίας μέ τό μάταια θεληματικό ὕφος καί τό ὑποταγμένο παρυσιαστικό. Παρῶν ὅλος ὁ ἀνθρώπινος πλοῦτος τῆς ἐλληνικῆς Δεξιᾶς. Καί δόστου χαμόγελα καί ὑποκλίσεις καί κλαυσchenισμός.

«Ἡ Νέα Δημοκρατία» εἶναι τό πιό δημοκρατικό κόμμα τῆς χώρας, οὔτε στό ΚΚΕ οὔτε στό ΠΑΣΟΚ δέν θά γινόταν αὐτό» ἀνεφώνησε τάλας «συνάδελφος» ὅταν οἱ ἐκπρόσωποι τοῦ τύπου κατέλαβαν, μετά ἕνα μικρό διαξιοφιλό, τμήμα τῆς τράπεζας τῶν ἐπισήμων στή δεξίωση πού ἐκλείνε τήν πρώτη ἡμέρα. Εὐλύγιστη καί μέ καλή αἴσθηση δημοσίων σχέσεων εἶναι ἴσως ἡ «Ν.Δ.». Δημοκρατική ὅμως ὄχι. Γιατί πρέπει νά εἶσαι τουλάχιστον ἀφελής γιά νά μὴ διακρίνεις τήν ἔλλειψη κάθε συντροφικότητας, πνευματικῆς κι ἀνθρώπινης ἐπαφῆς ἀνάμεσα στήν μικρή ἡγετική ὁμάδα πού ἦρθε ἀπό τήν Ἀθήνα καί τή μάζα τῶν

συνέδρων, πού τοὺς περιστοίχιζε μέ δουλεπρέπεια, χωρίς ποτέ νά ἐπικοινωνεῖ οὐσιαστικά μαζί τους.

Ἀκόμα κι οἱ δουλεπρέπεις τῆς περιοχῆς δέν ἦταν σέ θέση νά λειτουργήσουν σάν γέφυρες πάνω ἀπό αὐτό τό κοινωνικό καί πολιτιστικό χάσμα. Τραγικά διχασμένοι γύριζαν πότε ἀπό ἐδῶ καί πότε ἀπό ἐκεῖ καί ἐπαιρναν τό πιό ἀπίθανο ὕφος ὅταν ἕνας ὑπενθυμητικός κουμπᾶρος τοὺς ἀνάγκαζε μέ ἕνα ρωμαλέο χτύπημα στήν πλάτη, νά διακόψουν μιάν ἐπαφή σέ ἐπίπεδο κυβερνητικοῦ κλιμακίου.

Ἡ ἔλλειψη ἐπικοινωνίας μεταφράστηκε σέ ἀπουσία διαλόγου. Τό ἀπόγευμα τῆς πρώτης ἡμέρας οἱ παρεμβάσεις τῶν συνέδρων περιορίστηκαν ἁπλῶς σέ μία «ἐνθεν τῆς κριτικῆς» εὐγενική ὑποβολή αἰτημάτων καί ἀντιμετωπίστηκαν μέ ἕνα καθησυχαστικό μουρμούρισμα, ὅπου ὅ,τι δέν θά «ἀποδεσμευόταν» σέ μερικούς μῆνες ἦταν «ὑπό μελέτην» ἢ ἔπρεπε νά «ἐξαρχηθεῖ», γιά νά γίνει ἀσφαλῶς κάποτε. Ἡ ἔλλειψη ἄνεσης ἐκδηλωνόταν καί μέ τή συνεχή καταφυγή τῶν ὁμιλητῶν – βουλευτῶν, κοινοταρχῶν καί στελεχῶν – στό λιδανωτό· ὅπως καί τῶν ὑπουργῶν στήν περιαιτολογία.

Εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι οἱ δεκάδες αἰνιγματικοί ἐκπρόσωποι τῆς μειονότητας, πού ἐσπευδαν μέ πρόθυμο ὕφος κάθε φορά πού ἕνας τοπικός παράγοντας ἤθελε νά τοὺς ἐπιδείξει σάν ἀξιοπερίεργα ζῶα, οὔτε μιά φορά δέν ἔθισαν, οὔτε μέ τόν πιό ἔμμεσο καί ἐπιφυλακτικό τρόπο, τό πρόβλημα τῶν σχέσεων τους μέ τίς ἀρχές.

ΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ αὐτό λειτουργοῦσε σέ δύο παράλληλα ἐπίπεδα. «Εὐρώπη» διακήρυτταν οἱ ἀπό πάνω, «ἐθνική ἐπαλξη» ἐκραζαν οἱ ἀπό κάτω, χωρίς νά γίνει σαφές ἂν ἐννοοῦσαν τόν τουρκικό ἢ τόν κομμουνιστικό κίνδυνο. Καί μόνον ἕνας ὁμιλητής ἀποπειράθηκε ἕναν εὐτράπελο συγκερασμό, μιλώντας γιά

Στίς πρώτες γραμμές οἱ «μοντέρνοι» καί οἱ «ἐδφνεῖς». Μητσοτάκης, Σοφούλης, Ταταρίδης, Μάρτης. Λίγο πιό πίσω ὁ Τζελάλ Ζεϊμπέκ καί στό βάθος ἐπιβλητική ἡ παρουσία ἀκροδεξιῶν.

«ἔσχατο ἀμυντικό προμαχῶνα τῆς Εὐρώπης». Λές καί «εἴθισται εἰς τὰς Εὐρώπας» νά ὑπάρχουν χώρες μέ ἀμφισβητούμενη ἐδαφική ἀκεραιότητα.

ΚΑΙ ἡ μοῖρα τὰ ἔφερε ἔτσι, ὥστε πάνω ἀπό αὐτήν τήν αἴθουσα, μέ τή σαφέστατα ἀνατολίτικη, βαλκανική καί ἀκροδεξιὰ σύνθεση, νά πλανηθεῖ, τήν πρώτη μέρα, οὐσιαστικά ἀναπάντητος ὁ λόγος τῆς πιό κεντροδεξιᾶς φιλελευθερίζουσας ἐξευρωπαϊκῆς τάσης τῆς Ραλλικῆς συμπαράταξης, ἡ ἰδεολογία τῆς διεύρυνσης, ὅπως διάλεξε νά τή διατυπώσει ἀπερίφραστα ὁ κ. Μητσοτάκης.

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ Ἐξωτερικῶν ἐβίασε κυριολεκτικά τή συνάθροιση. Μέ τό παγωμένο χαμόγελό του ἄφησε νά πέσουν βαρεῖες, πάνω στοὺς ἀτυχεῖς ἀκροατές του, ἀρχές καί πεποιθήσεις πού οὔτε ἦταν ἐτοιμοί νά τίς δεχτοῦν οὔτε τίς καταλάβαιναν πολλές φορές. Ἀνάπτυξε τήν ἰδεολογική ἀντιπαράθεση πρὸς τό ΠΑΣΟΚ πάνω σέ τρεῖς ἐννοιες: τήν ἐνότητα, τή συνέπεια καί τή δημοκρατικότητα.

ΤΟ ΠΑΣΟΚ εἶναι διασπασμένο καί ἀντιφατικό. Ἡ «Ν.Δ.» ἐνιαία καί μέ ἀποσαφηνισμένη γραμμὴ. Κι ἀκόμη, τό ΠΑΣΟΚ δέν ἔχει σταθερές ἀρχές. Ἡ «Ν.Δ.» προωθεῖ ἕνα συγκροτημένο πρόγραμμα διεύρυνσης πρὸς τό Κέντρο. Τό ΠΑΣΟΚ εἶναι προσωποπαγές κόμμα, πού δέν ἔχει τολμήσει μέχρι τώρα νά κάνει συνέδριο. Ἡ «Ν.Δ.» κατορθώνει γιά πρώτη φορά στήν ἱστορία τῶν ἐλληνικῶν κομμάτων νά φέρει σέ πέρας μιά ὁμαλή διαδοχὴ στήν ἡγεσία.

ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΕ τῇ «Ν.Δ.» σάν ἕνα σχηματισμό μέ εὐρύ ἰδεολογικό φάσμα καί πλατειὰ ἰδεολογική βάση. Ἀναδείχθηκε ἔτσι πιστός «καραμανλικός», ἐπαναλαμβάνοντας τό ρηθέν ἀπὸ τόν «ἀρχηγέτη»: «Ἐμεῖς εἴμαστε τό πραγματικό Κέντρο». Καί ἀπόκλεισε κάθε πολιτική προσέκλυσης ψήφων ἀπὸ τήν «χουντική» – ὅπως τήν ὀνόμασε, προκαλώντας δια-

κυμάνσεις στο ακροατήριο - Δεξιά.

ΒΕΒΑΙΑ, ο κ. Μητσοτάκης, παρά τις σταθερές του αναφορές στο ήπιο πολιτικό κλίμα, δεν απόφυγε την ευκολία της αναφοράς στις φωτογραφίες του Βελουχιώτη κ.λπ. Όπωςδήποτε όμως, η βασική κριτική του αφορούσε την υποτιθέμενη αστάθεια και άνεδαφικότητα των απόψεων του προαιώνιου αντιπάλου του κ. Άντρεά Παπανδρέου. Και παρά το υποδόσκιον πάθος, ο τόνος ήταν σταθερά συγκρατημένος και μετριοπαθής.

ΚΑΙ κατέληξε ο κ. Μητσοτάκης, τονίζοντας ότι θα εξαντληθεί η τετραετία, όπως είπε ο Πρωθυπουργός, και ότι η διεύρυνση αλλά και η ανανέωση επιβάλλει την υποβολή διπλάσιου αριθμού υποψηφιοτήτων από τον αριθμό των έδρων. Τό τελευταίο ήταν και το μόνο σημείο του λόγου του που χειροκροτήθηκε ένθερμα από το κοινό πολιτευτών που τον παρακολουθούσε.

ΜΙΚΡΗΣ σημασίας ήταν οι αναφορές του στην εξωτερική πολιτική, με την έννοια ότι αποτελούσαν βασικά επανάλληψη θέσεων, ήδη γνωστών: επανένταξη στο ΝΑΤΟ για να διατηρηθεί η ισορροπία στο Αιγαίο, μέ βάση το σχέδιο Haig-Ντάβου, μόνο μέσα στα πλαίσια αυτά διευθέτηση των διαφορών με τις ΗΠΑ για τις βάσεις, ευμενής ουδετερότητα προς την τουρκική χούντα. Μόνη ίσως νέα διάσταση της εξωτερικής μας πολιτικής ή δήλωση ότι το Κυπριακό αποτελεί «έθνικό μας ζήτημα», που είναι πλησιέστερα προς τη θέση του «εθνικού κέντρου» παρά προς την πολιτική που ακολουθήθηκε τελευταία της «συμπαράστασης» προς τις αυτόνομες αποφάσεις της Λευκωσίας.

ΚΑΙ μιά ιδιόρρυθμη παρατήρηση για το γεγονός ότι «...ή δυσκινησία της ελληνικής γραφειοκρατίας έχει τις ρίζες της στο άπώτερο παρελθόν, έδω και έβδομηντα χρόνια». Ψάχνοντας να βρούμε τι συνέβη πριν από έβδομηντα χρόνια, θυμηθήκαμε ότι το 1910, ο Έλευθ. Βενιζέλος καθιέρωσε τη μονιμότητα των δημοσίων υπαλλήλων. Νά εννοούσε άραγε ο κ. Μητσοτάκης ότι πρέπει να καταργηθεί ή μονιμότητα δημοσίων υπαλλήλων; Θά ήταν ένα ενδιαφέρον θέμα προεκλογικής συζήτησης.

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΗ «από καθέδρας» διεύρυνση, ρουσφετολογία παραδοσιακή και προβλήματα καθημερινής λειτουργίας - γιατί δεν έρχονται τα μέλη στις συνεδριάσεις, γιατί αδιαφορούν οι νέοι, γιατί συγκρούονται οι κλίκες των διευθυντών, γιατί αδιαφορεί το κέντρο για τις επαρχίες - θά κάλυπταν όλο το συνέδριο και η πλήξη μας θά ήταν τέλεια αν την τελευταία ημέρα το «αηδόνι μας» δπως τον αποκάλεσαν, ο κ. Κ. Στεφανόπουλος, δεν αναλάμβανε να ζωντανέψει τα αίματα των όπαδών του, θγάζοντάς μας ταυτόχρονα από το λήθαργο στον οποίο είχαμε περιπέσει. Άηδονίσια ή

Τό γεύμα «των αλιέων». Έξ άριστερων: Μισαηλίδης, Άποστολάτος, Γραμματίδης, Στεφανόπουλος, ο δεσπότης, ο Πρόεδρος «των αλιέων», ο Μητσοτάκης, ο Σουφλιάς και, ψάρια, ψάρια, ψάρια.

Η ΝΕΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΔΙΑΣΚΕΔΑΖΕΙ

ΟΙ παράκτιοι αλιείς του Σωματείου «Άγιοι Απόστολοι» δέν τοιγκουνεύτηκαν τά αλιεύματα. Μύδια και αύγοτάραχα, μπουμπούρες και φέτες πλακί, νοστιμότατα βορειοελλαδίτικα ψάρια, καταναλώθηκαν σωρηδόν κάτω από τό πορτραίτο του κ. Ράλλη που μάς ένθάρρυνε μέ τό γνωστό του χαμόγελο χορτασμένου γάτου. Καί ήταν φυσικό, μετά μιά τέτοια έπιδειξη γαλαντομίας, κανείς νά μήν άμφισβητήσει τό δικαίωμα χρήσης και κατάχρησης του λόγου από τόν Πρόεδρό τους, που μίλησε και έιπε... και τί δέν έιπε! Άς συγκρατήσουμε μόνο τά συγχαρητήριά του προς τούς νέους της «Ν.Δ.» που δέν είναι σάν τούς άλλους, αυτούς που «...πυρπολούν έκκλησιές και κρημνίζουν σταυρούς και σχίζουν σημαίες!» Μάλιστα, όλα αυτά συμβαίνουν γύρω σας. Κι αν δέν τό πήρατε χαμπάρι είναι

γιατί δέν έχετε τό εξασκημένο μάτι του Προέδρου των παράκτιων αλιέων της έξ- άλλης έθνικοφροσύνης.

Και μετά από όλα αυτά, τό λόγο πήρε ο εύσταλης Μητροπολίτης που δήλωσε προς τούς αλιείς ότι «...ο θεός τούς χάρισε την τύχη νά παρίστανται στη συν- εστίασή τους μέλη της κυβερνήσεως και βουλευτές» και ότι «όλα είναι θέλημα θεού».

Όλα, ίσως... Άλλά όχι και τό νά κομμα- τίζονται ιεράρχες μέ τέτοιο άσύστολο τρόπο!

Λογίδια έκφωνήθηκαν και από τούς κ.κ. Μητσοτάκη και Στεφανόπουλο. Μάλιστα για τόν τελευταίο παριστάμενο στέλεχος έιπε: «Μοιάζει μέ τόν Μπαλό- πουλο, που καθόταν εκεί στην ίδια θέση».

The right people in the right places.

ρητορεία του ύπουργού Προεδρίας. Μάλλον κρωγμοί κόρακα του έθνικού διχασμού και της πολιτικής άνωμαλίας. Θά λέγαμε έμεϊς.

ΜΙΛΗΣΕ μαχητικά, σκληρά, κομμα- τικά, σέ πλήρη άρμονία μέ τό ακροατή- ριο του που τόν αποθέωσε. Κι αν ο φορ- τισμένος κραυγαλέος μονόλογος που πη- γάζει από τόν φανατισμό και τροφοδοτεί την έξαλλωσύνή είναι ρητορεία τότε έχουν δίκιο νά τόν θεωρούν καλό ρή- τορα.

ΥΠΗΡΞΕ σαφής: «Στίς έπόμενες εκ- λογές θά διακυβευθούν τά ύψιστα αγαθά της Έλευθερίας και της Δημοκρατίας». Όξύνοντας αισθητά τό γραπτό κείμενο που είχε μοιραστεί στους δημοσιογράφους, κατηγόρησε ΠΑΣΟΚ και ΚΚΕ - που ταύτισε σέ όλη τή γραμμή - γιατί παραπλανούν τό λαό και «...πολιτεύον- ται υπό προσωπείον».

ΚΑΙ ΤΑ δυό κόμματα τοποθετούνται έξω από τά πλαίσια της κοινοβουλευτι- κής δημοκρατίας, και θά τή θέσουν σέ κίνδυνο αν επικρατήσουν, γιατί επιδιώ- κουν όχι κυβερνητική, αλλά καθεστωτική αλλαγή. «Η αλλαγή για όσους έχουν μαρξιστικές καταβολές γίνεται μόνο μιά φορά, χωρίς επιστροφή». Κι ο κ. Πα- πανδρέου, ύποκριτης και υπεραισιόδο- ξος δημαγωγός, δέν είναι σέ θέση νά άποστεί από δόγματα που πρεσβεύει από τή νεανική του ηλικία - δηλαδή τόν μαρ- ξισμό. Κι ενώ οφείλει την προσωπική και πολιτική του ελευθερία στη Δεξιά, ση- μερα, συντάσσεται μέ τόν Άρη Βελου- χιώτη, «πρωτοσφαγέα του ελληνικού λαού... για νά επιτύχει ό,τι δέν επέτυχε ο ένοπλος άγώνας»!

ΑΥΤΑ έλεγε για τό κόμμα της άξιω- ματικής αντιπολίτευσης ο κ. ύπουργός Προεδρίας, προκαλώντας τόν έξαλλο έν-

θουσιασμό του άκροατηρίου, πού έδειξε έτσι την άκροδεξιά ιδεολογική του ταυτότητα. Κι ήταν φυσικό μέσα σέ τέτοιο κλίμα νά δηλώσει ο ρήτορας «Μέ υπεργράνεια αποδέχομαι τό χαρακτηρισμό του δεξιού... "Ο,τι υπάρχει σ' αυτήν τή χώρα όφείλεται στους άγώνες, πολλές φορές αίματηρούς, τής Δεξιιάς».

Η ΘΥΕΛΛΑ τών χειροκροτημάτων δέν είχε ακόμα κοπάσει, όταν ο κ. Μισαηλίδης ανέβηκε στό βήμα γιά νά διαβάσει μέ στόμφο ένα άχρωμο τελικό ψήφισμα πού επανέφερε τά πράγματα στην έπίσημη κοιματική γραμμή. Νά μάς φάνηκε άραγε ή πράγματι ο κ. Κ. Στεφανόπουλος συνόδευσε μέ ένα ειρωνικό χαμόγελο τήν άναφορά στό ήπιο έκλογικό κλίμα καί στον Πρωθυπουργό κ. Ράλλη;

Συμπεράσματα, τώρα:

Ο κ. ΑΒΕΡΩΦ είναι όριστικά πιά «έκτός άγώνα». Η άπουσία του έδωσε τή δυνατότητα στους συνέδρους νά τον ξεχάσουν όλoκληρωτικά. Κι ίσως γι' αυτό έσπευσε νά δημιουργήσκει τήν τεχνητή διαμάχη μέ τον κ. Μητσοτάκη, πού μέ τή βοήθεια όρισμένων έφημερίδων τον ξανάφερε στό προσκήνιο. Ο πραγματικός ήγέτης τής Δεξιιάς πτέρυγας τής «Νέας Δημοκρατίας» είναι ήδη καθιερωμένος· είναι ο κ. Κ. Στεφανόπουλος.

ΣΥΝΥΠΑΡΧΟΥΝ έτσι δυό γραμμές καί δυό αντίληψεις γιά τό χώρο στό κυβερνητικό κόμμα. Δέν εκδηλώνονται βέβαια μέ άνοιχτή διάσπαση. Άλλά πότε διασπάστηκε κόμμα τής Δεξιιάς πρίν απομακρυνθεί από τήν έξουσία; Κι είναι τουλάχιστον άστείο νά αντιπαραθέτει ένα τόσο βαθεία διαιρεμένο κόμμα τήν ύποτιθέμενη ένότητα του στίς μικροδιασπάσεις πού ιδεολογικές διαφωνίες ή αντιθέσεις προσώπων προκαλούν καί θά προκαλούν στό ΠΑΣΟΚ καί τά άλλα κόμματα τής Άριστεράς.

ΚΥΡΙΑΡΧΕΙ σ' όλην τήν έκταση στό στελεχικό δυναμικό καί στά όργανωμένα μέλη τής Ν.Δ. ή αντικομμουνιστική καί αντιδημοκρατική παράδοση τής έλληνικής Δεξιιάς πού άρνείται μέ πείσμα τήν ιδέα τής έναλλαγής στην έξουσία. Αυτά κρύβουν οι διακηρύξεις ότι όλη ή αντιπολίτευση είναι ή έκλογικά άσήμαντη ή όλoκληρωτική. Η τελευταία έκτίμηση, δημιουργώντας ούσιαστικά καθεστωτικό ζήτημα, μάς εισάγει ήδη σέ ένα μονοκομματικό σύστημα - στό όνομα βέβαια του πολυκομματισμού. Γιατί ένας σοβαρός ψηφοφόρος μέ δημοκρατικές πεποιθήσεις έχει μόνο μία δυνατή επιλογή - σύμφωνα μέ τον κ. Στεφανόπουλο: τή «Νέα Δημοκρατία».

Ο κ. ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ καί ή φιλέλευθερίζουσα ήγετική ομάδα του κοιματικού μηχανισμού είναι ξένα σώματα μέσα στην άκροδεξιά έκλογική μάζα. Σάν τή μύγα μέσ' στό γάλα, θά επιφορτιστούν μέ τό τραγικό καθήκον τής μάταιης συχνά

Μετά τό θρίαμβο! «Άντιστάσεως μή ούσης έθραυσαν άρειμανίως...» τό ΠΑΣΟΚ καί σύμψασαν τήν αντιπολίτευση...

...ΚΑΙ ΜΑΣ ΔΙΑΣΚΕΔΑΖΕΙ

Η άποστολή του «ΑΝΤΙ», άφσυ συνεδρίασε μέ τον έαυτο της καί διάφορα στελέχη τής «Ν.Δ.» πού φραξιονίζαν, είναι στην ευχάριστη θέση νά αναγγείλει ότι άπένεψε βραβεία σέ όρισμένους συνέδρους. Τό Συνέδριο, θλέπετε, ήταν αρκετά πληκτικό...

● **Βραβείο καλαμπουριού:** Στό βουλευτή Έθρου κ. Χατζηνικολάου γιά τήν άνάπτυξη του θέματος «Τά άυλα έπιτεύγματα τής Ν.Δ.»! Τί είναι τά «άυλα»; Μά ό,τι δέν είναι «ή ύλη καί αί πρόσκαιροι απολαύσεις της» (sic). Δηλαδή, γενικώς τά πάντα, έκτός από τό βιωτικό επίπεδο.

● **Βραβείο άγραμματοσύνης:** Στόν ύφυπουργό... Άνωτάτης Έκπαιδεύσεως κ. Καλετζίωτη. Άν δέν θέλει νά μιλήσει δημοτική, άς διαλέξει τουλάχιστον άποφασιστικά τήν καθαρεύουσα. Αυτό, όμως, τό γλωσσικό κράμα - μέ τίς άφθονες άσυνταξίες - πού χρησιμοποιεί είναι άφόρητο. Ημιμαθείς ύπουργοί ύπάρχουν, βέβαια πολλοί. Άλλά όχι σέ τέτοιο Ύπουργείο.

Άς κάνει, λοιπόν, έντατικά ιδιαίτερα πρίν άνοίξουν τά Πανεπιστήμια γιατί θά τον πάρουν χαμπάρι οι φοιτητές καί θά τον κράξουνε. Καί γι' αυτό...

● **Βραβείο κωμικού:** Στόν έξοχο κ. Γραμματίδη. Οι άνταύγειες από τά χρυσά του δόντια τόνιζαν τίς καθαρευουσιάνικες «άποφθέξεις» (Σ.Σ. Όπως θλέπετε, μου έμεινε κουσούρι!) περί «πρωίμισεως»

καί «όψιμίσεως» καί «συστημάτων στάγδην άρδεύσεως», ένώ οι παριστάμενοι συμπαθέστατοι Πομάκοι κάναν άπεγνωσμένες προσπάθειες γιά νά τον παρακολουθήσουν. «Στάγδην άρδευσες...»! Καλύτερα θά τά καταλαβαίναμε άν μάς τά έλεγε στό πομάκικα.

● **Βραβείο «μπαλαμουτιού»:** Στόν κ. Μάρτη. Άπαντώντας στίς έρωτήσεις τών παραγόντων κατάφερε νά εμφανίσει όχι μόνο τίς κρατικές, αλλά καί τίς συνεταιριστικές καί τίς ιδιωτικές επενδύσεις σάν κυβερνητικό έργο. Κι αυτό τή στιγμή πού, όπως άκούστηκε, πολλές νεοϊδρυμένες επιχειρήσεις κλείνουν από έλλειψη κεφαλαίων κινήσεως.

● **Βραβείο... θεωρητικής πρωτοτυπίας:** Στόν βουλευτή Ροδόπης κ. Παπαντωνίου. Πρότεινε νά καθιερωθεί θεσμικά ή ρουσφετολογία. Νά προσλαμβάνονται οι δημόσιοι υπάλληλοι από τοπικές επιτροπές καί νά χορηγούνται τά δάνεια από επιτροπές υπαλλήλων υπό τήν προεδρία του Νομάρχη, κι όχι, όπως γίνεται τώρα, «μέ τραπεζιτικά κριτήρια».

● **Βραβείο άφέλειας:** Στόν κ. Ταταρίδη, πού μέ ένα μόνιμο χαμόγελο παιδιού θαύματος πού «έχει φτάσει» έκανε στό Συνέδριο μιάν 'αφελόστατη απάρθρωση άκατέρναστων στατιστικών. Θεωρείται άραγε, ή άναμυρήκηση αριθμών, δείγμα τεχνοκρατικής άποτελεσματικότητας άπό τή νεοδεξιά μας;

προσέλκυσης κεντρών ψήφων, ένώ οι «σκληροί» θά δρέπουν τούς καρπούς, δηλαδή τούς σταυρούς.

ΤΕΛΟΣ, άς σημειώσουμε ότι μιά υπεραισιοδοξία πού δέν είναι δυνατό νά άποτελεί σκέτη προπαγάνδα, μάς θυμίζει τό «μωραίνει Κύριος ούς δούλεται άπωλέση». Είναι δυνατό νά πιστεύει σοβαρά ο κ. Μητσοτάκης ότι τά ώφέλη από τήν είσοδή στην ΕΟΚ θά είναι τόσο άμεσα καί τόσο όφθαλμοφανή, ώστε νά λειτουργήσουν μέσα σέ δέκα μήνες εύνοικά γιά τήν Κυβέρνηση στίς έκλογές πού ύποτιθεται θά γίνουν τό φθινόπωρο; Καί δέν είναι ίσως πιό ρεαλιστές όσοι ψιθυ-

ρίζουν ήδη στην Κοινοβουλευτική Όμάδα τής Δεξιιάς ότι σέ έκλογές τόν Μάρτιο θά μπορούσαν τουλάχιστον νά λειτουργήσουν οι νωπές ακόμα έντυπώσεις; Καί μέ τί στοιχεία είναι άραγε τόσο βέβαιος ο κ. Στεφανόπουλος ότι τό ΠΑΣΟΚ θά χάσει όπωσδήποτε τίς έκλογές καί επομένως τό μόνο πρόβλημα είναι νά περιοριστεί ο αριθμός τών ψηφοφόρων του;

ΧΡΕΙΑΖΟΤΑΝ πραγματικά πολύς κοντόθωρος φανατισμός γιά νά φύγει ένας όπαδός τής «Ν.Δ.» έφθουχασμένος από τό τελευταίο αυτό Συνέδριο. Μερικοί φαίνεται πώς τόν διαθέτουν. □

“Εξι χρόνια Ἐξωτερική Πολιτική

ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

ΟΙ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΙ πού ἀκολουθοῦν ἀποτελοῦν τμήματα μιᾶς ἐκτενέστερης θεώρησης τῆς σημερινῆς διπλωματικῆς θέσης τῆς Ἑλλάδας καί τῆς Κύπρου. Ἐπειδὴ σέ ὀρισμένους τομεῖς τῆς ἐλληνικῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς ἔχουμε φτάσει σέ κρίσιμα ἀδιέξοδα ὅπου συζητοῦνται ἐπικίνδυνες λύσεις, τίς ἀποχωρίζω, ὥστε νά δημοσιευτοῦν ἔγκαιρα -ἴσως βοηθήσουν καί προλάβουν τίς ὀλέθριες ἐξελίξεις πού διαγράφονται στὸν ὀρίζοντα.

ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ εἶναι γραμμένο, δίχως ἀντιαμερικανικό ἢ ἀντιτουρκικό πάθος. Οἱ λαοὶ δὲν εἶναι πάντα ὑπεύθυνοι γιὰ τὴν πολιτική πού ἐπιλέγουν οἱ κυβερνήσεις τους. Περιέχει, ὅ-

μως, πικρία, γιατί οἱ διαπιστώσεις του θά ἔπρεπε νά ἦταν προφανεῖς στοὺς ὑπεύθυνους ἀπὸ πολὺν καιρὸ. Ἐθελοφλοῦσαν, ὅμως, ἀκολουθώντας παρωχημένα, πετρωμένα δόγματα, ἀντὶ νά ἀνοίγουν τὰ μάτια σέ μιὰ διεθνή πραγματικότητα πάντα ρευστή, ἰδίως στὴν περιοχή μας, πού δὲν ἐπιτρέπει τὴν ἐπανάπαυση. Θά προσπαθῆσω νά ὑπενθυμίσω τὰ γεγονότα μέ ὅση ἀντικειμενικότητα μπορῶ, καί μέ ὅση ψυχραιμία ἐπιτρέπει ἡ ἀνησυχία γιὰ τὸν τρόπο μέ τὸν ὁποῖο ἡ σημερινή κυβέρνηση καί οἱ τεχνικοί της σύμβουλοι ἀντιμετωπίζουν τοὺς μεγάλους κινδύνους πού ἀπειλοῦν τὸν τόπο, καί συνεπῶς ὅλους ἐμᾶς τοὺς Ἕλληνες πολίτες.

ΤΟ ΠΕΡΑΣΜΑ τοῦ βου χρόνου ἀπὸ τὸ Ἑλλαδικὸ πραξικόπημα καί ἀπὸ τὴν Τουρκικὴ εἰσβολή στὴν Κύπρο, ἀπὸ τὴν πτώση τῆς δικτατορίας καί ἀπὸ τὴν ἐπάνοδο τῆς Ἑλλάδας σέ μιὰ μορφή δημοκρατίας, δικαιολογεῖ μιὰ συνοπτικὴ εξέταση τῆς θέσης ὅπου βρίσκονται σήμερα, ἀπὸ ἀποψη ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, Ἑλλάδα καί Κύπρος.

ΑΝ ΚΑΙ οἱ δύο χώρες ἔχουν τὸ ἴδιο πιεστικὸ πρόβλημα νά ἀντιμετωπίσουν, τὸν τουρκικὸ ἐπεχτατισμό, τὸ χερίστηκαν διαφορετικά ἢ καθεμιά, κυρίως γιατί οἱ διεθνεῖς δεσμεύσεις καί ἐξαρτήσεις Κύπρου καί Ἑλλάδας εἶναι διαφορετικές.

ΜΟΝΟ ἀπὸ τὴν ἀλληλεξάρτησή τους συμπίπτουν οἱ χειρισμοὶ τῶν δύο χωρῶν, καί δυστυχῶς, κυρίως οἱ σφαλεροὶ χειρισμοί, πού γιὰ τὴν ἐπιλογὴ τους, ὅλες τίς φορές, ἐχτός ἀπὸ μιὰ, τὴν εὐθύνη φέρει ἡ Ἀθήνα.

ΕἶΝΑΙ λογικὸ, λοιπόν, νά προχωρήσουμε χωριστὰ στὴν εξέταση τῆς σημερινῆς θέσης τῆς Ἑλλάδας ἀπὸ ἐκείνη τῆς Κύπρου, γιὰ νά καταλήξουμε σέ ἐνιαῖο ἐπίλογο πού θά συγκεντρῶσει τίς κοινές διαπιστώσεις γιὰ ὅσα πράχθηκαν ἢ παραλείφθηκαν ὡς τώρα, ἐνδε-

χόμενα καί τίς κοινές προτάσεις γιὰ μιὰ παραπέρα οὐσιαστικὴ συμπόρευση (ὄχι μόνο γιὰ τὴν ἐπιφανειακὴ σύμπτωση τῶν ἐπίσημων ἀνακοινωθέντων) τῶν δύο χωρῶν, ὡς πρὸς τὸ κοινὸ πρόβλημα πού ἀντιμετωπίζουν στὸν χώρο τῆς Ἀνατ. Μεσογείου, πού εἶναι καί γιὰ τίς δύο πρωταρχικὸς χώρος ζωῆς καί δραστηριότητας.

ΑΠΟ τὸ 1974 ἡ ἐλληνικὴ ἐξωτερικὴ πολιτικὴ ὁλόκληρη ἦταν ὑποθηκευμένη στὴν ἐπιδίωξη τῆς ἔνταξης στὴν ΕΟΚ, ἐνὸς στόχου πού θεμελιωνόταν ὄχι τόσο στὴ ρεαλιστικὴ ἐκτίμηση τῶν συμφερόντων τῆς Ἑλλάδας στὶς τελευταῖες δεκαετίες τοῦ 20οῦ αἰῶνα, ὅσο στὸ ὀραματιστικὸ, καί συνεπῶς ἐξωπραγματικὸ, δόγμα: «Ἡ Ἑλλάδα ἀνῆκει στὴ Δύση», χωρὶς νά ξεκαθαρίζεται οὔτε γιὰ ποιά Ἑλλάδα οὔτε γιὰ ποιά Δύση πρόκειται.

ΤΩΡΑ πού ἡ ἔνταξη ἔχει νομικά καί πολιτικὰ περίπου συντελεστεῖ, (παραμένουν βέβαια πάντα πρὸς ἀντιμετώπιση τὰ πελώρια προβλήματα οἰκονομικῆς καί κοινωνικῆς προσαρμογῆς στὰ κοινωνικά πλαίσια) μπορεῖ νά εἰπωθεῖ, πῶς ἔχει ἀρθεῖ ἡ προνομιοῦχα ἐ-

κείνη υποθήκη, πού βάρινε την ελληνική εξωτερική πολιτική κάμπτοντας καταθλιπτικά, στην έπιταγή της ένταξης, όλους τούς πολιτικο-διπλωματικούς χειρισμούς της 'Ελλάδας σέ άλλους τομείς, καθόλου υποδεέστερους σέ μονιμότερη σημασία ή σέ «έν δυνάμει» κινδύνους από τόν τομέα της ΕΟΚ.

* * *

ΑΠΟ τούς τομείς των εξωτερικών σχέσεων της 'Ελλάδας, όπου ή ελληνική πολιτική κινήθηκε ως τώρα κάτω από τή σκιά της ένταξης, θά κοιτάξουμε έδω:

- Α. τίς σχέσεις μέ τό ΝΑΤΟ (ως πρός την επανένταξη στό στρατιωτικό σκέλος),
- Β. τίς σχέσεις μέ τίς ΗΠΑ (ως πρός τίς αμερικανικές βάσεις στην 'Ελλάδα),
- Γ. τίς σχέσεις μέ την Τουρκία,
- Δ. τίς σχέσεις μέ την Κύπρο.

Α. Σχέσεις μέ τό ΝΑΤΟ

Η ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗ ανακοίνωση της 14.8.74 έξηγει σαφέστατα γιατί ή 'Ελλάδα αποχώρησε από τό στρατιωτικό σκέλος του ΝΑΤΟ: «Κατόπιν της επιδειχθείσης ανικανότητας της 'Ατλαντικής Συμμαχίας όπως αναχαιτίσει την Τουρκία από του νά δημιουργήσει κατάστασιν συρράξεως μεταξύ δύο συμμάχων, ο Πρωθυπουργός κ. Κωνστ. Καραμανλής έδωσε έντολήν όπως αί ελληνικάί ένοπλοι δυνάμεις αποσυρθούν από την Συμμαχία του ΝΑΤΟ. Η 'Ελλάς θέλει παραμείνει μέλος της Συμμαχίας μόνον ως πρός τό πολιτικό σκέλος αυτής». Στίς προγραμματικές δηλώσεις του 13.12.74 ο κ. Καραμανλής έλεγε ότι δέν μπορούσε νά ξαναγυρίσει ή 'Ελλάδα στό στρατιωτικό σκέλος, έφόσον δέν έχουν άρθει οι λόγοι πού προκάλεσαν την αποχώρησή της. Οι λόγοι ήταν, πιά αναλυτικά:

α. ή Τουρκική εισβολή (άπό 20.7.74) στην ανεξάρτητη Κύπρο και ή κατάληψη του 40% του εδάφους της, την όποία κατά τόν κ. Καραμανλή «ή συμμαχία ήνέχθη»,

β. ή εύθelia προσβολή ελληνικών κυριαρχικών δικαιωμάτων στο Αιγαίο (πού είχε άρχισει, βέβαια, από τό Νοέμβριο 1973, δίχως άποτελεσματική αντίδραση της δικτατορίας, αλλά συνεχιζόταν μέ καθαρά έπιθετικές πράξεις, όπως ή προσπάθεια προσάρτησης μεγάλης ζώνης ελληνικού έναέριου χώρου (6.8.74). Οι λόγοι αυτοί παραμένουν και σήμερα: οι Τούρκοι κατέχουν πάντα μέ 30 - 35.000 στρατό τή Βόρεια Κύπρο, άμφισβητούν πάντα τό δικαίωμα της 'Ελλάδας νά έλέγχει έναέρια περιοχή του Αιγαίου πού της ανήκει κυριαρχικά, έχει άναγνωριστει από διεθνείς συμβάσεις και όργανισμούς όπως τό ΙΚΑΟ (και τό ΝΑΤΟ) και δέν άμφισβητήθηκε από κανέναν ως τό 1974, και της όποίας τά όρια είναι εξίσου άπαραβίαστα μέ τά ελληνικά θαλάσσια και χερσαία σύνορα. Μετά τίς 14.8.74, ή Τουρκία συνέχισε άδίσταχτα και συστηματικά τίς έπιθετικές ενέργειές της, παραβιάζοντας επανειλημμένα τά ελληνικά χωρικά ύδατα και τόν έναέριο χώρο, στέλνοντας (1976) τό «ΣΙΣΜΙΚ» γιά έρευνες σέ περιοχές του Αιγαίου πού αποτελούν τμήμα της ελληνικής ύφαλοκρηπίδας, συλλαμβάνοντας και σκοτώνοντας «Έλληνες ψαράδες έξω από τά τουρκικά χωρικά ύδατα. Έξάλλου στό 6 χρόνια δέν γνωρίζουμε νά έχει κάνει τίποτε τό ΝΑΤΟ γιά νά έξαναγκάσει ένα μέλος του νά αποσύρει από την Κύπρο τά στρατεύματά του, τά όπλισμένα μέ νατοϊκά όπλα, μέ την πρόφαση ίσως πώς ή Κύπρος δέν είναι μέλος του ΝΑΤΟ, ούτε σέ περιοχή πού τό ενδιαφέρει, ενώ ζητά από τά μέλη της Συμμαχίας νά λάβουν θέση ενάντια στη Σοβιετική εισβολή στο 'Αφγανιστάν.

ΑΥΤΑ όλα αποτελούν σκληρά γεγονότα πού καιρός πιά είναι νά μήν τά άγνοούν, όσοι διαμορφώνουν την εξωτερική πολιτική της 'Ελλάδας, ή πάντως νά μήν τά αντιμετώπιζουν μέ την ίδια ένδοτικότητα και «έπιείκεια», πού έδειξαν ως τώρα. 'Υπάρχουν δυνατότητες αποτελεσματικότερης αντιμετώπισής τους, και θά έπιστημάνθουν παρακάτω. Τώρα άρκεί νά δηλώσουμε, ότι, όπως κάθε έπίδειξη βιασύνης και ανάγκης είναι ένδειξη αδυναμίας - πού προτιμότερο νά την διαπιστώνει κανείς στους αντιπάλους του - έτσι και ή πρεμούρα επανένταξης στό στρατιωτικό σκέλος του ΝΑΤΟ, πού έπιδεικνύεται τελευταία. Προτιμότερο είναι ν' αναζητήσουμε νέο τρόπο άρθρωσης μέ τό πολιτικό σκέλος της Συμμαχίας.

Β. Σχέσεις μέ τίς ΗΠΑ

ΥΠΑΡΧΟΥΝ δύο ειδών ξένες βάσεις στην 'Ελλάδα:

- α) εκείνες πού έχουν έγκατασταθει σέ συμφωνία μέ τό ΝΑΤΟ,

και δικαιούνται νά τίς χρησιμοποιούν όλα τά μέλη της Συμμαχίας. Αυτές θά πρέπει νά περιληφθούν σέ όποιαδήποτε συμβατική άναπροσαρμογή των σχέσεων της 'Ελλάδας μέ τό ΝΑΤΟ. 'Αποτελούν σοβαρό διαπραγματευτικό ένέχυρο γιά την 'Ελλάδα.

β) οι βάσεις (τουλάχιστο δύο) πού έχουν έγκατασταθει κατόπιν διμερών συμφωνιών 'Ελλάδας - ΗΠΑ, από τίς όποιες ή πρώτη και θεμελιώδης ύπογράφηκε τό 1953.

ΤΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ τους, καθώς κι εκείνο του προσωπικού πού τίς έπανδρώνει, (σήμερα περίπου 5.000 άτομα) ρυθμίζεται μέ σειρά από μεταγενέστερες συμφωνίες, μερικές από τίς όποιες παραχωρήθηκαν στους 'Αμερικανούς, και άλλες «εύκολίες» (όπως εύφημιστικά άποκαλούνται), όπως π.χ. ή μεγάλη βάση τηλεπικοινωνιών του ναυτικού στην Νέα Μάκρη (Νοέμβρης 1962). Όλες διέπονται από καθεστώς έτεροδικίας. Πρέπει νά προστεθει έδω και ή ελληνο-αμερικανική συμφωνία του 1965, μή στρατιωτική βέβαια, αλλά μεγάλης πολιτικής σημασίας γιά την 'Ελλάδα, άφού άφορά μιά από τίς μεγαλύτερες έγκαταστάσεις της «Φωνής της 'Αμερικής» έξω από τίς ΗΠΑ, πού χρησιμοποιεί έκτάσεις χιλιάδων στρεμμάτων κοντά στις έκβολές του Νέστου, για έκπομπές πρός την 'Ανατολική Εύρώπη και πρός τή Μέση 'Ανατολή.

ΜΕΤΑ την κρίση του 1974, ή ελληνική κυβέρνηση δέ ζήτησε τό κλείσιμο των βάσεων, άν και έπαιξαν σαφώς άνθελληνικό ρόλο και άντικειμενικά έστω βοηθητικό της Τουρκίας, την έποχή της εισβολής των Τούρκων στην Κύπρο, αλλά, μόνο την αναθεώρηση του καθεστώτος τους (Νοέμβρης 1974). Τόν ίδιο καιρό οι Τούρκοι δέν δίστασαν νά κλείσουν όλες τίς αμερικανικές βάσεις στό εδάφος τους, σέ άπάντηση της διακοπής των στρατιωτικών παροχών (έμπάργκο).

ΑΥΤΟ πού ήταν ολοφάνερο από χρόνια και θά έπρεπε συνεπώς νά τό είχαν άντιληφθει και οι 'Έλληνες υπεύθυνοι, είναι πώς οι αμερικανικές αυτές βάσεις, και ιδίως εκείνες της Κρήτης, έχουν μεγαλύτερη σημασία γιά τούς 'Αμερικανούς, από τό ν' ανήκει ή 'Ελλάδα στο ΝΑΤΟ. Η ιδιότητα μέλους του ΝΑΤΟ της 'Ελλάδας, επιτρέπει άπλως στους 'Αμερικανούς νά καλλιεργούν τή σύγχυση, ότι και οι δικές τους βάσεις είναι βάσεις του ΝΑΤΟ και συνεπώς ύλοποιούν κάτι λιγότερο έπίβουλο από την άπλή παρουσία των «μισητών» 'Αμερικανών. Είναι όμως βέβαιο, ότι οι ελληνικές και οι άλλες συμμαχικές δυνάμεις, δέ θά μπορούσαν νά χρησιμοποιήσουν τίς αμερικανικές βάσεις, δίχως άπαγορευτικά πολύπλοκες διαδικασίες. Η ισχύς των περισσότερων συμφωνιών μέ τούς 'Αμερικανούς είναι βέβαια δεμένη μέ την ισχύ της ίδρυτικής συμφωνίας του ΝΑΤΟ (πού έληγε τό 1969) και έκτοτε άνανεώθηκε σιωπηρά. Μερικές, όπως της Νέας Μάκρης και της «Φωνής της 'Αμερικής», έχουν καθορισμένη συμβατική λήξη, και έχουν άνανεωθεί, όσο γνωρίζουμε, σιωπηρά από παράλειψη της κυβέρνησης νά τίς καταγγείλει ή νά τίς αναδιαπραγματευθει. Σέ μιά σωστή, μαχητική διπλωματία και ή διάρκειά ισχύος τέτοιων συμφωνιών και ό χρόνος λήξης τους, είναι όπλα στα χέρια ενός τουλάχιστον από τούς συμβαλλόμενους, πού πρέπει νά είναι πάντα έτοιμος νά τά χρησιμοποιήσει, άφού άρχικά έχει επιτύχει την έγγραφή τους στη σύμβαση.

ΤΟ ΝΑΤΟ ούδέποτε δέχτηκε, ότι ό μόνος τρόπος νά επανέλθει ή 'Ελλάδα είναι ή πλήρης αποκατάσταση στο Αιγαίο του status quo ante, του καθεστώτος δηλ. πού ίσχυε πριν τίς 20.7.74 και ή έκκένωση της Β. Κύπρου' ύποτάχθηκε, όμως, στη συνεχή προβολή βέτο από τό έπιτιθέμενο μέλος του, κι έτσι ώθησε την 'Ελλάδα σέ άτελεύτητες διαπραγματεύσεις και σέ αλληπάλληλες ύποχωρήσεις και παραχωρήσεις, από τίς όποιες ή σημαντικότερη είναι ή προβλεπόμενη, στο «σχέδιο Ντάβου - Χαίγκ», συρρίκνωση του ελληνικού έναέριου χώρου από 10 σέ 6 μίλια. Μόλις τό σχέδιο αυτό έγκριθει από τούς Τούρκους, ή παραχώρηση αυτή θά γίνει άνέκκλητη. Μπρος σ' αυτήν, οι άλλες παραχωρήσεις πού συζητούνται και στίς όποιες ή 'Ελλάδα δέ δείχνει ν' άντιδρά μέ κατηγορηματική άρνηση συζήτησης, είναι ή άφαίρεση της ναυτικής διοίκησης του Αιγαίου από την 'Ελλάδα, ή διάσπαση της κοινής διοίκησης της Σμύρνης σέ δύο χωριστές διοικήσεις, ελληνική και τουρκική, ή είσαγωγή της έννοιας του «τάσκ φόρς» (δύναμης έπιχειρήσεων) πού θά διοικείται από έξω - αϊγαϊακό μέλος του ΝΑΤΟ (τό πιθανότερο 'Αμερικανικό) είναι δευτερεύουσες. Τέτοιες διευθετήσεις, τίς όποιες αντιμετώπιζουν σήμερα νατοϊκά στελέχη, δείχνουν άπλως πώς ή χρησιμότητα, γιά την 'Ελλάδα, του ΝΑΤΟ όάν συλλογικό όργανο άμυνας της, έχει εξατμισθει, και πώς ή 'Ατλαντική συμμαχία

έξυπηρετεί αποκλειστικά, τουλάχιστον στην περιοχή τούτη, τὰ ἀμερικανικά συμφέροντα, τὰ ὅποια εἶναι ὅλο καὶ φυσικότερο νὰ μὴ συμπίπτουν μὲ τὰ ἑλληνικά. Θὰ μᾶς ἀντιταχθεῖ, ἴσως, πῶς τὸ ΝΑΤΟ χρησιμεύει πάντα σάν πηγή ὀπλισμοῦ καὶ ἀνταλλακτικῶν γιὰ τίς ἐνοπλες δυνάμεις, σάν ὄργανο συγκέντρωσης πληροφοριῶν καὶ σάν ἐστία συντονισμοῦ, ἐνάντια στὸν «κύριο ἐχθρό» δηλ. τὴ Σοβιετική Ἐνωση καὶ τὸ μπλόκ τῆς Βαρσοβίας. Γιὰ τὴν Ἑλλάδα, ὅμως, πού ἔχει πολὺ φιλικές καὶ εἰρηνικές σχέσεις μὲ ὅλους τοὺς βόρειους γείτονές της, κύριος «ἐχθρός» δὲν εἶναι σήμερὰ ἡ Σοβιετική Ἐνωση, ἀλλὰ, τὸ μέλος τοῦ ΝΑΤΟ, Τουρκία.

ΟΣΟ γιὰ τὸν ὀπλισμὸ, ἡ Ἑλλάδα τὸν προμηθεύεται ὅλο καὶ περισσότερο ἔξω ἀπὸ τὸ ΝΑΤΟ, ἀπὸ χώρες εὐρωπαϊκές, συμπτωματικὰ πολλές, μέλη τοῦ ΝΑΤΟ, τὸν πληρώνει μετρητὰ καὶ παράγει σήμερὰ ἡ ἴδια σημαντικὸ ποσοστὸ του. Κι αὐτὸ γιὰτὶ, ἀκόμα κι ἡ ἑλληνικὴ δεξιὰ συνειδητοποίησε τὰ μειονεκτήματα τῆς μονομεροῦς ἐξάρτησης ἀπὸ τὸ ΝΑΤΟ.

ΤΕΛΟΣ, ἀπὸ τὸ 1974, δὲν ἔχει ἀποκαταστήσει τὸ ΝΑΤΟ, ἀπὸ δικὰ του σφάλματα, (κι ὄχι ἀπὸ ἐλλείψην συνεργασίας τῆς Ἑλλάδας) τὴ συνοχὴ τῆς Ν.Δ. πτέρυγας του, πού τραυματίστηκε θανάσιμα ἀπὸ τοὺς Τούρκους. Τώρα, 6 χρόνια ἀργότερα, προτείνει διάφορα μπαλώματα, πού θὰ πολλαπλασιάσουν τὰ κέντρα διοίκησης τῆς πτέρυγας, θὰ δημιουργήσουν διαφορὲς περιοχές περίπου αὐτοτελεῖς καὶ θὰ ἐπικαλύπτουν τίς δημιουργημένες ντὲ φάκτο ἐθνικὲς διοικήσεις, προσθέτοντας ἕναν «συντονιστὴ» ξένο πρὸς τὴν περιοχή.

ΣΥΝΕΠΩΣ κι ἀπὸ αὐτὲς ἀκόμα τίς ἀπόψεις, τίς πιὸ πολὺ «τεχνικές» καὶ τίς πολὺ λίγο ἐθνικο-πολιτικές, τὸ ΝΑΤΟ (καὶ πάντως τὸ στρατιωτικὸ σκέλος του) δὲ χρησιμεύει στὴν Ἑλλάδα. Θὰ ἦταν μεγάλη ζημιὰ γιὰ τὸν τόπο, ἂν οἱ ἑλληνικὲς ἐνοπλες δυνάμεις γαντζώνονταν στὸ ΝΑΤΟ μόνο γιὰ λόγους οἰκονομικοὺς καὶ τεχνικοὺς — ὅπως ἐγινε κατὰ τὴ δικτατορία — πού κατάντησαν οὐσιαστικὰ μισθοφόροι τῶν Ἀμερικανῶν καὶ τῆς Συμμαχίας, τὸν ὀπλισμὸ τῆς ὁποίας ὑπῆρξαν σὲ θέση νὰ χρησιμοποιοῦσαν μόνο ἐνάντια στὸν ἑλληνικὸ λαὸ καὶ ὄχι ἐνάντια σὲ ἐξωτερικὸ ἐχθρό. Πῶς νὰ λησμονήσει κανεὶς τὴν «ἀναμέτρηση» μὲ τοὺς Τούρκους τὸ Νοέμβρη 1967, πού κατέληξε στὴν ἐσπευσμένη «ἀποχώρηση» τῶν ἑλληνικῶν δυνάμεων ἀπὸ τὴν Κύπρο, ἢ τὸ φιάσκο τῆς γενικῆς ἐπιστράτευσης, πού κήρυξε ἡ δικτατορία τὸν Ἰούλη 1974.

ΑΛΛΑ ἡ ἐλλείψην συνοχῆς καὶ συνεργασίας, καθὼς καὶ ἡ κακὴ χρῆση τῶν μέσων τοῦ ΝΑΤΟ, εἶναι παλιὰ ἀδυναμία τῆς Συμμαχίας στὴν περιοχή. Μὲ νατοϊκὰ ἀεροπλάνα καὶ ναπάλμ βομβάρδισαν οἱ Τούρκοι τὸν Αὐγούστο 1964 τοὺς ἀμαχοὺς Κύπριους, μὲ νατοϊκὰ ἄρματα, κανόνια καὶ καράβια εἰσέβαλαν στὴν Κύπρο τὸ 1974. Τὴ «Στρατιὰ τοῦ Αἰγαίου», ὀπλισμένη μὲ νατοϊκὰ ὅπλα, τὴν ἐβγαλαν ἀπὸ τὸ ΝΑΤΟ ἀπὸ τὸ 1965. Ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ πλευρὰ τάνκς καὶ ὅπλα τοῦ ΝΑΤΟ χρησιμοποιοῦνταν ἐνάντια στὸν ἑλληνικὸ λαὸ τὸ Νοέμβρη 1973 καὶ ἐνάντια στὸν Μακάριο τὸν Ἰούλη 1974.

ΣΗΜΕΡΑ οἱ Ἀμερικανοὶ ἔχουν ἀντιληφθεῖ, ὅτι εἶναι προβληματικὴ ἡ ἐπ' ἀνένταξί τῆς Ἑλλάδας στὸ στρατιωτικὸ σκέλος τοῦ ΝΑΤΟ, ἢ, ὅτι πάντως θ' ἀργήσει, παρόλο πού ἐπισπεύδουν περισσότερο κι ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες. Γι' αὐτὸ ἀρχίζουν νὰ προσανατολίζονται πρὸς διμερὴ συμφωνία γιὰ τίς βάσεις, στίς γραμμές τῶν ἐπιστολῶν Κίσιγκερ - Μπίτσιου τοῦ Ἀπρίλη 1976 καὶ τῆς συμφωνίας πού μονογράφηκε τὸν Ἰούλη 1977 γιὰ τὸ καινούριο καθεστῶς τῶν βάσεων, εὐνοϊκότερο γιὰ τοὺς Ἀμερικανούς ἀπὸ τὸ τωρινό. Οἱ Ἀμερικανοὶ δυσανασχετοῦν ἀκόμα γιὰ τὴν πρόοδο πού ἐγινε στὴν ἐνταξί τῆς Ἑλλάδας στὴν ΕΟΚ, γιὰτὶ διαπιστώνουν, ὅτι γύρω ἀπὸ αὐτὴν θὰ περιστρέφεται καὶ πολιτικὰ ὅλο καὶ στενότερα ἡ Ἑλλάδα. Συγκεντρώνονται, λοιπόν, τώρα τελευταῖα στίς δυνατότητες ἐξασφάλισης τῶν «δικῶν» τους βάσεων καὶ στὸ δικαίωμα, ἐνδεχόμενα, νὰ τίς χρησιμοποιοῦσαν νόμιμα (καὶ ὄχι «παράνομα», ὅπως μερικές φορές στὸ παρελθόν) γιὰ σκοποὺς καὶ ἀποστολές πέρα

καὶ ἔξω ἀπὸ τὴν περιοχή ἢ τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ ΝΑΤΟ. Ἡ ὅλο καὶ πιεστικότερη ἀνάγκη τῶν Ἀμερικανῶν γιὰ σίγουρες βάσεις «δεύτερης γραμμῆς» στὴν Ἀν. Μεσόγειο, πού θὰ στηρίζουν τοὺς πρᾶκτορες τους στὴν «πρῶτὴ γραμμῇ», Ἰσραηλινούς, Τούρκους, — τώρα καὶ Αἰγύπτιους — καθὼς καὶ τὸ ἴδιο τὸ γεγονός πῶς βρίσκονται σὲ σταθερὰ κυρίαρχο ἑλληνικὸ ἔδαφος, ἀποτελεῖ ἰσχυρὸ διαπραγματευτικὸ ὄπλο γιὰ τὴν Ἑλλάδα. Μένει ν' ἀποφασίσουν οἱ ὑπεύθυνοι τί συμφέρεῖ περισσότερο στὸν τόπο: ἂν, δηλαδή, μιὰ διμερὴς συμφωνία μὲ τίς ΗΠΑ (κατὰ τὸ ἰσπανικὸ ὑπόδειγμα) εἶναι προτιμότερη γιὰ τὴν ἀσφάλεια τοῦ τόπου, ἀπὸ τὴν πολυμερὴ συμμαχία τοῦ ΝΑΤΟ, ἢ ἀπὸ ἕνα καθεστῶς χαλαρότερης σύνδεσης, εἴτε μὲ ὀρισμένους Εὐρωπαίους συμμάχους τοῦ ΝΑΤΟ, εἴτε μὲ τοὺς ἐταίρους τῆς ΕΟΚ, εἴτε τέλος μὲ ἕνα Μεσογειακὸ ἢ Βαλκανικὸ σύστημα, ἂν ὄχι ἐνεργοῦ ἄμυνας, τουλάχιστον ἀποπυρηνποιημένης ἢ οὐδετεροποιημένης ζώνης, ἀδέσμευτης ἀπὸ τίς δύο ὑπερδυνάμεις. Πάντως, εἶναι σφάλμα νὰ συζητιέται σήμερὰ, σὲ μιὰ συγκυρία πού προσφέρεται σὲ ριζικὴ ἀναθεώρηση τῆς ὅλης ὑπόστασης τῶν ἀμερικανικῶν βάσεων στὴν Ἑλλάδα, ἀπλῶς μὲ ποιὸ τρόπο θὰ συνεχισθεῖ καὶ θὰ «βεβαιωθεῖ» (γιὰ ποιόν;) τὸ καθεστῶς τους, καὶ ἀντὶ πόσων δολαρίων. Εἶναι σαφές, πῶς μὲ τὴν Ἑλλάδα, εἴτε μέσα στὸ «πολιτικὸ» ΝΑΤΟ, εἴτε ἔξω, οἱ ἀμερικανικὲς βάσεις δὲν ἐξυπηρετοῦν τὰ ἑλληνικὰ συμφέροντα, ἀκόμα κι ἂν ὑπῆρχε ἄμεσος κίνδυνος πολέμου μὲ τὴ Σοβιετικὴ Ἐνωση. Ἡ παρουσία τῶν βάσεων αὐτῶν στὴν Ἑλλάδα ἐγκλείει τὸν κίνδυνο, ἂν μάλιστα ἀλλοιωθεῖ καὶ εὐρυνθεῖ τὸ περιεχόμενον τῆς χρήσης τους, ν' ἀποβεῖ καταστρεπτικὴ γιὰ τὴ συνοχὴ τῆς ἑλληνικῆς ἐπικράτειας, (ἰδίως σὲ περίπτωσιν πολέμου), μὲ τὸ ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον πού δειχνουν οἱ Ἀμερικανοὶ γιὰ τὴν Κρήτη, γιὰ τίς σχέσεις τῆς Ἑλλάδας μὲ τὸν Ἀραβικὸ κόσμον, γιὰτὶ θὰ ἐξυπηρετοῦν ἀπὸ τὸ ἑλληνικὸ ἔδαφος τὴ φιλοισραηλινὴ καὶ φιλο-τουρκικὴ πολιτικὴ, πού εἶναι δικαίωμα τῶν ΗΠΑ νὰ τὴ ἀσκοῦν, ἐφόσον κρίνουν, ὅτι τοὺς συμφέρεῖ, ἀλλὰ, πού εἶναι καθαρά ἀντίθετη μὲ τὰ συμφέροντα τῆς Ἑλλάδας. Μπορεῖ ν' ἀποβεῖ καὶ καταστρεπτικὴ γιὰ τὴν ἴδια τὴν ἐπιβίωση τῆς Ἑλλάδας, ἂν ἀποχτήσουν συμβατικά οἱ Ἀμερικανοὶ τὴ δυνατότητα, νὰ ἐξαπολύσουν ἀπὸ τὸ ἑλληνικὸ ἔδαφος πυρηνικὲς ἐπιθέσεις ἐνάντια στὴ Σοβιετικὴ Ἐνωση. Εἶναι σαφῶς διαφορετικὰ, καὶ σὲ πολλὰ σημεία ἀντίθετα τὰ συμφέροντα Ἑλλάδας καὶ ΗΠΑ στὸν εὐρύτερο χώρο τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, ὥς τὸ Ἀφγανιστάν καὶ τὸν Περσικὸ κόλπον. Ἀπὸ τὸ 1974 ὥς τώρα κρίσεις στὴν περιοχή αὐτὴ (Κυπριακὸ, Παλαιστινιακὸ, πετρέλαιο, Ἰράν) σὲ καμιά περίπτωσιν δὲ συμπίεσαν.

Γ. Σχέσεις μὲ τὴν Τουρκία:

ΑΠΟ τὸ 1974 οἱ σχέσεις μὲ τὴν Τουρκία, ὄχι ἰδιαίτερα θερμές, ἔχουν ὑποστῇ ὀξύτατο κλονισμό, καὶ τοῦτο ὄχι μόνο ἐξαιτίας τῆς εἰσβολῆς στὴν Κύπρο. Στὴν ἴδια περίοδο ἡ Τουρκία ἀποκάλυψε τίς ἐπεχτατικὲς διαθέσεις της καὶ στὸ Αἶγαio.

Ντεμιρέλ 9.6.74: «Ἡ διαφορά ἀνέκυψε γιὰτὶ τὰ νησιά πού κεῖνται πολὺ κοντὰ στὴν Τουρκία, ἀνήκουν στὴν Ἑλλάδα καὶ ὄχι στὴν Τουρκία. Τὰ νησιά αὐτὰ ἀποτελοῦν τμῆμα τῆς Ἀνατολίας».

Πρωθυπουργὸς Ἑτσεβίτ 30.7.74 «Ἡ ἄμυνα τῶν νησιῶν τοῦ Αἰγαίου θὰ πρέπει νὰ ἀναληφθεῖ, ἀπὸ κοινού, ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Τουρκία».

Πρωθυπουργὸς Ἰρμάκ 18.1.75: «Τὸ μισὸ Αἶγαio μᾶς ἀνήκει».

Οἱ Ἕλληνες συνταγματάρχες, μὲ τὸ πραξικόπημα τους στὴν Κύπρο, πρόσφεραν στοὺς Τούρκους νομιμοφανὴ δικαιολογία (ἄσκηση τῶν ὑποχρεώσεών τους, σάν ἐγγυητὴς τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Κύπρου ἀπὸ τὴ Συμφωνία Ἐγγύησης τοῦ 1960) γιὰ τὴν εἰσβολὴ στὴν Κύπρο, γιὰ τὴν ἀμέσως μετὰ λήψην ἐχθρικῶν μέτρων στὸν ἑλληνικὸ ἐναέριο χώρο στὸ Αἶγαio (6.8.74), γιὰ τὴ συγκέντρωση ὁλόκληρου τοῦ ἀποβατικοῦ στόλου τους στίς ἀκτές τῆς Ἰωνίας κλπ. Ἡ Στρατιὰ τοῦ Αἰγαίου τέθηκε σὲ συναγερμό. Ὅμως, εἶχαν ἀρχίσει τὴν ἐπεχτατικὴ τους δραστηριότητα νωρίτερα, μὲ τὴν αἰφνιδιαστικὴ προσάρτηση (1.11.73) στὴν τουρκικὴ ἐπικράτεια, μεγάλου τμήματος τῆς ἑλληνικῆς ὑφαλοκρηπίδας στὸ Β. καὶ Ἀν. Αἶγαio. Στὴν ἐνέργεια αὐτὴ ἀπάντησε ἡ δικτατορία...τρεῖς μῆνες ἀργότερα (Φεβεῖριος 1974) μὲ διακοίνωσιν, πού πῆρε ἄμεση τουρκικὴ ἀπάντησιν, τῆς ὁποίας τὸ κυριότερο ἐπιχείρημα ἦταν, ὅτι ἡ Τουρκία δὲν δεσμευόταν ἀπὸ τὴ συμφωνία τῆς Γενεύης 1958 γιὰ τὴν ὑφαλοκρηπίδα, γιὰτὶ δὲν τὴν ἔχει ὑπογράψει. Οἱ μακρόσυρτες δια-

Κάθε Κυριακὴ

Εξόρμηση
ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΒΔΟΜΑΔΙΑΤΙΚΗ
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

πραγματεύσεις πού επακολούθησαν με τις τουρκικές υπαναχωρήσεις και τις ελληνικές υποχωρήσεις.

- 'Η διατήρηση της απαγόρευσης πτήσεων πάνω από το Αιγαίο'
- 'Ο προκλητικός περίπλους του «ΣΙΣΜΙΚ», πάνω από την ελληνική ύφαλοκρηπίδα'

- 'Η αντίδραση των Τούρκων σε μιάν ένδεχόμενη επέκταση της ελληνικής αιγιαλίτιδας ζώνης'

- Στην ένταξη της 'Ελλάδας στην ΕΟΚ'

- Τό βέτο στην επανένταξη της 'Ελλάδας στο στρατιωτικό σκέλος του ΝΑΤΟ (δύο μνημονεύω τις επανειλημμένες παραβιάσεις των ελληνικών χωρικών υδάτων και του εναέριου χώρου από τουρκικά πολεμικά σκάφη, τις συλλήψεις και τους φόνους 'Ελλήνων ψαράδων, έξω από τα τουρκικά χωρικά ύδατα) όλα συνθέτουν την εικόνα της τουρκικής επιθετικότητας και του πείσματος να αξιοποιήσουν με κάθε μέσο την πλεονεκτική θέση της Τουρκίας προς την 'Ελλάδα, την οποία δέ χρωστά μόνο στο μέγεθος και στον πληθυσμό της, αλλά, και στη ανοιχτή εϋνοια 'Αμερικανών και Δυτικο-γερμανών. 'Απέναντι σ' όλες αυτές τις έχθρικές εκδηλώσεις, τις τόσο επίμονες και συχνές, ώστε να μοιάζουν ένταγμένες σε σχέδιο ύπολογισμένο ίσως, για να δοκιμάσει την ισχύ των ελληνικών αντιδράσεων, και τα ελληνικά άμυντικά ανακλαστικά, η ελληνική κυβέρνηση τήρησε στάση χριστιανικής περίπου ανοχής, στρέφοντας τότε -πότε και την άλλη παρειά για να δεχθεί νέους (προβλεπτούς) τουρκικούς κολάφους. Δεν άντεδρασε καμιά φορά δυναμικά (όπως είχε το δικαίωμα) στις τουρκικές παραβιάσεις των χειρσίων, θαλάσσιων και εναέριων συνόρων της επικράτειας, και σύρθηκε από τους τουρκικούς τακτικούς έλιγμούς, κατά τις διαπραγματεύσεις για την ύφαλοκρηπίδα, σε σειρά σφαλμάτων, πού ενίσχυσαν θετικά τη θέση της Τουρκίας. Τό κορυφαίο σφάλμα υπήρξε η ταυτόχρονη προσφυγή στο Συμβούλιο 'Ασφαλείας και στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης, με αιτήματα πού παρέσχαν στά δύο αυτά διεθνή σώματα τη δυνατότητα ν' άπορρίψουν (Αύγ. - Σεπτ. 1976) και τις δύο προσφυγές, με επιχειρήματα άντλημένα μέσ' από τά ίδια τά ελληνικά αιτήματα. 'Ετσι παραπέμφθηκε η υπόθεση, μετά την άπορριψη, σε διμερείς διαπραγματεύσεις με τους Τούρκους, στο έδαφος δηλ. άκριβώς όπου οι Τούρκοι, ισχυροποιημένοι από τις ελληνικές αποτυχίες, ήθελαν να όδηγήσουν την όλη διαφορά - άφου γνώριζαν πολύ καλά πώς ούτε οι διεθνείς συμβάσεις, ούτε τά διεθνή σώματα θά τους δικαίωναν. Πρόκειται για μιά άκόμα περίπτωση της αντίθεσης των Τούρκων στη «διεθνοποίηση» των διαφορών τους.

ΣΤΟ ΘΕΜΑ του εναέριου χώρου ύπάρχει κιόλας μιά ρητή ελληνική ύποχωση, πού περιέχεται στο λεγόμενο «σχέδιο Ντάβου - Χαίηγκ» (άπό τά 10 μίλια στά 6). Είναι βέβαια μόνο δυνητική, άφου οι Τούρκοι δέ δέχονται τό σχέδιο - άλλά πάντως έγγραφη και δεκτική άπό την ελληνική κυβέρνηση. Πρέπει να φοβάται κανείς, άν κρίνει άπό τόν Τύπο, ότι θά ύπάρξουν και άλλες άνάλογες παραχωρήσεις, για να έξαγοραστεί τό τουρκικό βέτο — ό έκβιασμός του έπιτιθέμενου — ώπου να πραγματοποιηθεί ή επανένταξη στο στρατιωτικό σκέλος του ΝΑΤΟ.

ΣΥΜΦΩΝΑ με τό άνακοινωθέν των Βρυξελλών (31.5.76, μετά τη συνάντηση των πρωθυπουργών Καραμανλή και 'Ετσεβίτ) οι δύο χώρες άνάλαβαν, να μή προβαίνουν σε έκδηλώσεις ή έέργειες άμοιβαία προκλητικές. Συνεπής ή ελληνική κυβέρνηση συνέργησε στη μή δημοσίευση της έκθεσης της έπιτροπής 'Ανθρώπινων Δικαιωμάτων του Στρασβούργου για τις τουρκικές ώμότητες στην Κύπρο, στην άπόκρυψη της έκθεσης της ΟΥΝΕΣΚΟ για τους τουρκικούς βανδαλισμούς στην Κύπρο, άπαγόρευσε ταινίες, δέν άντιτάχτηκε στον ΟΟΣΑ στο δάνειο ενός δισεκατομμυρίου δολαρίων, πού έγκρίθηκε άπό τόν οργανισμό αυτό για την Τουρκία, συντελώντας έτσι σε σημαντική ένίσχυση του άντιπάλου, άλλά, και περιορίζοντας, κατά τό τεράστιο αυτό ποσό, τά διαθέσιμα για ένα δάνειο πού ένδεχόμενα θά χρειαστεί ή ίδια διαβεβαίωσε προκαταβολικά, πριν καν μπει στην ΕΟΚ, ότι δέν θά άντιταχθεί σε τουρκική προσπάθεια ένταξης. 'Ετήρησε, δηλαδή, με σχολαστικήν άφέλεια και έλάχιστη άντίληψη διπλωματικής τακτικής (για να μήν πώ χειρότερα), όσα συμφωνήθηκαν στις Βρυξέλλες, στη Ρώμη και στη Βέρνη (ένώ τά τουρκικά μέσα μαζικής επικοινωνίας, οι Τούρκοι έπίσημοι, έκαναν άκριβώς τό άντίθετο). Τέλος, σταμάτησε τις έρευνες για πετρέλαιο στις «άμφισβητούμενες», άπό τους Τούρκους, περιοχές της ελληνικής ύφαλοκρηπίδας (είναι άλήθεια πώς οι

Τούρκοι δέν ξανάβγαλαν σ' αυτές τό «ΣΙΣΜΙΚ») και τέλος ξανάνοιξαν τους άεροδιαδρόμους πού ύπάγονται στο FIR 'Αθηνών, μόλις οι Τούρκοι σήκωσαν την άπαγόρευση των πτήσεων. Οι δύο τελευταίες έέργειες μοιάζουν να έγιναν σε κάποια συνεννόηση με τους Τούρκους - άγνωστο άκόμα με τί παραπέρα ελληνικά άνταλλάγματα. 'Η άντικειμενική, στενά νομική περιγραφή των έλιγμών, υπαναχωρήσεων και άναστροφών των Τούρκων και των άντίστοιχων ελληνικών χειρισμών, σ' ένα ώμό διπλωματικό παιχνίδι, όπου οι Τούρκοι είχαν πάντα την πρωτοβουλία, πού παραθέτει ό καθηγητής Χρ. Ροζάκης στο βιβλίο: «Τό Αιγαίο και ή έλληνοτουρκική κρίση» (σσ.219 - 225) άποτελεί βαρύτατο «κατηγορώ» για την άνειάρκεια, τη συνεχή μειονεξία των διπλωματικών και πολιτικών φορέων της ελληνικής έξωτερικής πολιτικής.

Δ. Σχέσεις με την Κύπρο:

ΑΠΟ τό 1974 ή ελληνική πολιτική άπέναντι στην Κύπρο πέρασε άπό δύο φάσεις. Τή μιά όπου, μετά την άδίσταχτη και αίματηρή μετατροπή άπό τους συνταγματάρχες του «έθνικού» σε άντεθνικό και δολοφονικό κέντρο, οι κυβερνήσεις της δημοκρατικής 'Ελλάδας (ούσιαστικά μιά κυβέρνηση Καραμανλή σε διάφορες παραλλαγές) ψηλαφούσαν τό ρόλο τους, έχοντας πειστεί:

α. ότι δέν μπορούσαν να επέμβουν στρατιωτικά στην Κύπρο, τόν Αύγουστο 1974, χωρίς κίνδυνο γενικότερης έλληνο-τουρκικής σύρραξης (δήλωση Καραμανλή 15.8.74), πού μπορούσε ν' άποβεί μοιραία για την 'Ελλάδα άπό την αξιοθρήνητη κατάσταση στην όποιαν είχαν αφήσει οι «έθνικόφρονες» συνταγματάρχες τις ελληνικές ένοπλες δυνάμεις, καθώς κι άπό τις συνεχιζόμενες συνωμοσίες τους'

β. ότι δέν μπορούσαν πιά να παίξουν καθοδηγητικό ρόλο των Κυπρίων σάν σύνολο, άλλά μόνον όρισμένων μερίδων, των δεξιότερων, του πολιτικού φάσματος του νησιού'

γ. ότι δέν ήταν ή Κύπρος άπλώς «μιά ούρά πού κουνούσε τόν έλλαδίτη σκύλο», άλλά άνεξάρτητη γειτονική χώρα, με ιδιότυπα στενούς δεσμούς με την 'Ελλάδα, πού περνούσε άπό μιά συγκλονιστική κρίση ζωής και θανάτου, μιά κρίση πού δέν μπορούσε ν' αφήσει την 'Ελλάδα λιγότερο άδιάφορη, για τό ίδιο της συμφέρον, όχι μόνο συναισθηματικά, άλλά ψυχρά πολιτικά, άπό όσο μιά κρίση στη γειτονική Γιουγκοσλαβία:

δ. ότι ό πρωθυπουργός δέν έπιθυμούσε να περιπασθεί άπό την πρωταρχική, μοναδική θά 'λεγα, έπιδώξη ύλοποίησης του όράματός του, για ένταξη της 'Ελλάδας στην ΕΟΚ, και προπαντός όχι άπό νέα κρίση του Κυπριακού, του όποίου είχε πείρα πικρή άπό τότε πού πρωτοέγινε πρωθυπουργός. 'Αλλωστε, θεωρούσε, ότι τό είχε έπιλύσει με τις συμφωνίες Ζυρίχης -Λονδίνου. Καί οι κυβερνήσεις του περιλάμβαναν στα κάβρια ύπουργεία ('Εξωτερικών, 'Εθνικής 'Αμυνας) προσωπικότητες πού είχαν κατατριβεί με τό Κυπριακό, κι αυτές άπό τό 1955.

ΕΤΣΙ ή ύποστήριξη στην Κυπριακή Δημοκρατία φαινόταν να περιορίζεται στην παροχή μεγάλης έτήσιας οικονομικής βοήθειας, πολλών συμβουλών για ένότητα, όμοψυχία κ.ά. και στη διπλωματική συμπάρσταση στις κυπριακές προσπάθειες στον ΟΗΕ και άλλους διεθνείς οργανισμούς. Τ' άλληλοδιάδοχα ψηφίσματα της Γενικής Συνέλευσης πού πέτυχαν οι Κύπριοι, άπό τό 1974, με κύρια στήριξη τους άδέσμευτους, ύπερψηφίστηκαν βέβαια άπό την 'Ελλάδα, πού είχε έτσι τό θάρρος, να διαφοροποιηθεί άπό τις ΗΠΑ και τους περισσότερους «δυτικούς» συμμάχους και έταίρους της του ΝΑΤΟ και της ΕΟΚ. Δεν κατακτήθηκαν, όμως, με έλλαδικές πρωτοβουλίες, ούτε στους διαδρόμους της Γενικής Συνέλευσης, ούτε στις καγκελαρίες των κρατών εκείνων, όπου ή γνώμη της δημοκρατικής 'Ελλάδας είχε άποκτήσει κάποιο βάρος. Δεν ήθελε τό βάρος αυτό να τό άσκήσει ή 'Αθήνα για άλλο σκοπό άπό την έπίσπευση της ένταξης στην ΕΟΚ. (Σέ τέτοιο σημείο, πού τό 'Υπουργείο 'Εξωτερικών έδινε κατά καιρούς οδηγίες στις πρεσβείες ν' άποφεύγουν να εισάγουν «ιδιάζοντα ελληνικά» θέματα στις διαβουλεύσεις τους με εκπροσώπους των έταίρων της ΕΟΚ - έννώνοντας βέβαια κατά πρώτο λόγο τό Κυπριακό κι έπειτα τά έλληνο-τουρκικά).

ΜΟΝΟ πρόσφατα δηλώνει ρητά και δημόσια ή κυβέρνηση Ράλη την έμπιστοσύνη της στη διεθνοποίηση του Κυπριακού, κυρίως μέσω του ΟΗΕ. Δεν παραμερίζεται, όμως, στα παρασκήνια, ή προτίμηση της 'Αθήνας για την επανένταξη και τη συνέχιση του διαλόγου με τους Τουρκοκύπριους, παράλληλα προς τόν έλλαδικό διά-

λογο με τούς Τούρκους. Με αυτόν τον τρόπο, στο παρελθόν, όσο όξυνόταν το πρόβλημα στο Αιγαίο, μπορούσε η 'Αθήνα ν' αποσυνδεθεί βαθμιαία από το Κυπριακό:

ΦΤΑΣΑΜΕ, έτσι, στη δεύτερη φάση των σχέσεων με την Κύπρο, στη μή - επέμβαση στο Κυπριακό και την παρακολούθηση και παραδοχή, δίχως συζήτηση (και δίχως συμβουλές;) κάθε πρωτοβουλίας της Λευκωσίας.

ΕΤΣΙ χαιρετίστηκε, δίχως άνησυχία, η πρωτοβουλία του Μακάριου να συναντήσει τον Ντεκτάς (Φλεβάρης 1977), πρωτοβουλία στην οποία προχώρησε ο 'Εθνάρχης παραπλανημένος, όπως λέν όσοι γνωρίζουν, από τον άπεσταλμένο του Κάρτερ, Κλ(φορντ Κλάρκ. 'Η κίνηση αυτή υπήρξε, ίσως, το πιο κεφαλαιώδες πολιτικό σφάλμα του Μακάριου, τόσο για την πραγματοποίησή της, όσο και κυρίως γιατί, κατά τη συνάντηση, ο Μακάριος δεν άξ(ωσε «εκ προοιμίου» την έκκένωση της Β. Κύπρου από τα τουρκικά στρατεύματα, σύμφωνα με την έτήσια επαναλαμβανόμενη έπιταγή των Η.Ε, πάνω στην τουρκική κατοχή, μετά την πρώτη δριμύτατη καταγγελία του Καραμανλή (15.8.74), ούτε και η 'Αθήνα δεν έπ(ηρε ποτέ πιά θέση. "Ετσι, αποθετικά — έφ(όσον δεν τίθεται ως προκαταρκτικός όρος όποιασδήποτε διαπραγμάτευσης, είτε με τούς Τούρκους, είτε με τούς Τουρκοκύπριους, η έκκένωση των τουρκικών δυνάμεων από τη Κύπρο, και προχωρεί ο διακοινωτικός διάλογος — παραμερίζεται ουσιώδης παράγραφος των ψηφισάντων των Η.Ε., και κινδυνεύει να πάρει μιά(ν άρχή νομιμοποίησης η τουρκική κατοχή, που πρόσφατα μάλιστα δικαιολογείται από τίς ανάγκες «ασφάλειας» της τουρκοκυπριακής κοινότητας.

Η ΣΥΝΘΗΚΗ έγγυησης της Κυπριακής Δημοκρατίας (Λονδίνο 1960) δεν έχει παύσει να ισχύει. 'Η 'Ελλάδα (μαζί με την 'Αγγλία) παραμένει έγγυήτρια της άκεραιότητας και της άνεξαρτησίας της Κύπρου. Δεν θεωρήθηκε σκόπιμο να έκπληρώσει τίς υποχρεώσεις η ν' άσκήσει τά δικαιώματά της, που άπορρέουν από τη συνθήκη. Αύτός ό, ντέ φάκτο, παραμερισμός της συνθήκης, η «μή επέμβαση» της 'Αθήνας, σέ αντίθεση με τη φανερή υποστήριξη των δεξιότερων στοιχείων της κυβέρνησης για την έ(νδοτική γραμμή του Δημοκρατικού Συναγερμού (Κληρίδης) της Κύπρου, (που τώρα συμπλέει σέ μιά τερατώδη όμογνωμία με τό κομμουνιστικό ΑΚΕΛ), έχει άποθαρρύνει πολλούς Κύπριους, και προπαντός τούς 200.000 πρόσφυγες, που νιώθουν την «πολιτική» αυτή σάν έγκατάλειψη της Κύπρου. Πέρα από τά συμφέροντα και την ίδια την τύχη του νησιού, πρόκειται για μιά έπικίνδυνη παραμέληση ζωτικών συμφερόντων της ίδιας της 'Ελλάδας, σέ περιοχή που ό τουρκικός έπικρατισμός έπιτάσσει τη συσείρωση δ λ ω ν των κρατών που άπειλούνται από αυτόν. Οι δυνατότητες της 'Ελλάδας είναι ακόμα πολύ μεγάλες στην περιοχή. 'Αρχίζουν από την ένεργότερη, στενότερη και ισότιμη συνεργασία με την άνεξάρτητη Κύπρο, για την άμυνα και της Κύπρου και της 'Ελλάδας, και για την άποκατάσταση της άκεραιότητας του νησιού, με δ λ α τ ά μ ε σ α, άρχίζοντας βέβαια από τά είρηνικά και τά διπλωματικά, που δεν άποκλείουν τη μαχητικότητα.

ΑΣ ΜΗΝ ξεχνούμε πώς η μή - αντίδραση στην έπιβολή του φράνκο στην 'Ισπανία, στην κατάληψη της Αυστρίας, κι έπειτα της Σουηδίας από τό Χίτλερ δεν άποσόβησε τον 2ο Παγκόσμιο Πόλεμο, άπλως, τον άνέβαλε για δύο χρόνια. 'Η 'Ελλάδα θά μπορούσε να έναντιωθεί πειστικότερα στην κατάληψη του 'Αφγανιστάν, αν αντιδρούσε συνεπέστερα στην κατοχή της Β. Κύπρου.

ΣΙΩΠΗΡΗ αντίδραση προς τη «διεθνοποίηση» του Κυπριακού, δηλωμένη προτίμηση για τό διμερή διάλογο με τούς Τουρκοκύπριους, κυβερνητικές συστάσεις προς τον Τύπο να μή(ν άφιερώνει πολύ χώρο στο Κυπριακό, εύνοια και διασυνδέσεις κυβερνητικών παραγόντων προς τη Δεξιά έ(νδοτική παράταξη στην Κύπρο, έπιδώξη του ταχύτερου δυνατού κλεισίματος του Κυπριακού, ώστε να μή(ν βαρύνει, ούτε τίς διαπραγματεύσεις με την ΕΟΚ, ούτε τον έλληνο-τουρκικό διάλογο, συστάσεις, για πνεύμα συνδιαλλαγής και για παραχώρηση των συνόρων, παράλληλες προς εκείνες που γίνονται προς τούς Τούρκους, άπλως και μόνο για τη διατήρηση ζωντανού ενός άποδειγμένου στείρου διαλόγου, σπουδή για έπίτευξη συμφωνίας, αυτά είναι στοιχεία που συνθέτουν, συνοπτικά, την εικόνα της σημερινής στάσης της 'Αθήνας πάνω στα προβλήματα ζωής και θανάτου, που αντιμετώπιζει η Κύπριακή Δημοκρατία.

ΜΕ ΤΗΝ πολιτική της, στους τομείς αυτούς, η 'Ελλάδα έχει καταλήξει να κατηγορείται για άδιαλλαξία, για δυσκαμψία, για έλλειψη πνεύματος συνεργασίας άπέναντι σέ μιά χώρα «φίλη» και «σύμμαχο», όπως η Τουρκία, για ύπονόμευση ενός στυλοβάτη του «δυτικού κόσμου», που βρίσκεται μόνιμα στο χείλος της οικονομικής και πολιτικής κατάρρευσης, αλλά, που έχει μάθει πολύ καλά από τον 10ο αιώνα να άξιοποιεί τό ρόλο του «άρρωστου της Εύρώπης». 'Από την 'Ελλάδα συνεχώς ζητούνται παραχωρήσεις, και όταν προσφέρονται, δίχως μεγάλες πιέσεις, της ζητούνται και άλλες, για χάρη της συμμαχίας, του δυτικού κόσμου, της ΕΟΚ κλπ. Στο μεταξύ, όπως μαθαίνουμε από 'Αμερικανούς γεωρυσιαστές (ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ 15.8.80) τό 20% της στρατιωτικής βοήθειας προς την Τουρκία έ(δοεύεται για τη συντήρηση των τουρκικών δυνάμεων κατοχής και των 50.000 έποίκων από την 'Ανατολία στην Κύπρο, κι ίσως ένα μικρό μέρος στην έ(νίσχυση των έξουθενωμένων οικονομικά Τουρκοκύπριων, που άλλοτε, σάν Κύπριοι πολίτες, είχαν πολύ ψηλότερη στάθμη ζωής από τούς Τούρκους. Ουσιαστικά, δηλαδή, οι σύμμαχοι της 'Ελλάδας σ' ένα συνασπισμό ταγμένο να προασπίσει τούς δημοκρατικούς θεσμούς, την έλευθερία τουλάχιστον των ευρωπαϊκών κρατών «στην περιοχή του Βόρειου 'Ατλαντικού», άφου όπλισαν τό εισβολέα (άλλο «σύμμαχο»), χρηματοδοτούν την κατοχή της Β. Κύπρου από έξι χρόνια κιόλας, και ζητούν από την 'Ελλάδα (και την Κύπρο) να συναινέσουν και να συνθηκολογήσουν.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

ΕΝΩ οι άντικειμενικές συνθήκες είναι εύνοϊκές, οι προοπτικές για την 'Ελλάδα δεν είναι ρόδινες. Διαγράφεται καθαρά, σάν προαποφασισμένη, μιά πορεία προς την έπανε(νταξη στο στρατιωτικό σκέλος του ΝΑΤΟ, προς τη διατήρηση, με νέο «βελτιωμένο» καθεστώς, των άμερικανικών βάσεων, προς σύναψη κάποιας συμφωνίας με τούς Τούρκους που θά μεταρρυθμίζει, σέ βάρος της 'Ελλάδας, τό καθεστώς του Αιγαίου, προς την έγκατάλειψη της Κύπρου.

ΣΕ ΜΙΑ κατάσταση τόσο ρευστή, όσο είναι η σημερινή στην 'Ανατολική Μεσόγειο και στη Μέση 'Ανατολή, η έξωτερική πολιτική στηρίζεται σέ δόγματα που έχουν χάσει κάθε σχέση με την πραγματικότητα: ό «κίνδυνος από τό Βορρά», «Βενιζέλος - 'Ατατούρκ», η «έλληνο-άμερικανική φιλία», η «ισορροπία στο Αιγαίο» κ.ο.κ. Σ' αυτά προστέθηκε από τό 1974 και τό: «η 'Ελλάδα άνήκει στη Δύση».

ΑΝ ΚΑΙ άργά, είναι ακόμα καιρός να προληφθούν οι όλεθριες συνέπειες μιάς τέτοιας πολιτικής. Γι' αυτό πρέπει, από τώρα, να άντιληφθούν οι ύπεύθυνοι ότι:

1. 'Η ρευστότητα και οι «κίνδυνοι πολέμου» στη Μέση 'Ανατολή είναι στοιχεία θετικά για την 'Ελλάδα. Δεν έπιβάλλουν τη βιαστική «έπίλυση» - κλείσιμο των ζητημάτων με νέες έλληνικές παραχωρήσεις, - αλλά τη διατήρηση της έκκρεμότητάς τους, με την προοπτική να άδράξουν οι ύπεύθυνοι, έφ(όσον έπαγρυπνούν, την πρώτη έξέλιξη που εύνοει τά έλληνικά συμφέροντα, για να έπιτευχθούν οι πραγματικές λύσεις, που θά συμφέρον τον τόπο.

Ισπανικά

Πρώτη όμιλούμενη γλώσσα σέ παγκόσμια γεωγραφική έκταση και μέσο έπαφής με τόσες χώρες και λαούς που έχουν σίγουρα πολλά να μάς προσφέρουν.

"AL ANDAR,,

Ισπανικό - Λατινοαμερικάνικο Διδακτικό και Πνευματικό Κέντρο

Χαρ. Τρικούπη 170 α' Τηλ.: 646.27.86

Εγγραφές από 10 Σεπτέμβρη

Κάθε άπόγευμα 5.30-8.30 Έκτός Σαββάτου και Κυριακής

Έναρξη μαθημάτων 1η Οκτώβρη

2. 'Η Ισορροπία στο Αιγαίο, με τόν καθορισμό μιά κι έξω μιάς εξίσωσης σε αριθμούς ή μιάς φαινομενικά ασφαλιστικής αναλογίας εξοπλισμών με την Τουρκία, δεν είναι συνάρτηση του αριθμού των αρμάτων ή των αεροπλάνων κάθε χώρας. 'Η τεράστια υπεροπλία των Τούρκων τό 1921 ή των 'Ιταλών τό 1940 δεν τους βοήθησε να συντρίψουν τούς "Έλληνες, ούτε ή ύπεροπλία των 'Αμερικανών τό 1968 νά καταβάλουν τούς Βιετναμέζους. 'Η αριθμητική «ισορροπία» των 'Ενόπλων Δυνάμεων πού έξασφαλίζεται με την τακτική προμήθεια όπλων, μηχανημάτων, ανταλλακτικών κλπ. είναι έννοια στατική. Δεν είναι άπαραίτητη γιά την πολιτική ισορροπία μεταξύ γειτονικών κρατών, πού είναι προϋπόθεση ειρηνικής συμβίωσης τους. Αύτή είναι έννοια συνεχώς ρευστή, δυναμική, συνεχώς ταλαντευόμενη, πού πρέπει νέ επιτυγχάνεται κάθε στιγμή, όπως ή ισορροπία στις βελόνες μιάς ζυγαριάς πού συνεχώς χρησιμοποιείται γιά νά ισοζυγίζει έμπορεύματα καί βαρίδια. 'Η ισορροπία ανάμεσα στά κράτη είναι έργο των πολιτικών καί των διπλωματών νά έξασφαλίζεται καί νά διατηρείται κάθε στιγμή. Αύτοί πρέπει νά εκτιμούν συνεχώς τίς ανάγκες, τίς δυνάμεις καί τίς αδυναμίες μιάς γειτονικής χώρας πού, όσο καί «φίλη» νά είναι, έχει συχνά αντίθετα συμφέροντα, καί νά ρυθμίζουν ανάλογα τίς αντιδράσεις της δικής τους χώρας στό διεθνή χώρο, ώστε νά μή βρίσκεται ποτέ σε θέση μειονεκτικής.

3. 'Η γεωπολιτική θέση της 'Ελλάδας της επιβάλλει μιάν έξωτερική πολιτική πολυεδρική, πού χρειάζεται διαρκή επαγρύπνηση πρós όλα τά άζιμούθια, σε όλα τά διπλωματικά μέτωπα, όπου διακυβεύονται συμφέροντα ελληνικά.

4. Οί διάλογοι πού παρατείνονται, χωρίς νά καταλήγουν, χωρίς νά έξυπηρετούν τά συμφέροντα των διαλεγομένων, ή μόνον του έ-νός, ή καί ενός τρίτου μόνον, είναι συχνά πιό επιζήμιοι από την μή ύπαρξη διαλόγου. 'Η διακοπή τους δέ σημαίνει πόλεμο, ή συνέχισή τους είναι επικίνδυνη.

ΜΕ ΒΑΣΗ τίς τέσσερις αυτές αὐτονόητες άρχές, πιστεύω ότι οί σημερινοί "Έλληνες υπεύθυνοι:

1. 'Οφείλουν καί μπορούν νά παύσουν νά επιδιώκουν την επανένταξη στό στρατιωτικό σκέλος του ΝΑΤΟ. Χρειάζεται έπίσημη δημόσια δήλωση ότι οί λόγοι πού υπάγορεψαν την άποχώρηση τό 1974 ισχύουν πάντα, ότι ή διεθνής κατάσταση στην περιοχή έχει αλλάξει ριζικά από τίς ενέργειες/παραλείψεις του ΝΑΤΟ, καί ότι τό τίμημα της επανένταξης πού ζητούν οί Τούρκοι (καί 'Αμερικανοί) είναι τόσο μεγάλο, ώστε τά ελληνικά σύνορα πρós την Τουρκία θά έμεναν ούσιαστικά άκάλυπτα. Συνεπώς ή 'Ελλάδα άποσύρεται όριστικά από τό στρατιωτικό σκέλος, καί άποσύρει ταυτόχρονα όλες τίς παραχωρήσεις πού είχε ζητήσει καί κατ' άρχήν δεχθεί γιά νά επανενταχθεί. Μόνον άφού ή Τουρκία εκκενώσει τό ταχύτερο τή Β. Κύπρο, συμμορφωθεί πρós όλες τίς διεθνείς αποφάσεις, καί παύσει νά επιβουλεύεται τμήματα της ελληνικής επικράτειας στό Αιγαίο, θά μπορούσε ή 'Ελλάδα νά ξεετάσει ένδεχόμενα τή δυνατότητα της έπιστροφής της στό στρατιωτικό σκέλος, φυσικά κάτω από τό πρίσμα των διεθνών συνθηκών πού θά επικρατούν στην 'Αν. Μεσόγειο τή στιγμή εκείνη.

Η ΕΛΛΑΔΑ δέν παύει γι' αυτό νά παραμένει σάν πλήρες μέλος, στό πολιτικό σκέλος του ΝΑΤΟ αὐτοδίκαια, χωρίς δηλαδή νά έξαρ-

τάται από τό βέτο κανενός, άκριβώς όπως ή Γαλλία, όταν ό Ντέ Γκώλ την άπόσυρε από τό στρατιωτικό σκέλος της Συμμαχίας. Σά συνέπεια μιιάς τέτοιας άπόφασης, ή 'Ελλάδα θά αναλάβει τόν πλήρη έλεγχο των βάσεων κλπ. πού είναι εγκατεστημένες στό ελληνικό έδαφος βάσει συμφωνιών με τό ΝΑΤΟ.

2. 'Οφείλουν νά ζητήσουν από τίς ΗΠΑ νά εκκενώσουν σε σύντομο διάστημα όλες τίς βάσεις (καί τούς έλλιμενισμούς), τίς εγκατεστημένες στό ελληνικό έδαφος, βάσει της διμερούς συμφωνίας του 1953. 'Η συμφωνία αύτή νά καταργηθεί. 'Η ελληνική κυβέρνηση θά μπορούσε ένδεχόμενα, καί παράλληλα πρós την εκκένωση των βάσεων, νά ξεετάσει τή χρησιμότητα, γιά τά ελληνικά συμφέροντα, της σύναψης νέας διμερούς συμφωνίας (ανάλογης με εκείνη των ΗΠΑ με την 'Ισπανία), όχι συμμαχίας, άφού θά παραμένει ή 'Ελλάδα σύμμαχος των ΗΠΑ μέσα στό ΝΑΤΟ. 'Η συμφωνία αύτή θά προβλέπει την αὐστηρά περιορισμένη σε χρόνο (π.χ. μιά δεκαετία) καί σε περιεχόμενο (μόνο γιά σκοπούς της δικαιοδοσίας του ΝΑΤΟ όχι γιά πυρηνικό όπλισμό) *έκμίσθωση* ελληνικών εδαφών, δίχως δικαιώματα έτεροδικίας, γιά την έξυπνέρτηση των αμερικάνικων ένοπλων δυνάμεων. Παρόμοια συμφωνία νά ξεετασθεί καί γιά τήν «Φωνή της 'Αμερικής», άφού ή προηγούμενη έχει λήξει τό 1977.

3. Νά σταματήσουν κάθε είδος διαπραγματευτικού διαλόγου σε όποιοδήποτε επίπεδο, εκτός από τά συνηθισμένα διπλωματικά κανάλια, με τούς Τούρκους. Νά ανακαλέσουν ρητά, με δημόσια δήλωση, όλες τίς παραχωρήσεις πού έχουν προσφερθεί. Νά προχωρήσουν, όπως δικαιούνται, στό μονόπλευρο καθορισμό της ελληνικής ύφαλοκρηπίδας σύμφωνα με τή Σύμβαση της Γενεύης του 1958. Νά επιμεινουν στην άνεμπόδιση άσκηση του έναερίου έλέγχου σε όλη την έκταση του *FIR* 'Αθηνών καί στό πλάτος των 10 μιλίων, πού αναγνωρίζεται στην 'Ελλάδα διεθνώς από τό 1952. Νά άξιώσουν από τούς Τούρκους τόν πλήρη σεβασμό - έστω καί τώρα - των διατάξεων της συνθήκης της Λωζάνης ως πρós τίς μειονότητες, την 'Ιμβρο καί την Τένεδο (αὐτόνομη τοπική αὐτοδιοίκηση), τό Πατριαρχείο κλπ.

4. 'Ασκώντας αναφαίρετο κυριαρχικό δικαίωμα νά επεκτείνουν τά ελληνικά χωρικά ύδατα στά 12 μίλια. 'Επειδή μιά τέτοια ένέργεια θά μετατρέψει τό Αιγαίο σε προέκταση περίπου των Στενών, νά καλέσουν ταυτόχρονα τίς άμεσα ένδιαφερόμενες χώρες, δηλαδή, τίς παράκτιες του Αιγαίου καί τίς Μαύρης Θάλασσας (Τουρκία, Σοβιετική 'Ενωση, Ρουμανία, Βουλγαρία), καθώς καί τίς πέντε πρώτες χώρες σε περάσματα πλοίων από τά Στενά, σε διεθνή διάσκεψη όπου θά καθορίζονταν τά ειδικά δικαιώματα ελεύθερης διόδου (πέρα, ένδεχόμενα, από τά διεθνή) πού θά έγγυηθεί ή 'Ελλάδα στις χώρες αυτές γιά την έμπορική ναυτιλία τους. Γιά τά πολεμικά σκάφη τους (δίοδος καί ένδεχόμενα έλλιμενισμός) νά ισχύσουν είδικοί όροι πού θά καθορισθούν.

"Όσο γιά την Κύπρο, νά ένθαρρύνουν την Κυπριακή Δημοκρατία νά διακόψει τό ταχύτερο τό στείρο διακοινοτικό διάλογο καί νά άποσύρει με έπίσημη δημόσια δήλωση όλες τίς παραχωρήσεις πού περιέχονται στις συμφωνίες Μακαρίου - Ντεκτάς καί Κυπριανού - Ντεκτάς. Μόνον έτσι θά σταματήσει τό κατρακύλισμα από παραχώρηση σε ύποχώρηση πρós τή νομιμοποίηση της τουρκικής κατο-

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ Η Β' ΕΚΔΟΣΗ ΜΕΣΑ ΣΤΟΝ ΟΚΤΩΒΡΗ

Α' ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΤΗΣ Ο.Ι.Ε.Λ.Ε.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Στόν τόμο αυτό βρίσκονται συγκεντρωμένες οί εισηγήσεις του Α' Συνεδρίου Παιδείας της Ο.Ι.Ε.Λ.Ε. ('Όμοσπονδίας 'Ιδιωτικών 'Εκπαιδευτικών Λειτουργών 'Ελλάδας) πού πραγματοποιήθηκε στην 'Αθήνα στις 24, 25, 26 του Νοέμβρη καί 1, 2, 3 του Δεκέμβρη 1979. Οί εισηγήσεις αυτές καταγράφονται όπως άκριβώς άκούστηκαν καί άποτελούν ένα πολύτιμο ύλικό πού καλύπτει ένα πλατύ φάσμα από τά πιό ζωτικά προβλήματα της σύγχρονης εκπαιδευτικής πραγματικότητας.

σχήμα 14Χ21 ● σελίδες 216 ● τιμή **δρχ. 250**

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΕΚΜΗΡΙΟ - ΖΩΟΔ. ΠΗΓΗΣ 17 - ΤΗΛ. 6448510

χης και τό διχασμό του νησιού. Νά μελετήσουν ακόμα, τό ταχύτερο, τόν τρόπο στενότερης συμμαχικής σύνδεσης 'Ελλάδας - Κύπρου, ξεκινώντας από τή Συνθήκη 'Εγγύησης του 1960' νά ενισχύσουν αποτελεσματικά τίς δυνατότητες άμυνας τής Κυπριακής Δημοκρατίας' νά πιέσουν έντονα τήν Τουρκία μέ όλα τά διπλωματικά μέσα, και σέ όλα τά διεθνή βήματα, νά έκκενώσει τά στρατεύματα και τούς έποίκους της από τή Β. Κύπρο, νά επιμείνουν γιά τή σχολαστική έφαρμογή των ψηφισμάτων των Η.Ε. πού προβλέπουν:

- α. πλήρη αποχώρηση όλων των ξένων στρατευμάτων,
- β. επιστροφή όλων των προσφύγων στίς έστίες τους,
- γ. διακοινοτικό διάλογο μέ βάση μία Κύπρο άνεξάρτητη, ένιαία και άδόσμευτη.

ΘΑ ΚΑΤΟΡΘΩΣΟΥΝ, άραγε, οί "Έλληνες ύπεύθυνοι νά ξεπεράσουν τά έτοιμα σχήματα πού προσφέρουν τά παρωχημένα δόγματα, και νά αξιοποιήσουν τή ρευστότητα τής σημερινής συγγυρίας στην 'Ανατολική Μεσόγειο και στή Μέση 'Ανατολή, καθώς και τό γεγονός ότι οί ΗΠΑ χρειάζονται σήμερα τήν 'Ελλάδα τουλάχιστο όσο ή 'Ελλάδα τίς ΗΠΑ; Πρόκειται γιά μία πολιτική αρκετά διαφορετική από τήν ακολουθούμενη ως τώρα, πού άπαιτεί τόλμη, φαντασία, γρήγορα άντανακλαστικά, συνεχή έπαγρύπνηση, όχι μόνο σ' αυτούς τούς τέσσερεις τομείς, αλλά και σ' όλους τούς άλλους τομείς τής ελληνικής έξωτερικής πολιτικής, πού δέν μόρεσα νά τούς πραγματευθώ σήμερα, δηλαδή και πρós τά Βαλκάνια, πρós τόν 'Αραβικό κόσμο, πρós τήν Κεντρική και 'Ανατολική Εύρώπη, καθώς βέβαια και πρós τήν Δυτική Εύρώπη όλόκληρη.

ΤΟ ΡΙΣΚΟ δέν είναι μεγάλο συγκρινόμενο μέ τούς κινδύνους πού κρέμονται πάνω στόν τόπο από μία νέα ύποταγή στην άμερικανική έξάρτηση, από μία συνθηκολόγηση μέ τούς Τούρκους από τήν όριστική έγκατάλειψη τής Κύπρου.

Ιούλης - Αύγουστος 1980

ΥΣΤΕΡΟΓΡΑΦΟ

ΤΟ ΑΡΘΡΟ αυτό τέλειωσε άρχές Αύγουστου 1980 και προορίζονταν γιά δημοσίευση στό πρώτο τεύχος του Σεπτέμβρη του ΑΝΤΙ. Δυστυχώς τεχνικοί λόγοι έμπόδισαν τή δημοσίευση αυτή.

ΟΜΩΣ δέν έχει χάσει τήν επικαιρότητά του. 'Αντίθετα, άποκτά άξία προφητική άφού διαβάζω στους σημερινούς ΤΙΜΕΣ άναπόκριση του καλά πληροφορημένου (άπό τήν 'Αθήνα και τήν 'Αγκυρα) Μ. Μοντιάνο πού αναγγέλλει ότι ό στρατηγός Ρότζερς «έχει έπεξεργαστεί μιάν έπιτυχή φόρμουλα γιά τή στρατιωτική επάνενταξη τής 'Ελλάδας στή δυτική συμμαχία, αλλά ή τελική έγκριση έπιβραδύνθηκε από τό πραξικόπημα στην Τουρκία. Σύμφωνα μέ τή φόρμουλα αυτή, ή Τουρκία θά άρει τίς άντιρρήσεις της γιά τήν επιστροφή τής 'Ελλάδας δεχόμενη νά ρυθμισθεί τό θέμα τής διοίκησης και του έλέγχου τής περιοχής του Αιγαίου μέ άπευθείας διαπραγματεύσεις μετά τήν ελληνική επανείσοδο...Σέ άνταπόδωση τής τουρκικής παραχώρησης ή 'Ελλάδα θά συμφωνούσε στό ότι, μετά τήν επανείσοδό της, όλες οί προγενέστερες ρυθμίσεις άρμοδιότητας (jurisdictional) θά θεωρούνταν άκυρες και άνίσχυρες από τό 1974, και θά διαπραγματεύονταν νέες ρυθμίσεις μέ τήν Τουρκία...Μέ τήν άμεση επιστροφή τής 'Ελλάδας στό στρατιωτικό σκέλος του ΝΑΤΟ θά αναβιώσει προγενέστερη ρύθμιση (σ.σ.άπό τό σχέδιο Ντάβου - Χαίηγκ) κατά τήν όποία μόνο γιά περιπτώσεις του ΝΑΤΟ ό ελληνικός έναέριος χώρος στό Αιγαίο θά έκτείνεται σέ έξι μίλια,όσο είναι και τό πλάτος των ελληνικών χωρικών ύδάτων...Συνεχίζει, βέβαια, ό Μοντιάνο ότι «ύπάρχουν μεγαλύτερες έπιφυλάξεις από τήν ελληνική πλευρά...», όμως τό γεγονός παραμένει ότι οί παραχωρήσεις πού από τό καλοκαίρι μέ άνησυχούσαν είχαν πραγματοποιηθεί τουλάχιστο σέ σχέδιο δεκτό από τούς Τούρκους πρín από τόν Σεπτέμβρη, και ότι μόνο τό τουρκικό πραξικόπημα, κατά τόν Μοντιάνο, άνέστειλε τήν ύλοποίηση μιάς συμφωνίας, κατά τήν όποία ή 'Ελλάδα θά επιστρέψει στό στρατιωτικό σκέλος του ΝΑΤΟ μέ τήν τουρκική «συγκατάθεση» και δεχόμενη νά παραιτηθεί από τή διεκδίκησή της του status quo πού ίσχυε στό Αιγαίο ως τήν τουρκική εισβολή του 1974, και πού διείπε τίς σχέσεις τής 'Ελλάδας σέ αυτό τό ζωτικότατο χώρο, μέ τούς Τούρκους, μέ τό ΝΑΤΟ και μέ τούς ύπόλοιπους «δυτικούς», δίχως τήν παραμικρή άμφισβήτηση από μέρους τους επί δεκαετίες όλόκληρες (όλες οί ύπογραμμίσεις δικές μου).

Α. Ξ. 23.9.80

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΥΠΟΔΟΜΗ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΣΤΗΝ ΣΕΙΡΑ ΠΙΑΖΕ

ΕΤΟΙΜΑΖΕΤΑΙ:

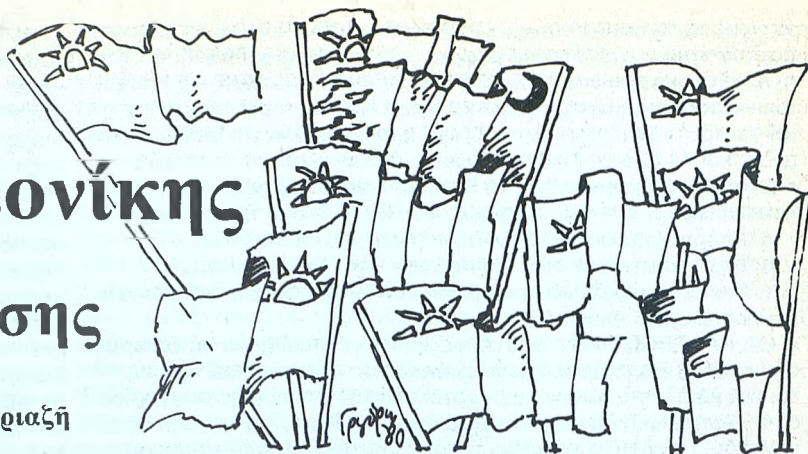
ΖΑΝ ΠΙΑΖΕ: ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΙΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΥΠΟΔΟΜΗ - 3ης Σεπτεμβρίου 22 - τηλ. 5234790

Ἡ «κρίση» στό ΠΑΣΟΚ Θεσσαλονίκης

ἢ ἡ συγκυρία μιᾶς φάσης

τοῦ Χρήστου Κυριαζῆ

Ποιά μπορεῖ νά εἶναι ἡ πολιτική σημασία μιᾶς ἀποσχιστικῆς κίνησης πού ἐκδηλώνεται σ' ἓνα πολιτικό σχηματισμό «ἐξουσίας»; Καί ἀπό ποιά σκοπιά μπορεῖ νά κριθεῖ ἡ προβληματική τῶν ἀντίπαλων μερῶν πού εἶναι συνυφασμένη μέ τίς ἱστορικές φάσεις διαμόρφωσης τῆς ἰδεολογίας καί τῆς στρατηγικῆς τοῦ ἐν λόγω σχηματισμοῦ; Σ' αὐτά πιστεύουμε ὅτι συνοψίζεται ἡ οὐσία τῶν πολιτικῶν γεγονότων πού ἐκτυλίχθηκαν τίς τελευταῖες βδομάδες στή Νομαρχιακή Ἐπιτροπή καί τίς ὁργανώσεις τοῦ ΠΑΣΟΚ στή Θεσσαλονίκη καί πού ἀποτελοῦν ἀφορμή γιά τά ὅσα ἀκολουθοῦν.

ΓΡΑΨΑΜΕ σέ προηγούμενο ἄρθρο (βλ. ΑΝΤΙ, τχ.159, «Ἴσορροπίες γιά τό Εὐρωπαϊκό ἀνοιγμα») ὅτι: «οἱ ἀνακατατάξεις στήν πολιτική πρακτική ἑνός κόμματος δημιουργοῦν κάποιες φυγόκεντρες τάσεις καί ἀπαιτοῦν ἐξισορροπητικούς χειρισμούς ἀπό χαρισματικές προσωπικότητες». Μήπως θά ἔπρεπε τώρα νά μιλήσουμε γιά «κρίση στό ΠΑΣΟΚ» καί νά ἐγκαταλείψουμε τόν, πολιτικά ὑποβαθμιστικό, ὁρο «φυγόκεντρες τάσεις»; Μὲ ἄλλα λόγια, ἡ πολιτική σημασία τῆς ἀποσχιστικῆς κίνησης τῶν στελεχῶν τοῦ ΠΑΣΟΚ στή Θεσσαλονίκη νομιμοποιεῖ τή μεγιστοποίηση τῶν προοπτικῶν τῆς καί τήν ἀναγωγή τῆς σέ κατὰλύτῃ μελλοντικῶν ἀνακατατάξεων στὸν ἐν λόγω πολιτικό σχηματισμό; Ἡ, ἀντίθετα, τό διάβημα τῶν στελεχῶν αὐτῶν εἶναι (ἀρνητική) ἀπόρροια μιᾶς ὁργανικῆς ἐξέλιξης τοῦ «Κινήματος» καί τῶν κυρίαρχων ἐπιλογῶν του, πού ἀπλῶς τονίζει κάποιες ἀντιθέσεις στή σημερινή πολιτική συγκυρία τοῦ ΠΑΣΟΚ;

ΕΠΙΧΕΙΡΩΝΤΑΣ μιὰ προσέγγιση, θά πρέπει πρῶτιστα νά κάνουμε μιὰ ἀναφορά σέ παρόμοια φαινόμενα πού καί στό παρελθόν εἶχαν θίξει κάποιους συσχετισμούς δυνάμεων μεταξὺ τῶν τάσεων τοῦ κόμματος τοῦ Α. Παπανδρέου. Τότε, βέβαια, ἡ ρευστότητα στή διαμόρφωση τῆς φυσιογνωμίας τοῦ κομματικοῦ μηχανισμοῦ καί ἡ ὑπαρξὴ περιθωρίων γιά τήν ἐμπρακτὴ ἐκφραση καί ἀνάπτυξη τῶν διαφορετικῶν ἀντιλήψεων, δημιουργοῦσε ἄλλους κανόνες τακτικῆς καί στρατηγικῆς στό ἰδεολογικό καί πολιτικό μέτωπο τοῦ ΠΑΣΟΚ. Γενικότερα, μπορούμε νά ποῦμε ὅτι, τότε, ἡ πολιτική πραγματικότητα τοῦ «Κινήματος» ἐκφραζόταν κύρια μέσα ἀπὸ τὸν κομματικό μηχανισμό καί ἀπὸ κεῖ «περνοῦσε» καί ἡ σχέση ἐκπροσώπησης μέ τό, ὀριοθετημένο κοινωνικά, ἐκλογικό του σῶμα. Μιᾶμε γιά τήν περίοδο 1974 - 1976. Ἡ «κρίση τῆς ΠΑΣΠ» τό χειμῶνα τοῦ 1976 σήμανε, ἴσως, καί τήν ἀπαρχὴ γιά τήν ἀποκρυστάλλωση τοῦ ἰδεολογικοῦ μορφώματος τοῦ ΠΑΣΟΚ καί γιά τήν κατίσχυση συγκεκριμένων πολιτικῶν ἐπιλογῶν πού, στίς ἐκλογές τοῦ 1977, ἔδωσαν ἐξετάσεις καί πέτυχαν στό νά δημιουργηθεῖ ἓνα κόμμα διαταξικό (ἢ ἀλλιῶς, «ὅλων τῶν μὴ προνομιούχων Ἑλλήνων»). Αὐτὴ ἡ ἐξέλιξη, βέβαια, δέν ἦταν αὐτόματη καί ἡ πολυμέρεια τῶν συστατικῶν στοιχείων τοῦ ΠΑΣΟΚ τοῦ 1974 σήμαινε ἀκριβῶς ὅτι δέν εἶχε «κριθεῖ ἡ παρτίδα»: ἡ συγκυρία διαμορφώνεται ἀπὸ τοὺς συσχετισμούς δυνάμεων καί δέν εἶναι προκαθορισμένο τό ποιές ἐπιλογές - ποιές δυνάμεις δηλαδή - θά ἐπικρατήσουν. Ὁ-

ταν μιᾶμε, λοιπόν, παραπάνω γιά «ὁργανικὴ ἐξέλιξη τοῦ ΠΑΣΟΚ» δέν ἐννοοῦμε κάποια «ἀντικειμενικὴ νομοτέλεια» πού μοιραῖα καταλήγει στήν τάδε ἢ τὴ δεῖνα ἀποκρυστάλλωση. Τό πῶς καί γιατί ἐπικράτησαν οἱ συγκεκριμένες τάσεις στό ΠΑΣΟΚ, αὐτό εἶναι κάτι πού ἀπαιτεῖ μιὰ κοινωνιολογικὴ ἀνάλυση τῆς ἐσωκομματικῆς δομῆς καί τοῦ τύπου τῆς σχέσης ἐκπροσώπησης πού διατηρεῖ ὁ σχηματισμός αὐτός μέ τήν «ἐκλογικὴ πελατεία» του.

ΓΙΑΤΙ τό 1977, κι ἐδῶ πιστεύουμε ὅτι ἐκδηλώνεται ἐμπρακτὰ μιὰ τομὴ σέ σχέση μέ τό 1974, ἔχουμε μπροστά μας, σαφῶς, τό φαινόμενο τῆς «ἐκλογικῆς πελατείας», μέ τήν ἔννοια πού ἔχει ὁ ὅρος αὐτός σέ ἀνάλογες ἀναλύσεις τῆς πολιτικῆς ἐπιστήμης. Μιὰ ἐκλογικὴ πελατεία, ὥστόσο, δέ σημαίνει κατ' ἀνάγκη καί «παλαιοκομματισμό» (ἀδόκιμος ὁ ὅρος...), ὅπως ἰσχυρίζονται στελέχη τῆς «ἀριστερᾶς» τοῦ ΠΑΣΟΚ. Ἡ στατιστικὴ ἀνάλυση τοῦ πολιτικοῦ προσωπικοῦ τοῦ ΠΑΣΟΚ δείχνει ὅτι πλᾶι στήν ὁμάδα τῶν «κεντρογενῶν» (πού κι αὐτοὶ ἐπίσης ὑποχρεώθηκαν στήν ἔνωση Κέντρου νά μὴ ἐκποιήσουν ἀπλῶς ρουσφετολογικά τίς κοινωνικὲς προσδοκίες τῶν ψηφοφόρων τους, ὅπως οἱ «πάτρονες» τῆς ΕΡΕ...), ἐμφανίζεται μιὰ νέα τάξη πολιτικῶν μέ ἄλλα πρότυπα, πέρα ἀπὸ αὐτά τοῦ κλασικοῦ Ἑλλήνα πολιτικοῦ. Παραμένει ὅμως γεγονός ὅτι οἱ 93 βουλευτὲς τοῦ 1977 διαμορφῶνουν μιὰ διαφορετικὴ ἰδεολογικὴ φυσιογνωμία στό «κόμμα» καί ἐπεμβαίνουν σαφῶς στήν ἀποκρυστάλλωση τῶν ἐπιλογῶν του, «προσγειώνοντάς» το στήν κλίμακα τῆς «μικροπολιτικῆς», τροποποιώντας τίς σχέσεις του μέ τοὺς βασικοὺς ἀξόνες τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ καί ἀναπροσανατολίζοντας, σύμφωνα μέ ἄλλες ἀξίες, τὴ σχέση ἐκπροσώπησης του μέ τὰ κοινωνικά στρώματα: στό ἐξῆς, οἱ βουλευτὲς εἶναι ἀποδέκτες λαϊκῆς ἐντολῆς καί κατακτοῦν ἐμπρακτὰ μιὰ αὐτονομία στίς βαθμίδες τοῦ κομματικοῦ σχηματισμοῦ πού ἐδράζεται στήν «ἐμπιστοσύνη» τοῦ ψηφοφόρου, λογοδοτοῦν, κατὰ δεύτερο λόγο, στὰ ὅργανα τοῦ «Κινήματος» καί εἶναι ἐκφραστές τῆς τόσο ἐπιθυμητῆς ἐκλογικῆς διεύρυνσης τοῦ ΠΑΣΟΚ.

ΕΔῶ ἂς μᾶς ἐπιτραποῦν δύο «παρεκβάσεις». Θά ἦταν λάθος νά ἀναχθεῖ/ὑποβιβαστεῖ ἡ πολιτικὴ πραγματικότητα τοῦ ΠΑΣΟΚ στήν ἀντίθεση ἀνάμεσα στὰ μέλη τῆς κοινοβουλευτικῆς ὁμάδας καί τὰ στελέχη τοῦ κομματικοῦ μηχανισμοῦ. Ἡ ὁργανωτικίστικὴ αὐτὴ ἀποψη δέν παίρνει ὑπόψη ὅτι ἡ ἀντίθεση αὐτὴ ἐγγράφεται σ' ἓνα γενικότερο πολιτικό πεδίο - τό «Κόμμα» - καί ἔχει πίσω της μιὰ συγκεκριμένη ἱστορικὴ πορεία μέσα ἀπὸ τήν ὁποία διαμορφώνεται καί ὀριοθετεῖται: ὁ «κοινοβουλευτισμός» τοῦ ΠΑΣΟΚ συναρτᾶται μέ τίς ἐπιλογές κάποιων ἡγετικῶν ὁμάδων του πού, στήν πρώτη τριετία τουλάχιστον, μορφοποιήθηκαν μέσα στήν κομματικὴ δομὴ.

ΤΟ ΙΔΙΟ λαθεμένη εἶναι ἡ, φαινομενικὰ ἀντίθετη, ἀποψη, πού, μέ μαθηματικὲς ἐξισώσεις, ἐγκαθιδρύει μιὰ αὐστηρὴ ἀντιστοιχία μεταξὺ τῶν τάσεων καί τῶν ταξικῶν ὑποστηρίγμάτων τοῦ ΠΑΣΟΚ, συνάγοντας συμπεράσματα γιά τὴν μικροαστικὴ - τεχνοκρατικὴ μετεξέλιξή του. Ἡ ἀποψη αὐτὴ θά μπορούσε νά εἶναι ἀναλυτικὰ φερέγγυα, σέ μιὰ πολιτικὴ ἀνάλυση στό βαθμὸ πού θά ὑπῆρχε ἓνα ἀρθρωμένο σύνολο μηχανισμῶν καί δομῶν ἐκπροσώπησης ἀνάμεσα στό κόμμα καί στὰ κοινωνικά στρώματα - ἐκλογῆς του. Πέρα ἀπὸ αὐτό ὅμως, ἡ τάξη δέν ἔχει σάν

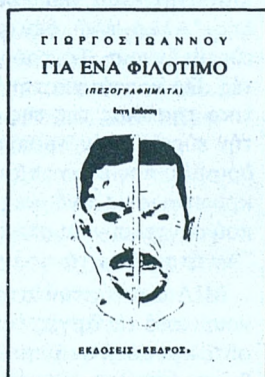
«ὄργανό» της τό κόμμα - καί ἀντίστροφα - ὥστε νά μιλάμε μέ ὑποστασιοποιημένες πολιτικές σχέσεις. Ἡ πολιτική πραγματικότητα τῆς ἐκπροσώπησης προσδιορίζεται ἀπό παράγοντες πού δέν ὑπακούουν στούς κανόνες κάποιας μηχανιστικῆς κοινωνιολογίας» ἀπ' τήν ἄλλη εἶναι πρόβλημα πρὸς συζήτηση τό ἂν ἡ «ταξική συμμαχία» στούς κόλπους τοῦ ΠΑΣΟΚ μπορεῖ νά προσεγγιστεῖ μέ ὅρους πού προσιδιάζουν στό σοσιαλιστικά «κόμματα μαζῶν» τῆς Δ. Εὐρώπης. Καί, σέ τελική ἀνάλυση, ποῖός μπορεῖ νά ἰσχυριστεῖ ὅτι ὁ «λαϊκισμός», ἢ ὁ «μικροαστικός δημοκρατισμός», κ.ο.κ. τῶν στρωμάτων πού στεγάζονται ἐκλογικά στό ΠΑΣΟΚ δέν ἀποτελεῖ τή βάση ἀκριβῶς γιά τή σύμπληξη ἐνός «συνασπισμοῦ ἐξουσίας»;

ΟΣΟ ΟΜΩΣ ἀνεπαρκεῖς ἐμφανίζονται, κατά τή γνώμη μας πάντα, αὐτές οἱ δύο προσεγγίσεις, ἄλλο τόσο ἀναποτελεσματική, τουλάχιστον, εἶναι καί ἡ ἀποψη πού θεωρεῖ σάν «φυσικό γεγονός» τήν ἐπικράτηση τῶν κοινοβουλευτικῶν, τό «ρεαλισμό» τοῦ ΠΑΣΟΚ, τήν «προσαρμογή» του καί τόν παραμερισμό τῶν ἀκραιφνῶν ἰδεολόγων τοῦ κομματικοῦ μηχανισμοῦ. Αὐτή ἡ πραγματιστική ἀποψη κρύβει τόν ἐμπειρισμό τῆς κάτω ἀπό τό πρόσχημα τῆς ἀνάγκης γιά τήν «ὠρίμανση» τοῦ ΠΑΣΟΚ, ἐνόψει τῆς ἀνάληψης κυβερνητικῶν εὐθυνῶν. Στήν οὐσία, ὅμως, ἡ προβληματική αὐτή ὑποτείνεται ἀπό τήν ἀστική ἀνάγκη γιά τή δημιουργία ἐνός σοσιαλδημοκρατικοῦ σχήματος, ἱκανοῦ νά ἀνταποκριθεῖ στήν «ἰσορροπημένη» ἐναλλαγή στήν ἐξουσία. Καί δέν εἶναι τυχαῖο ὅτι οἱ φορεῖς αὐτῆς τῆς ἀποψης ἄρχισαν νά παρεμβαίνουν στήν κοινή γνώμη μετά τίς ἐκλογές τοῦ 1977...ἐλπίζοντας, βάσιμα ἴσως, σέ μιά «εὐνοϊκή διαμόρφωση» τῶν ὁρῶν γιά τή «συνετή» ἄσκηση ἐκ μέρους τοῦ ΠΑΣΟΚ τοῦ ρόλου τῆς ἀντιπολίτευσης καί, ἴσως στό μέλλον, τῆς διακυβέρνησης. Ἴσως εἶναι εὐνοϊκή ἡ σημερινή πολιτική συγκυρία γιά τήν κατεύθυνση τῶν προσδοκιῶν αὐτῶν τῶν πολιτικῶν κύκλων.

ΑΥΤΗ ἡ πολιτική συγκυρία δέ συνηγορεῖ ἴσως οὔτε γιά μιά ἀποτελεσματική παρέμβαση τῶν «ἀριστερῶν» τοῦ ΠΑΣΟΚ στήν πολιτική τοῦ Ἀνδρέα Παπανδρέου καί τῆς κυρίαρχης ὁμάδας

τοῦ «Κινήματος», οὔτε - πόσο μάλλον - γιά μιά μεταστροφή στίς πολιτικές καί ἰδεολογικές ἐπιλογές πού ὑπάρχουν σήμερα. Ἀπ' τήν ἄλλη, ὁ τρόπος πού ἐκδηλώθηκε ἡ ἀποσχιστική κίνηση καί ἡ ἀντιπολιτευτική τῆς «πλατφόρμα» χαρακτηρίζουν διαδικασίες ὀριακοῦ ἰδεολογισμοῦ καί ὀργανωτικῆς αὐτοαπομόνωσης. Ἀντίθετα, οἱ φορεῖς τῆς ἡγεμονικῆς ἀποψης στό ΠΑΣΟΚ ἔχουν σάν ἄξονα προσανατολισμοῦ τοὺς τίς ἰσορροπίες πού πρέπει ἦδη νά δημιουργηθοῦν ὥστε, σέ μιά ἐνδεχόμενη ἐκλογική ἐπικράτηση τοῦ κόμματός τους, νά συμβιβαστεῖ ἡ «σταδιακή ἀλλαγὴ» μέ τήν ἀνάγκη τῆς «ὀργανωμένης παρουσίας» τοῦ λαϊκοῦ παράγοντα (βλ. παρέμβαση τοῦ Ἀνδρέα Παπανδρέου στή συνάντηση τῆς Κέρκυρας). Τῇ διακήρυξη τῆς ἀνάγκης αὐτῆς ἐμεῖς δέν τὴν ἐκλαμβάνουμε σάν ἰδεολογικό πρόσχημα ἢ ἄλλοθι, ἀπλῶς, γιά τήν ἐντεχνη χειραγώγηση τῶν ὁπαδῶν ἀπὸ τήν ἡγεσία. Ἡ σχέση τῆς δευτέρας μέ τοὺς πρώτους, πέρα ἀπὸ τίς προθέσεις τῆς ὅποιας «δόλιας» καί «πεπειραμένης» ἡγετικῆς ὁμάδας, περικλείει ἐντάσεις καί συγκρούσεις, ἰδιαίτερα ὅταν πλησιάζει ἡ ὥρα τῆς ἐκπλήρωσης τῶν ὑποσχέσεων: τότε, τὰ συνδικάτα, ὁ φοιτητικὸς χῶρος, ἡ ἴδια ἡ κρατική μηχανή μποροῦν, ὅταν πρόκειται γιά ἓνα κόμμα ἐξουσίας, νά ἀνατρέψουν μέ τή δράση τους καί τὰ αἰτήματά τους συσχετισμούς καί ἰσορροπίες δυνάμεων πού σέ μιά φάση, σάν τὴ σημερινή ἂς ποῦμε, ἐμφανίζονται νά εἶναι πάγιες. Ἡ περίπτωση τῆς Θεσσαλονίκης, μπορεῖ μὲν νά θεωρεῖται σάν ἀρχὴ κρίσιμων ἐξελίξεων - κι ὅσοι πιστεύουν κάτι τέτοιο θὰ πρέπει νά ἐξετάσουν τί προϋποθέσεις ἐκπροσωπευτικῆς ἀξιοπιστίας καί πολιτικῆς ἐπιφάνειας πού εἶχαν οἱ πρωταγωνιστές τῆς ἀποσχιστικῆς κίνησης - ἀπὸ τήν ἄλλη ὅμως πρέπει νά δοῦμε πέρα ἀπὸ τίς «προνομιακές» στιγμές: ἡ προοπτικὴ γιά τήν κατάκτηση ἢ ἡ ἴδια ἡ κατάκτηση τῆς ἐξουσίας παράγουν νέα κοινωνικά κινήματα καί πραγματικότητες: ὅσον ἀφορᾷ δὲ τό ἴδιο τό ΠΑΣΟΚ, πιστεύουμε ὅτι δέν μπορεῖ νά παραγράψει τὴν ἱστορία του - πρὶν δέν εἶναι μόνον ἐξαετῆς... οὔτε καί νά ἀντιμετωπίσει μιά πρώιμη κρίση ἐκπροσώπησης σέ κάποιες δύσκολες στιγμές...

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΟΥ ΜΗΝΑ

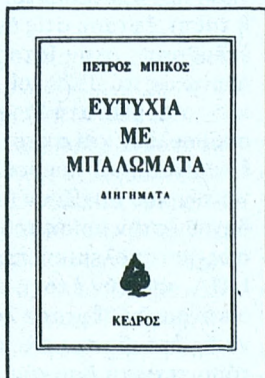

ΓΕΩΡΓΙΑ ΜΑΝΟΥΣΑΚΗ
ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟ ΤΩΝ ΣΦΑΚΙΩΝ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ
ΓΙΑ ΕΝΑ ΦΙΛΟΤΙΜΟ (6η έκδοση)
(Πεζογραφήματα)

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ ΛΥΜΠΕΡΑΚΗ
ΤΑ ΨΑΘΙΝΑ ΚΑΠΕΛΑ (9η έκδοση)
(Μυθιστόρημα)

ΠΕΤΡΟΣ ΜΠΙΚΟΣ
ΕΥΤΥΧΙΑ ΜΕ ΜΠΑΛΩΜΑΤΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΚΕΔΡΟΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 6 (Πάροδος Ἀκαδημίας)
Τηλ. 3615783

Ταξική πολλαπλότητα καί τό πρόβλημα τῆς ἐξουσίας

τοῦ Β. Πασσᾶ

ΧΩΡΙΣ ΑΞΙΩΣΕΙΣ θεωρητικῆς αὐστηρότητας καί μέ τήν ἐπίγνωση ὅτι, μέσα ἀπό τίς σημειώσεις πού ἀκολουθοῦν, δέν ἐπιχειροῦνται «καινούριες» τομές, παρά μᾶλλον διευκρινιστικοῦ χαρακτῆρα παρατηρήσεις, παρεμβάλλομαι στή συζήτηση

πού τό περιοδικό προκαλεῖ μέ τή δημοσίευση τῆς εἰσήγησής τοῦ κ. Νικολινάκου στό Τσάβτατ τῆς Γιουγκοσλαβίας (ANTI, τχ. 149).

ΕΝΑ ἀπό τά ἱερά καί ὄσια διαφόρων ἀποχρώσεων μαρξιστῶν στάθηκε πάντοτε ἡ ἔννοια τῶν ἀντικειμενικῶν συνθηκῶν. Πράγματα γίνονται ἢ δέν γίνονται ἀνάλογα μέ τό ἂν αὐτές τό ἐπιτρέπουν ἢ δέν τό ἐπιτρέπουν. Αὐτές φυσικά δέν ἐκφράζουν ποτέ γνώμη. Μόνο ἀναλύονται ἢ ἐρηνεύονται. Τό ἔργο τῆς ἀνάλυσης ἢ ἐρμηνείας, σύμφωνα μέ τήν ἀντίληψη πού ἀπό μακρινοῦς καιροῦς ἔχει ἐπικρατήσει, ἀναλαμβάνουν ἄνθρωποι πού κατέχουν ἓνα συγκεκριμένο σῶμα ἐπιστημονικῶν γνώσεων, τόν διαλεκτικό ἢ τόν ἱστορικό ὕλισμό. Ἡ στάση τους ἀπέναντι στίς κοινωνικές διαδικασίες εἶναι ἡ ἴδια μ' ἐκεῖνη τοῦ παρατηρητῆ στίς φυσικές διαδικασίες. Καί στίς δύο περιπτώσεις οἱ τελευταῖες θεωροῦνται δοσμένες, τελικές, περιοριστικές. Ἡ μέθοδος τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν μεταφερμένη στίς κοινωνικές σχέσεις. Μετάγγιση ἐμπιστοσύνης ἀπό ἐκεῖνο ἀκριβῶς τό χῶρο τῆς ἐπιστήμης πού βρίσκεται σήμερα σέ κρίση. Οἱ περίφημοι «ἱστορικοί νόμοι» ἐγγυοῦνται κάποιο μακρινό ἀποτέλεσμα. Ἡ πίστη μας σ' αὐτούς ἐγγυᾶται καί τήν ὀρθότητα τῆς στάσης μας σήμερα. Οἱ ἱστορικοί νόμοι ὑπαγορεύουν τή στάση μας καί οἱ ἀντικειμενικές συνθήκες τήν ὀριοθετοῦν. Τό σενάριο εἶναι καλά στημένο, τό ἱστορικό ὑποκείμενο σπρώχνεται στήν πλατεία, γιά νά παιχτεῖ τό ἔργο, φτάνουν τά σκηνικά καί ὁ ὑποβολέας.

ΕΙΝΑΙ τό βάρος αὐτῶν τῶν «ἀντικειμενικῶν συνθηκῶν» πού δέν ἐπιτρέπει καί στόν εἰσηγητῆ τοῦ Τσάβτατ, παρά τή διαλεκτική του εὐλυγισία, νά δεῖ τά νέα δεδομένα τῆς πραγματικότητας παρά μόνο μέ τό φακό τοῦ «τί ἄλλαξε». Τεχνολογική πρόοδος, ἀνάπτυξη τοῦ τριτογενοῦς, προλεταριοποίηση, διεθνοποίηση τῆς διαδικασίας παραγωγῆς, κρίσεις, κλπ, παρουσιάζονται σάν τά δεδομένα πού ἀλλάζουν ἀπό μόνα τους, ἔξω ἀπό τά «πῶς» καί τά «γιατί», πέρα ἀπό τοὺς ταξικούς ἀνταγωνισμούς καί τίς ταξικές σχέσεις, μέσα ἀπό τίς ὁποῖες ξεπήδησαν καί οἱ ὁποῖες τά προσδιόρισαν. Τά «πῶς» καί τά «γιατί» θά εἶχαν ἴσως ἐλάχιστη σημασία, ἀφοῦ ἐδῶ καί τώρα οἱ ἀλλαγές τῆς πραγματικότητας εἶναι αὐτές, ἂν δέν ἐπρόκειτο γιά τίς ἐμπειρίες ἀνθρώπων σέ χρονικό διάστημα μιᾶς καί μόνης γενιᾶς, ἐμπειρίες πού πέρα ἢ μαζί μέ τίς ἀλλαγές τῆς πραγματικότητας καθόρισαν καί ἀλλαγές στή συμπεριφορά — στήν πραγματικότητα ἀκριβῶς — τῶν ἱστορικῶν ὑποκειμένων. Ἡ φωτογραφία τοῦ κ. Νικολινάκου μᾶς δείχνει μόνο τό ἀρνητικό, μοιάζει περισσότερο μέ ἱστορία τοῦ κεφαλαίου, κρατάει στό σκοτάδι τίς μορφές πού ἐμφανίζονται μέσα ἀπό τίς συγκρούσεις τῆς μεταπολεμικῆς περιόδου, συγκρούσεις κατακερματισμένες ἢ συλλογικές, μέ, χωρίς, ἀνεξάρτητα ἢ καί ἐνάντια στίς πολιτικές μεσολαβήσεις τῶν «πρωτοποριῶν». Ἄς μὴ ξεχνᾶμε τό κεντρικό πρόβλημα: τό ὑποκείμενο τῶν ἐπαναστατικῶν διαδικασιῶν καί ἡ μορφή ὀργάνωσής του στίς καπιταλιστικές χῶρες. Εἶναι ἀναμφισβήτητο ἀπαραίτητη μιά νέα προσέγγιση στήν ἔννοια τῆς ἐργατικῆς τάξης. Ἀλλά, ἐδῶ, δέν πρόκειται γιά τήν τάξη μέ τή στενή ἢ τήν εὐρεία ἔννοια. Τό πρόβλημα δέν εἶναι οἱ διαστάσεις, ἢ μόνο αὐτές. Πρόκειται γιά τήν ἴδια τή σύνθεση τῆς τάξης, γιά τά συστατικά τῆς ἴδιας τῆς συνοχῆς, εἴτε μέ τή στενή ἔννοια, εἴτε μέ τήν εὐρεία. Δέν πρόκειται γιά τήν ἀντικατάσταση ἐνός παλιοῦ ὀρισμοῦ πού ἔφαγε τά ψωμιά του μ' ἓναν νέο, ἱκανό νά ἀνταποκρίνεται στίς ἀνάγκες ἀπό δῶ καί πέρα. Οἱ διαφοροποιήσεις πού συντελοῦνται στήν τάξη δέν εἶναι προσθετικοῦ χαρακτῆρα. Ἄν ἦταν ἔτσι τά πράγματα θά ἦταν πιό εὐκόλα.

ΜΙΑ ματιά στήν ἱστορία τῆς ἐργατικῆς τάξης, μέ τή στενή ἔννοια, ἀπό τίς ἀρχές τοῦ αἰῶνα μέχρι τίς μέρες μας, δείχνει πῶς οὔτε καί αὐτή στάθηκε ποτέ ἐνιαῖα καί ἀμετάβλητη, ἀλλά, ἀντίθετα μέ τίς ἐπιταγές τῆς ὀρθοδοξίας (...ἂν τό κόμμα εἶναι ἓνα, ἐνιαῖο καί ἀμετάβλητο, ἔτσι ὑποχρεωτικά θά πρέπει νά εἶναι καί ἡ τάξη), ἔφτασε στίς ὑψηλότερες μορφές τῆς ὑποκειμενικῆς τῆς ἐπέμβασης στήν ἱστορία - κύκλοι ἀγώνων ἀπό τίς ἀρχές τοῦ αἰῶνα ὡς τά 1920, οἱ ἀμερικανοί «Γούμπλις», οἱ μπολσεβίκοι καί τά σοβιέτ στή Ρωσία στά 1905 καί 1917, κομμουνισμός τῶν συμβουλίων καί σπαρτακιστές στή Γερμανία στά 1918 καί 1922, ἐργοστασιακά συμβούλια στήν Ἰταλία στά 1919-21, κύκλοι ἀγώνων πού ἀρχίζουν ἀπό τό Ρουσεβελτιανό «Νιού Ντῆλ» καί ὀδηγοῦν στήν κρίση τοῦ Κεϋνσιανοῦ Κράτους, μέ αἰχμές τήν ἀμέσως μεταπολεμική περίοδο, τόσο στήν Εὐρώπη ὅσο καί στίς ΗΠΑ, καί τήν ἐποχὴ τῶν οικονομικῶν θαυμάτων τῶν δυτικῶν οικονομιῶν - ἔφτασε λοιπόν στίς ὑψηλότερες μορφές ὑποκειμενικῆς ἐπέμβασης μέ τελείως διαφορετικὴ σύνθεση κάθε φορά, τόσο τεχνική ὅσο καί πολιτική. Στήν πρώτη περίπτωση ὁ εἰδικευμένος ἐργάτης - τεχνίτης μέ τόν ἀπόλυτο ἔλεγχο τῆς παρα-

γωγικής διαδικασίας, πού μέσα από τὰ επαναστατικά συμβούλια μπορεί καί προβάλλει γιά τό παρόν καί γιά τό μέλλον μιά διαφορετική κοινωνική οργάνωση, στή δεύτερη περίπτωση ὁ ἀνεδίκευτος μαζικός ἐργάτης πού δέν προβάλλει τίποτα καί θέλει «τά πάντα». Καμιά λοιπόν ἀνάγκη γιά πάγιους ὁρισμούς, ἔστω καί νέους. Μᾶς τό διδάζαν ὁ Ταίηλορ καί ὁ Φόρντ πού, ἀλλάζοντας τούς δρους παραγωγῆς μέσα στό ἐργοστάσιο, ἔθαβαν καθοριστικές γιά τήν τάξη ἐμπειρίες, ἀλλάζοντας τήν τεχνική της σύνθεση, μεταθέτοντας τό πεδίο τῶν συγκρούσεων, προσπερνώντας τίς χτεσινές πρωτοπορίες, τίς θαμπωμένες καί ἀκίνητες ἀπό τήν ἀκτινοβολία τοῦ Ὁχτώβρη.

ΕΙΝΑΙ, πράγματι, ἀπαραίτητη μιά νέα προσέγγιση στήν ἔννοια τῆς τάξης. Ἀλλά τό ἐγχείρημα θά εἶναι ἀπ' ἀρχῆς ἀμβλωτικό ἄν περιοριστοῦμε στή στατική περιγραφή τῆς θέσης πού θέλει τήν τάξη παθητικό δέκτη τῶν ἐκμεταλλευτικῶν βουλιμιῶν καί τῆς πρωτοβουλίας τοῦ κεφαλαίου. Τῆς θέσης πού πασχίζει νά βρεῖ τήν τάξη στά πλαίσια τῆς πάλαι ποτέ Πολιτικῆς Οἰκονομίας μέ τίς εἰδυλλιακές ταξικές της ἀποδοχές, κι ὄχι μέσα ἀπό τή ριζοσπαστική κριτική τῶν σύγχρονων οἰκονομικῶν πολιτικῶν τοῦ μετα-κεῦνσιανοῦ κράτους.

ΟΠΟΙΑΔΗΠΟΤΕ, λοιπόν, προσέγγιση δέν μπορεί νά παρακάμψει τίς διαφοροποιήσεις πού, μέσα ἀπό τίς ἐπιμέρους συγκρούσεις, συντελοῦνται τόσο στήν κοινωνική ὅσο καί στήν πολιτική σύνθεση τῆς τάξης, συγκρούσεις τόσο στό χῶρο τῆς ὕλικῆς παραγωγῆς (σχέσεις ζωντανῆς ἐργασίας καί ἐνσωματωμένης στό κεφάλαιο ἐπιστήμης καί τεχνολογίας, σχέσεις ζωντανῆς ἐργασίας καί σύγχρονου ὀρθολογικοῦ προγραμματισμοῦ τῆς παραγωγῆς, ὑποκειμενικές ἀνάγκες ἐργαζομένου καί ἐργοστασιακή πειθαρχία καί ἠθική), στό χῶρο τῆς ἀνταλλαγῆς (σχέσεις ἐργαζομένου καί ἐμπορεύματος, ὑποβάθμιση τῆς ἀξίας τῆς ἐργασιακῆς δύναμης μέσω τῆς προσφοράς ὁλοένα καί περισσότερο βραχύβιων διαρκῶν καί μὴ καταναλωτικῶν ἀγαθῶν, ὑποτίμηση τοῦ πραγματικοῦ μισθοῦ μέσω τοῦ πληθωρισμοῦ), ὅσο καί στό χῶρο τῆς ἀναπαραγωγῆς (σχέση μισθοῦ καί κοινωνικοῦ πλούτου, ἄμεσου καί κοινωνικοῦ μισθοῦ, σχέσεις ἐργασίας καί κοινωνικῆς ἀσφάλισης, ποιότητος, μεθόδων, καί διάρθρωσης τῆς ἱατρικῆς περίθαλψης, τῆς κοινωνικῆς γνώσης, σχέσεις ἐργασίας καί οἰκογένειας, σχέσεις τῶν δύο φύλων, σχέσεις πληρωμένης καί μὴ πληρωμένης ἐργασίας τῆς γυναίκας στό ἐργοστάσιο, στίς ὑπηρεσίες, στό πεζοδρόμιο καί στό σπίτι, σχέσεις ἐργασίας καί ἐλεύθερου χρόνου, πραγματικότητας καί θεάματος, ζωῆς καί κουλτούρας, ζωντανοῦ καί χάμπιτατ).

ΚΑΙ εἶναι αὐτές οἱ συγκρούσεις πού περιορίζουν τήν ὑποκειμενικότητα τῆς τάξης πρὶν, ἀκόμα ἡμεῖς μποῦμε στόν κόπο νά τίς καταγράψουμε. Εἶναι αὐτές πού προσδιορίζουν τόσο τίς συγκεκριμένες - ἐνιαῖες ἢ σκόρπιες - ταξικές συμπεριφορές, ὅσο καί τίς ἀντίστοιχες ἀπαντήσεις ἀπό μέρους τοῦ κεφαλαίου. Εἶναι αὐτές πού λείπουν ἀπό τόν ὀπτικό ὀρίζοντα τοῦ κ. Νικολινάκου. Γιά ποῖο λόγο τότε νά κακολογοῦμε τούς κ.κ. Λάσκαρη καί Ἀβέρωφ; Ἀλλά τόν κ. Νικολινάκο δέν ἀπασχολεῖ τό ἱστορικό *ὑποκείμενο* τάξη, μά ἡ στεῖρα χρήση τῆς *ἐννοίας* τάξη ἀπό τήν ἀεροστεγή ὀρθοδοξία.

ΠΑΡΑΒΙΑΖΟΥΜΕ ἀνοιχτές πόρτες βάζοντας σάν κριτήριο ὁρισμοῦ τῆς ἐργατικῆς τάξης τή μισθωτή ἐργασία, ἀνεξάρτητα ἀπό τήν παραγωγή ὑπεραξίας. Αὐτή εἶναι ἡ μόνη ἔννοια τῆς τάξης πού ἀναγνωρίζει τό κεφάλαιο, σέ μιά ἐποχή πού καί αὐτό τό ἴδιο τείνει νά παρουσιαστεῖ σάν οὐδέτερος «παράγοντας» μέ ὑπερταξικές λειτουργίες, ἀνατρέποντας τήν ἔννοια τῆς ἰδιοκτησίας, ἐξαλείφοντας τούς παλιούς ἐσωτερικούς του διαχωρισμούς, διεισδύοντας ὄχι μόνο στό σύνολο τῶν κοινωνικῶν σχέσεων, ὑποτάσσοντάς τες στήν κυριαρχία του, ἀλλά ἀκόμα καί στίς σχέσεις τοῦ ἀνθρώπου μέ τό ἴδιο του τό σῶμα. Τό πρόβλημα εἶναι πῶς ἡ μισθωτή ἐργασία, σάν ἐργασία ἀφηρημένη, ὑποταγμένη στό κεφάλαιο, σάν ἀλλοίωση ἀνθρώπινης ὕλης καί πνεύματος, πού δέν ὑπόκειται σέ ἀπόσβεση, ἐργασία ἐξισωμέ-

νη, ἰσοπεδωμένη, ἄσχετη ἀπό τό ἀποτέλεσμά της, προβάλλει τόν ὑποκειμενισμό της μέσα ἀπό τίς συνθήκες τῆς ὕλικῆς της ὑπαρξῆς. Πῶς ἀπό ἐργασιακή δύναμη ἀναδύεται σέ τάξη μέ ἀνταγωνιστική συμπεριφορά, πῶς ἀπό ἀντικείμενο τῶν κεφαλαιοκρατικῶν σχέσεων μετατρέπεται σέ ὑποκείμενο, ὄχι μόνο ἐνάντια στίς «ἀντικειμενικές» συνθήκες ὑπαρξῆς της, ἀλλά, καί ἐνάντια σέ κάθε «ἀντικειμενικά» *τεκμηριωμένη ἀνάλυση αὐτῶν τῶν συνθηκῶν*. Κι ἐδῶ ἐρχονται οἱ κόμποι στό χτένι γιά τούς διάφορους - ἰσμούς. Γιατί μπροστά μας δέν ἔχουμε πιά πρόβλημα ὁρισμοῦ σέ δρους *συνείδησης*, ἡ μέρα μας εἶναι ὑπερβολικά παραφορτωμένη γιά νά τῆς φορτώσουμε καί ἱστορικά καθήκοντα, ἔχουμε προβλήματα δημιουργικῆς προσέγγισης τῆς ταξικῆς πολλαπλότητας σέ δρους *ἐξουσίας*.

ΕΙΝΑΙ τουλάχιστον ἀφελές νά μιλάει κανεῖς γιά τό «ὑποκείμενο τῶν ἐπαναστατικῶν διαδικασιῶν» καί νά περιορίζει οὐσιαστικά τίς παρατηρήσεις του στίς ἄνοστες στατιστικές τοῦ «Ἐκονομιστ» - οἱ στατιστικές εἶναι καλές γιά νά ξέρουμε, ὄχι, ὁμως, ἀρκετές γιά νά καταλάβουμε - ἀγνώντας τήν πολιτική διάσταση τῶν συμπεριφορῶν τῆς τάξης ἢ τομέων της, ὅπως αὐτές διαμορφώνονται ἱστορικά στή μεταπολεμική περίοδο. Μποροῦμε νά ποῦμε μέ σιγουριά πῶς σ' αὐτό τό χρονικό διάστημα «μίλησαν», μέ τόν ἕναν ἢ τόν ἄλλο τρόπο, ὅλοι οἱ τομεῖς τῆς τάξης, ἄν καί δέν πρόκειται παρά μόνο γιά τίς πρώτες συστάσεις; Σάν τέτοιες δέν μπορούσαν παρά νά πάρουν τίς διαστάσεις μιᾶς νέας Βαβυλωνίας. Ἐνα ὁμως μήνυμα μεταδόθηκε ἀρκετά καθαρά: *ἡ ὀριστική χρεοκοπία τῶν παλιῶν κατηγοριῶν νά ἐρμηνεύσουν τά νέα δεδομένα καί ἡ γλωσσική τους ἀνεπάρκεια νά τά ἐκφράσουν*. Ὁ Γαλλικός Μᾶης ἀποτελεῖ μόνο μιά στιγμή στό συνεχές τῶν φαινομένων πού ἀλληλοδιαδέχονται τό ἕνα τό ἄλλο, τά τελευταῖα 30 χρόνια. Εἶχε προηγηθεῖ τό κίνημα τῶν μαύρων προλετάρων τῶν ἀμερικανικῶν μητροπόλεων, ἡ ἀναστάτωση τῶν ἀμερικανικῶν πανεπιστημίων καί τό κίνημα ἐνάντια στόν πόλεμο τοῦ Βιετνάμ, τό κίνημα τῶν μητέρων χωρίς σύζυγο γιά ἄμεσο εἰσόδημα σέ βάρος τῆς κρατικῆς δαπάνης -στήν πλειοψηφία τους μαύρες γυναῖκες- ἡ ἐξέγερση στό Νητηρόιτ. Ἄν οἱ Μαῦροι Πάνθηρες ἢ τό Νητηρόιτ εἶναι πράγματα μακρινά γιά μᾶς, ἡ ΦΙΑΤ καί τό Τουρίνο, τό καυτό ἰταλικό φθινόπωρο τοῦ '69, εἶναι γεγονότα πιό πρόσφατα.

ΣΧΕΤΙΚΑ, ὁ Λούτσιο Κολλέττι, σέ πρόσφατο ἀρθρο του στό ἰταλικό «ΕΣΠΡΕΣΣΟ», παρατηρεῖ πῶς ὁ ἰταλικός Μᾶης κράτησε 10 χρόνια. Κι αὐτά δέν εἶναι παρά τά χοντρά παραδείγματα. Πίσω ἀπό αὐτά ὑπάρχουν τά ψιλά, πού πάνω τους ἔχουνε σπάσει τά μούτρα τους πλῆθος κοινωνιολογικονυχολογικῶν θεωριῶν: ἡ κατάρρευση τῆς ἠθικῆς τῆς ἐργασίας, ἡ ἀδιαφορία τοῦ ἐργάτη ἢ τοῦ ὑπαλλήλου γιά τό συγκεκριμένο του καθήκον στό ὅποιο μαντρί, τό σαμποτάζ κατά τή διάρκεια τῆς παραγωγῆς, μέ ἄλλα λόγια, ἡ ἀρνηση τῆς ἐργασίας στίς συγκεκριμένες συνιστώσες καί ἡ καθαρῇ χρήση τῆς σάν μέσο εἰσοδήματος ἀνεξάρτητα ἀπό τήν ὕλική της πραγμάτωση. Ἡ κρίση τοῦ θεσμοῦ τῆς οἰκογένειας καί ἡ κρίση στίς σχέσεις τῶν δύο φύλων πού προκλήθηκαν ἀπό τό γυναικεῖο κίνημα: προβλήματα ἀναπαραγωγῆς «κοινωνισμένης» καί πειθαρχημένης ἐργατικῆς δύναμης μέ ἄμεση κρατική παρέμβαση σέ δρους κοινωνικῶν λειτουργῶν, παιδικῶν σταθμῶν, ἀσύλων, φυλακῶν. Ἡ ἐμφάνιση τοῦ κινήματος τῶν ὁμοφυλοφίλων, (τῶν περιθωριακῶν, βέβαια, ἀφοῦ σ' αὐτούς δέν περιλαμβάνονται οἱ βεντέτες τῆς πολιτικῆς, τῶν γραμμάτων καί τῶν τεχνῶν). Κι ἀκόμα ἡ «ἐγκληματικότητα» τῆς τάξης, ἡ τάση της γιά ἄμεση ἀπαλλοτρίωση τοῦ πλούτου πού τῆς στερεῖται, τά χαμένα ἐξαρτήματα καί ἐργαλεῖα τῶν ἐργοστασίων, οἱ κλοπές στά σούπερμαρκετς, τό μέρος τῶν μεταφερομένων ἐμπορευμάτων πού χάνεται «ἐν πλῶ», τά ἑκατομύρια δολάρια τῶν ἐμπορευμάτων πού χάθηκαν ἀπό τά καταστήματα, μέσα σέ μιά νύχτα, στό τελευταῖο «μπλάκ-αουτ» τῆς Νέας Ὑόρκης. Ὅλα αὐτά δέν μποροῦν νά διαγραφθοῦν μέ μιά

μονοκοντιλιά σάν στοιχειά παρακμής του καπιταλισμού. "Αν βιαστούμε νά τά χαρακτηρίσουμε σάν τέτοια, σημαίνει πώς είμαστε πριν από τά 1800, σέ σχέση μέ τήν αποκρυπτογράφηση τών κοινωνικών ιερογλυφικών.

ΠΡΟΚΕΙΤΑΙ γιά πραγματικότητες καθόλου όμοιογενείς ή άκόμα καί άντιφατικές, όπωςδήποτε όχι συγκλίνουσες σέ έπίπεδο πολιτικής γενίκευσης, αλλά άντίθετα, στό βαθμό πού πετυχαίνουν όργανωτική αυτότελεία, μέ δηλωμένη τή μή διαθεσιμότητά τους γιά κάθε είδους ήγεμόνευση. "Έτσι, οί εύκαιριακές άναφορές στό έργο του Γκράμσι άποτελούν, μάλλον, ίδεολογικό σωσίβιο τής περίπτωσης, άφού εκεί τό προβαλλόμενο «ιστορικό μπλόκ» άντλεί τόν έσωτερικό δυναμισμό του άπό τήν *ίδεολογική* ήγεμονία μιās έργατικής τάξης συμπαγούς καί, θά έλεγα, θωρακισμένης - αΐτης άκριβώς τού Τουρίνου στίς πρώτες δεκαετίες του αιώνα' οί όργανικοί διανοούμενοι τής τάξης αΐτης, σταχανοβίτες τής ίδεολογίας, άποτελούν πιά κάδρα προγόνων στά μουσειά τής επανάστασης. Σήμερα, ό χώρος τής πνευματικής έργασίας έχει πολλά περισσότερα νά πει γιά τήν *έργασία* του καί έλάχιστο πνεύμα νά πουλήσει. *Δέν υπάρχουν σήμερα πράγματα πού μπορούν νά ειπωθούν στήν τάξη «άπό τά έξω».* Γιατί, άπλούστατα, αυτό πού έμεινε έξω άπό τήν τάξη μέ αΐτη τήν έννοια, είναι τό κεφάλαιο. "Έμεινε ό γυμνός, άμεσος συσχετισμός δύναμης, ή μικροφυσική τών συγκρούσεων μιās τάξης πολυπρόσκλησης, πού δέν άνέχεται τή στενότητα τών προκατασκευασμένων σχημάτων, πού τήν ταυτότητά της τή βρίσκει ή τή χάνει όχι μέσα στά ίδεολογικά φροντιστήρια τών διαφόρων ισμών, αλλά στους πόντους πού σημειώνει στήν καθημερινή της συνάντηση μ' ένα κεφάλαιο πού έχει άφήσει πιά πίσω του τίς μακροοικονομικές ίσοροπίες, πού πέρα άπό τίς έπιμέρους διαφορές του έχει συνειδητοποιήσει τήν άναγκαιότητα τής συλλογικής άντιμετώπισης τής τάξης, άποδεχόμενο πλήρως τήν κρίση πού πηγάζει άπό τό γεγονός.

ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ δραστική μείωση τής έρευνητικής διάθεσης ένός μελετητή του βεληνεκούς του κ. Νικολινάκου γιά νά φτάσει:

α. στήν ταύτιση τής τάξης, μέ όποιο τρόπο κι άν τή θεωρήσει κανείς, μέ τούς πολιτικούς όργανισμούς πού κάθε φορά τήν έρμηνεύουν,

β. άπό τήν άγωνιώδη άνάγκη γιά ένα καινούριο όρισμό τής τάξης στήν εύκολη λύση τών «συμμαχιών», καί

γ. στήν ταύτιση τών συμμαχιών αυτών μ' ένα συγκεκριμένο πολιτικό όργανισμό. Καταλαβαίνουμε, όμως, τή σπουδή του νά περάσει άπό τό κοινωνικό έπίπεδο, όπου άναγκαία βρίσκονται τά στοιχειά γιά μιάν άπάντηση στά έρωτήματά του, στό έκλογικό έπίπεδο. "Η άπό τό «υποκείμενο τών επαναστατικών διαδικασιών στίς καπιταλιστικές χώρες», στίς «υποκειμενικές δυνά-

μεις του Σοσιαλισμού». Είναι, άκριβώς, ή ίδια σπουδή μέ τήν όποία ή έκκλησία βαφτίζει τό βρέφος χριστιανό όρθόδοξο πριν καλά καλά αυτό νά μάθει τή μάνα του. Γιά άλλη μιá φορά τό κάρο μπαίνει μπροστά (είτε αυτό λέγεται «σοσιαλισμός» άγνώστων λοιπών στοιχείων, είτε, άκόμα χειρότερα, «άλλαγή») τό ζωντανό πίσω (πριν άκόμα μάθουμε άν πρόκειται γιά τετράποδο ή άν στό μεταξύ έγινε δίποδο) καί τραβάμε γιά τό δρόμο τής μετάβασης ή του περάσματος άφήνοντας τήν τύχη μας παρακαταθήκη στή βούληση τών κομματικών μηχανουργείων. "Ο δρόμος τής μετάβασης είχε μιá τραγική στροφή στή Χιλή καί μιá στροφή 180 μοιρών στήν 'Ιταλία καί τή Γαλλία. Γιά τούς σοσιαλισμούς του Τρίτου Κόσμου καί ιδιαίτερα αυτούς τών χωρών τής Ν.Α. 'Ασίας, οί άπορίες είναι τεράστιες, γιά νά πούμε τό λιγότερο, ένω γιά τίς «άταξικές» κοινωνίες τής Α. Εϋρώπης πιστεύω πώς ό κ. 'Αννιέλι τής ΦΙΑΤ θά έχει πολύ πιό ένδιαφέροντα πράγματα νά μās πει, άπό τόν κ. Νικολινάκο.

ΠΕΡΑ άπό τά λογικά κενά πού παρουσιάζει τό πρόβλημα του πώς μπορούμε νά περάσουμε άπό τό Α στό Β, όταν καί τά δύο σημεία παραμένουν άπροσδιόριστα, πέρα άπό τό άνυπόστατο τής ταυτότητας «υποκείμενο επαναστατικών διαδικασιών = υποκειμενικές δυνάμεις του Σοσιαλισμού», πέρα άπό τήν άμηχανία πού γεννάει τό έρώτημα «τί κάνουμε σήμερα μ' αυτό τό τεράστιο Χάυντ Πάρκ του Μαξισμού;» πού μέσα του άγορεύουν μέ άνεση, τόσο ό κ. *Gun Besse* του ΚΚΓ όσο, (άν καί σκαρφωλόμενος στά κάγκελα τής εισόδου) καί ό δικός μας κ. Λιάννης Μαρίνος του Οικ. Ταχυδρόμου, τό έρώτημα πού έξακολουθεί νά παραμένει άνοιχτό, έλάχιστα εύαίσθητο στίς έκλογικές προθεσμίες, είναι πώς, αποβάλλοντας τούς μύθους του παρελθόντος γιά επαναστάσεις αναπόφευκτες, βίαιες ή ειρηνικές, γιά περάσματα καί κοινωνίες κατά παραγγελία, γιά άλλεπάλληλες δημοκρατικές διευρύνσεις, βασισμένες στή «δημοκρατική» συνείδηση τής έξουσίας, πού άργά «μέν - αλλά» σταδιακά οδηγούν σέ σοσιαλιστικούς παραδείσους, πώς οί κατηγορίες άνάλυσης θά είναι ταυτόχρονα καί έργαλεία άνάτροπής συγκεκριμένων ταξικών συσχετισμών, θά άμνησγοούνται, θά λειτουργούν καί θά σβήνουν μόνο γιά αΐτη τή λειτουργία καί έξω άπ' αΐτη δέν θά υπάρχουν. "Ο *πιό ξεροκέφαλος έμπειρισμός καί ή ευρύτερη δυνατή τεχνική γνώση είναι σήμερα οί σύμμαχοί μας.*

Η **ΣΗΜΕΡΙΝΗ** ταξική πολλαπλότητα, πέρα άπό του νά σημαίνει χαμένη όμοιογένεια ή ένότητα πού θά πρέπει νά επανακτηθεί, πέρα άπό του νά σημαίνει όριστικό ή προσωρινό μαρασμό ένός τομέα της ή άποκλειστική άγωνιστικότητα κάποιου άλλου (πολιτικά συμπεράσματα πού βασίζονται σέ ποσοτικές διαφοροποιήσεις βρίσκονται σέ άμφίβολη σχέση μέ τή δυναμική τών σχέσεων Έργασίας - Κεφαλαίου), σημαίνει πρώτιστα τή διάχυση στόν κοινωνικό χώρο, έξω άπό τό εργοστάσιο, έμπειριών καί συμπεριφορών πού πρώτα πήγαζαν άπό τήν ιδιαιτερότητα του εργοστασίου τόσο σέ σχέση μέ τό κεφάλαιο, όσο καί σέ σχέση μέ τήν υπόλοιπη κοινωνία. Σημαίνει πώς τό πεδίο τών συγκρούσεων έχει πάρει τό μεγαλύτερο δυνατό του εύρος, πώς νέα υποκείμενα έχουν εισβάλει σ' αυτό τό πεδίο, ρίχνοντας στήν πάλη τίς δικές τους έμπειρίες, μεταβάλλοντας τή φύση της, σημαίνει άκόμα πώς ή τάξη, μέ τή στενή έννοια, πράγματι, δέν μπορεί νά πάρει τήν έξουσία, νά τήν άσκήσει «γιά λογαριασμό» τής κοινωνίας, αλλά, πώς τό πρόβλημα τής έξουσίας άντιμετωπίζεται σήμερα άπό τόσες μεριές, όσες καί οί πολυμορφίες τών κοινωνικών συγκρούσεων. "Η πολιτική του λύση βρίσκεται άναγκαία εκεί. Τό *πολιτικό* χάνεται μέσα στά κομμάτια του *κοινωνικού*. "Η εικόνα τής κρίσης είναι φτιαγμένη άπό ψηφιδωτό. Οί λείες συνθέσεις αλά Τζοκόντα άποτελούν πιά παρελθόν γιά τό ίδιο τό κεφάλαιο. Οί έπιστήμες του, οί θεσμοί του, γεννιούνται καί άναπτύσσονται σέ μιάν άνετη προσπάθεια άνασύνθεσης αυτού του ψηφιδωτού. "Η ποιότητα τής κόλλας, όμως, βρίσκεται στά χέρια μας.

ΑΙΝΙΓΜΑΤΑ ΤΟΥ ΣΥΝΗΜΑΤΟΣ

ΜΗΝΙΑΙΟ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

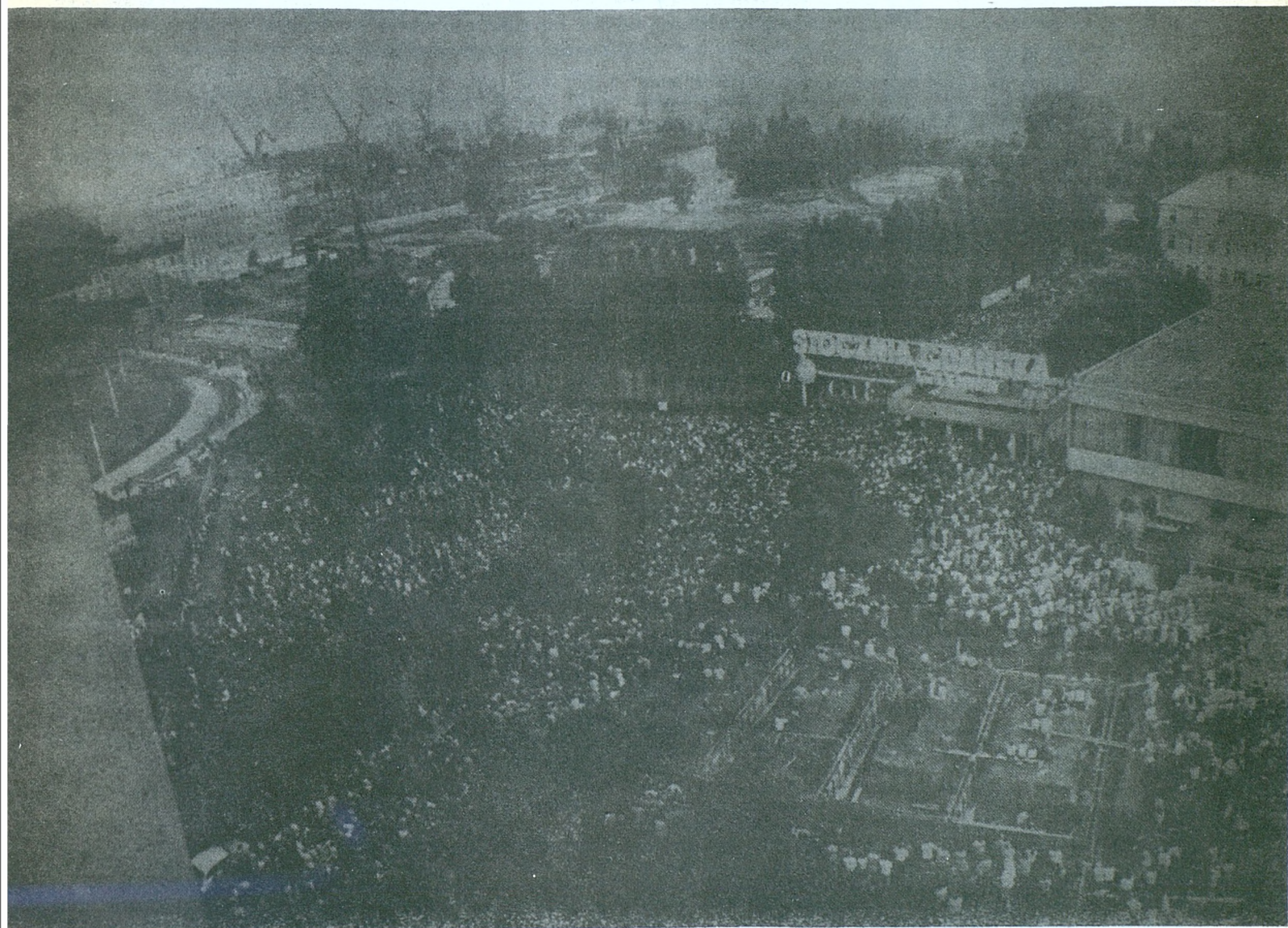
Προοδευτική παρουσίαση τών επιστημονικών θεμάτων

Μια πεντάχρονη παρουσία στο χώρο της επιστημονικής ενημέρωσης. Συνεργασίες με γνωστούς Έλληνες καί ξένους επιστήμονες. Αναθεώρηση των επιστημονικών απόψεων καί παρουσίαση των νέων. Μια συνεχής μάχη κατά των κατεστημένων απόψεων στο χώρο της επιστήμης. Ένα όπλο γιά τον φοιτητή, τον διανοούμενο τον απλό αναγνώστη που θέλει νά 'ναι ενήμερος γιά τα επιστημονικά επιτεύγματα καί τις παγκόσμιες ανακαλύψεις.

Για φοιτητές έκπτωσης μέχρι 30%

ΧΡΥΣΗ ΤΟΜΗ, Πανεπιστημίου 56 Αθήνα τ.τ. 142, τηλ. 36.00.059

ΠΟΛΩΝΙΑ '80

ΟΙ ΕΙΔΗΣΕΙΣ από την Πολωνία – και για την Πολωνία – άρχισαν και πάλι να λιγοστεύουν ή να φτάνουν λειψές, διαστρεβλωμένες, ασυνεχείς και, τελικά, άκατανόητες. Σ' αυτό δέν μπορεί να εϋθύνεται μόνο ο Τύπος και η ρουτίνα του. Ένα ευρύτερο πλέγμα μιας σκοπιμότητας διωπής έχει ύφανθει γύρω από τὰ «πολωνικά», πού φαίνεται διαταράσσουν τίσ ισορροπίες πού οίκοδομήθηκαν στή μεταπολεμική Εϋρώπη.

ΕΠΕΙΔΗ σέ κάθε τέτοια περίσταση ή σιωπή είναι συνενοχή και ή άγνοια παροπλισμός, συνεχίζουμε τήν παρακολούθηση τών γεγονότων και τήν προσπάθεια για τήν ανάλυσή τους ή τόν κριτικό σχολιασμό τής αντιμετώπισής τους.

ΣΤΟ ΤΕΥΧΟΣ αυτό δημοσιεύουμε ένα άρθρο του ΓΙΑΝΝΗ ΜΠΑΧΑΡΑ, πού επιχειρεί νά περιγράψει τό ιστορικό και κοινωνικοοικονομικό πλαίσιο τών πολωνικών εξελίξεων. Παραθέτουμε ακόμα μία σταχυολόγηση δημοσιευμάτων και ανακοινώσεων τής πολωνικής κυβέρνησης στή διάρκεια τών γεγονότων και μία κριτική σταχυολόγηση δημοσιευμάτων του ελληνικού τύπου για τίσ εξελίξεις στήν Πολωνία.

ΦΑΙΝΕΤΑΙ ότι οί συνεχιζόμενες ζυμώσεις σ' αυτή τή χώρα και οί διαφαινόμενες νέες εξελίξεις θά μās υποχρεώσουν νά επανέλθουμε.

ΑΧΙΛΛΕΙΟΣ ΠΤΕΡΝΑ "Η ΑΙΧΜΗ

ΓΙΑ μιιά ακόμη φορά ή εργατική τάξη τής Πολωνίας δοκιμάζει τή δύναμή της. Έχοντας τήν εμπειρία τεσσάρων ακόμη εξεγέρσεων, μέσα σέ 25 χρόνια, αποφεύγει τά λάθη του άυθορμητισμού, δείχνει ύψηλό επίπεδο οργάνωσης και πειθαρχίας. Διαπραγματεύεται σκληρά μέ τό κράτος-εργοδότη. Μιά μερίδα της, ίσως και ή πιό μεγάλη, χρησιμοποιεί τά σύμβολα του καθολικισμού, αλλά άδιαφορεί στίς εκκλήσεις του άνώτατου κλήρου γιά «σύνεση» και «αυτοσυγκράτηση». Άπαιτεί βελτίωση του διοικητικού επιπέδου και τών συνθηκών δουλειάς, αλλά ξέρει πώς αυτό δέν μπορεί νά γίνει στά πλαίσια του ύπαρκτου μοντέλου· γι' αυτό ζητά καιρίες θεσμικές αλλαγές. Ή πολιτική της συνείδηση είναι συγκεχυμένη και ρευστή. Ύψώνει τίς φωτογραφίες του Πάπα, ένώ χρησιμοποιεί φράσεις όπως «κόκκινη μπουρζουαζία» και «καπιταλιστική χολέρα», που δημιουργούν άμηχανία στους δυτικούς επισκέπτες. Ή ταξική της συνείδηση άπαιτεί κατάργηση τών προνομίων τών κρατικών και κομματικών στελεχών, αύξηση τών χαμηλότερων μισθών και ήμερομισθίων, δικαίωμα στήν άπεργία και, πάνω άπ' όλα, δικαίωμα στή λήψη αποφάσεων. «Στήν πραγματικότητα ζητούν περισσότερο σοσιαλισμό», γράφει ή δημοσιογράφος τών Τάιμς τής Νέας Ύόρκης Flora Lewis.

του Γιάννη Μπαχάρα

ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ στήν αρχή τούς αντιμετώπιζε ως «αντισοσιαλιστικά στοιχεία», στή συνέχεια, όμως, υποχρεώνεται νά «κατανοήσει» τήν αγανάκτησή τους και ζητά τή συνδρομή τής καθολικής εκκλησίας γιά νά τούς καθουχάσει.

ΠΟΥ, λοιπόν, βρίσκονται τά μέτωπα; πώς διασταυρώνονται, συγκρούονται και συμπορεύονται οί πολιτικές, κοινωνικές και εθνικές δυνάμεις στήν Πολωνία;

ΓΙΑ νά δώσουμε μιιά σχετικά ίκανοποιητική απάντηση σ' αυτά τά ερωτήματα πρέπει νά δούμε, όχι μόνο τί είναι και τί εκφράζουν οί βασικές πολιτικές και κοινωνικές δυνάμεις σήμερα, αλλά και ποιά είναι ή ιστορική τους διαδρομή.

Ή Έκκλησία και ό ρόλος της

ΟΙ ΠΟΛΩΝΟΙ δέν είναι άπλως καθολικοί (υπολογίζεται ότι κατά 80-90% είναι θρησκευόμενοι ή έχουν κάποια σχέση μέ τήν εκκλησία), είναι και υπερέφανοι γιά τήν Έκκλησία τους. Ή ίδρυση του πολωνικού κράτους τόν 11ο αιώνα προγραμματοποιείται μέσω του εκχριστιανισμού τών Πολωνών. Πιό σημαντικό, στους τρεις περίπου αιώνες που διήρκεσε ό διαμελισμός τής Πολωνίας ανάμεσα στή Ρωσία, τή Γερμανία και τήν Αυστροουγγαρία, ό κλήρος έπαιξε σημαντικό ρόλο στή διατήρηση τής εθνικής ενότητας και στους άγώνες γιά τήν εθνική απελευθέρωση.

Ή διατήρηση, ωστόσο, του κύρους και τής επιρροής τής καθολικής εκκλησίας έχει και μιιά άλλη βασική αίτία.

ΤΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ που εγκαθιδρύθηκε στή μεταπολεμική Πολωνία και που στίς βασικές του δομές εξακολουθεί νά είναι τό ίδιο μέχρι σήμερα, άρνήθηκε τόν ειλικρινή και ουσιαστικό διάλογο μέ τίς πολιτικές και κοινωνικές δυνάμεις τής χώρας. Πολύ περισσότερο άρνήθηκε τήν ύπαρξη και λειτουργία θεσμοποιημένων οργάνσεων αντιπολιτευτικού χαρακτήρα, τών όποιών ό σοσιαλιστικός προσανατολισμός αντικειμενικά δέν θά μπορούσε νά άμφισβητηθεί. Αυτό, όμως, που δέν επέτρεψε στίς δυνάμεις αυτές, υποχρεώθηκε νά τό επιτρέψει στήν Έκκλησία. Έτσι, ή Έκκλησία γίνεται ό μόνος επίσημα αναγνωρισμένος οργάνισμός μέσω του όποίου άσκείται αντιπολίτευση.

ΕΞΥΠΝΑ φερόμενη ή Έκκλησία, τής όποιας και οί κατώτεροι κληρικοί είναι άπόφοιτοι άνωτάτων σχολών, δέν έχει ως αιχμή αντιπαράθεσης μέ τό κράτος τήν ιδεολογία της, αλλά θέματα όπως ή εθνική ανεξαρτησία και άυτονομία, ή ελεύθερη έκφραση και διακίνηση τών ιδεών, ή κοινωνική δικαιοσύνη κ.λπ. Έτσι εξηγείται και ή διατήρηση τής ιδεολογικής της επιρροής σέ μιάν εποχή που ή επιρροή τής θρησκείας, τουλάχιστον στόν χριστιανικό κόσμο, συνεχώς φθίνει.

Τό Έργατικό Κίνημα και οί Πολιτικές του Έκπροσώπησης

ΟΙ ΠΟΛΩΝΟΙ κομμουνιστές και οί άριστεροί διαφόρων άποχρώσεων έχουν τούς δικούς τους ιδιαίτερους λόγους νά είναι ευαίσθητοι σέ θέματα ανεξαρτησίας και άυτονομίας.

Η ΣΥΜΒΟΛΗ του πολωνικού εργατικού κινήματος στό παγκόσμιο σοσιαλιστικό κίνημα είναι τόσο μεγάλη όσο και ή θελημένα παραγνωρισμένη. Στήν Παρισινή Κομμούνά όρισμένοι Πολωνοί έξόριστοι άναδείχθηκαν σέ ήγετικές μορφές. Οί άπεργίες και συγκρούσεις μέ τά τσαρικά στρατεύματα στό Λόντς και σέ άλλες πόλεις τής Πολωνίας κατά τήν επανάσταση του 1905 είναι άπό τίς πιό μαχητικές. Και δέν είναι τυχαίο που, ακριδώς, άπό τίς τάξεις του πολωνικού κινήματος ξεπήδησαν ήγέτες όπως ή Ρόζα Λούξεμπουργκ και ό Φέλιξ Τζερζίνσκι. Παρ' όλα αυτά ή ήγεσία του ΚΚΣΕ, άπό τό 1930 και ύστερα, αντιμετώπισε αυτό τό μεγαλειώδες κίνημα μέ τή μεγαλύτερη έχθρότητα και διαιότητα. Άναφέρουμε μερικά χαρακτηριστικά παραδείγματα.

● Πρίν άπό τόν πόλεμο, όταν οί Πολωνοί κομμουνιστές και σοσιαλιστές βρίσκονταν σέ βαθεία παρανομία μέ έκκατοντάδες στελέχη στίς φυλακές, ή ήγεσία του ΚΚΣΕ έξόντωσε όλόκληρο τό Πολιτικό Γραφείο του ΠΚΚ. Και λίγο άργότερα ή Κομιντέρν μέ έντολή του Στάλιν διέλυσε τό κόμμα αυτό γιά δήθεν «έθνικιστικές τάσεις».

● Μετά τόν πόλεμο επέβαλε τό δικό της μοντέλο άνάπτυξης και γιά νά μήν υπάρξει καμιά άμφισβόλια γιά τή σχέση κηδεμόνα-υποτακτικού διόρισε άργότερα ύπουργό Άμύνης τό Ρώσο στρατηγό Ροκοσόφσκι, που άπλως είχε γεννηθεί στήν Πολωνία.

● Προσπάθησε νά ανατρέψει τήν άπόφαση τής ΚΕ του Ένιαίου Έργατικού Κόμματος Πολωνίας γιά τήν επαναφορά του Γκομούλκα στήν ήγεσία.

ΑΥΤΕΣ οί σχέσεις σοβιετικής ήγεσίας - πολωνικού κινήματος είναι βαθεία χαραγμένες στή μνήμη τών Πολωνών κομμουνιστών και κάνουν πολλούς άπ' αυτούς οί κρίσιμες στιγμές νά συμπορεύονται μέ τούς καθολικούς σ' έναν άξονα έντονου πατριωτισμού ή, μάλλον θά λέγαμε, πολωνικού έθνικισμού. Είναι ένας εθνικισμός συχνά ύπέρμετρος, αλλά ιστορικά άναπόφευκτος και δικαιολογημένος.

Πολιτιστικές παραδόσεις

ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ πολιτικό υπόβαθρο τής Πολωνίας, ωστόσο, δέν τό έχουν διαμορφώσει, μόνο, τά δεινά που έχει ύποστεί τό πολωνικό έθνος άπό τήν Τσαρική Ρωσία, τήν ίμπεριαλιστική Γερμανία και τό σταλινισμό. Μεγάλο ρόλο έχουν παίξει οί πολιτικοί, πολιτιστικοί και επαναστατικοί δεσμοί τής Πολωνίας μέ τή Δύση και ιδιαίτερα τή Γαλλία. Άπό τήν εποχή του Διαφωτισμού, τά αίτήματα τών λαών τής Δύσης γιά ελευθερία και κοινωνική δικαιοσύνη, βρίσκουν άνταπόκριση στους Πολωνούς πολιτικούς έξόριστους, μεταφέρονται στήν Πολωνία και ένσωματώνονται στόν έθνικοαπελευθερωτικό άγώνα. Ή συνεχής επαφή μέ τή Δύση δημιουργεί ένα στρώμα διανοουμένων μέ ύψηλό επίπεδο πνευματικής δημιουργίας που συνακόλουθα επηρεάζει βαθύτητα τήν κοινωνική και πολιτική συμπεριφορά του πολωνικού λαού. Παρά τίς προσπάθειες τών Ναζι νά έξοντώσουν τήν πνευματική ήγεσία γιά νά καταστρέψουν, δι, θύμιζε στους Πολωνούς τήν εθνική και πολιτιστική τους κληρονομία, οί πολιτιστικές και πολιτικές παραδόσεις επέζησαν. Ή πολιτιστική και πνευματική δραστηριότητα στή μεταπολεμική Πολωνία έπαιζε και παίζει σημαντικότατο ρόλο στή διαφωροποίησή της σέ σχέση μέ τίς υπόλοιπες χώρες του άνατολικού μπλόκ. Μαζί μέ τίς εθνικές και επαναστατικές παρακαταθήκες δη-

μιούργησαν ένα πιο φιλελεύθερο κλίμα. Ένα κλίμα, όπου η λαϊκή δυσ-
αρέσκεια βρίσκει τρόπους να εκφραστεί έστω και ανεπίσημα, και έτσι
να αναγκαστεί το κράτος να μειώσει την ένταση και το μέγεθος της
καταπιεστικής του μηχανής. Έτσι μόνο ξεηγείται, πώς ο Βάιντα σκη-
νοθετεί το «Άνθρωπος από μάρμαρο» ή το «Χωρίς αναισθητικό», πώς
το πολωνικό θέατρο μπορεί και άσκει κοινωνική και πολιτική κριτική,
πώς πολλοί έπιστήμονες κηρύσσουν απόψεις έξω από τα πλαίσια του
έπιστημονικού κατεστημένου, πώς, τέλος, η Πολωνία είναι το
μόνο κράτος του ανατολικού μπλόκ, όπου κανείς από τα ήγυτικά στε-
λέχη, που κατηγορήθηκαν σαν αντισοσιαλιστικά στοιχεία, δεν εκτελέ-
στηκε στην περίοδο 1948-53.

ΩΣΤΟΣΟ, όσο και να θαράινουν οι ιστορικές παρακαταθήκες, ή
μεταπολεμική πολωνική πραγματικότητα έχει επιφέρει διαφοροποιή-
σεις στην κοινωνική και πολιτική συμπεριφορά των παραδοσιακών δυ-
νάμεων και έχει δημιουργήσει νέες δυνάμεις. Μέσα σ' ένα πλέγμα αντι-
θέσεων, αντιφάσεων και αντινομιών δημιουργούνται καινούριες συμ-
μαχίες και ισορροπίες.

Παραθέτουμε μερικά από τα πιο βασικά γνωρίσματα της σύγχρονης
πολωνικής πραγματικότητας.

● Τό «Ένιαίο Έργατικό Κόμμα Πολωνίας» ταυτίζεται με τό Κρά-
τος. Ένα κράτος που διευθύνει άμεσα τό μεγαλύτερο μέρος της οικο-
νομικής και πολιτιστικής δραστηριότητας και που επανδρώνεται στίς
θέσεις-κλειδιά από τά κομματικά μέλη. Ο ρόλος λοιπόν του κόμματος
έχει δημιουργήσει τέτοιες συνθήκες, ώστε ή κοινωνική άνοδος και ή
επαγγελματική σταδιοδρομία του άτόμου εξαρτάται σέ σοβαρό βαθμό
από τό αν είναι μέλος του κόμματος ή όχι. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα
τήν είσοδο στο κόμμα στοιχείων μέ χαμηλή ή και καθόλου σοσιαλι-
στική συνείδηση. Τά στοιχεία αυτά, είτε ενδιαφέρονται μόνο γιά τά
δικά τους συμφέροντα, είτε προτείνουν λύσεις γιά τά κοινωνικά και
οικονομικά προβλήματα που είναι καθαρά τεχνοκρατικές και δέν
παίρνουν ύπόψη τους ή σοσιαλιστική προοπτική. Άλλά και πολλά
από τά στελέχη που έλέγχονται από ή σοσιαλιστική τους συνείδηση
έχουν τόσο παγιωθεί από ή γνωστή θέση, ότι ή εργατική τάξη κυ-
δερνά μέσω του κόμματος και από ή λογική ότι τό κόμμα άξιοματικά
εκπροσωπεί τά συμφέροντα της εργατικής τάξης και γενικά του εργα-
ζόμενου λαού, ώστε να ταυτίζουν τά συμφέροντα του κράτους και του
κόμματος μέ τά συμφέροντα του λαού. Η έξουσία λοιπόν ανήκει σέ
ένα στρώμα ή σέ μία τάξη ανθρώπων που είναι ή συμπεριφέρεται, ως
ιδιοκτήτης των μέσων παραγωγής, του εθνικού προϊόντος, των μέσων
μαζικής ενημέρωσης και όλων σχεδόν των πολιτιστικών οργανισμών.
Τούτο δέ σημαίνει, δέβαια, πώς τό σύνολο των κομματικών μελών (3
έκατομμύρια) ανήκουν στο διευθύνον στρώμα ή ότι όλα τά στελέχη του
κόμματος έχουν υιοθετήσει ή λογική της έπίσημης πολιτικής αντίλη-
ψης. Αυτό σημαίνει πώς σέ περιόδους κρίσης πολλά από τά στελέχη
αυτά, και πολύ περισσότερο τά μέλη, μπορούν να συμμαχήσουν μέ την
εργατική τάξη ενάντια στην έξουσία. Τέτοιου είδους συμμαχίες πραγ-
ματοποιήθηκαν τό 1956 και τό 1970, αλλά οι αλλαγές που έπέφεραν
δέν ήταν άρκετές γιά να μεταβληθούν οι βασικές δομές του συστήμα-
τος. Κανείς, όμως, δέν μπορεί να άποκλείσει την πιθανότητα μιας νέας
συμμαχίας αυτών των δυνάμεων μέ τους έξεγερμένους εργάτες και μέ
τή διανοήση, σέ μία προοπτική αντιπαραθέσης μέ την έξουσία.

Η ΠΡΩΤΗ βασική και οφθαλμοφανής αντίθεση της πολωνικής κοι-
νωνίας είναι αυτή ανάμεσα στην εργατική τάξη και την έξουσία, δη-
λαδή τό κόμμα-κράτος. Γιατί αν ή άπλή συναίνεση της εργατικής τάξης
στίς αποφάσεις της κομματικής έξουσίας είναι επαρκής γιά να όριο-
στεί ένα κράτος ως εργατικό ή σοσιαλιστικό, τότε ή εργατική τάξη της Πο-
λωνίας, μέ τίς τέσσερις μαζικές και δυναμικές έξεγέρσεις της, κατέ-
ριψε τό έπιχείρημα αυτής της στρεβλωμένης αντίληψης περί σοσιαλι-
σμού. Η εργατική τάξη δέν αναγνωρίζει στο κόμμα και τό κράτος του
τό δικαίωμα να εκπροσωπεί τά συμφέροντά της.

● Μπροστά στα άνυπέρβλητα έμπόδια που δημιούργησαν όχι μόνο
οι αντικειμενικές συνθήκες αλλά και οι ίδιες οι δομές του συστήματος,
μπροστά στην έντεινόμενη λαϊκή δυσαρέσκεια που κατέληγε σέ έκρη-
κτικές καταστάσεις, τό κόμμα υποχρεώθηκε να αναγνωρίσει την καθο-
λική έκκλησία ως συνομιλήτή και άρα ως παράγοντα της δημόσιας
ζωής. Αυτό, όμως, δέν ήταν μόνο μία παραχώρηση στους θρησκευόμε-
νους Πολωνούς. Ήταν και ένας τρόπος γιά να μπορεί τό κράτος να
περνάει μέσω του κλήρου όρισμένες αποφάσεις του στίς μεγάλες μάζες
του πολωνικού λαού. Άλλά μέ τό άζημίωτο. Τό κράτος κάνει όρισμέ-
νες παραχωρήσεις στην καθολική έκκλησία, τίς όποιες ό κλήρος θεωρεί
άπαραίτητες γιά να διατηρεί την έπικροή του στον πολωνικό λαό.
Αυτό δέβαια δέ σημαίνει πώς τό κράτος και ή Έκκλησία συμπορεύον-
ται όμαλά.

ΑΝΤΙΘΕΤΑ, ύπάρχει ένας συνεχής και έπίμονος πόλεμος. Στο τρα-
πέζι, όμως, των διαβουλεύσεων, πάνω σέ όρισμένα καίρια έθνικά θέ-
ματα, πραγματώνεται ή συμμετοχή του κλήρου στή λήψη των αποφά-

† OREDZIE OJCA Św. JANA PAWEŁA II
† DO PRYMASA POLSKI KARDYNAŁA WYSZYŃSKIEGO
† Najczcigodniejszy i Umiłowany Księżu Kardynale Prymasie!

† Piszę tych kilka słów, aby zapewnić Waszą Eminencję,
† że w ciągu ostatnich trudnych dni jestem szczególnie blisko, †
† modlitwą i sercem uczestnicząc w tych doświadczeniach, †
† przez jakie przechodzi raz jeszcze moja Ojczyzna i moi Ro- †
† dacy.

† Wiadomości na te tematy nie schodzą z pierwszych †
† stron prasy i z programów telewizji i radia. Modłę się, aby †
† Episkopat Polski ze swym Prymasem na czele, zapatrzony †
† w te, która dana jest ku obronie naszego Narodu, mógł †
† również i tym razem dopomóc temu Narodowi w ciężkim †
† zmaganiu się o chleb powszedni, o sprawiedliwość społeczną †
† i zabezpieczenie jego nienaruszalnych praw do własnego †
† życia i rozwoju.

† Przekazuję tych kilka zdań podyktowanych potrzebą we- †
† wnętrzną.

† Jestem z Wami u stóp Jasnogórskiej Pani przez troskę, †
† modlitwę i błogosławieństwo.

† Z wyrazami największej czci †
† Jan Paweł II †

Wolne drukarnie Szczecin Gdańsk

Τό μήνυμα του Πάπα, που τυπώθηκε και διανεμήθηκε από τους άπεργούς.

σεων. Αυτό που τό κόμμα άρνείται στους εργάτες, τό δίνει στον καθο-
λικό κλήρο: μερίδιο, έστω και μικρό, στην έξουσία. Κάτω άπ' αυτές τίς
συνθήκες είναι πολύ φυσικό τό κράτος και ό κλήρος να συγκροτούν
αντικειμενικά μέτωπο ενάντια σ' αυτούς που άπειλούν όλόκληρο τό
οικοδόμημα και τίς έσωτερικές του ισορροπίες. Η κάθε πλευρά γιά
διαφορετικούς δέβαια λόγους. Στή σημερινή π.χ. κατάσταση τό έπί-
σημο κράτος και οι κομματικοί μηχανισμοί φοβούνται ότι οι άυτοδια-
χειριστικές τάσεις των εργατών μπορούν να οδηγήσουν στην άνατροπή
της έξουσίας τους, ενώ ή Έκκλησία φοβάται ότι τά άυτοδιαχειριζό-
μενα συνδικάτα ή τά εργατικά συνδύλλια θά της άφαιρέσουν τό μονο-
πώλιο να συνδιαλέγεται μέ τό κράτος ή ότι θά προκαλέσουν την εί-
σβολή των σοβιετικών τάνκς γιά την εγκαθίδρυση ενός πιο σκληρού συ-
στήματος που θά της άφαιρέσει τά κεκτημένα προνόμιά της. Άπό την
άλλη μεριά οι καθολικοί και οι κομμουνιστές εργάτες υποχρεώνονται
να συγκροτηθούν σέ ένα ένιαίο μέτωπο της εργατικής τάξης γιά να
άντισταθούν στίς πιέσεις του κράτους και στίς παραινήσεις του κλή-
ρου.

● Η ραγδαία ανάπτυξη της κρατικοποιημένης διομηχανίας κατα-
τάσσει την Πολωνία στην ένατη θέση των πιο προηγμένων διομηχανιών
του κόσμου. Αντίθετα ή άγροτική οικονομία, που βρίσκεται στα χέρια
μικροϊδιοκτητών κατά 85%, χωλαίνει σοβαρά, όπως έξάλλου χωλαίνει
σέ όλες τίς ανατολικές χώρες. Ατή ή άνισορροπία ανάμεσα στους δύο
τομείς της πολωνικής οικονομίας δημιουργεί έκρηκτικές καταστάσεις.
Τό έπιχείρημα όρισμένων «όρθόδοξων» κομμουνιστών, ότι γι' αυτό
φταίει ή μη κολεκτιβοποίηση της άγροτικής οικονομίας, είναι μάλλον
άστοιό, δεδομένου ότι είναι γνωστές οι πολύ μεγαλύτερες δυσκολίες
που αντιμετωπίζουν στον άγροτικό τομέα τά ύπόλοιπα ανατολικά
κράτη που έχουν πολύ ύψηλό βαθμό κολεκτιβοποίησης. Γιά όσους
προσπαθούν να δρούν όλες τίς άπαντήσεις στα κείμενα των κλασικών
του μαρξισμού υπενθυμίζουμε, ότι τόσο ό Ένγκελς όσο και ό Λένιν
έπέμεναν ότι ή κολεκτιβοποίηση μπορεί να πραγματοποιηθεί μόνο
τότε, όταν εκπληρώνονται δύο προϋποθέσεις: ανάπτυξη έκείνου του
τομέα της διομηχανίας που μπορεί να προσφέρει στην άγροτική οίκο-
νομία τον αναγκαίο τεχνικό έξοπλισμό και ύψηλό έπίπεδο σοσιαλι-
κής συνείδησης από την πλευρά των άγροτών. Καμία από τίς δύο
προϋποθέσεις δέν εκπληρώνεται στή σημερινή Πολωνία.

ME THN ίδρυση των ανεξάρτητων συνδικάτων, οι Πολωνοί εργάτες
κατακτούν τό δικαίωμα να άμύνονται από τίς επιθέσεις και τίς έπιβου-
λές του εργοδότη τους. Όπως και στίς καπιταλιστικές χώρες της
Δύσης, έτσι και στην Πολωνία, τό δικαίωμα αυτό κατακτήθηκε μέ
σκληρούς και αίματηρούς αγώνες. Η θαύτερη άπό αυτά μακροπρόθε-
ση άξία αυτών των συνδικάτων βρίσκεται στο γεγονός ότι άνοίγουν
ένα δρόμο γιά ριζικές αλλαγές στο σύνολο των κοινωνικών δομών.
Όσο τά ανεξάρτητα συνδικάτα θά λειτουργούν στο έπίπεδο των έπι-
μέρους διενδίκησεων και όσο δέν θά ύπάρχουν φορείς που θά έπιτρέ-
πουν στην εργατική τάξη να συμμετέχει όυσιαστικά στή λήψη αποφά-
σεων σέ όλα τά έπίπεδα της πολιτικής, οικονομικής και κοινωνικής
ζωής της χώρας, ή καλυμμένη μέχρι σήμερα αντίθεση ανάμεσα στην
έξουσία και τον εργαζόμενο λαό θά γίνεται όλο και πιο φανερή και θά
δημιουργεί προβλήματα σ' ένα κράτος γεμάτο από έσωτερικές αντιθέ-
σεις και αντιφάσεις. Γιατί ή εργατική τάξη θά αντιμετωπίζει τό κόμμα
και τό κράτος του ως εργοδότη της, όχι κάθε πέντε ή δέκα χρόνια,
άλλά καθημερινά, όπως περίπου και στίς καπιταλιστικές χώρες. Τά
προβλήματα που θά προκύψουν από αυτή την άντιθεση και καθημερινή
άντιπαράθεση θά έχουν γενικότερη σημασία όχι μόνο γιά την Πολωνία,
άλλά γιά όλόκληρο τον κόσμο και πιο πολύ γιά εκείνες τίς δυνάμεις
που δραματίζονται μία πραγματική σοσιαλιστική κοινωνία.

Γιόζεφ Πινκόφσκι, πρώην διευθυντής του Σχεδιασμού της Οικονομίας κατέλαβε τό πρωθυπουργικό αξίωμα, έκτοπίζοντας τόν Έντβαρ Μπαμπιούχ.

Στέφαν Όλοζόφσκι, επανήλθε θριαμβευτικά στο Π.Γ. του ΕΕΚΠ και στην Γραμματεία της Κ.Ε. Οι δυτικοί παρατηρητές τόν θεωρούσαν σιγούρο διάδοχο του Γκιέρεκ, πριν νά αναλάβει ό, άγνωστος μέχρι τότε, Κάνια.

Γιέρζι Βάτσσουκ, εκλέχθηκε αναπληρωματικό μέλος του Π.Γ. του ΕΕΚΠ και στην Γραμματεία της Κ.Ε.

Έμιλ Βοϊτάζεκ, παύθηκε από τή θέση του ύπουργού Έξωτερικών και αντικαταστάθηκε από τόν Γιόζεφ Κύρεκ, αλλά εκλέχθηκε στην Γραμματεία της Κ.Ε., και όρίστηκε αναπληρωματικό μέλος του Π.Γ. του ΕΕΚΠ.

Από τίς απειλές στην

Η στάση και οι αντιδράσεις της ηγεσίας του «Ενιαίου Έργατικού Κόμματος Πολωνίας» κατά τήν διάρκεια της απεργίας, δέν ήταν από τήν αρχή συμμοδιαστικές, ούτε διακρίνονταν φυσικά από άπλόχερη διάθεση υιοθέτησης τών αιτημάτων τών απεργών. Είναι γνωστό ότι ή ήγερτική ομάδα του ΕΕΚΠ διάνυσε όλη τήν απόσταση, περνώντας από τήν καταγγελία, τήν ύπονόμηση, τήν κομματική κινητοποίηση, τήν ένταση της προπαγάνδας, τήν παρέλκυση τών διαπραγματεύσεων, τίς απειλητικές φήμες, τήν αυτοκριτική, τήν σαλαμοποίηση τών αιτημάτων, για νά φτάσει τελικά νά υποχωρήσει κατά κράτος (κυριολεκτικά) μπροστά στην έπιμονή τών ξεσηκωμένων εργατών. Για νά δώσουμε μιά εικόνα αυτής της «τακτικής ύποχώρησης» παραθέτουμε συνοπτικά αποσπάσματα από τίς δύο όμιλίες του Έντβαρ Γκιέρεκ, τίς ανταποκρίσεις του Πολωνικού Πρακτορείου και τά δημοσιεύματα της «Trybuna Ludu» – επίσημου όργάνου του ΕΕΚΠ:

● «...Υπάρχουν όρισμένα όρια τά όποια είναι αδύνατο νά υπερδοϋμε... Δέν μπορούμε νά άνεχθοϋμε αιτήματα πού ύπονομεϋουν τή βάση του Σοσιαλιστικού Κράτους...

...Καταλαβαίνουμε ότι ό λαός έχει κουραστεί από τά θάσανα της καθημερινής ζωής, τήν έλλειψη τροφίμων, τίς άναμονές στην ούρά, τήν άνοδο του κόστους ζωής, τίς άνωμαλίες στον έφοδιασμό τών καταστημάτων...

Τηλεοπτική όμιλία Ε. Γκιέρεκ 18/8).

● «...Αντισοσιαλιστικές δυνάμεις και άναρχικοί έχουν εισχωρήσει στους άπεργούς και προσπαθούν νά εκμεταλλευτούν τούς εργάτες για τούς ιδιοτελείς σκοπούς τους...

(Δηλώσεις του Προέδρου Ε. Γιαμπλόνσκι 19/8/80).

● «Η Νομαρχική Έπιτροπή του Γκντάνσκ του ΕΕΚΠ εξέτασε τή Δευτέρα σέ σύσκεψη τήν κατάσταση, πού έχει δημιουργηθεί στή θόρεια περιοχή. Στή σύσκεψη πού τήν παρακολούθησε ό Πρόεδρος Έρικ Γιαμπλόνσκι και άλλα μέλη του Π.Γ., ό Πρώτος Γραμματέας της Ν.Ε. του Γκντάνσκ, Ταντέους Φίομπιακ τόνισε ότι οι στάσεις εργασίας σέ μερικά εργοστάσια έχουν προσλάβει ένα χαρακτήρα πού αντιστέκεται στα πραγματικά συμφέροντα τών εργατών και επηρεάζει δυσμενώς τήν πολιτική και κοινωνική κατάσταση της χώρας. Αντισοσιαλιστικά στοιχεία και άτομα πού ποτέ δέν δούλευαν στην περιοχή έχουν συνδεθεί με τίς στάσεις εργασίας, μέ αποκλειστικό σκοπό νά προκαλέσουν άναταραχή στην περιοχή. Στή σύσκεψη τονίστηκε ότι τά στοιχεία αυτά πρέπει νά απομονωθούν από τούς υπόλοιπους εργάτες, μέ τή

Αντρέι Ζαρνίνοβι, εκλέχτηκε αναπρωματικό μέλος του Π.Γ. και τήν Γραμματεία της Κ.Ε. του ΕΕΚΠ.

Ρόμουαλντ Γιανκόφσκι, όρίστηκε νέος πρόεδρος του Κεντρικού Συμβουλίου των (κρατικών) Πολωνικών Συνδικάτων, σέ αντικατάσταση του Γιάν Σζύντλανκ.

Ό νέος Γεν. Γραμματέας του ΠΟΥΠ (Κ.Κ. Πολωνίας) Κάνια έχει κάνει όλη του τή θητεία στον κομματικό μηχανισμό. Γραμματέας για τά στελέχη (θέση κλειδί) ένα μεγάλο χρονικό διάστημα, ήταν πρίν τήν ανάδειξη του υπεύθυνος για τό Στρατό, τήν Άστυνομία και τίς σχέσεις μέ τήν Έκκλησία.

ύποχώρηση

συμμετοχή όλων των κομματικών μελών και των εργατών, πού σέβονται τόν έαυτό τους...».

(Άνταπόκριση ΡΑΡ 19/8/80).

● «Σέ κομματικά άκτίφ στά έργοστάσια τής Βαρσοβίας τονίστηκε ή ανάγκη για μεγαλύτερη διασάφηση των αιτίων τής κοινωνικής έντασης... Βαθιά άνησυχία εκφράστηκε για τίς εξέλιξεις στίς όόρειες άκτές και ειδικά για τό γεγονός ότι αντισοσιαλιστικά στοιχεία και δυνάμεις παρεισέφρυσαν στό διάλογο μεταξύ εργατών και εκπροσώπων τής επίχειρησης...».

● «Σέ κομματικά άκτίφ στά έργοστάσια Κρακοβίας ύπογραμμίστηκε ή ανάγκη για πιό ισότιμη διανομή του έθνικού εισοδήματος και έπαρκή και έγκαιρη πληροφόρηση των μαζών... Οί εργατές εκφράσανε τήν άποψη ότι ή διοικητική μηχανή έχει διογκωθεί ύπερβολικά...».

● «Στά κομματικά άκτίφ του Λότζ τονίστηκε ότι κανείς δέν ώφελείται από τήν όξυνση των αντιθέσεων και ότι ή προδολή αντισοσιαλιστικών συνθημάτων πλήττει τά συμφέροντα τής Πολωνίας. Ύπογραμμίστηκε, έπίσης, ότι άπαιτείται προσεκτική μελέτη των νόμιμων αιτημάτων...».

● «Στά κομματικά άκτίφ του Πόζναν τονίστηκε ότι θά πρόσφερε ίκανοποίηση ή υιοθέτηση μιås άπόφασης πού νά παγώνει τίς τιμές του κρέατος, ως τό φθινόπωρο του 1981, όπως έπίσης και ένας άυστηρος έλεγχος των τιμών... Χρειάζεται έπίσης άνοιχτή και εύθελα συζήτηση για τά πιό σύνθετα προβλήματα...».

● «Στήν τακτική όλομέλεια τής Ν.Ε. του ΕΕΚΠ στό Έλμπλαγκ... ψηφίστηκε άπόφαση, πού καλεϊ τά συνδικάτα νά άρχίσουν νά εκπληρώνουν τά καθήκοντά

τους και νά συμβάλλουν στήν όμαλοποίηση τής ζωής...».

(Άνταποκρίσεις ΡΑΡ τής 22/8/80).

● Στίς 24/8/80 γίνεται ό κυβερνητικός άνασχηματισμός και ό Γκιέρεκ, μιλώντας πάλι από τήν τηλεόραση, κάνει άυτοκριτική για λάθη, ύπόσχεται μυστικές και έλεύθερες εκλογές και δηλώνει:

«Είμαστε έτοιμοι νά συζητήσουμε μέ τους εκπροσώπους των άπεργών και ύποσχόμαστε ότι οί πολίτες θά έχουν μεγαλύτερο λόγο στή διακυβέρνηση τής χώρας...».

● Ό Ρωμαιοκαθολικός έπίσκοπος του Γκντάνσκ Λέχ Άσμάρεκ έκανε εκκληση στους άπεργούς «νά άρχίσουν συνομιλίες και νά παραιτηθούν από τά άνέφικτα ατήματά τους...».

(Άνταπόκριση ΡΑΡ 24/8/80).

● «Σέ σύσκεψη του Συμβουλίου των Πολωνικών Συνδικάτων τονίστηκε ότι τά σφάλματα τής οικονομικής πολιτικής και ή άργοπορία ή τά πισωγυρίσματα στήν ανάπτυξη τής σοσιαλιστικής δημοκρατίας, αποτελούν τίς βασικές αίτίες τής παρούσας κρίσης. Ύπογραμμίστηκε ότι για νά ξεπεραστεί ή κρίση πρέπει νά γίνουν σταθερά δήματα έπιστροφής στή γραμμή και στήν πολιτική πού χάραξε τό 6ο Συνέδριο του ΕΕΚΠ για τήν κοινωνική και οικονομική κατάσταση...».

(Άνταπόκριση ΡΑΡ 26/8/80).

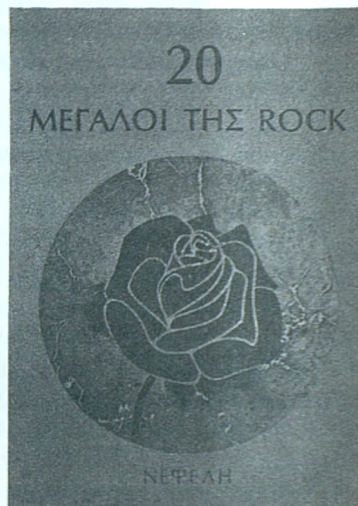
● Στίς 31/8/80 ή κυβέρνηση έκανε τελικά δεκτά όλα τά αίτήματα των άπεργών, ενώ στίς 5/9/80 ό Γκιέρεκ άντικαταστάθηκε από τόν άγνωστο μέχρι τότε άπαράτοικ Κάνια· για λόγους ύγείας... φυσικά.

Έπιλογή - Μετάφρ. Ν. Χριστοδουλάκη

ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΗΣ ΝΕΦΕΛΗΣ

ΡΙΤΣΑΡΝΤ ΚΡΑΟΥΣ
ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΧΟΡΟΥ

Έκδόσεις ΝΕΦΕΛΗ

Σόλωνος 94
Τηλ. 36.07.744 - 36.39.962

‘Ο ‘Ελληνικός τύπος καί τά Πολωνικά

του Νίκου Μαυροματάη

Δέν υπάρχει άμφιβολία ότι ό όρος «άνεπαρκής» εΐναι μάλλον έπιεικής γιά τήν κάλυψη πού πραγματοποίησε ό έλληνικός τύπος τών γεγονότων τής Πολωνίας. ‘Η ειδησεογραφία έλλειπής, άποσπασματική, στηρίχθηκε κυρίως στις καταχωρήσεις ειδήσεων τών ξένων πρακτορείων. ‘Ελειπαν – σχεδόν έντελώς – συνεντεύξεις, κείμενα άπεργών, ειδικότερες αναλύσεις - καί, ακόμα περισσότερο - έλειπε ή κατάδειξη τής πολυσημίας τών γεγονότων. Οί εξαιρέσεις - σπάνιες - δέν βελτιώνουν τή γενική εικόνα.

Εΐναι βέβαια γνωστή σέ όλους ή φτώχεια του έλληνικού τύπου στά διεθνή θέματα, ό έπαρχιωτισμός του, ό έλάχιστος - άναλογικά - χώρος καί ό δάνειος τρόπος μέ τόν όποιο αντιμετώπιζει τά διεθνή γεγονότα. Θά ήταν όμως πολύ άπλό νά αποδίδουμε μόνον εκεί τίς αιτίες τής κακής πληροφόρησης γιά τά πολωνικά. ‘Η υποβάθμιση τών ίδιων γεγονότων σέ όλο τό Δυτικό τύπο, παραπέμπει σέ διερεύνηση πολύ βαθύτερων συναφειών καί σκοπιμοτήτων. Καί εκεί, στήν Εύρώπη τουλάχιστον, τιμητικές εξαιρέσεις όπως τής **Monde**, δέν αλλάζουν τήν ουσία τής σιωπής πού κοσμεΐται μέ μικρούς θορύβους.

Στό άρθρο πού ακολουθεί παρακολουθούνται καί σχολιάζονται μερικές χαρακτηριστικές ειδήσεις καί αναλύσεις πού παρουσιάστηκαν στόν έλληνικό τύπο σ’ όλη τήν εξέλιξη τών γεγονότων, από τά μέσα, ως τά τέλη Αυγούστου. ‘Η έπιλογή εΐναι χαρακτηριστική κυρίως ενός τρόπου αντιμετώπισης καί τών ίδιων τών γεγονότων αλλά καί τής αντίληψης γιά τόν τύπο καί τή λειτουργία του.

Τόν ‘Ιούλιο, πού είχαμε τίς πρώτες άπεργίες στό Λιούμπλιν, στάσεις εργασίας στό URSUS καί πλατιά άναταραχή σέ διάφορους κλάδους εργαζομένων (όδηγούς λεωφορείων - ταξί μέ μονοήμερες αλλά καθολικής έπιτυχίας άπεργίες) κ.τ.λ., οι ειδήσεις ήταν έντελώς άναιμικές, στήν ίδια κλίμακα χώρου καί ποιότητας αντιμετώπισης μέ διάφορα «έξωτικά» γεγονότα τής ‘Αϊτής ή τών Φιλιππίνων. Δέν έχουμε λόγους νά υποψιαζόμαστε σ’ αυτή τή φάση μείζονες σκοπιμότητες. ‘Αλλά άν σκεφτεί κανείς τά πολύσημα μέ τίς μάλλον μέτριες άνακοινώσεις του Ζαχάρωφ ή τή δραπετευση μέ άεροπλάνο κάποιου Ρουμάνου στήν Αυστρία, υποψιάζεται κανείς μιά ιδεολογική συγγένεια άπ’ τή μιά, καί άπέχθεια άπ’ τήν άλλη. Συγγένεια μέ τό άρχέτυπο του άτόμου-ήρωα άπέναντι στόν «όλοκληρωτισμό». Φόβος άπ’ τήν άλλη μεριά μπρός στή συλλογική έκδήλωση μιάς δρώσας μάζας, πού αναβιώνει κάπου στήν Εύρώπη τό φάντασμα τών εργατικών αγώνων πού ή Δύση έχει νά ζήσει τουλάχιστον άπ’ τό ‘68.

Μετά από μιά πολυήμερη σιωπή, οι πρώ-

τες ειδήσεις έμφανίστηκαν πάλι στά «ψιλά», στίς έφημερίδες τής 13ης Αυγούστου. Τό «Βήμα», ή «Αυγή» καί ή «Καθημερινή», άναφέρθηκαν μέ πολύ συγκεχυμένο τρόπο στις άπεργίες τών μέσων μεταφοράς (λεωφορεία, τράμ) τής Βαρσοβίας, πού είχαν άρχισι ήδη από τίς 11 Αυγούστου. Στίς 14 Αυγούστου ή «Καθημερινή» έχει πάλι μιά μικρή είδηση γιά τίς άπεργίες στή Βαρσοβία, ή «Αυγή», δημοσιεύει ένα άνώνυμο άρθρο (μάλλον Ιταλικής προέλευσης) γιά τίς προγενέστερες άπεργίες στό Λιούμπλιν, ένών τό «Βήμα» δέν αναφέρει καμιά είδηση, ούτε στίς 14 ούτε στίς 15 Αυγούστου: Στό μεταξύ όμως είχαν άρχισι οι έκτεταμένες άπεργίες στή Βαλτική από τίς 13 Αυγούστου, πράγμα πού καμιά έφημερίδα δέν έγραψε έγκαιρα.

‘Ο «Ριζοσπάστης» μιλά γιά πρώτη φορά γιά τήν άνώμαλη κατάσταση στίς 15 Αυγούστου, σέ άνταπόκριση μέ τίτλο: «*Δυσκολίες προσωρινού χαρακτήρα στήν Πολωνία*», όπου όμως δέν αναφέρει ούτε λέξη γιά άπεργίες. Προφανώς, έντελώς συμπτωματικά, στήν πρώτη σελίδα του ίδιου φύλλου, υπάρχει ένα μεγάλο κομμάτι μέ

άπό τά ναυπηγεία του Γκντάνσκ πληροφορούνται τίς εξελίξεις.

τίτλο: «*Κίνημα άλληλεγγύης όργανώνει ή ΣΙΑ*». Σ’ αυτό, χωρίς νά αναφέρει κανένα συγκεκριμένο γεγονός ώστε νά στοιχειοθετείται είδηση, ρίχνεται ή «πληροφορία» ότι ή ΣΙΑ χρηματοδοτεί καί όργανώνει ένα «*δήθεν κίνημα συμπαράστασης στους άντιφρονοούντες τών σοσιαλιστικών κρατών*». Νά λοιπόν ένας πρώτος έρμηνευτικός ιστός τών γεγονότων, πού θά χρησίμευε σέ περίπτωση θίαιης καταστολής του άπεργιακού κινήματος σάν άφετηρία τών «έξηγήσεων».

Στίς 17 Αυγούστου ή «Αυγή» δημοσιεύει τή λανθασμένη πληροφορία ότι έπεκτείνεται ή άπεργία στά μέσα μεταφοράς, ένών αυτή είχε λήξει ήδη από τίς 15 καί έξακολουθεί νά άγνοεί τήν εξάπλωση τών άπεργιών στή Βαλτική.

Τήν ίδια μέρα ό «Ριζοσπάστης» αναφέρεται όσο μπορεί πιό άπαλά στήν εργατική έξέγερση περιγράφοντας τό φαινόμενο σάν «*διαταραχές στόν ρυθμό εργασίας*».

Στήν τελευταία παράγραφο, καί σέ πλήρη αντίφαση μέ τό πνεύμα τής υπόλοιπης είδησης γράφεται, ότι «*έληξε ή άπεργία στό Γκντάνσκ*». ‘Η «είδηση» αυτή ήταν

καί αναληθής, αφού ή άπεργία όχι μόνο δέν έληξε τότε, αλλά έπεκτεινόταν ταχύτατα καί «εξάκρωτη», αφού μέχρι τότε ή έφημερίδα ούτε γιά άπεργία, ούτε γιά Γκντάνσκ είχε μιλήσει.

Τό περίεργο είναι ότι καί ή «Καθημερινή» δημοσιεύει τήν ίδια άκριβώς έσφαλμένη είδηση.

Στό «Βήμα» τής 17/8 δημοσιεύεται γιά πρώτη φορά ότι τά κύρια αίτήματα τών άπεργών είναι πολιτικά καί άποσιωπών τήν ίδρυση έλευθέρων συνδικάτων, πράγμα πού μέχρι τότε κανείς δέν είχε δημοσιεύσει. Αξίζει νά σημειωθεί πώς ή προκήρυξη μέ τά 21 αίτήματα τών άπεργών είχε δοθεί στη δημοσιότητα άρκετά πρίν.

Από τίς 19/8 οι έφημερίδες άρχίζουν ν' άφιερώνουν περισσότερο χώρο στά γεγονότα τής Πολωνίας, ίσως έπειδή ό λόγος τού Γκιέρεκ στίς 18/8 έχει έπισημοποιηθεί τήν ύπαρξη άναταραχής.

Η «Αύγή» παραμένει παρ' όλ' αυτά επιφυλακτική στό χαρακτηρισμό τών γεγονότων. Δημιουργεί άκριτα τόν λόγο τού Γκιέρεκ καί καταχωρεί αυτόλεξει άναπόκριση τού έπίσημου Πολωνικού Πρακτορείου είδήσεων (ΡΑΡ), παράλληλα μέ τήν παράθεση άρθρων από τόν Ιταλικό άριστέρό τύπο. Τά μόνα έλληνικά άρθρα πού δημοσίευσε ως τίς 31/8 ήταν ένα σημείωμα τού Λ. Μαυροειδή, μιά άπάντηση τού Σ. Καρά σ' ένα άρθρο τού «ΡΙζοσπάστη» καί μιά άνάλυση τού κυριακάτικου «Σχολιαστή».

Η είδησεογραφία τού «ΡΙζοσπάστη» μετά τίς 19/8 άναφέρεται άναγκαστικά πιά στίς άπεργίες, αφού τίς είχε παραδεχτεί καί ό ίδιος ό Γκιέρεκ, καλλιεργεί όμως μέ ιδιαίτερη επιμέλεια ένα κλίμα ύποψίας γιά τήν ύποκίνηση καί τούς «πραγματικούς» στόχους τής έργατικής εξέγερσης, πολύ πιά όξυ άπ' αυτό πού μεθοδεύει ή πολωνική ήγεσία.

Στίς 20/8 μιλά γιά «διεθνή άντισοσιαλιστική έκστρατεία» γιά τήν άπόδειξη τής όποιας χρησιμοποιεί άκριτομύθια «κύκλων» τού ΝΑΤΟ πού δήλωσαν ότι «παρακολουθούν μέ προσοχή τήν εξέλιξη τής κατάστασης». Ακόμα καί τόν Γάλλο σοσιαλιστή ήγήτη Φ. Μιττεράν, τόν συμπεριλαμβάνει στούς πρωταγωνιστές αύτής τής «έκστρατείας» έπειδή δήλωσε ότι «παρακολουθεί μέ πάθος καί άγωνία τά γεγονότα τής Πολωνίας...».

Σέ άνυπόγραφο άρθρο τής 21/8 μέ τίτλο «Υπεύθυνη έννημέρωση» καταδικάζει άπερίφραστα τίς άπεργίες γράφοντας:

«... Έμείς θα τό πούμε πάλι καθαρά: Οι άπεργίες δέν συμβιβάζονται, είναι αντίθετες μέ τή φύση καί τούς σκοπούς μιάς κοινωνίας τής έργατικής τάξης...», καί σάν τέτοια προφανώς έννομοί καί τήν Πολωνική.

Στό ίδιο άρθρο όμολογεί έμμεσα ότι τό χρέος τής υπεράσπισης μιάς «σοσιαλιστικής χώρας» συμπεριλαμβάνει αυτόνομη τήν άπόκρυψη κάθε γεγονότος, πού θίγει τό γόητρό της. «Καρφώνει» μάλιστα τήν «Αύγή», λέγοντας ότι «... άπόφυγε πρόσφατα -καί πολύ 'ωσotά- νά υιοθετήσει τά όσα σέρβιραν τά δυτικά πρακτορεία γιά άπεργίες τής Σ.Δ. Ρουμανίας...» καί άπορώντας συνεχίζει: «... πώς σπεύδει νά άποδεχτεί άνεπιφύλακτα, όσα άνάλογα διοχετεύουν σήμερα γιά τήν Λ.Δ. τής Πολωνίας;».

Στό «Κάρφωμα» αυτό ή «Αύγή» δέν έδωσε καμιά άπάντηση.

Στίς 22 Αύγουστου ό «ΡΙζοσπάστης» φι-

λοξενεί άναπόκριση από τήν Πολωνία, στήν όποία δέν μιλά γιά άπεργίες αλλά γιά στάσεις εργασίας(!), γνωρίζοντας φυσικά πολύ καλά ότι στάσεις εργασίας είναι δυνατό νά γίνουν μόνο σέ έργοστάσια πού λειτουργούν κανονικά καί άποσιωπώντας τό γεγονός ότι ή άπεργία έχει παραλύσει κάθε δραστηριότητα σ' όλη τή θόρεια βιομηχανική περιοχή. Στήν ίδια σελίδα καταχωρεί καθόλου τυχαία, ένα άρθρο μέ τίτλο: «Τί άπόδειξε ή πείρα τής Τσεχοσλοβακίας - 12 χρόνια μετά τά γεγονότα». Τό άρθρο έκθειάζει τήν οικονομική «άνάπτυξη» καί τήν «κοινωνική σταθερότητα», πού έπακολούθησε τής «άδελφικής βοήθειας» τού Συμφώνου τής Βαρσοβίας, τό 1968.

Τό εύγλωττο αυτό άρθρο έντασσόταν άρμονικά στήν ψυχολογική προπαρασκευή τού άναγνωστικού κοινού τού «ΡΙζοσπάστη», γιά νά δεχτεί καί νά «έρμηνεύσει», μιά ένδεχόμενη νέα σοβιετική εισβολή, πού ή πιθανότητα της έκείνες τίς μέρες ήταν ιδιαίτερα αύξημένη.

Από τίς 23 Αύγουστου πέφτει ό πυρετός γιά τά Πολωνικά καί περιορίζεται ή αντιμετώπισή του από τόν τύπο, έως τίς 25 Αύγουστου, ήμέρα τού μερικού άνασχηματισμού τής κυβέρνησης τής Βαρσοβίας.

Η «Αύγή», τό «Βήμα» καί ή «Καθημερινή» προβάλλουν τήν αλληλεγγύη πού έκδηλώνουν πολλά Κ.Κ. καί έργατικές όμοσπονδίες πρós τούς Πολωνούς άπεργούς, πράγμα πού άποσιωπά έντελώς ό «ΡΙζοσπάστης», συνεχίζοντας τά άρθρα περί «Υποκριτικής Αλληλεγγύης». Ό «Ρ» εξακολουθεί νά επιμένει ότι τά αίτήματα τών άπεργών είναι μόνο οικονομικά, ένw στίς 21 Αύγουστου δημοσιεύει μέ κατηγορηματικότητα ότι τά αίτήματα γιά άνεμπόδιση χρήσης τών μέσων επικοινωνίας καί γιά έλευθερα συνδικάτα «άποκλείεται νά ικανοποιηθούν».

Σέ άρκετές περιπτώσεις πραγματικά γεγονότα παραποιούνται ή παρερμηνεύονται. Έτσι λ.χ. ή «Καθημερινή» στίς 23/8 γράφει μέ πηχυαίους τίτλους ότι «Η Πολωνική Έκκλησία (τάσσεται) υπέρ τών άπεργών» ένw είναι προφανές ότι ό καρδινάλιος τού Γκντάνσκ Λέχ Κατομάρεχ συμβουλεύει νά σταματήσουν οι άπεργίες μέ τήν εύγλωττη φράση ότι «τυχόν ύπερβολική παράταση τών άπεργιών, ταραχές ή αίματοχυσία θα είναι αντίθετες μέ τό καλό τής κοινότητας».

Έξωφθαλμη έρμηνεία τών γεγονότων μπορεί νά παρατηρήσει κανείς καί στόν γιγαντότιτλο τών «Νέων» 25/8 «Έπρεσε ή κυβέρνηση άπό τίς άπεργίες», ένw έλαθε χώρα ένας μερικός άνασχηματισμός, πού δέν φάνηκε μάλιστα νά επηρέασε σχεδόν σέ τίποτα τήν εξέλιξη τής κατάστασης.

Στίς 26 Αύγουστου άναθεμαίνεται τό ένδιαφέρον τού έλληνικού Τύπου, πού στό σύνολό του άναφέρεται στόν άνασχηματισμό καί στήν δημόσια «αυτοκριτική» τού Γκιέρεκ.

Ένw όμως όλες οι έφημερίδες γράφουν σαφέστατα τήν πρόταση τού Γκιέρεκ πρós τούς άπεργούς, γιά «έλεύθερες έκλογές μέ μυστική ψηφοφορία», ό «ΡΙζοσπάστης» μεταφράζει τή σχετική παράγραφο γράφοντας ότι «... Οι έκλογές πρέπει νά είναι πλήρως δημοκρατικές, ήσυχες καί μέ άπείριστο αριθμό ύποψηφίων...».

Ό «Όδηγητής» τής 29/8 άποφεύγει νά χρησιμοποιήσει έπίσης τή λέξη **μυστικές έκλογές**, δημοσιεύοντας τό ίδιο άκριβώς

κείμενο, άν καί στό μεταξύ ό «ΡΙζοσπάστης» (27/9) έχει υιοθετήσει καί μάλιστα σέ τίτλο τήν έκφραση «Έκλογές μέ μυστική ψηφοφορία στά σωματεία».

Στίς 26/8 έμφανίζεται έπίσης γιά πρώτη φορά ό πλήρης κατάλογος τών 21 αίτημάτων στήν «Αύγή» καί τά κυριότερα άπ' αυτά καί στίς άλλες έφημερίδες.

Μετά τήν έναρξη τών διαπραγματεύσεων άνάμεσα στήν κυβέρνηση καί τούς άπεργούς κεντρικό ζήτημα γίνεται πλέον ή κατάχτηση ή όχι τών έλευθέρων συνδικάτων.

Ό «ΡΙζοσπάστης» άποδεικνύεται βασιλικότερος τών κυβερνητικών τής Πολωνίας, κριτικάροντας σάν λαθεμένη καί όνονομειτική γιά τό σύστημα διεκδίκηση τήν ίδρυση χωριστών αυτόνομων συνδικάτων. Έκτός άπό τό άρθρο στίς 29/8 μέ τίτλο «Ανανέωση καί όχι διάσπαση τών Συνδικάτων» δημοσιεύει καί άλλο στίς 30/8 όπου καταγγέλλεται «... ή προσπάθεια νά μετεβληθούν τά έργατικά σωματεία άπλά καί μόνο σέ χονδρέμπορους (sic) τών εργαζομένων, πού αντιμετωπίζουν τό κράτος τους σάν μιά "παχιά άγελάδα" γιά άρμεγμα. Μιά τέτοια διάσπαση τών συνδικάτων άποσκοπεί νά καλλιεργήσει στενά συντεχνιακά, έγωϊστικά συμφέροντα στούς εργαζόμενους...».

Η ειρωνεία τής τύχης είναι ότι τήν ίδια μέρα άκριβώς ή πολιτική κυβέρνηση ύποχωρούσε καί στό αίτημα τών άπεργών γιά έλευθερα καί άνεξάρτητα άπό τό κράτος συνδικάτα.

Μετά τήν ύπογραφή τής συμφωνίας καί τήν έκτόνωση τής τεταμένης ατμόσφαιρας έμφανίζονται γιά λίγες μέρες στόν έλληνικό τύπο αναλύσεις καί έκτιμήσεις γιά τά γεγονότα τής Πολωνίας, ώστου βαθμιαία τό θέμα παύει νά θεωρείται έπικαιρο, καί πνίγεται τελείως μετά τό πραξικόπημα στήν Τουρκία.

Έτσι τό αίτημα γιά μιά πλατεία έννημέρωση καί βαθειά άνάλυση τών «Πολωνικών» παραμένει άκόμα, τουλάχιστο γιά όσους θεωρούν τόν περασμένο Αύγουστο σάν σημαδιακό στήν πορεία τής άριστερας.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΘΥΤΘΠΙΑ

**Άντρέ Μπρετόν
Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΘΕΣΗ ΤΟΥ ΣΟΥΡΡΕΑΛΙΣΜΟΥ**

**Λέον Τρότσκι
ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗΣ ΖΩΗΣ**

**Έρνέστ Μαντέλ
ΦΟΙΤΗΤΕΣ ΔΙΑΝΟΟΥΜΕΝΟΙ ΚΑΙ
ΠΑΛΗ ΤΩΝ ΤΑΞΕΩΝ**

**Έρνέστ Μαντέλ
ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟΝ ΑΛΤΟΥΣΕΡ ΚΑΙ
ΣΤΟΝ ΕΛΕΝΣΤΕΪΝ**

Ναυαρίνου 11, 1ος όρ.
ΑΘΗΝΑ τηλ. 36.38.696

Φεστιβάλ ή γιορτές;

Τά συνηθίσαμε πιά τά φεστιβάλ. Δέν έννοοῦμε, βέβαια, τά κρατικά ή περίπου κρατικά – αυτά κοντέψαμε νά τά λημονήσουμε ολότελα – αλλά αυτά πού κάθε Σεπτέμβρη οί πολιτικές νεολαίες, ἐδῶ καί πέντε χρόνια περίπου, σταθερά καί μέ απόψεις ὅλο καί πιά προωθημένες, μᾶς μάθανε ἕναν καινούριο τρόπο συμμετοχῆς· αὐτόν πού κάποτε οί παλιότερες γενιές εἶχαν μέ τήν ἄμεση καί αὐτονόητη συμμετοχή τους στά λαϊκά πανηγύρια.

Ὁ χρόνος πού ἔχει μεσολαθήσει ἀπ' τήν πρώτη ἐμφάνιση αὐτῶν τῶν ἐκδηλώσεων, καί τήν ἀναγκαία καταξίωση τούς ἔχει προσδώσει, ἀλλά καί ἐκείνη τήν ὀρμητικότερη καί πιά σίγουρη μορφή. Κι ἐδῶ ἀκριβῶς βρίσκεται καί ὁ βασικὸς κίνδυνος· κίνδυνος ἐπανάστασης καί αὐτοϊκανοποίησης, πού δέν ἀφορᾷ μόνο τούς διοργανωτές, ἀλλά καί ὅλους ἐμᾶς. Γιατί αὐτά τά

πολιτικά πανηγύρια ἔχουν νόημα, ὅταν μᾶς κρατοῦν σέ ἐργηγορση κι ὅταν δέν δροῦν παροπλιστικά τῆς ὑπόλοιπης συμμετοχῆς μας στά κοινά· ὅταν δέν λειτουργοῦν, τελικά, ὡς ἄλλοθι τῆς ὁποίας πολιτικῆς μας ἀπραξίας· ὅταν δέν μᾶς κάνουν νά ξεχνᾶμε ὅτι οί πολιτικές μάχες δίνονται κάθε μέρα στή ζωὴ τοῦ καθενός μας.

Αὐτὴ τήν προοπτική πρέπει νά ἔχουν τά φεστιβάλ νεολαίας. Μιά προοπτική πού τελικά θά τὰ οδηγήσει στό νά γίνουν ἀπὸ φεστιβάλ, γιορτές ὅλο καί περισσότερο βαθύτερης κοινωνικῆς κριτικῆς – καί κάποτε μέσα ἀπ' τὸ χιούμορ, σχεδόν νά μᾶς διασώζουν ἀπὸ τά πολιτικά ἀδιέξοδα.

● Ὁ Πρόεδρος τοῦ «Ἑλληνικοῦ Ἰνστιτούτου γιὰ τήν ἐφαρμογὴ τῆς ἐπιστήμης» – νόμιμης ἐταιρείας διανοομένων γιὰ τὴ διάδοση τῆς ἐπιστήμης – κ. Κλέων **Μαρινάκης**, μᾶς ἔστειλε τὸ πρωτότυπο δελτίο τοῦ ιδρύματος τὸ ὁποῖο ἐδρεύει στὸ γραφεῖο τοῦ Προέδρου.

Ἐκεῖ, ἀνάμεσα σέ ἄλλα ἔξοχα, ἐκθέτει τίς ἐξῆς ἀπορίες: Τί ψυχὴ κλείνουν μέσα τους οἱ ἀρχιτέκτονες; γιατί κατέστρεψαν καί καταστρέφουν πόλεις καί ὑπαιθρο; γιατί ὑπηρετοῦν τυφλά κάθε παράλογη ἀπαίτηση κάθε ἀνίδεου πελάτη, ἀντὶ νά τὸν καθοδηγοῦν; ξέρουν ἢ μήπως δέν ξέρουν τὴ

δουλειὰ τους; ἔχουν ἢ μήπως δέν ἔχουν φιλότιμο; Καί, ὅπως ὅποτε, παρηγορεῖται διαπιστώνοντας ὅτι «...ἀντιπροσωπευτικὸς τύπος τῶν νέων ἀρχιτεκτόνων εἶναι μιά συνάδελφος πού...»

Γνώρισε ἕνα νέο πολιτικὸ μηχανικὸ. Συντονίστηκαν σέ μιά ισχυρότατη ὄθηση γιὰ πρόοδο, καί παντρεύτηκαν. Ἐκαναν μιά κόρη. Ἀπὸ τὴν ἀρχὴ συνεργάζονται συνεχῶς σάν ἕνας ἄνθρωπος. Ἐκεῖνος προσοδεύει, ἀλματωδῶς, γιατί εἶναι εὐτυχησμένος κοντὰ της. Ἐκείνη: α) φροντίζει τὴν κόρη της πού ἀναπτύσσεται σέ πανέξυπνο παιδί,

εἰδησεις

● Κυκλοφόρησε ὁ «**Σύνδεσμος**», πού εἶναι τὸ περιοδικὸ τῶν Κρητῶν ἐπιστημόνων, σέ πολὺ ἐπιμελημένη ἐκδοσὴ. Ἐκτός ἀπὸ ἕνα ἐκτενές καί ιδιαίτερα καταπονητικὸ ἀφιέρωμα γιὰ τὸ Πανεπιστήμιο καί τὸ Πολυτεχνεῖο Κρήτης, τὸ τεῦχος αὐτὸ περιλαμβάνει ἕνα αὐτοβιογραφικὸ τῆς Γαλάτειας Καζαντζάκη, ἕνα κείμενο τοῦ Νίκου Ἐγγονόπουλου γιὰ τὸ κρητικὸ θέατρο, μιά εἰσαγωγὴ στὴν ποίησιν τοῦ Μ. Ἀναγνωστάκη, γραμμένη ἀπὸ τὸν Γ. Μαρκόπουλο, ἕνα σχόλιο τοῦ Μ. Χατζηδάκη καί μιά παρουσίαση ἀπὸ τὸ Γ. Ζεβελάκη, ἐννέα νέων Κρητῶν ποιητῶν.

● Ἐπιτέλους θ' ἀποκτήσουμε καί μεις ζωολογικὸ κῆπο. Καί δὴ σέ εὐρωπαϊκὰ πρότυπα! «Ἡ ἐξέγερση τῶν ζώων», σύμφωνα μέ ὅσα δήλωσε ὁ ὑπουργὸς Χωροταξίας – Οἰκισμοῦ καί Περιβάλλοντος, κ. Γ. Πλυτᾶς «εἶναι ἐσκόλη».

Θέλουμε νά πιστεύουμε ὅτι ἡ ἐξέγερση ζώων δέν εἶναι πιά τόσο εὐκολὴ ὑπόθεση. Καί ἀνησυχοῦμε τὰ μάλλα γιὰ τὴν τύχη αὐτῶν τῶν ἁμοιρῶν ζώων πού θέλει νά προσελκύσει ὁ κ. Πλυτᾶς στὸν ζωολογικὸ τοῦ κῆπο. Γιατί οἱ συνθήκες διαβίωσής τους προοιωνίζονται κατὰ περισσότερο ἀπὸ ζοφερές. Ὁ κῆπος θά δημιουργηθεῖ κοντὰ στὴν Ἑλεούσα.

● Κυκλοφόρησε τὸ 4ο τεῦχος Αὐγούστου ἀφιερωμένο (πού ἄλλοι;) στὴν 4η Αὐγούστου τοῦ περιοδικοῦ «**Νέα Δύναμις**» τοῦ περιδότου **Πλεύρη**. Ἐκεῖ ὁ σπιθαμιαίος μοναρχοφασίστας τοῦ 1936 ἀνακηρύσσεται «ὡς ἡ... μεγαλύτερη πολιτικὴ καί Στασιωτικὴ φυσιογνωμία τῆς

Νεωτέρας Ἑλλάδας» παρατίθενται ἀποσπάσματα ἀπὸ τό... ἔργον του, ἐκθειάζεται κατὰ τρόπο πού θά ἔπρεπε νά ἐνδιαφέρει τὴν εἰσαγγελία ἡ «ἐθνικὴ δικτατορία» καί καλεῖται ὁ λαὸς σέ ἀνατροπὴ τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος μέ τὴν ἡλίθια καί κτηνώδη κραυγὴ «Ἐμπρός γιὰ μιά νέα 4η Αὐγούστου».

Τὸ πιά ὠραῖο, ὅμως, ἀπ' ὅλα εἶναι ἕνα κείμενο τῶν φοιτητῶν τῆς φασιστικῆς ὁργάνωσης πού ζητοῦν νά καταργηθεῖ τὸ πανεπιστημιακὸ ἄσυλο καί ἡ ἀναβολὴ στρατεύσεως, λόγω σπουδῶν.

Μαζοχιστές;

● Γυναίκες, ὅλες μαζί στίς 6 τοῦ Ὀκτωβρίου 5μ.μ. στὴν πορεία διαμαρτυρίας πού θά κινηθεῖ ἀπὸ τὰ Προπύλαια τοῦ Πανεπιστημίου πρὸς τὴ Βουλὴ, γιὰ νά ἀπατηθήσονται τὴν οὐσιαστικὴ ἀλλαγὴ τοῦ **οἰκογενειακοῦ δικαίου**, τὴν κατάργησιν ὅλων τῶν νόμων πού μᾶς ἀδικοῦν.

● Ὁ γνωστός μεγάλος σαξοφωνίστας **Dexter Gordon** μαζί μέ τούς συνεργάτες του Kirk Li Ehtsey στὸ πιάνο, Eddie Gladden στὰ τύμπανα καί Rufus Reid στὸ μπάσο, θά κάνει μιά καί μόνη ἐμφάνισιν στὴν Ἀθήνα, τὴ **Δευτέρα 6 Ὀκτωβρίου**, στὰ πλαίσια τοῦ προγράμματος «Jazz in Athens '80».

β) φροντίζει τὸν ἄνδρα της, γ) φροντίζει τὸν ἑαυτὸ της ἔτσι πού νά εἶναι πάντοτε ὁμορφὴ, κομψή καί εὐχάριστη,

δ) διατηρεῖ ἀκμαῖο τὸ ἐπαγγελματικὸ γραφεῖο της, διευρύνοντας συνεχῶς τὸν κύκλο τῶν πελατῶν της, πού ὅλοι τὴν συνιστοῦν γιὰ περαιτέρω ἐργασίες, ε) παρακολουθεῖ ἀπὸ κοντὰ τὴν ἐξέλιξη τῆς ἀρχιτεκτονικῆς, γνωρίζοντας ξένες γλώσσες, καί μαζί μ' ὅλα αὐτά, στ) διατηρεῖ ἕνα πεντακάθαρο, ὑποδειγματικὰ τακτοποιημένο καί χαρούμενο σπίτι, ὅπου ξέρεي νά συγκεντρῶνεις εἰλικρινεῖς φίλους, γιὰ τοὺς ὁποίους μαγερεύει θαυμάσια σέ γεύσιν

καί σέ ὀψη φαγητά καί κάνει ὑπέροχα γλυκά. Τί τυχεράκια αὐτὸς ὁ πολιτικὸς μηχανικός. Εἰλικρινεῖς φίλους, κομψὴ σύζυγος, ὑπέροχα γλυκά... Καί, ὅραγε, τὸ ἀξίζει τοὐλάχιστον; Γιατί καί γι' αὐτὴν τὴν κοινωνικὴ κατηγορία ὑπάρχουν εὐλόγια ἐρωτήματα: – Τί εἶναι ἐπὶ τέλους οἱ πολιτικοὶ μηχανικοί; μήπως εἶναι ἡμιμαθεῖς ἀνταγωνιστές τῶν ἀρχιτεκτόνων; μήπως εἶναι καμουφλαρισμένοι ἐργολάβοι οἰκοδομῶν; μήπως εἶναι ἀπληστοὶ γραφειοκράτες; μήπως εἶναι κορυδιόσμενοι ὑπολοιστές; Παντοῦ τά πάντα μέ ἄλλα λόγια!

Οί εκθέσεις στο φεστιβάλ Αύγης - Θούριου

της Ντόρας Ήλιοπούλου-Ρογκάν

Στο φετινό 4ο Φεστιβάλ Αύγης - Θούριου στο Άλσος της Νέας Σμύρνης ήταν ολότετα αναθεωρημένος ο τομέας της καλλιτεχνικής έκθεσης. Αντί για τις ομαδικές παρουσιάσεις με ένα πολύ μεγάλο αριθμό καλλιτεχνών που είχαμε δει τα προηγούμενα χρόνια, φέτος οργανώθηκε μία έκθεση με 2 μόνον καλλιτέχνες. Και το κυριότερο: ο καθένας από αυτούς αντιπροσωπεύτηκε με έναν πολύ μεγαλύτερο αριθμό έργων από ό,τι σε μία τυποποιημένη ομαδική έκθεση, κάτι που δίνει την ευκαιρία μιάς πιο στενής γνωριμίας του κοινού με το δημιουργό. Για την επίτευξη άλλωστε του στόχου αυτού συμπεριλήφθηκαν στην εκδήλωση επεξηγηματικά κείμενα των ίδιων των καλλιτεχνών ή άλλων για το έργο τους, προβολές με διαφάνειες από τις δημιουργίες τους, τέλος, οι ίδιοι οι καλλιτέχνες ήταν παρόντες στο χώρο της έκθεσης και είχαν ενδιαφέροντες συζητήσεις με το κοινό.

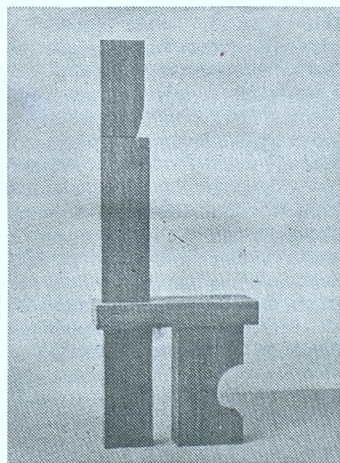
Ειδικότερα είδαμε 6 μεγάλες συνθέσεις και 4 μεταξοτυπίες (προσφερόμενες ευγενώς για το Φεστιβάλ) από την τελευταία δουλειά του Γ. Γαίτη για το ανανεωμένο πνεύμα με το οποίο είδε ο ζωγράφος το ανθρώπινο και τις εύρηματικές λύσεις που έδωσε και πάλι, εδώ. Το ανθρώπινο παρατηρητής, θεατής ή ακόμα και συνεργός του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού υποκαθιστά μία δωρική κολόνα, προβάλλει ζωγραφιστό σε ένα αρχαίο αγγείο, αγκαλιάζει και κάνει έρωτα με μία Νίκη, παρίσταται παθητικά ή κινείται και εκδηλώνεται «ένεργητικά» - πάντοτε, όμως, με πολύ πνεύμα.

Οι 11 συνθέσεις του ζωγράφου-σκηνογράφου Σ. Χαριστίδη αποκαλύπτουν την ικανότητα του δημιουργού να εναλλάσσει εύρηματικά και με όσο γίνεται πιο λιτά μέσα στη σύνθεση και στο χρώμα τις λύσεις που δίνει στα πλαίσια πολύ συγγενικών, σχεδόν ταυτόσημων μεταξύ τους, θεμάτων, όπως: τις γυναικείες κυρίως μορφές που προβάλλουν πίσω από ένα παράθυρο ή οποιοδήποτε άνοιγμα και τις «νεκρές φύσεις». Υπάρχει εδώ, ένορχηστρωμένη, γενική κίνηση των χειρών και, γενικότερα, στις χειρονομίες, μία έντονη ποιητική διάθεση που υποβάλλει τον θεατή. Στις κεραμεικές συνθέσεις που παρουσιάζει η Μ. Βογιατζόγλου ή απόλυτα λιτή γραμμή που επικρατεί, ένορχηστρωμένη μες από το χρώμα και το σχήμα, χαρίζει στις δημιουργίες αυτές μία ξεχωριστή προσωπικότητα.

Στά αντιπροσωπευτικά έργα από την τελευταία δουλειά (1974-1978) που παρουσιάζει ο Η. Δεσουλίκος και που είχαμε δει και στο Δεσμό, επιχειρεί να υποβάλει συνειρμούς μέσα από

την αντιπαράθεση φύσης και τεχνολογίας. Η πρώτη αντιπροσωπεύεται στις δημιουργίες του από μεγάλα σε κλίμακα φρούτα-μήλα και αγγούρια δοσμένα με έντονα χρώματα - και η δεύτερη από σωληνικές-αγωγούς. Στις συνθέσεις αυτές το συνταίριασμα ανάμεσα στις καμπύλες των καρπών και τις κάθετες των αγωγών δίνει ένα απόλυτα επιτυχημένο αισθητικό αποτέλεσμα.

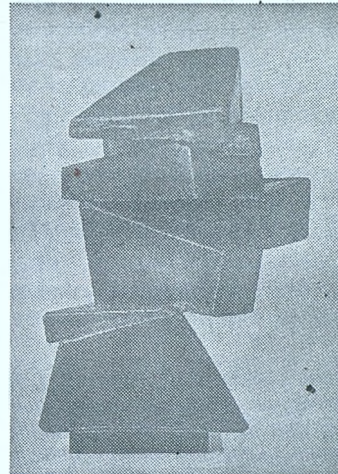
Με τα 5 ανάγλυφα από την ένδοξη «Διάλογοι» - «Θετικό και Άρνητικό» της περιόδου 1967-69, καθώς και στα δύο ολόγλυφα (1975) που παρουσιάζει η Φρ. Μιχαέλα, επιβεβαιώνεται η ικανότητά της να δουλεύει το ξύλο, έτσι ώστε να το αξιοποιεί στο έπακρο σε ό,τι αφορά τη σύνθεση - ή μάλλον την κίνηση - που του προσδίδει δίχως, παράλληλα, να προδίδει ούτε στο έλα-

χιστο την ταυτότητά του. Έδώ, η ένορχηστρωση των καμπυλών, των καθέτων και των οριζοντίων και οι αναπάντεχες, αλφινδιαστικές «διακοπές» στο σκάλισμα, έννοημένες πάντοτε με έναν ευ-

ρηματικό τρόπο, προσδίδουν μίαν ιδιαίτερη οντότητα στα έργα της γλύπτριας.

Στά 8 γλυπτά και στα 13 σχέδια που παρουσιάζει ο Κλ. Λουκόπουλος δίνει την ευκαιρία στον επισκέπτη να εκτιμήσει ένα ιδιαίτερα ζωντανό ταλέντο που ξέρει να προικίζει με μίαν ανάλογη ένταση-κίνηση το έργο της γραμμής στο σχέδιο και τη «φορά» και τη σύνθεση των όγκων στα γλυπτά, που, στην κυριολεξία, αναμεταδίδουν κάτι από τον παλμό τους στο γύρω χώρο. Έδώ ο καλλιτέχνης κατορθώνει να μεταυσιώνει τη βαρύτητα της ύλης σε κάτι που υποβάλλει άμεσα στο

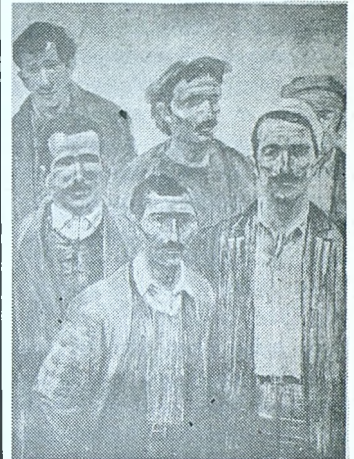

θεατή την έννοια της ελαστικότητας, του ρυθμού, της κίνησης. Το τελευταίο αυτό γνώρισμα χαρακτηρίζει την υπόσταση των ανθρώπινων μορφών στα σχέδια του 1962, την άνεση με την οποία ο δημιουργός έχει πιάσει την ατμόσφαιρα της Πάτμου (1973), τέλος, τη χρυσή τομή που πέτυχε στα τελευταία του σχέδια (1980) ανάμεσα στην παραστατικότητα και την αφαίρεση.

Με τη γνώριμη, από την προηγούμενη της δουλειά, ποιητική αίσθηση που τη χαρακτηρίζει, η Α. Χρηστίδου, έχει αποθανάτισει τις μάντρες, τους δρόμους και τα εξωτερικά των σπιτιών. Στα έργα της αυτά, μερικά από τα οποία είχαμε δει στην άμεσως προηγούμενη της έκθεσης, η καλλιτέχνη κατορθώνει και ξεπερνάει δημιουργικά την άμεσότητα του υπερ-ρεαλισμού.

Στις 12 κατασκευές της από ξύλο και ευτελή υλικά ή Β. Κυριακή, πέρα από την εύρηματικότητα στις λύσεις, κατορθώνει και ενεργοποιεί μίαν απόλυτα προσωπική εναρμόνιση όγκων, χρωμάτων, καθώς και των γνωρισμάτων που όρίζονται από την ύψη των εκάστοτε υλικών. Τόσο στις μεγάλες σε κλίμακα, όσο και στις μικρές συνθέσεις της εξακριβώνονται κανείς εκείνη την αρμονία που είναι ένδεικτική μιάς αυθεντικά έννοημένης ποίησης.

Στη ζωγραφική φρίζα (1972), που έχει δημιουργήσει ο Χ. Μπότογλου επεξεργαζόμενος με έναν τελείως προσωπικό τρόπο τις αρχές του υπερ-ρεαλισμού, κατορθώνει πράγματι να μηνύσει την πολιτική βία μέσα στην καθημερινότητα. Έδώ, η αντιπαράθεση των επιμέρους παραστάσεων έχει έννοηθεί έτσι, ώστε ο θεατής να μπορεί να συλλαμβάνει

το ίδιο δημιουργικά την ένορχηστρωση των μηνυμάτων του καλλιτέχνη.

Τέλος, τα ύφαντά των Μ. Γρηγορίου και Γ. Παπαδόπουλου που είδαμε φέτος πρώτα στην «Ωρα», στα πλαίσια των εκθέσεων «Η Τέχνη και ο Τεχνίτης», ξεχωρίζουν για τη λιτή τους αισθητική υπόσταση, καθώς μέσα από την επιλογή χρωμάτων και σχεδίων τονίζεται η αδρότητα του ύφαντού.

Δίπλα στο χώρο της προηγούμενης έκθεσης οργανώθηκε μία μικρή παρουσίαση της δουλειάς του Χιλανού - εγκαταστημένου τώρα στην Ύδρα - ζωγράφου και ποιητή Φ. Ντί Πάολα, με έργα (ακρυλικά και μελάνι) που είχαμε δει το χειμώνα στο Κέντρο Αλ Άνταρ. Στα έργα αυτά, που είναι εμπνευσμένα από το ειδικό κλίμα που επικρατεί στη χώρα του καλλιτέχνη, επισημαίνει κανείς ένα συγκρατημένο, αλλά ζωντανό πάθος και, κυρίως, την ικανότητα από μέρους του δημιουργού να επικοινωνεί ουσιαστικά με το θεατή. Παράλληλα με την έκθεση αυτή παρουσιάζονται μικρά χειροποίητα χαλιά τοίχου - τα Άρπιγέρας - φτιαγμένα από τις γυναίκες στις φτωχογειτονίες της Χιλής. Με πρότυπο τα «Μπορνάντος» - χαλιά από μαλλί φτιαγμένα στη Μαύρη Νήσο - τα Άρπιγέρας, φιλοτεχνημένα με πιο ευτελή - λόγω ανέχειας - υλικά, κυρίως κουρέλια και ξεφτια, προβάλλουν, σε ανάγλυφες πάνινες παραστάσεις με έντονα χρώματα, τους καθημούς και το δράμα, με τις καθημερινές του διαστάσεις των κατοίκων της Χιλής.

Κριτική θεώρηση

των παραστάσεων ενός καλοκαιριού

των Μαίρης Χαραμή και Κώστα Τσίππη

ΑΝΑΜΕΣΑ στά τόσα άλλα καλλιτεχνικά γεγονότα της φετινής καλοκαιρινής σαιζόν, φεστιβάλ θεάτρου, χορού, μουσικής, συναυλίες, επιθεωρήσεις, μιουζικαλς που απασχόλησαν έντονα το κοινό με την προβολή τους από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και αποτέλεσαν θέμα συζήτησης για τους περιστασιακούς ή μή, λάτρες της κουλτούρας, σίγουρα μία σημαντική θέση ανήκει δικαιωματικά στον Καραγκιόζη. Τόν Καραγκιόζη τό γνήσιο, τό λαϊκό, που θά βρίσκει πάντα τόν τρόπο νά «λειτουργεί» μέσα στην αυλή μιάς γειτονιάς. Τόν Καραγκιόζη τό σεμνό, τόν περιθωριακό, που συστηματικά — δέν θά 'ταν υπερβολή νά λέγαμε καί επίμονα — άγνοούν οί καλλιτεχνικές στήλες των εφημερίδων. Γι' αυτόν, που πολλοί θεωρούν «φτωχό συγγενή» του θεάματος, ίσως γιατί οί παραστάσεις του δέν δημιούργησαν στήσιμο, σπρώξιμο, σάλο μπρός από τά ταμεία προπώλησης εισιτηρίων, γι' αυτόν τόν καμπούρη, τόν αζύριστο, τό μακρυχέρη, έμεις βρήκαμε μιά θέση βαθιά μέσ' τήν καρδιά μας. Καί είναι ή αγάπη μας αυτή που μάς οδηγεί σέ μιά αναδρομική βόλτα στις απόμερες γειτονιές της Αθήνας, όσο καί της έπαρχίας, εκεί όπου τό μεράκι κάποιου καραγκιοζοπαίχτη κρατά άκόμα ζωντανό τό μερντέ...

ΣΤΗΝ ΑΡΧΗ του καλοκαιριού ό Μάνθος Αθηναίος, νέος σχετικά τεχνίτης του θεάτρου Σκιών, σ' ένα καλοκαιρινό κινηματογράφο της "Ανω Κυψέλης, ανέβασε μέ πολλή δρεξη έργα κυρίως κωμικά, όπως «Ο Καραγκιόζης Γραμματικός», «Ο γάμος του Καραγκιόζη» κλπ. Ο Καραγκιόζης του είναι κυρίως σατιρικός, θίγει επίκαιρα προβλήματα καί διασκεδάει τά πιτσιρίκια. Δυστυχώς, όμως, παρ' όλη τή διαφήμιση, (άκόμα καί σέ εφημερίδες), είτε λόγω του καιρού, είτε λόγω έλλειψης πρόσφορου, είτε ένα τέτοιου είδους θέαμα, κοινού, αναγκάστηκε νά σταματήσει. Αργότερα, στίς αρχές του Ιουλίου, θά παίξει περιστασιακά στό Άλσος Κηφισιάς, έπ' ευκαιρία της έκθεσης βιβλίου καί θά ένθουσιάζει τούς μικρούς τακτικούς τοπικούς θαμώνες που προτιμούν φανερά τά κολλητήρια από τήν τηλεόραση. Αλλωστε τά παιδιά, σέ οποιαδήποτε γωνιά της Αθήνας, θά είναι πάντα παιδιά. Πώς είναι δυνατόν νά τ' αφήσει αδιάφορα ένα θέαμα τόσο γνήσιο; Ο Μάνθος θά συνεχίσει μέ άρκετή επιτυχία τίς παραστάσεις του σ' ένα θεατράκι στην Άνω Νέα Σμύρνη καί, κάθε Δευτέρα, στό Άλσος Παγκρατίου.

ΚΑΠΟΥ στην αρχή της όδου Βουλιαγμένης, ό Παύλος Έπτανήσιος (Μαρμαράς) χρόνια τώρα παλεύει, περιτριγυρισμένος από παιδιά που αγαπούν τό θέατρο Σκιών, νά διατηρήσει μέ τό περιορισμένο κοινό του τήν παράδοση. Προτιμά κι αυτός, όπως ό Αθηναίος, τά έλαφρά έργα του Καραγκιόζη, είτε είναι δραματικά,

είτε κωμικά. Παίζει κυρίως μέ τίς φιγούρες του παλιού καραγκιοζοπαίχτη Κούζαρου καί τά πρωτότυπα φωτιστικά έμφέ. Οί παραστάσεις του, άν καί δέν διακρίνονται για τήν τελειότητά τους, άποτελούν σίγουρα σημαντική συμβολή στη συνέχιση της παράδοσης του θεάτρου Σκιών.

ΣΤΗΝ πλατεία Λυσικράτους, στην Πλάκα, ό Χαρίδημος, γνωστός καί πολυδιαφημισμένος από ραδιόφωνο, εφημερίδες, τηλεόραση, άπευθύνεται σ' ένα κοινό έντελώς διαφορετικό από εκείνο των άλλων καραγκιοζοπαιχτών. Τό θεατράκι του, έκτός από τούς ευκαιριακούς Αθηναίους καραγκιοζόφιλους, γεμίζει κυρίως από τουρίστες ή Έλληνες του έξωτερικού, που έπιστρέφουν για λίγο διάστημα καί πεθυμούν ίσως νά ξαναθυμηθούν στιγμές παιδικές καλοκαιριάτικου άπόβραδου σέ κάποια μάντρα...

Στόν Άγ. Ιερόθεο, ή άφισα του Μάνου καλεί σέ πρωτάθλημα γέλιου, μέ τήν παράσταση... Η Χρυσούπολις!

Ο ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ του Χαρίδημου είναι κυρίως φολκλορικός. Χωρίς βέβαια νά σημαίνει πώς ή έμπορικότητα — τό εισιτήριο του είναι τό πιο ακριβό — συμβαδίζει άναγκαστικά μέ μέτρια ποιότητα. Αντίθετα, ό Χαρίδημος κατορθώνει νά προβάλλει τό ταλέντο του άκόμα καί σέ κοινό περιορισμένων άπαιτήσεων. Από τά βασικότερα πλεονεκτήματά του είναι ή άλλαξοφωνία του, ό σωστός τρόπος που κινεί τίς φιγούρες του, καί ή έτοιμότητά του. Ξέρει νά μαγνητίζει τά παιδιά. Σίγουρα καταφέρνει αυτό που επιδιώκει. Όμως οί παραστάσεις του άπέχουν πολύ από τό χαρακτηρισμό «γνήσια λαϊκές».

ΑΝΑΜΦΙΣΒΗΤΗΤΑ, όμως, είναι από τούς πιο αξιους συνεχιστές του Καραγκιόζη είναι ό Μίμης ό Μάνος. Στη φιλόξενη αυλή του σπιτιού του, σέ μιά ξεχασμένη γωνιά της Αθήνας, κάπου στό τέarma του Άγιου Ιερόθεου, ό κυρ-Μίμης έχει δημιουργήσει τό δικό του τό κοινό. Ο Καραγκιόζης του δέν είναι θέαμα, είναι πανηγύρι, ξανάνωμα. Δέν είναι τόσο ή τελειότητα της κίνησης, ή άλλαξοφωνία, τό άνετο σκηνικό που συγκινούν έδω. Είναι ό ίδιος ό Μάνος που ποτίζει μ' ευαισθησία τίς φιγούρες. Γιός του γνωστό καραγκιοζοπαίχτη Κώστα Μάνου, τιμά επάξια τό ύλικό του πατέρα του. Πιστός στην παράδοση; Ναι, αλλά όχι καί προσκολλημένος. Ο Μίμης ό Μάνος είναι ίσως ό μόνος που συνεχώς δημιουργεί. Παράλληλα μέ τά κλασικά έργα, όπως ό «Κατσαντώνη», που ντύνει μέ νέα σκηνοθετικά έμφέ, πλουτίζει τό ρεπερτόριο του θεάτρου Σκιών μέ έμπνεύσεις που σφραγίζονται μέ τήν προσωπική του σκέψη, τό δικό του συναισθηματικό κόσμο. Πρόκειται για πρωτότυπες παραστάσεις, μέσα στό πνεύμα της έπο-

χής: «Ο Καραγκιόζης καί τό τσίρκο της Βουλγαρίας», «Ο Καραγκιόζης για τήν Αμερική». Όμως, πάνω άπ' όλα, έδω σέ συγκινητή ή ζεστασιά, ή άνθρωπιά, ή επικοινωνία καραγκιοζοπαίχτη καί θεατή: Καί θεατές δέν είναι οί περιστασιακοί, αλλά, ένα τσούρμιο από παιδιά, που, μετά από τό ποδόσφαιρο στη διπλανή μάντρα ή τίς «κουμπάρες» στά σκαλιά της γειτονιάς, έρχονται έδω για νά όλοκληρώσουν τήν έκτόνωσή τους. Είναι άκόμη οί εργάτες που δέν τούς συνήθισαν στην εύκολη λύση ενός σκυλάδικου.

ΣΤΗΝ ΑΝΑΚΑΣΑ (1η γέφυρα ένθικης όδου), χρόνια τώρα, ό Σπυρόπουλος - Πρόεδρος του Σωματείου Καραγκιοζοπαιχτών - δουλεύει μ' ένα σταθερό καί άπαιτητικό κοινό. Σίγουρα είναι ό πιο όλοκληρωμένος σέ έμπνεύσεις καί νεωτερισμούς. Γι' αυτόν ό Καραγκιόζης δέν είναι μιά ξεχασμένη υπόθεση του χθές. Τελειότητα κίνησης, άλλαξοφωνίας, φιγούρας, πλούσιο ρεπερτόριο, έτοιμότητα, καί άμίμητη άπόδοση του Κοπρίτη άποδεικνύουν πώς σέ λίγα χρόνια, αυτός, ό κατά πολύ νεώτερος του άσύγκριτου Ορέστη, καραγκιοζοπαίχτης, θά άνδειχθεί δικαιωματικά σάν πρώτος τεχνίτης του Θεάτρου Σκιών, που διαθέτει ή χώρα μας. Σεμνός αγωνιστής του μερντέ, μένει πιστός στη λαϊκή καί άπομακρυσμένη γειτονιά της Ανάκας, σέ αντίθεση μ' εκείνους που παίζουν σέ στέκια πιο εύκολοπλησίαστα.

ΕΙΔΙΚΑ αυτό τό καλοκαίρι συνεργάστηκε μέ τόν Νίνιο τόν Αλεξόπουλο, καταξιωμένο εκπρόσωπο της παραδοσιακής πατρινης σχολής. Καί οί δύο μάς χάρισαν στιγμές μοναδικές, άνεβάζοντας μέ πολύ μεράκι έργα όπως «Ο Κατσαντώνης» ή «Ο Στρα-

τηγός Βελισσάριος», πού μᾶς φέρνουν πίσω σέ παλιές, άνεπα-νάληπτες ἰσως, ἐποχές τοῦ Θεά-τρου Σκιῶν.

ΑΝΑΜΕΣΑ στίς τόσες μέτριες ὡς κακές παραστάσεις τοῦ Εὐγγε-νίου Σπαθάρη σέ φεστιβάλ καί στό γνωστό τηλεοπτικό ἡμίωρο, ἀδικαιολόγητο θόρυβο δημιούρ-γησε καί ἡ ἐμφάνισή του στίς μέ-ρες Ἀνοιχτοῦ Θεάτρου, πού διορ-γάνωσε ἡ Θεατρική Συντεχνία στό θέατρο Ἀβέρωφ. Ἀδικαιολό-γητο θόρυβο, διότι τό ἀνέβασμα ὀρισμένων παραδοσιακῶν ἔργων, ὅπως ὁ «Ἀθανάσιος Διάκος», προκάλεσε ὄχι μόνο τήν ἀπογοή-τευση, ἀλλά καί τήν ἀγανάκτηση ἀνθρώπων μέ ἰδιαιτέρως γνώσεις γύρω ἀπό τό Θεάτρο Σκιῶν. Τό φαινόμενο Σπαθάρη, πού ἀξίζει, ἄλλωστε, εἰδική μελέτη, θά μᾶς ἀπασχολήσει μίαν ἄλλη φορά. Ἐ-κεῖνο ὅμως πού ἀξίζει τόν κόπο νά ἀναφέρουμε εἶναι τό τί ἐκφρά-ζει στό χώρο τοῦ Καραγκιόζη: δέν εἶναι παρά ὁ συντηρητισμός, ἡ ἀ-νωδυνότητα τῶν παιδικῶν παρα-στάσεων καί ἡ διαίωνιση τοῦ κυ-κλώματος ψευτοδιανοούμενων καί μετριο-δημιουργῶν, πού κυ-ριολεκτικά λυμαινόνται τά πολι-

νιμα στέκια σήμερα δέν ὑπάρχουν παρά ἐλάχιστα. Βρίσκονται κυ-ρίως στήν Πελοπόννησο. Στήν Πάτρα, Πύργο, Ἀμαλιάδα, Λου-τράκι, οἱ μπερντέδες τους δέν εἶ-ναι παρά ὁ γνήσιος ἀπόηχος μιᾶς χρόνιας παράδοσης.

ΣΤΗ ΔΥΣΚΟΛΗ πιάτσα τῆς καραγκιοζομανίας Πάτρας, πάνω ἀπό τά Ψηλά Ἀλώνια, ὁ Γιάννα-ρος στέκεται ἀξιος γιά τό γεγονός ὅτι διατηρεῖ σέ μόνιμη βάση τό θε-ατράκι του ἀπέναντι σέ ἕνα κοινό πού ξέρεי καί τίς παραστάσεις καί τίς τεχνικές τοῦ Θεάτρου Σκιῶν. Ἄλλοτε βοηθός τοῦ μεγάλου Βα-σίλαρου, διδάχτηκε πολλά ἀπ' αὐτόν. Θυμάζουμε τήν καλή του δραματολογία, τήν κίνησή του, τή συγκρότηση τῆς ὅλης δουλειᾶς του, καταξιομένης ἄλλωστε ἀπό τό πολυπληθές ἀκροατήριό του. Ὅμως, ἐπισημαίνουμε τό βρά-χυνσμα τῆς φωνῆς του, τά τελευ-ταῖα χρόνια, καί τήν πρόσφατη κακή χρήση τῶν λαμπτήρων φθο-ρισμοῦ, πού στεροῦν πολλά ἀπό τό θέαμα πού προσφέρει.

ΣΤΗΝ ΑΜΑΛΙΑΔΑ συναντᾶμε στήν πλατεία, ἐξω ἀπό τό σιδηρο-δρομικό σταθμό, τόν Ἀντώνιο.

Ὁ Μῆνης Μάνος παρέα μέ τά παιδιά του τήν ὥρα τῆς παράστασης· συνδυασμός κί-νησης, φωνῆς, δραματολογίας, μουσικῆς καί πάνω ἀπό ὅλα...καλαμπούρι.

τιστικά τοῦ τόπου μας σέ βάρος τῶν γνήσιων, τῶν παραδοσιακῶν λαϊκῶν καραγκιοζοπαίχτων, πού ζοῦν λησμονημένοι καί παραμε-λημένοι στό περιθώριο.

ΟΛΟΙ οἱ πραγματικά σωστοί καλλιτέχνες συνειδητοποιοῦν τό χρονικό ἐκεῖνο ὄριο, πέρα ἀπό τό ὁποῖο ἡ συνέχιση τῆς καριέρας τους ἔρχεται σέ βάρος καί τοῦ ὀ-νόματος πού δημιούργησαν καί τοῦ θεάματος πού ὑπηρετοῦν. Αὐ-τό ἰσχύει καί γιά τόν πολύ καλό σέ ἄλλες ἐποχές Παναγιώτη Μι-χόπουλο, πολυ τά τελευταῖα χρό-νια ἐξακολουθεῖ, παρά τήν ἡλικία του, τίς περιστασιακές παραστά-σεις, πού μπορεῖ νά μήν ἔχουν χά-σει τίποτα ἀπό τή δραματολογία, τήν πλοκή καί τό χιούμορ τους, μόνο πού τῶν λείπει ἡ κίνησις, λείπει ἡ φωνή... Ἄν ὅμως ἡ Ἀθή-να παρουσιάζει τό παράδοξο φαι-νόμενο πολλῶν καραγκιοζοπαί-χτων σέ σχέση μέ τό δυσανάλογο, ὡς πρὸς τόν πληθυσμό, κοινό, ἡ ἐπαρχία ἔχει νά ἀναδείξει λίγους ἄλλ' ἀξιους, τεχνίτες καί φοβερὰ ἀπαιτητικό κοινό. Δυστυχῶς μό-

φαίνεται πῶς μέ μεγάλη ὀρεξη ἔ-στιψε φέτος τό καλοκαίρι τό θεα-τράκι του, φιλοδοξώντας νά προ-σφέρει ἕνα θέαμα «οἰκογενειακό, λαϊκό». Ἐκπρόσωπος κι αὐτός τῆς πατρινῆς σχολῆς, ἀρχίζει κα-θημερινά τίς παραστάσεις του μέ τή συνεργασία τοῦ νεώτατου γιου του, πού ἀσχολεῖται μέ τό κου-κλοθέατρο. Θά ἀξίζει νά κάνουμε μιά παρένθεση ἀναφέροντας πῶς μέ τό κουκλοθέατρο, παλιά γνή-σια ἐλληνική δημιουργία, πού ἔχει σάν πρωταγωνιστές τόν Πασχά-λη καί τόν Περικλέτο, ἀσχολοῦν-ται λίγο - πολύ σχεδόν ὅλοι οἱ κα-ραγκιοζοπαίχτες. Ἀποτελεῖ κι αὐτό μέσο ἀδέσμευτης σάτιρας καί κριτικῆς, ὅπως ὁ Καραγκιό-ζης.

ΣΤΟ ΛΟΥΤΡΑΚΙ ἔκανε φέτος τήν ἐμφάνισή του ὁ Σήφης, πού ὑ-ποστηρίζει ὅτι εἶναι διάδοχος τοῦ θρυλικῶ καί ἀξέχαστου γιά τόσά-λάτρες τοῦ ὀλοκληρωμένου Θεά-τρου Σκιῶν, Νταμαδάκη ἡ Καρε-κλᾶ, τοῦ ὁποῖου ἄλλωστε χρησι-μοποιεῖ τό ὕλικό.

ΜΑ Ο,ΤΙ πιό γνήσιο σάν θέαμα

γέννησε ὁ τόπος μας, θά τό βρεῖς στήν κεντρική πλατεία τοῦ Πύρ-γου. Ἐδῶ, ἐκτός ἀπό ἕνα γλυκύ βραστό στό καφενεῖο ἡ τό σεργι-νισμα στό νυφοπάζαρο, μελαγχό-λική γραφικότητα ἐπαρχιακῆς πολιτείας, μᾶς περιμένει κάθε βράδυ ὁ Ὅρεστης, γιά νά μᾶς προσφέρει ὅ,τι πιό ὀλοκληρωμένο διαθέτει σήμερα τό Θεάτρο Σκιῶν. Φιγούρες, τραγούδι, ἡθο-ποιία, ἀλλαξοφωνία, κίνηση, δέ-νονται σ' ἕνα ἀψεγάδιαστο σύνο-λο, δίνουν ζωή σ' ἔργα κυρίως ἡ-ρωικά, πού μόνο αὐτός ἐξακολου-θεῖ καί παίζει. Ἀπό τοὺς λίγους πού χρησιμοποιοῦν πραγματική λαρυγγοφωνή, στολίζει τήν παρά-σταση μέ πετυχημένα ἀστεῖα. Ἀ-ξέχαστη μένει ἡ ἀπόδοσή του στό Μυρικόγγο. Ὅμως, πάνω ἀπ' ὅ-λα, αὐτό πού συναρπάζει, ἐδῶ, εἶ-ναι ἡ μουσική. Ἀμανέδες, δημο-τικά, καντάδες, νότες ποτισμένες μέ εὐαίσθησια, μέ μεράκι, μέ Ἑλ-λάδα. Λές καί οἱ χορδές τοῦ μουζουκιοῦ αὐτοῦ τοῦ «ρεμπέτη», ὅπως τόν φωνάζουν οἱ φίλοι του, εἶναι φτιαγμένες γιά ν' ἀγγί-ζουμε καρδιάς! Νότες ἀνθρωπιᾶς, νότες πού μᾶς γυρίζουν στό χθές... Ἄλλωστε, τό γεγονός πῶς ὅλοι σχεδόν οἱ καραγκιοζοπαί-χτες χρησιμοποιοῦν μνηστοφωνη-μένη τή μουσική τοῦ Ὅρεστη, ἀ-ποδεικνύει τή μοναδικότητα τοῦ ἥχου του.

ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΟ Θεάτρο Σκιῶν, λοιπόν, ἀπό μιά ὀλοκλη-ρωμένη προσωπικότητα, ἕνα προοδευτικό ἄνθρωπο, γιάτί μήν ξεχνᾶμε πῶς ὁ Ὅρεστης, ἐκτός ἀπό ἀγωνιστής τοῦ μπερντέ ὑπῆρ-ξε καί ἀγωνιστής τοῦ ΕΑΜ - Ε-ΛΑΣ (ἀπ' ὅπου πῆρε καί τό ψευ-δώνυμό του). Κατά τή γνώμη μας εἶναι ὁ πρῶτος Ἑλληνας καρα-γκιοζοπαίχτης σήμερα, καί δέν θά ἦταν ὑπερβολή ἂν ὑποστηρίζα-με πῶς ἀξίζει κανεῖς ν' ἀφιερῶσει ἕ-να ταξίδι γιά νά γνωρίσει τό Ὅρε-στη, πού ἡ τέχνη του ἀποθεώθηκε καί ἀπό τό πολυπληθές κοινό σ' Ἁ-θήνη 1979 τῆς Θεσσαλονί-κης.

ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ λοιπόν 1980.

ΚΑΠΟΥ ἔκει, μακριά ἀπό ντι-σκοτέκ, GIFT SHOPS, καμακιέ-ρος τῶν πλάζ, ζητιάνους τοῦ δο-λαρίου, πέρα ἀπ' ὅλη αὐτή τή γκάμα ντροπῆς, τήν πολυεδρικό-τητα τοῦ ἐξευτελισμοῦ πού προ-σφέρει ὁ σημερινός ἐθνικός μας τουρισμός, ἀνασαινεῖ μιά Ἑλλά-δα ἀληθινή, ἀνόθευτη. Καί δέν χρειάζεται νά ὀσαι οὐτοπιστής, ἐ-ξωπραγματικός ὄνειροπόλος τοῦ χθές, γιά νά τήν ἀγαπήσεις, νά τήν πονέσεις...

ΚΙ ἂν σεργιανίσσεις σέ κάποια μάντρα ἡ καμιά ἐπαρχιακή πλα-τεία, ἡ Ἑλλάδα αὐτή θά φανεῖ ἐκ-κάθαρο μπρός σου, μέσα ἀπό τά μάτια τοῦ πιτσιρικού πού στροβι-λίζεται στή μαγεία τοῦ μπερντέ. Καί θά ὀναι ἀδύνατο νά μήν παρα-δεχθεῖς, ὅσο κι ἂν μερικοί ἐπίμο-να φέρνουν ἀντίρρηση σ' αὐτό, πῶς.

Καλοκαίρι τοῦ 1980, ὁ Καρα-γιόζης ἀκόμα ζεῖ. □

ΣΠΑΝΙΑ ΒΙΒΛΙΑ
ΣΠΑΝΟΣ

ΙΣΤΟΡΙΑ·ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ
ΤΕΧΝΕΣ·ΓΡΑΜΜΑΤΑ
ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ &
ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΚΕΙΜΕΝΑ
ΑΥΘΕΝΤΙΚΕΣ ΓΚΡΑΒΟΥΡΕΣ

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΡΟΕΓΓΡΑΦΕΣ

1. Βρεττού: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ (Βιβλιογραφία)
2 τόμοι, 500 ἀριθμημένα ἀντί-
τυπα. Τιμή προεγγραφῆς δρχ.
500. Ἐνδιαφέρει βιβλιόφιλος
βιβλιογράφους.

2. Ψύλλα: ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΑΘΗ-
ΝΩΝ (1824 - 1826), σελίδες
560, 500 ἀριθμημένα ἀντί-
τυπα. Τιμή προεγγραφῆς δρχ.
500. Ἐνδιαφέρει ἱστορικούς
Παλιγγενεσίας.

3. Βερτελώ: Η ΤΗΣ ΑΛΧΗ-
ΜΕΙΑΣ ΓΕΝΝΕΣΙΣ, 516 σελί-
δες + 2 πανομοιότυπα. Τιμή
προεγγραφῆς δρχ. 500. Ἐνδια-
φέρει τοὺς ἀσχολούμενους
μέ τήν ἱστορία τῆς Ἀλχη-
μείας.

4. Πολίτη Ν: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ, 2 τόμοι. Τιμή
προεγγραφῆς δρχ. 500. Ἐνδια-
φέρει Λαογράφους.

ΜΟΛΙΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΑΝ

1. ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ τοῦ Βάγκνερ.
Ἐνδιαφέρει Βυζαντινολό-
γους. Δρχ. 500

2. ΕΛΛΗΝΟΛΑΤΙΝΙΚΟ ΛΕΞΙ-
ΚΟ τοῦ Λεοπόλδου. Ἐνδια-
φέρει λατινιστές. Στό βιβλιο-
πωλεῖο μας θά βρεῖτε χιλιά-
δες ἄλλα βιβλία σπάνια, πα-
λιά καί νέα πού ἐνδιαφέρουν
ὅλους ὅσους ψάχνουν.

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΤΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΦΙΛΩΝ
ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ 7

● ΒΙΒΛΙΟΦΙΛΙΑ ●
ΕΚΘΕΣΙΣ ΣΠΑΝΙΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
& ΛΟΙΠΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ
ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ 7-ΤΗΛ. 38 14 332 - 38 23 917
ΑΘΗΝΑΙ (1431)

Ο «ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ» ΚΑΙ Η ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ

της Λουκίας Ρικάκη

Τό γύρισμα της αγγλικής παραγωγής «Μέγας Άλέξανδρος» ήταν ή αίτια για μιά σειρά αναταραχές στον πολιτικό και κινηματογραφικό χώρο στίς αρχές του Σεπτέμβρη. Ό λόγος ήταν τά 135.000.000 πού φημολογείται ότι έδωσε ή Έθνική Τράπεζα στην παραγωγή και ή άνεπαρκής πρόσληψη Έλλήνων τεχνικών, όπως υποστήριξε τό Έλληνικό σωματείο. Ακολούθησε ή άπεργία των τεχνικών, ή έπερώτηση στη Βουλή και ή άπάντηση του κ. Άνδριανόπουλου. Σ' αυτό τό σημείο φάνηκε ότι έκλεισε τό ζήτημα μέ μιά άμοιβαία ίκανοποίηση από όλες τίς πλευρές. Παραμένουν, όμως, μιά σειρά στοιχεία πού θά έπρεπε νά έρευνηθούν περισσότερο, μιά και τό θέμα μπορεί νά πάρει άρκετά σοδαρές διαστάσεις. Έπιχειρούμε, λοιπόν, νά παραθέσουμε όσο τό δυνατόν περισσότερα πληροφοριακά στοιχεία πού δγαίνουν μέσα από τίς συνεντεύξεις μέ τούς ξένους παραγοντες της ταινίας και από τίς παρατηρήσεις μερικών Έλλήνων τεχνικών πού δούλεψαν σ' αυτήν. Έλπίζουμε ότι οι πληροφορίες αυτές θά λειτουργήσουν ως άφορμή για προβληματισμό γύρω από τή σκοπιμότητα και, τελικά, τήν ποιότητα μιάς ξένης, ιστορικού περιεχομένου, παραγωγής στην Ελλάδα.

Χώροι γυρίσματος: Άρχαίο θέατρο Έγείρα (χώρος άνασκαφών), μουσείο Σικιώνας, Δελφοί, Έκθεση εύρημάτων Βεργίνας, Θεσσαλονίκη, και φυσικοί χώροι σέ άκτίνα 30 χμ. από τό Ξυλόκαστρο.

Υπόθεση: Η ταινία έπιχειρεί μιά παρουσίαση της προσωπικότητας του Μεγάλου Άλέξανδρου. Η άφήγηση της βιογραφίας του γίνεται μέσα από μιά συζήτηση πού κάνουν τά πρόσωπα τά όποια κατά καιρούς σχετίστηκαν μέ τόν Μ. Άλέξανδρο.

Η συνύπαρξη των προσώπων: Δαρείος, Όλυμπιάδα, Ηφαιστίων, Κλείτος, Πτολεμαίος, Φίλιππος, Δημοσθένης, Άριστοτέλης και ό παρακοιμόμενος του Δαρείου πραγματοποιείται «καλλιτεχνική άδεία». Στη διάρκεια της συζήτησης καθένas διηγείται τίς προσωπικές του εντυπώσεις από τή ζωή του Μ. Άλέξανδρου.

Η διήγηση πλαισιώνεται από μιά παρουσίαση των κυριότερων γεγονότων, όπως ό Γόρδιος Δεσμός, ή Δολοφονία του Φιλίππου, τά παιδικά χρόνια του Μ. Άλέξανδρου, ό θάνατός του κ.λπ.

Τήν παρουσίαση και τό όλο δέσιμο των παραπάνω σκηνών κάνει ένας σύγχρονος άφηγητής πού υποδύεται ό James Mason (Άγγλος άφηγητής).

Peter Sykes: Σκηνοθέτης

Τά τελευταία χρόνια δουλεύω κυρίως στον κινηματογράφο. Η πιό πρόσφατή μου δουλειά ήταν στο Ίσραήλ μέ θέμα τή ζωή του

Ίησού. Αιτή ή ταινία στάθηκε ή άφορμή για νά άσχοληθώ μέ τόν Μ. Άλέξανδρο πού πρόκειται επίσης για ταινία εποχής. Η ταινία έπρεπε νά ίκανοποιήσει τούς πανεπιστημιακούς στην Ελλάδα, γι' αυτό έρευνήθηκε πολύ καλά. Τό σενάριο εγκρίθηκε από ακαδημαϊκή έπιτροπή στην Ελλάδα και έχει γραφτεί από τόν Simon Raymond, ό όποιος είναι κλασικός μελετητής της Όξφόρδης και είχε ως σύμβουλο τόν Roman Lane Fox, ό όποιος είναι ό συγγραφέας του διβλίου για τόν Μ. Άλέξανδρο στα Άγγλικά. Αυτοί οι άνθρωποι είναι πολύ καλά ενημερωμένοι σχετικά μέ αυτήν τήν ιστορική περίοδο. Δέν συμφωνούν, βέβαια, μέ κάθε λεπτομέρεια πού παρουσιάσαμε έμείς, αλλά έτσι και αλλιώς υπάρχουν πολλές διαφωνίες. Γενικά προσπαθήσαμε, μιά και είχαμε ελληνικά χρήματα, νά ανταποκριθούμε όσο τό δυνατό πιό σωστά στα ιστορικά δεδομένα, χρησιμοποιώντας διάφορες πηγές πληροφορησης. Γνωρίζω ότι τό θέμα των χρημάτων είναι ένα πολύ λεπτό ζήτημα, γιατί ξέρω ότι ή κινηματογραφική βιομηχανία εδώ δέν παίρνει σημαντική δόθθεια από τήν κυβέρνηση. Ό στόχος της δικής μας παραγωγής είναι νά πουληθεί ή Ελλάδα και ή ιστορία της στο ξένο κοινό. Πιστεύω ότι μιά τέτοια ταινία δέν θά μπορούσε νά έχει φτιαχτεί από Έλληνες και νά έχει έμπορική έπιτυχία σέ ένα άγγλόφωνο κοινό. Αυτό συμβαίνει γιατί οι Έλληνες δέν έχουν τήν άπαραί-

Έδώ φαίνεται ή μετατροπή του μουσείου της Σικιώνας σέ στούντιο. Τα έκθεματα έχουν όλα

μεταφερθεί. Μέ τό χαλί σκεπάστηκε ψηφιδωτό πού ύπήρχε στο κέντρο της Αίθουσας.

τή τη έμπειρία για τήν κατασκευή και τή διάθεση μιάς τέτοιας δουλειάς και αυτός είναι ό λόγος πού οι παραγωγοί προτίμησαν νά τήν αναθέσουν σέ άτομα πού έχουν ξανακάνει παρόμοιες ταινίες. Πρόκειται για μιά πολύ λεπτή υπόθεση. Είναι σά νά έρχεται μιά γερμανική εταιρία στην Άγγλία νά γυρίσει Σαίξπηρ. Στη δική μας περίπτωση, όμως, ό στόχος δέν είναι τό ελληνικό κοινό, αλλά τό ξένο. Παρ' όλα αυτά θά μ' ενδιέφερε νά δώ τήν αντίδραση του ελληνικού κοινού και έλπίζω ή κρίση του νά μήν είναι προκατειλημμένη. Πιστεύω ότι αιτή ή ταινία θά παίξει σημαντικό ρόλο για τήν Ελλάδα και ήταν ιδιαίτερα έξυπνο από τήν ελληνική πλευρά νά επενδύσουν αυτά τά χρήματα στην ταινία τή στιγμή πού αυτή συμπύπτει μέ τήν έκθεση και τό διβλίο για τόν Μ. Άλέξανδρο. Οι

επαφές της εταιρίας είχαν αρχίσει από πολύ καιρό και είχα άκούσει κάτι για σκάνδαλα στην Άμερική και στην Ελλάδα, αλλά δέν έχω άκριβείς πληροφορίες. Έμείς, πάντως, δέν πήραμε άρκετά λεφτά και πρέπει νά σκεφτούμε ότι όλοι είμαστε έπαγγελματίες. Η παραγωγός εταιρία είναι ή Video Arts και ύπεύθυνη διανομής είναι ή TIME LIFE.

Σέ γενικές γραμμές συνεργαστήκαμε πολύ καλά μέ τό ελληνικό συνεργείο και εκτός από τά προβλήματα μέ τήν Ένωση, όλα πήγαν πολύ καλά παρ' ότι είχαμε περιορισμένο χρόνο. Νομίζω ότι ήταν ένα από τά πιό εύτυχημένα γυρίσματα πού έχω κάνει.

Michael Leitham: Διευθυντής παραγωγής.

Τό ποσόν των χρημάτων πού

Η ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΤΑΙΝΙΑΣ

ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ 16 MM Έγχρωμο 4 ώριαία τηλεοπτικά έπεισόδια.

Υπεύθυνοι των τμημάτων από τό άγγλικό συνεργείο:

Παραγωγή: Video Arts London

Σενάριο: Simon Raymond

Σκηνοθεσία: Peter Sykes

Υπευθ. παραγωγής: Roger Connaly

Διευθ. παραγωγής: Peter Leitham

Διευθ. φωτογραφίας: Peter Gessop

Σκηνογραφία: Bryan Graves, Chris Burke

Κοστούμια: Emma Porteus, Keith Denny

Μακιγιάζ: Mary Hillman

Όπερατέρ: Steve Tickney

Φροντιστής: Miki

Ήχολήπτης: Neil Kingsbury

Έκπρόσωπος της Έθνικής Τράπεζας

Έλλάδος: Μαρία Πάουελ.

Ήθοποιοι: Nicolas Clay, Julius Glover, Jeny Lapotere, Robert Stevens, Gabriel Byrne, Jack Claf

Διανομή: Time Life

Περίοδος γυρίσματος 18/8-21/9/80

Τό πλήρες ελληνικό συνεργείο της ταινίας:

Διευθ. παραγωγής: Μπέσσυ Βουδούρη

Βοηθοί σκηνοθέτες: Λένα Βουδούρη

Κ. Χρονόπουλος, Γ. Ζωγράφος

Βοηθ. παραγωγής: Ν. Γιαννόπουλος

Βοηθ. σκηνογράφου: Μ. Πολυκράτης

Βοηθ. ένδυματολόγου: Ζ. Παπαδάκη

Βοηθ. όπερατέρ: Α. Σινάνος

Ήλεκτρολόγοι: Γ. Παπαδημητρίου, Γ. Κορονετόπουλος, Σ. Σκαφίδας, Σ. Παρθενιάδης

Μακινηστές: Ν. Άδάμ, Γ. Κουκούλας

Φροντιστής: Α. Άσημακόπουλος

Άμτιγιέζ: Δ. Σταυρακάκης, Μ. Παρθενιάδου

Κομμάτρια: Κ. Μωλλέτη

Μακιγιάζ: Φ. Άλεξάκη, Β. Κατσιμάλη

Μαραγκός: Γ. Άλδέρτης

Ζωγράφος: Γ. Τσιλεμπής.

Έχει δημοσιευθεί στίς εφημερίδες δέν είναι αληθινό. Ένα τέτοιο ποσό έχει διατεθεί όχι μόνο για τήν ταινία, αλλά για τήν εκθεσή και για τό διβλό και ακόμα για τήν παρουσίαση τής εκθεσης και τής ταινίας σ' όλο τόν κόσμο. Άν είχαμε πάρει έστω και τό μισά χρήματα, εγώ θά ήμουν ευτυχισμένος άνθρωπος. Δέν μπορώ νά πώ τό ακριβές ποσό, αλλά πιστεύω ότι μπορεί νά σάς τό πεί ό κ. Παναγιώτου τοῦ Ε.Ο.Τ., τόν όποιο εκπροσωπεί εδώ ή κ. Μαρία Πάουελ. Όταν πρωτοήρθαμε εδώ συνεννοηθήκαμε μέ τήν Ένωση τών τεχνικῶν γιά τόν άριθμό τών ατόμων πού έπρεπε νά προσλάβουμε σύμφωνα μέ τήν πολιτική τους γιά τίς ξένες παραγωγές. Τελικά, όμως, έγινε παρεξήγηση και αναγκαστήκαμε νά προσλάβουμε δύο φορές περισσότερα άτομα από όσα χρειάζομασταν. Πιστεύω ότι εδώ έπαιξε σημαντικό ρόλο τό μεγάλο ποσοστό άνεργείας πού είχε προκύψει από τήν άπεργία τών Άμερικάνων ήθοποιών και τή διακοπή τών άμερικάνικων παραγωγών στην Έλλάδα. Άλλά είναι δέδαια καθήκον τής κάθε ένωσης νά προασπίζεται τά συμφέροντα τών μελών της. Κατά τά άλλα, ή συνεργασία μας μέ τήν Ένωση ήταν πολύ καλή. Μας βοήθησαν νά κάνουμε σωστή επιλογή και έτσι είχαμε πολύ καλούς τεχνικούς, σάν τό βοηθό άπερατέρ τοῦ Άγγελόπουλου, πού μας έκανε πολύ καλή δουλειά. Όλοι, γενικά, δούλεψαν πολύ καλά και πολύ σκληρά. Η δουλειά ήταν πολύ σκληρή, αλλά τή χάρηκα πολύ και θά ήθελα νά φτιάξω παρόμοιες ταινίες σ' όλο τόν κόσμο. Ό στόχος αὐτῆς τής ταινίας είναι τουριστικός, γιατί θά διατεθεί στό άγγλόφωνο κοινό. Είμαι σίγουρος ότι ή ταινία θά αποδώσει πολύ στην Έλλάδα. Η περιοχή εδώ θά γίνει τουριστικό θέρετρο και οι χώροι άρχαιοτήτων πού χρησιμοποιήσαμε στην ταινία, θά

γίνουν όσο διάσημοι είναι τώρα οι Δελφοί. Μετά από τά ευρήματα τής Βεργίνας τό ιστορικό ενδιαφέρον γιά τό θέμα είναι στό επίκεντρο τής δημοσιότητας και πιστεύω ότι και αὐτό θά συμβάλει στην επιτυχία τής ταινίας. Πιστεύω ότι τό αποτέλεσμα είναι πολύ καλό, όπως άλλωστε διαβιβάζει τό τηλεγράφημα τοῦ Mike Peacock από τήν Άγγλία.

«Συγχαρητήρια σέ όλο τό συνεργείο. Καλλιτεχνικά και τεχνικά άρτια δουλειά».

Peter Gessop: Διευθυντής φωτογραφίας

Η ταινία αὐτή πιστεύω ότι έγινε πολύ σωστά. Προσωπικά δέν είχα κανένα πρόβλημα, γιατί είχα πολύ καλό συνεργείο. Οι Έλληνες ηλεκτρολόγοι ήταν πολύ καλοί στή δουλειά τους. Τό σενάριο είναι καλογραμμένο γιά ένα ευρύ κοινό και πιστεύω ότι θά έχει επιτυχία. Όσο άφορά τό ζήτημα πού δημιουργήθηκε στην Έλλάδα, είμαι τής γνώμης ότι όφείλεται στό ότι δέν υπάρχει νομοθεσία πού νά προασπίζεται τά δικαιώματα τής ελληνικής κινηματογραφίας.

Bryan Graves: Σκηνογραφία

Αὐτή ή ταινία είχε πολλές δυσκολίες οι όποιες όφείλονται κυρίως στην έλλειψη χρόνου και στον χαμηλό προϋπολογισμό τής ταινίας. Ένημερωθήκαμε γιά τήν ταινία τρεις δδομάδες πριν άπ' τό γύρισμα και ήρθαμε εδώ γιά νά δοῦμε τούς χώρους. Έτσι μου έμειναν περίπου δύομισι δδομάδες γιά νά προετοιμαστώ γιά μία ταινία τεσσάρων ωρών. Τό ότι τά χρήματα ήταν λίγα τό αντιληφθήκαμε τήν πρώτη μέρα πού φτάσαμε εδώ γιά γύρισμα και έπρεπε νά αντιμετωπίσουμε μία σειρά δυσκολίες και άνεπάρκειες, πού προέκυψαν εδώ, μέ πολύ

Μάλλον θά πρέπει νά μάθουμε σωστά τήν ιστορία μας. Στην αγορά τών Άθηναιών, όπου μιλάει ό Δημοσθένης (στό βάθος δίπλα στην κολόνα) υπάρχουν και... γυναίκες!

περιορισμένες οικονομικές δυνατότητες.

Οι Έλληνες συνεργάτες μας ήταν πολύ καλοί, αλλά δυστυχώς ενημερωθήκαμε πολύ άργά γιά τήν ειδικότητα τοῦ καθένα, ενώ θά είχε πολύ περισσότερο διευκολυνθεί ή όλη δουλειά, αν είχαμε αξιοποιήσει σωστά τίς δυνατότητες και τίς γνώσεις τών Έλλήνων τεχνικῶν, πού ήταν σέ μερικές περιπτώσεις άνεκτίμητες.

Chris Burke: Βοηθός σκηνογράφος

Η ταινία αὐτή είναι έμπορική και προορίζεται γιά τό άμερικάνικο κοινό. Οι Άμερικάνοι έχουν μία δεδομένη άποψη γιά τόν Εθνικιστικό πολιτισμό και τό μέσο κοινό δέν έχει ιστορική γνώση ή πληροφόρηση, όποτε δέχεται ότι, όποτε, χωρίς νά δυσανασχετεί. Έτσι, εμείς μπορούμε νά δουλέψουμε, χρησιμοποιώντας άρκετή

φαντασία, πού μας βοηθά νά αντιμετωπίσουμε τά προβλήματα πού προκύπτουν από τόν περιορισμένο χρόνο πού δέν επιτρέπει έκτενή έρευνα.

Τά προβλήματα στην συνεργασία μας μέ τούς Έλληνες ήταν ή γλώσσα και τό γεγονός ότι ή κινηματογραφική δομή στην Έλλάδα διαφέρει από εκείνη στην Άγγλία. Εμείς έχουμε πολλά εξειδικευμένα άτομα σέ μία ταινία, ενώ δέν φαίνεται νά συμβαίνει τό ίδιο στην Έλλάδα. Θά ήθελα νά ξαναδουλέψω στην Έλλάδα τώρα πού ξέρω τά προβλήματα.

Σχετικά μέ τήν ταινία πιστεύω ότι θά έπρεπε νά έχει περισσότερα κινηματογραφικά στοιχεία, παρά θεατρικά, περισσότερη δηλαδή χρήση τής κάμερας και μιάς ολικής δραστηριότητας και ίσως θά έπρεπε νά έχουμε Έλληνα σεναριογράφο· είμαι σίγουρος ότι υπάρχουν πολλοί ικανοί.

Εσείς, εμείς & ο ηχος

Έδώ και τέσσερα χρόνια στό φιλόξενο STUDIO HI FI τής οδού Άσκληπιοῦ 76 εξυπηρετούμε μέ αληθινά φιλική διάθεση όλους αὐτούς πού, ψάχνοντας γιά ένα καλό στερεοφωνικό συγκρότημα, θέλησαν νά μας έμπιστευθούν.

Και είναι αλήθεια ότι άποκτήσαμε πολλούς νέους φίλους. Είμαστε πάντοτε πρόθυμοι νά συζητήσουμε γιά κάθε πρόβλημά σας, σχετικό μέ τήν άπόκτηση ενός στερεοφωνικού συγκροτήματος όποιασδήποτε μάρκας, και πιστεύοντας ότι έχουμε τίς χαμηλότερες τιμές, ελπίζουμε και σέ νέους φίλους.

Και τώρα, αν σκεφτόσαστε γιά χρωματιστή τηλεόραση, θυμηθείτε μας.

STUDIO HI FI
ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 76, ΑΘΗΝΑ 706, τηλ. 3602697-3627858

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ «ΕΚΦΡΑΣΗ»

Έκπτωση σέ όλα τά βιβλία

ΣΟΛΩΝΟΣ ΚΑΙ ΣΟΥΛΙΟΥ 4
ΑΘΗΝΑ

Emma Porteus: 'Ενδυματολόγος.

Η εποχή της ζωής του Μ. 'Αλέξανδρου με ενδιαφέρει πάρα πολύ. Δυστυχώς, όμως, δεν είχα αρκετό χρόνο για να προετοιμαστώ όπως έπρεπε και πιθανόν να έγιναν μερικά λάθη. Οι δυνατότητες δουλειάς εδώ δεν ήταν ιδιαίτερα ευνοϊκές τη στιγμή που έπρεπε να ντύνουμε τους ήθοποιους με κουστούμια αξίας 50.000 δρχ. πίσω από τα αυτοκίνητα.

Τό σενάριο μας έδινε λίγες πληροφορίες και ήταν απαραίτητο να γίνει περαιτέρω έρευνα μέσα σε άλλα χρονικά πλαίσια και με περισσότερα χρήματα. Η συνεργασία μας με τον σκηνοθέτη δυσκολεύθηκε από το γεγονός ότι δεν ήταν από τους άνωθώπους που επικοινωνούν σωστά με το συνεργείο τους. Με τους Έλληνες τεχνικούς είχαμε άφογη συνεργασία και διαπιστώσαμε ότι έκαναν πολλές χρήσιμες παρατηρήσεις πάνω στη δουλειά.

Keth Denny: Βοηθός ενδυματολόγου.

Ο μικρός προϋπολογισμός για τα κοστούμια σ' αυτή την ταινία είχε σαν αποτέλεσμα μια σειρά λάθη ή παραλείψεις. Κυρίως πιστεύω ότι έγιναν λάθη στο Μακεδονικό μέρος και βέβαια αυτό οφειλόταν και στο γεγονός ότι ο χρόνος προετοιμασίας ήταν περιορισμένος και έτσι δεν μπορούσαμε να αντιληφθούμε ακριβώς το ύψος της εποχής. 'Ακόμα δεν είχαμε διπλά κοστούμια για τις περιπτώσεις που χρειαζόνταν κάποια αντικατάσταση. Όλα τα χρήματα που είχαμε θα μπορούσαν να ξοδευτούν για τα κοστούμια μόνο των πρωταγωνιστών, αλλά εδώ συχνά αναγκαστήκαμε να χρησιμοποιήσουμε άλλα κοστούμια που δεν ανταποκρίνονταν στην εποχή, για οικονομικούς λόγους.

Έχω δουλέψει σε πολλές χώρες, αλλά είναι η πρώτη φορά που δουλεύω με ένα τόσο καλά ενημερωμένο συνεργείο, όπως το ελληνικό.

Mary Hillman: Μακιγιέζ.

Έχω ξαναδουλέψει σε ταινίες εποχής και μ' ενδιαφέρει πολύ αυτή η δουλειά. Δυστυχώς, έπρεπε να αντιμετωπίσουμε μια σειρά δυσκολίες, αλλά εντυγχώς οι καλλιτέχνες ήταν όλοι συνεργάσιμοι. Η πείρα και οι γνώσεις του ελληνικού συνεργείου συχνά μας φάνηκαν πολύ χρήσιμες. Στά στενά χρονικά πλαίσια που είχαμε και κάτω από αυτές τις συνθήκες πιστεύω ότι τελικά δεν καταφέραμε να πραγματοποιήσουμε μια σωστή δουλειά πάνω στο θέμα. 'Επειδή ο στόχος έπρεπε να είναι να γίνει κάτι σω-

στό, ίσως η ταινία θα έπρεπε να ξαναγίνει.

Neil Kingsbury: 'Ηχολόγητης.

Αυτή η ταινία ήταν μια πολύ δύσκολη δουλειά, αλλά τελικά βγήκε πολύ καλή. Πιστεύω ότι είναι καλό το ότι δούλεψαν Έλληνες στην παραγωγή. 'Εξάλλου, πάντοτε μια ξένη παραγωγή είναι μια άφορμή για να δουλέψουν τεχνικοί από τη χώρα στην οποία γυρίζεται η ταινία.

Νομίζω ότι αυτή η ταινία, σαν αποτέλεσμα, θα είναι πολύ θετική για την Ελλάδα, γιατί θα διαφωτίσει το κοινό στις άλλες χώρες της Ευρώπης για την Ελλάδα και την ιστορία της.

Jan Charleson: 'Ηθοποίος, υποδύεται τον 'Ηφαιστίωνα.

Νομίζω ότι αυτή η ταινία, σαν παιχνίδι σ' αυτήν την ταινία ήταν τα χρήματα και η Ελλάδα. Το σενάριο δεν μ' ενθουσίασε από την αρχή, γιατί δεν έδινε αρκετές πληροφορίες για τους χαρακτήρες και έτσι το μόνο που μπορούσα να κάνω ήταν να παίξω τον εαυτό μου και να ελπίζω ότι δεν θα φαίνομαι γελοίος. Δουλέψαμε κάτω από δύσκολες συνθήκες και με πολύ περιορισμένο χρόνο στη διάθεσή μας.

Νομίζω ότι στην Ελλάδα αντιμετώπιζετε το ίδιο πρόβλημα που έχουμε και μεις στην Αγγλία. 'Ενώ, δηλαδή, γίνεται μια προσπάθεια να στηθεί μια κινηματογραφική βιομηχανία, τα χρήματα δίνονται σε ξένους. Αυτό είναι άδικο τη στιγμή που την ίδια δουλειά μπορούσαν να κάνουν και οι Έλληνες εξίσου καλά. Δεν βλέπω το λόγο γιατί δεν θα μπορούσαν. 'Ετσι και στην Αγγλία, τα χρήματα που δαίνονται από τον κινηματογράφο, αντί να επενδύθουν σε αγγλικές παραγωγές δίνονται στην 'Αμερική. Πιστεύω ότι αυτή η ταινία, σαν αποτέλεσμα, δεν είναι καλή, αλλά, όταν κανείς δουλεύει κάτω από τέτοιες συνθήκες, κάτι πρέπει να ταλαιπωρηθεί και στην προκειμένη περίπτωση, ταλαιπωρήθηκε η ποιότητά.

Σάββας Δώγος: 'Υπεύθυνος Αδστριακού αρχαιολογικού 'Ινστιτούτου.

Τό γύρισμα της ταινίας καθυστέρησε τις έρευνες στο θέατρο για ένα χρόνο, μια και τό διάστημα κατά τό οποίο έμεις δουλεύουμε συνέπεσε με τό γύρισμα της ταινίας. Δεν έγιναν καταστροφές, διότι πάντα υπήρχε κάποιος από έμάς και την 'Εφορία 'Αρχαιοτήτων για την επίβλεψη του γυρίσματος. □

Μέγας 'Αλέξανδρος και πάλι...

Του Νίκου Γιαννόπουλου

Παρ' όλο που τα προηγούμενα κείμενα είναι αρκετά ενημερωτικά για την πολυσυζητημένη, μα καθόλου «καθαρή» υπόθεση της τηλεοπτικής παραγωγής «Μέγας 'Αλέξανδρος», θεωρώ σκόπιμο να επισημάνω σύντομα τόσο τα ανασπάντα ακόμα σημεία αυτής της παραγωγής, όσο και τα στοιχεία εκείνα που αποδείχνουν και εδώ ότι η ιδεολογία της εξάρτησης στη χώρα μας, σ' όποιο βαθμό και επίπεδο και αν εκδηλώνεται και λειτουργεί, δεν είναι τόσο ζήτημα εξωτερικής επίδρασης, αλλά κύρια εσωτερικής επιλογής.

Έτσι, χωρίς προλόγους και εισαγωγές θα απαριθμήσω, ένα ένα, τα επίμαχα σημεία με βάση τα γεγονότα και τις μέχρι τώρα δημοσιεύσεις.

1. Η παραγωγή «Μέγας 'Αλέξανδρος» φημολογείται ότι θα πραγματοποιηθεί εδώ και δύο χρόνια. Στο χρονικό αυτό διάστημα γράφτηκε, προφανώς, το σενάριο, που όπως ομολογεί και ο σκηνοθέτης της ταινίας Πήτερ Ζάικς έγκριθηκε από «ακαδημαϊκή επιτροπή».

Κατά τη διάρκεια δέ του γυρίσματος υπήρχαν διάφοροι εκπρόσωποι του υπουργείου Πολιτισμού (αρχαιολόγοι από την 'Εφορία 'Αρχαιοτήτων) στους χώρους γυρίσματος, καθώς και εξουσιοδοτημένος εκπρόσωπος της 'Εθνικής Τράπεζας ή του Ε.Ο.Τ. (όπως διατείνεται ο παραγωγός Μάικ Λέθαμ) για την επίβλεψη και σωστή διεκπεραίωση της ταινίας.

Ο κ. 'Ανδριανόπουλος, όμως, στην απάντησή που έδωσε (17.9.80) μετά την επερώτησή του ΠΑΣΟΚ στη βουλή, σχετικά μ' αυτή την παραγωγή (16.9.80), είπε ότι τό υπουργείο Πολιτισμού δεν έχει καμία ανάμειξη στην παραγωγή αυτή και φυσικά απέφυγε να αναφέρει, για ακόμα μια φορά, τόσο τα ονόματα των 'Ακαδημαϊκών που ενέκριναν τό σενάριο, όσο και τους υπεύθυνους για όλη τη χρηματοδότηση.

2. Στη απάντησή του ο κ. 'Ανδριανόπουλος είπε ότι πρόκειται για μία «καθαρά εμπορική παραγωγή που έχει στόχο την προβολή της Ελλάδας στο εξωτερικό». Στη συνέντευξή του ο υπεύθυνος για την παραγωγή Μάικ Λέθαμ επιβεβαιώνει ότι «ο στόχος της ταινίας είναι καθαρά τουριστικός».

Οι υπόλοιποι τεχνικοί που ρωτήθηκαν μιλούν για την έλλειψη ενημέρωσης και προετοιμασίας, για περιορισμένο χρόνο γυρίσματος και για οικονομική ανεπαρ-

κεια και ο βοηθός σκηνοθέτης Κρίς Μπέρκε δικαιολογεί τό κινηματογραφικό αυτό αλαλούμ (συνέπεια των παραπάνω συνθηκών εργασίας) λέγοντας ότι «ή ταινία προορίζεται για τό άμερικάνικο κοινό που επειδή δεν έχει ιστορική γνώση ή πληροφόρηση για τόν ευρωπαϊκό πολιτισμό δέχεται οτιδήποτε, χωρίς να δυσανασχετεί».

Σ' όλα αυτά μένει μόνο να διαπιστώσουμε ότι για μία ακόμη φορά παραποιείται ή ελληνική ιστορία με στόχο την τόνωση του πιο σημαντικού, δυστυχώς, αλλά

Από τό σκάψιμο που έγινε στο χώρο ανασκαφών του αρχαίου θεάτρου 'Εγείρας θρέθηκαν πολλά κομμάτια σαν αυτά της φωτογραφίας.

και του πιο ασταθούς κλάδου της ελληνικής οικονομίας, τόν «Τουρισμό» (τό «Τ» με κεφάλαιο όπως 'Τέρας»). Η πείρα μάς διδάσκει όμως, ότι αυτή ή τουριστική πολιτική, με την οποία αντιμετωπίζεται από την κυρίαρχη τάξη, ή σύγχρονη ελληνική πραγματικότητα και ή ιστορία του τόπου, είναι επικίνδυνη.

Τά έθνη πρίν χαθούν γεωγραφικά χάνουν πρώτα την εθνική τους οντότητα (πολιτιστική, πολιτική και οικονομική). Δεν μπορούμε να ρίξουμε φυσικά την ευθύνη στους ξένους. Κάνει τη δουλειά του και τόν πληρώνουμε κι όλας (δλέπε 135.000.000 δρχ.).

3. Γίνεται θεαματικά μία τρομαχτική εξαγωγή συναλλάγματος σε μία «εποχή οικονομικής κρίσης». 'Αν ή παραγωγή της ταινίας αυτής γινόταν στην 'Ελλάδα, τό κόστος σίγουρα για τις ίδιες συνθήκες δουλειάς δεν θα ξεπερνούσε τά 30.000.000 δρχ.

'Αξίζει να υπενθυμίσω ότι ή

έτησια Έλληνική Κινηματογραφική Παραγωγή κινείται από τό 1.000.000 για τή μικρότερη παραγωγή ως τά 10.000.000 δρχ. για τή μεγαλύτερη. Έξαιρεση αποτελούν οί ταινίες τών Παν-τελή Βούλγαρη «Βενιζέλος» καί Θόδωρου Αγγελόπουλου «Μεγαλέξανδρος» πού φτάνουν τά 30.000.000 δρχ.

4. Πολλά από τά γυρίσματα τής ταινίας έγιναν σέ αρχαιολο-

Ακόμα ένα μάθημα Ιστορίας:
Αρχαίοι εύγενείς παίζοντας... κομπολόι!!!

γικούς χώρους. Ή χρήση τών χώρων αυτών έγινε μέ δάνουσο τρόπο.

α. Τό Μουσείο τής Σικιώνας χρησιμοποιήθηκε σάν κινηματογραφικό στούντιο. Μετακινήθηκαν αγάλματα καί διτρίνες καί εκθέματα μεγάλης αξίας. Μπήκανε καρφιά στους τοίχους του μουσείου για νά κρεμάσουν τά

Ακόμα ένα μάθημα Ιστορίας
όπου ιδιαίτερα φαίνεται καί ή επένδυση τών εκατομμυρίων τής Έθνικής Τράπεζας.
Στό χώρο αυτό θά φάει ό Δαρειός,
ό Δημοσθένης, ό Αριστοτέλης,
ή Όλυμπιάδα καί τά άλλα Ιστορικά περί τόν Άλέξανδρο πρόσωπα.

ντεκόρ πού τά αποτελούσαν κύρια μεγάλες βαριές κουρτίνες πού καλύπταν τά εκθέματα. Τά βάθρα τών εκθεμάτων χρησιμοποιήθηκαν σάν βάσεις για σταχτοθήκες, φαγητό καί τοποθέτηση διαφόρων εργαλείων. Στό μουσείο τής Σικιώνας, δηλαδή, έγιναν γυρίσματα πού θά μπορούσαν νά γίνουν σέ ένα οποιοδήποτε στεγασμένο καί γυμνό μεγάλο χώρο.

6. Στό χώρο του αρχαίου θεάτρου τής Έγείρας έγιναν σκαψίματα παρ' όλη τήν προειδοποίηση από τούς αυστριακούς

αρχαιολόγους, πού κάνουν εκεί τίς ανασκαφές, ότι οποιαδήποτε επέμβαση σ' έναν υπό ανασκαφή χώρο είναι πράγμα πολύ επικίνδυνο. Έκτός απ' αυτό, οί ανασκαφές καθυστέρησαν στό χώρο αυτό ένα ολόκληρο χρόνο (δύλεπε συνέντευξη κ. Δώγου).

γ. Στό χώρο τών Δελφών οί φύλακες διευκόλυναν τήν παραγωγή, σταματώντας ή αλλάζοντας τήν πορεία τών διαφόρων τουριστών.

Βέβαια, τό ίδιο δέν γίνεται καί για τούς Έλληνες κινηματογραφιστές. Υπάρχουν πολλές περιπτώσεις πού δέν δόθηκε ούτε άδεια για γύρισμα (π.χ. στήν ταινία του Δημογεροντάκη «Ηλιογραφία» δέν επέτρεψαν γύρισμα στή Δωδώνη, ενώ ό Θ. Άγγελόπουλος για τήν ταινία «Μεγαλέξανδρος» αναγκάστηκε νά κάνει 7 φορές τό ίδιο γύρισμα στό Σούνιο εξαιτίας τών τουριστών.

Συμπληρωματικά προσθέτω ότι στό μουσείο Θεσσαλονίκης πέταξαν, στήν κυριολεξία, έξω συνεργείο τής ΕΡΤ πού γύριζε ταινία για τά ευρήματα τής Βεργίνας («Βήμα», 16.9.80).

5. Ένώ τά χρήματα τής παραπάνω παραγωγής είναι, όπως φαίνεται, άρκετά (αλήθεια, γιατί κανείς από τούς υπεύθυνους παράγοντες δέν αναφέρει τό πραγματικό ποσό), όλοι οί Άγγλοι καλλιτέχνες καί τεχνικοί διαμαρτύρονται για έλλειψη χρημάτων. Πάντως ό σκηνοθέτης τής

καί άλλοι Άγγλοι συνεργάτες τής ταινίας, συμφωνούν ότι τό αίτημα πού διατυπώνει χρόνια τώρα ή Ε.Τ.Ε.Κ.Τ., όσον άφορά τό ποσοστό συμμετοχής τών Έλλήνων εργαζομένων στίς ξένες παραγωγές (νά υπάρχει, δηλαδή, ό ίδιος αριθμός ξένων καί Έλλήνων εργαζομένων) είναι καί σωστό καί δίκαιο.

Τό ελληνικό κράτος καί ιδιαίτερα τό ύπουργείο Βιομηχανίας αντίθετα, αρνείται νά κατοχυρώσει νομοθετικά τούς Έλληνες τεχνικούς, μέ αποτέλεσμα νά υπάρχουν διαρκώς προβλήματα μέ τίς ξένες παραγωγές σ' αυτό τό ζήτημα.

8. Τά σωματεία εργαζομένων στον ελληνικό κινηματογράφο δημοσίευσαν από κοινού στίς εφημερίδες (20.8.80) μιά ανακοίνωση-καταγγελία ενάντια σ' αυτή τήν παραγωγή. Δέν κατάφεραν, όμως, νά κάνουν τίποτε τό ουσιαστικό, μέ έξαιρεση τήν Ε.Τ.Ε.Κ.Τ. πού επέδωσε τήν πρόσληψη περισσότερων τεχνικών από τούς Άγγλους παραγωγούς. Έτσι τό θέμα τής ανακοίνωσης-καταγγελίας παίρνει μάλλον διαστάσεις τυπικής διαμαρτυρίας.

9. Διατυπώνω τή λύση καί τήν αγανάκτηση τών περισσότερων Έλλήνων τεχνικών για τό γεγονός ότι κανένα έντυπο, μά κανένα απολύτως, δέν έστειλε ούτε ένα δημοσιογράφο στό γύρισμα τής ταινίας, παρ' όλα όσα ήδη έχουν γραφτεί καί ειπωθεί.

Τέλος όφελω όμολογουμένως νά ευχαριστήσω, εκ μέρους όλων τών Έλλήνων, τούς Άγγλους «άνοιχτομάτες φίλους» μας, πού ανέλαβαν νά κάνουν μιά ταινία (πού δέν θά μπορούσαν άλλωστε νά κάνουν Έλληνες) για νά γίνει τουριστικό θέρετρο «ή Ελλάδα» καί οί χώροι αρχαιοτήτων πού χρησιμοποιήθηκαν στήν ταινία, (νά γίνουν κι αυτοί) τό ίδιο διάστημα, όπως είναι τώρα οί Δελφοί». (συνέντευξη Μάικλ Λέθαμ).

κυκλοφόρησε

ΓΙΑΝΝΗ ΣΧΙΝΑ

ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ
ΚΑΙ
ΑΝΤΙΣΤΑΣΙΑΚΟΣ
ΤΥΠΟΣ
ΣΤΗ ΜΕΣΣΗΝΙΑ

Φωτίζει τά δραματικά κατοχικά καί μεταπελευθερωτικά γεγονότα τής Μεσοπνίας (Μάχες Καλαμάτας, Μελιγαλά κλπ.)

Θά τό βρείτε σέ όλα τά κεντρικά βιβλιοπωλεία τών Αθηνών.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

ΙΓΚΟΡ ΣΤΡΑΒΙΝΣΚΥ

ΜΟΥΣΙΚΗ ΠΟΙΗΤΙΚΗ

Μετ: Μιχάλης Γρηγορίου

*

ΑΑΡΩΝ ΚΟΠΛΑΝΤ

ΜΟΥΣΙΚΗ
ΚΑΙ ΦΑΝΤΑΣΙΑ

Μετ: Μιχάλης Γρηγορίου

ΕΤΟΙΜΑΖΟΝΤΑΙ

JOHN BLACKING

Η ΕΚΦΡΑΣΗ ΤΗΣ
ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ
ΜΟΥΣΙΚΟΤΗΤΑΣ

*

CHRISTOPHER SMALL

ΜΟΥΣΙΚΗ, ΚΟΙΝΩΝΙΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

*

Έκδόσεις ΝΕΦΕΛΗ

Σόλωνος 94
Τηλ. 36.07.744 - 36.39.962

Από τόν Μικρούτσικο στόν Ξαρχάκο

του Γ. Λεωτσάκου

Συναυλίες Μικρούτσικου

Δέν είναι τυχαίο τό «χρίσμα» πού ἔδωσαν στό **Θάνο Μικρούτσικο** (γ. Πάτρα, 1947), οἱ Χατζιδάκης - Θεοδωράκης. Δημοσιεύονταν τό πρόγραμμα τῶν συναυλιῶν τοῦ Λυκαβηττοῦ, διαφωτιστικότητας γιά τήν ἐξέλιξη ἐνός νέου συνθέτη πού οἱ πρώτες ἐργασίες του εἶχαν δημιουργήσει τόσες ἐλπίδες. Σήμερα ὁ Μικρούτσικος ἔχει μπεῖ γιά καλά πιά στό δρόμο μιᾶς σχεδόν βιομηχανικά τυποποιημένης συμπαράθεσης ἐντεχνῶν καί «ἐντεχνολαϊκῶν» στοιχείων, δίχως φανερό προβληματισμό γιά τό ἂν μποροῦν νά ταιριάζουν ἡ νά δεθοῦν μεταξύ τους. Τόν ὅποιο εἰρμό ἡ συνδετικόιστό, τήν ὅποια ὀργανική αἰτία αὐτῶν τῶν ἀταίριαστων συνυπάρξεων ὑποκαθιστοῦν συνθησάτα ἐνας ἡ περισσώτεροι ἀφηγητές πού ἀπαγγέλλουν κάποιο πολιτικοποιημένο κείμενο, ἔμμετρο ἢ πεζό. Πίσω ἀπό τίς συμπαράθεσεις αὐτές ἀχνοδιαγράφεται τό πρότυπο τοῦ «Ἀξιον ἔστι» ἡ τῆς «Ἐποχῆς τῆς Μελισσάνθης» πού παρά τήν πλουσιότατη μελωδική τους εὐρηματική (λίγο ξεθυμασμένη στή δεύτερη περίπτωση) καθρεφτίζουν ὅλες τίς ἀμφιθυμίες καί / ἡ ἀναστολές τῶν δημιουργῶν τους γύρω ἀπό τήν ἐντεχνη μουσική: ἀμφιθυμίες πού ἐκφράστηκαν μέ τό γνωστό ἀποπροσανατολιστικό «δόγμα» τῆς πλήρους ταύτισης καί ἀξιολογικῆς ἰσοβάθμισης ἐντεχνῶν καί εὐρύτερης κατανάλωσης, σοβαροῦ καί ἐλαφροῦ. «Δόγμα» περίσσια ἐπιζήμιο σ' ἕνα κοινὸ χωρίς ἐμπεδομένη παράδοση μουσικῆς καί ἄλλης παιδείας.

Κι ἐπὶ τέλους, ὅπως εἶπαμε, στά δύο «ιερά τέρατα» τῆς μουσικῆς μας ὑπάρχει τό μελωδικό χάρισμα. Ἐδῶ ἀκόμη καί οἱ «λαϊκογενεῖς» (συνήθως ἐμφανίζονται στά καλά καθούμενα) καί διατονικότερες ἀποστροφές εἶναι ἐγκυφαλικές: λίγες φορές συνειδητοποιήθηκε τόσο πολὺ πόσο λυρικός μπορεῖ νά εἶναι ὁ «καθολικός σειραϊσμός» καί πόσο διανοητική ἡ ἀπλή διατονική μελωδία...

Ἔτσι ὁ Ἀδελφός (1979, γραφή 3η) γιά φαγκτό, ἀφηγητὴ καί μαγνητοταινία συνοψίζεται σ' ἕνα δεξιότεχνικό σόλο φαγκτό, μέ χρωματικές, τρίτονα κλπ., σέ μία ἀπαγγελία κειμένων Γ. Χειμωνᾶ, σέ μία μαγνητοταινία μέ ἡχητικό ὕψος πού θύμιζε ἔντονα Χρήστου (Ξαφνικά τό γύρισε σέ στυλ Θεοδωράκη καί Μαρκόπουλου, μέ ἡχους λαϊκῶν νυκτῶν ἐγγόρδων) καί σέ μία σολιστική ἐπανεμφάνιση τοῦ φαγκτό. Ἀνάλογο πολυσταχιακό πόνημα ἀλλά μέ συνθετική προσπάθεια κάπως πλεονάζει, ὁ **Εὐριπίδης IV** (1979), γιά φωνητικό κουαρτέτο, ἀφήγηση, φαγκτό, κόρνο, τρομπέτα καί πιάνο: μιά εἰσαγωγή ἀλά Κούρτ Βάιλ, ἕνα ἐγκεφαλικό διατονικό Ἀντάτζιο ἢ κάτι τέτιο, ἀφήγηση (πάντα!), φωνές μέ κολορατοῦρες τῆς σοπράνο, ἀσύμμετροι ρυθμοί, στυλ μοντέρνας ὀπερας, ὀλίγος Μαρκόπουλος, ὀλίγος πλὴν σφεστῆτος Ντέ Φάλλια καί Χατζιδάκης. Ἐν...σπουδῇ ἰσως γραμμένη ἡ **Σπουδὴ σέ ποιήματα Μαγιακόφσκυ** (χρονολ.) γιά τραγοῦδι (Μαρία Δημητριάδη), ἀπαγγελία, πιάνο, κόρνο, φαγκτό, ηλεκτρική κιθάρα καί κρουστά. Μελοποιημένη σέ στυλ Θεοδωράκη (κυρίως), μέ κάποιες πινελιές Σαβδόπουλου ἢ Μαρκόπουλου ἡ **Ἐξηντάχρονη** αὐτῆς ποιήσεως, ἐκφραση τοῦ ἐπαναστατικοῦ ρομαντισμοῦ μὴς ὀρισμένης ἐποχῆς καί ἡδὴ κάπως «κατεστημένη», μεταμορφώνεται σ' ἕνα **KITSH** ἀνέλογο μ' ἕνα θλιβερό κατακευάσμα πού εἶχε δεῖ κάποτε σ' ἕνα κατὰσθημα «Γκρήκ Ἄρτσ»: τήν Ἀφροδίτη τοῦ Μποττιτσέλι μ' ἕνα...κορινθιακὸ κιονόκρानο στό κεφάλι νά χρησιμεύει σάν...κεντρικὴ ἀκμή μιᾶς «διακοσμικῆς» ζυγαριᾶς!

Ἀπό τίς δύο συναυλίες ἀκουσα μόνο τό α' μέρος: γνωστά λίγο πολὺ τὰ τραγοῦδια τοῦ β', ἀλλ' ἀγνωστες πάντα οἱ μεταμεσονύχτιες ταλαιπωρίες τῆς ἐπιστροφῆς στό σπίτι. Ἀλλωστε οἱ μεγαλύτερες χρονικῆς διάρκειας συνθέσεις (α' μέρος κάθε συναυλίας) ἦταν καί οἱ ἐνδεικτικότερες γιά τήν πορεία τοῦ συνθέτη.

Στὴ β' συναυλία, τό **Κιγκλίδωμα I** (1973-76), γιά σοπράνο (Μαρία Κελή), πιάνο, ἀφηγητὴ καί μαγνητοταινία καί τό **Δελτίο εἰδήσεων** (χρονολ.) γιά δύο φωνές, τρομπέτα, φαγκτό, κόρνο καί πιάνο ἔδωσαν τήν ἐντύπωση δύο διαφορετικῶν μελοποιήσεων τοῦ ἴδιου κειμένου ἀπ' τὴ συλλογὴ «Κιγκλίδωμα» τοῦ Ρίτσου. Ἡ ἀναζήτηση μιᾶς λυρικῆς ἐκφράσεως σέ μιά φωνητικὴ γραφὴ ἀλά Χέντσε πού καταλήγει σέ μιά σχεδόν χατζιδάκεια μίμηση («Ἦσυχο βράδυ») κρατᾷ ὅλη τὴν ἀρχικὴ δροσιά καί τὴν κάποια τῆς ἀφέλεια στό «Κιγκλίδωμα I». Πιο ἀδιάφορος μᾶς ἤφησε τό «Δελτίο Εἰδήσεων», λαϊκότροπο καί πιπερωμένο μέ ἄγριες διαφωνίες. Μεταξύ...Τσάπλιν, Βάιλ καί Σοστακόβιτς τὰ Ἰντερμέτζα γιά τὰ τρία πνευστά — τό ἐν, ἐν μέρει τουλάχιστον, προερχόταν ἀπὸ τόν «Εὐριπίδη IV» τῆς προηγουμένης.

«Γκράν φινάλε» τοῦ α' μέρους οἱ...καθ' ὅλες τὶς ἐνδείξεις προσηχτικότητας καί μέ σχολαστικὸ ἐλεγχό τοῦ ἐμφε προετοιμασμένοι

Αὐτοσχεδιασμοί, ὅπου πρωταγωνιστῆς (πιάνο μέ 4 χέρια), ἦταν φανερά ὁ Νικόλας Οἰκονόμου, πιανίστας μέ ἦχο καί τεχνικὴ διόλου συνηθισμένα. (Στό ἐπόμενο σημείωμά μας θά μιλήσουμε γιά τό ἀλησμόνητο ρεσιτάλ του στήν Πεντέλη). Καί ναί μέν αὐτοσχεδιασμοὶ σάν τὸ τανγκό-κλουουνερί, ἔχουν πρὸ πολλοῦ ξεπεραστεῖ ἀκόμη καί στά ἐν Ἑσπερία καπαρέ. Ὅμως ὁ ἄλλος ἐκεῖνος «ἀριθμός» πού ἔβαλε θρασυτάτα πλάι-πλάι τόν «Ὑμνο τῆς Χαράς» ἀπὸ τὴν Ἑνάτη τοῦ Μπετόβεν μέ γνωστὲς μελωδίες τῶν Μάνου καί Μίκη («Τὶ Λωζάνη, τί Κοζάνη») σχολίαζε καλόπιστος ἀκροατῆς πού...εἶδε ξαφνικά ἀστράκια! δέν ἦταν μόνο ὀλοφάνερη προπαγάνδα τοῦ «δόγματος» (βλ. ἀνωτέρω) τοῦ κοῦλ οὐάχαντ (ἀραβ. «ὄλα ἕνα», ἐξ οὗ καί τό «κουλουβάχατα») πού πρεσβεύουν τὰ δύο «Μ». Ἀντιπροσώπευε καί τό ἀηδιαστικότερο ἴσως «γλειψίμο» ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῶν περιφημῶν γιά τὴν τέχνη τους Βυζαντινῶν κολάκων πού λέγεται πὺς ἔστειλαν συγχαρητήρια σ' εὐνούχους ἐπὶ τῇ ἀποκτήσει γνησίου τέκνου! (Θέατρο Λυκαβητοῦ, 16 καί 19.8.1980).

Ξαρχάκος στό Ἡρώδιο

Ἐκτιμοῦμε καί σεβόμαστε πάντα βαθειά τὴν ἀπαράγραπτη προσφορά τοῦ **Σταύρου Ξαρχάκου** στὸν τομέα τοῦ λαϊκοῦ τραγοῦδι, ὅπου ἔδωσε μελωδίες θαυμαστές! Δυστυχῶς, τό ὅτι μέ τὴ βοήθεια ἐνός Κροῖσος τῶν θαλασσῶν τέθηκε ἐπὶ κεφαλῆς τῆς λεγόμενης Ἀμερικανικῆς Συμφωνικῆς Ὀρχήστρας καί εἰσέβαλε τόσο ἀνορθόδοξα μέσω Ε.Ο.Τ. στό Ἡρώδιο, δέν ἀπέδειξε παρά: α) πόσο τραγικὰ ἔξενος εἶναι στήν οὐσία αὐτοῦ πού λέμε σοβαρὴ μουσικὴ β) πόσο ἐλλειπὴς πρέπει νά ἦταν ἡ ὅποια μελέτη καί προετοιμασία του γιά μιά τόσο δραματικὴ ἀλλαγὴ προσανατολισμοῦ καί γ) πόσο ὁ ἄλλοτε μελωδὸς τῆς φτωχολογίας θάρρηκε τραγικά ἀπὸ τὸ χρῆμα καί τό χειρότερο ἀμερικανικὸ τρόπο διαφήμισης καί πλασαρίσματος στήν ἀγορὰ ἐνός προϊόντος, καλλιτεχνικοῦ ἢ ἄλλου.

Εἶπαν (δυστυχῶς δέν μποροῦμε νά τό ἐξακριβώσουμε) ὅτι ἡ ὀρχήστρα δέν ἰδρύθηκε ἀπὸ τό Στοκόφσκυ ἀλλὰ πρὸς τιμὴν του καί ὅτι δέν εἶναι παρά ὀρχήστρα μπαλλέτου, μέ ἀρκετοὺς σπουδαστὲς ὀδελῶν, πού ὅμως ἀκολουθεῖ τό χορευτικὸ συγκρότημα σὲς περιοδεῖες του. Ἀδιάφορο: εἶναι σχηματισμὸς ἐπαρκέστατος πού

παρά τίς μικροδυναμίες τῶν χαλκίνων (σποραδικὰ...κατσαρόπη τρομπέτα, κάποια ὀλισθήματα κόρνων) μπορεῖ νά κάνει θαύματα στά χέρια ἐνός καλοῦ μαέστρου. Ὅμως ὁ Ξαρχάκος λησμονώντας ἀκόμη καί τό σχετικὰ πρόσφατο (1978) καί κινησεολογικὰ ἀσφαλῶς σεμνότερο ἑαυτοῦ τῶν συναυλιῶν τοῦ Λυκαβητοῦ, χρησιμοποίησε τοὺς ἀξιότους αὐτοὺς μουσικοὺς σάν κομπάρσους τῆς πιὸ θλιβερᾶς φανταστικῆς καί φτηνῆς διακωμώδησεως τῆς τέχνης τοῦ μαέστρου. Παρατραβηγμένοι μορφασμοί, δὴθεν «ἐκφραστικοί», κινήσεις τῆς μαγκέτας σά νά ἔ'αν σπαθὶ σὰ χέρια κάποιο Ἑρρόλ Φλύνν ἢ Τάυρον Πάουερ σέ περιπέτεια τοῦ παλιοῦ καλοῦ Χόλλυγουντ, ἀκόμη καί χοροπηδητά καί ἄλματα...εἰς ὕψος καί μήκος πᾶνω στό «πόντιο» - ἡδὴ ἀπὸ τὴν ἀνάκρουση τῶν ὕμνων Ἑλλάδος καί Η.Π.Α.! Ὅλα αὐτὰ συναποτελοῦσαν παρωδία πού θά τὴ ζήλευε ἀκόμη καί ἕνας Ντάννυ Κεϊν καί πού πολὺ θά γλεντούσαμε ἀν...εἴχαμε μαζί μας ὠτοασπίδες! Ὅμως νά πού μεταμόρφωσαν τὸν ἀνάλαιφρο καί χαριτωμένο Ροσσίνι τῆς «Κλέφτρας Κίσσας» σέ ὑπερβαγνέριο ὄρυμαγδό, τὰ θεῖα «Τραγοῦδια τοῦ Ὀδοιπόρου» τοῦ Μάλερ σέ ἄθροισμα ἀπὸ νότες μακάβρια νεκρῆς καί ἀποχρωματισμένης ἐκφραστικῆς (μέ τὴ βοήθεια καί τὸν θεῖανυποψίαστο, γιά τό τί τραγοῦδοῦσε Ράβαν Ἐντουαρντ) καί τοὺς περισσώτερους (μόλις σῶθηκαν 4-5!) ἀπὸ τοὺς «Πίνακες ἀπὸ μιά Ἐκθεση» τοῦ Μουσσοργκσκυ σέ ἐκθέματα γιουσουρούμι! Ἀκόμη περισσώτερο προβληματίζε ἡ συμφωνικὴ ἐπὶ κλήση (!) γιά φωνὴ καὶ ὀρχήστρα Ἐνδοφίς (!!) σέ στίχους Γ. Σεφέρη. Ἐκτός ἀπὸ τὸ α' τμήμα, ἡλιόχαρη καί αἰσιόδοξη ἐμπροσινιστικὴ (ἀλά Ντήλιους) θαλασσογραφία πᾶνω σ' ἕνα κείμενο μελαγχολικὸ («Μὰ τί γυρεῖς οὐ ψυχές μας ταξιδεύοντας») τό ὑπόλοιπο ἦταν θλιβερό μπαλωματούργημα ἀπὸ ἄσχετα μετὰ τοὺς κοῦρέλια μουσικῶν ἰδεῶν. Ὁ γιούκος τῆς Λωζάντρας! Πόσο, πὺς καί τί μελέτησε τέλους πάντων μέ τὸν καθηγητὴ σύνθεσης τῆς εὐυπόληπτης σχολῆς Τζούλλιαντ; «Κλοῦ» τῆς βραδίας μιά φτηνὴ μουσικὴ γιά μαζορέττες πού ἔφτασε σ' αὐτὰς σάν «μπίς» ἐνῶ φεύγαμε ἀπὸ τὸ Ἡρώδιο, προσπαθώντας νά κάνομε χιούμορ γιά νὰ μὴ μᾶς πνίξει μαύρη ἀπελπισία. Μεταξύ ἄλλων γιά τό πού φτάνει ἕνας προικισμένος ἀνθρωπος ὅταν τὸ χρῆμα καί ἡ δύναμη τοῦ ἀφαιροῦν τὸ «γνώθι σ' αὐτόν»... (Ἡρώδιο, 25.8.1980).

Κάτι γιά τήν υγεία μας

της Άννης Θ. Κολτσιδοπούλου

Στά πλαίσια τού 12ου άγγειολογικού συνεδρίου, πού έγινε πρόσφατα στην Άθήνα, θά ήθελα – άπ' τή σκοπιά μου και τή σκοπιά τού Φεστιβάλ – νά...συνεισφέρω τίς...τελευταίες μου θεωρινές παρατηρήσεις, σ' ό,τι άφορά τή συστολική και διαστολική πίεση τού καλλιτεχνικού και πνευματικού κόσμου ένταυθα. Έν γένει λοιπόν, αυτός ό κόσμος, πάσχει από άρτηριακή πίεση. Τό 1/4 περίπου αυτού τού καλλιτεχνικού και πνευματικού κόσμου, προκαλεί μέ τίς ένέργειές του και τά... έργα του, πίεση στ' άλλα 3/4. Μιά όμως και πρόκειται γιά έργα κι ένέργειες πολιτιστικού συγκεντρωτισμού, φυσικό είναι νά προϋποθέτουν έναν άδιάκοπο συνωμοτισμό και μία συνεχή μέριμνα στρατηγικής, πράγμα πού άνεβάζει τήν πίεση κι αυτού τού 1/4.

Τά 3/4 όμως, έχουν έτσι ν' αντιμετώπισουν και μία πρόσθετη αίτια κυκλοφοριακής άνωμαλίας. Ό θυμός τους, ή όργή τους, ή άγανάκτησή τους γιά τά έργα και τίς ένέργειες τού 1/4 πού συνωμοτεί και όργανώνει από θέσεις ισχύος, δέν κυκλοφορεί δημόσια, αλλά σέ μικρές παρεούλες 2-8 ατόμων από τόν φόβο... τών Ίουδαίων, Φαρισαίων κ.λπ., μία κι όλοι τους είναι άνθρωποι μέ οικογενειακές ύποχρεώσεις, μέ γυναίκες και παιδιά... Συζητώντας τα λοιπόν

μεταξύ τους, τ' άκατανόμαστα όσα τού 1/4, καταναλώνουν μαζί μέ τήν άνδρεαλίνη και ποσότητα οίνοπνεύματος, πικρού πνεύματος, μεξέδων, καφέινης και νικοτίνης. Κι ως γνωστόν, όλ' αυτά όχι μόνο άνεβάζουν τήν άρτηριακή πίεση αλλά έπηρεάζουν και τόν φλεβοκομβικό ρυθμό τών σφίξεων, προκαλούν άριθμίες, έκτακτούς συστολές, διαλλείψεις, φτάνουν μάλιστα καμιά φορά και μέχρι κολπικής μαρμαρυγής. Έχει άποδειχθεί από έρευνες, πώς ή άρτηριακή πίεση, έξαρτά-

ται και από τό βαθμό έκτόνωσης. Λές τά πράγματα μέ τ' όνομά τους, δγαίνεις και ξεσπαθώνεις στά μαζικά μέσα ένημέρωσης, πās στά δικαστήρια, άγορεύεις, τότε ή πίεσή σου μένει φυσιολογική, μέ μία άπλή αύξηση τού ρυθμού τών σφίξεων. Τό βουλώνεις όμως, ή πνίγεσαι, σέ τρώει ή μετριοπάθεια, άρχίζεις τά «δέ βαριέσαι» τήν ήμέρα και τά... «βαρέθηκα πιά» τή νύχτα, έ τότε, ή πίεσή σου, τόσο ή συστολική όσο κι ή διαστολική φτάνει στά ύψη. Πώς νά μή φτάσει όταν άντί έσύ, ό πνευματικός πολίτης τών 3/4, νά δγείς και νά φωνάξεις... «Όχι κύριοι, δέν θά μου πουλήσετε φύκια γιά μεταξωτές κορδέλλες και δέν θά μου πλασάρετε κούμαρα στρατηγικής γιά φούμαρα ήθικης, δέν θά μου δγάλετε έμένα άχρηστη τήν τάδε παράσταση γιά νά ήμνήσετε τήν δείνα, δέν θά μου θάψετε ζωντανό τόν τάδε γιά νά μου άνακηρύξετε άρχοντα τόν δείνα, δέν θά μέ τρελάνετε μέ δήθεν «παραπομπές σέ ξένα πρότυπα» στή σκηνοθεσία τού ένός τή στιγμή πού ή σκηνοθεσία τού άλλου είναι... μία μάντρα από στοιχεία κι ιδέες ξένης πνευματικής ιδιοκτησίας κ.λπ., κ.λπ., άντί λοιπόν νά τά πείς όλ' αυτά... έτοι ξεκάθαρα και... μέ τ' όνομά τους, πέφτεις στό ταραγμένο σου φαγοπότη, στην παρεούλα μέ κατανόηση κι άμοιδαία... σφίξη, και νά λίγο χιούμορ, νά λίγος μουσα-

κάς, νά 5-6 κεφτέδες, κι οίνο-πνεύματα, νά και τήν γιαιτροσόφια,... πάνε τά... φαρμάκια κάτω και ή πίεση άπάνω.

Δέν ξέρω τί θά έπρεπε νά γίνει μ' αυτό τό... έμφύλιο πρόβλημα τής πνευματικής και καλλιτεχνικής πίεσης. Όρισμένοι συνέδριοι τού 12ου άγγειολογικού συνεδρίου, πού ρωτήθηκαν άνέπισημα, πρότειναν τό έξής: Νά άναστείλει τό ύπουργείο Πολιτισμού κάθε συνεργασία μέ τό 1/4 όσο και μέ τά 3/4 τού πιεσικού πνευματικού κόσμου, νά κλείσει Έθνικά, Κρατικά, Ήμικρατικά, (Βορείου και Νοτίου Έλλάδος) νά σταματήσει τά Φεστιβάλ και νά κοιτάξει νά συνεργαστεί ευρύτερα μέ τό... ύπουργείο Κοινωνικών Ύπηρεσιών. (Δέν θά είναι άλλωστε ή πρώτη φορά). Δέν μπορεί έπ' άπειρον, όχι μόνο ν' άνεβαίνει τό οικονομικό, τό καλλιτεχνικό και τό ήθικό έλλειμμα τών ιδρυμάτων και τών θεσμών αλλά ν' άνεβαίνει μαζί και ή πίεση αυτών πού προκαλούν τό έλλειμμα, πόσο μάλλον αυτών πού τό... πληρώνουν. Μιά ιδέα είναι λοιπόν, όλα αυτά τά ιδρύματα και όί χώροι, νά μετατραπούν σέ... θρεφονηπιακούς σταθμούς. Δέν είναι δική μου ιδέα βέβαια (- έλέπε βιογραφικά Νιάνια-Συνοδινού -), γιά τήν περίπτωση όμως και γιά τήν γενική... πίεση, ό,τι πρέπει.

Πρωτοπορία

ΒΙΒΛΙΑ • ΔΙΣΚΟΙ • ΑΦΙΣΣΕΣ

Μιά καινούργια Πρωτοπορία

- ΜΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ ΒΙΒΛΙΑ
- ΜΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΧΩΡΟ

άλλά

πάντα μέ τις ίδιες
**ΦΑΝΤΑΣΤΙΚΕΣ
ΕΚΠΤΩΣΕΙΣ
20-40%**

ΓΡΑΒΙΑΣ 7 - ΑΘΗΝΑ 142-ΤΗΛ. 3601 591

ZANIN ΩΜΠΟΥΑΓΙΕ
«*Η καθημερινή ζωή στην αρχαία*
Ινδία»
Μετάφραση: Έλλη Ι. Αγγέλου
Έκδ. «Ωκεανίδα», 1980

Τό βιβλίο αυτό πραγματεύεται μία μόνο εποχή από την ιστορία της Ινδίας, που εκτείνεται στο διάστημα των χιλίων τελευταίων ετών, αλλά που, όμως, είναι η πιο σημαντική. Η Ινδία, γειτονεύοντας με άλλους πολιτισμούς που αναπτύσσονται είτε ταυτόχρονα είτε παράλληλα με το δικό της, θά δεχθεί και θά προσφέρει, θά επηρεάσει και θά επηρεαστεί. Αυτή τη χιλιετηρίδα, η Ινδία γνωρίζει την πολιτική της ενοποίηση. Ο βουδισμός και ο βραχμανισμός συνυπάρχουν. Δεν είναι ανταγωνιστικοί και από τη σύζευξή τους προκύπτουν τα εμπνευσμένα δημιουργήματα της Ινδικής τέχνης.

Ο άναγνώστης, χάρη στην ελκυστική περιγραφή της Ωμπουαγιέ (πού είναι διευθύντρια του μουσείου Γκιμέ), μπορεί να αποκτήσει όλα εκείνα τα απαραίτητα εφόδια, για να προσεγγίσει την Ινδία, τόσο την αρχαία όσο και τη σημερινή, και για να γνωρίσει

τόν λεπταίσθητο πολιτισμό της και την υψηλή της πνευματικότητα.

ΘΕΟΦΡΑΣΤΟΥ ΓΕΡΟΥ
«*Παιδεία και νεοέλληνες διανοητές*»
Μετάφραση: Τζένη Μαστοράκη
Αθήνα, 1980

Τό βιβλίο αυτό πρωτογράφτηκε στην αγγλική γλώσσα, τό 1970-72, αλλά δεν εκδόθηκε.

Πολλά πράγματα έχουν αλλάξει από τότε που πρωτογράφτηκε. Αποκαταστάθηκε η δημοκρατία στη χώρα μας, ενώ, όπου νά 'ναι, οι κυβερνήσεις της «Νέας Δημοκρατίας» συμπληρώνουν τη δεύτερη τετραετία στην εξουσία. Η παιδεία διανύει τον πέμπτο χρόνο της «εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης». Αλλά η εκπαίδευση — όπως παρατηρεί ο Θ. Γέρου — ποτέ δεν τέθηκε σε μεγαλύτερους κινδύνους. Μόνο στην περιοχή της Αττικής λειτουργούν 870 φροντιστήρια μέσης εκπαίδευσης.

Τό βιβλίο δεν είναι ιστορία της εκπαίδευσης. Αφορά κυρίως τη «φιλοσοφία της παιδείας» των πρώτων δεκαετιών του αιώνα μας και εξιστορεί τα διάφορα ρεύ-

ματα ιδεών που διαμόρφωσαν την ελληνική παιδεία μέχρι τό 1967.

ΤΑΚΗ ΘΕΟΦΙΛΑΤΟΥ
«*Η άλωση της Κωνσταντινουπόλεως και άλλα ρεμπέτικα*»
Έκδ.: «Ιππαλεκτρών», 1980

Ο ίδιος ο ποιητής παραθέτει ένα μικρό σημείωμα στο τέλος του βιβλίου, που τό χαρακτηρίζει σάν: «ένα μουσικό κολάζ, που τό συνέθεσε έν πλήρει συν-χύσει άδοντας απολυτίκια τροπάρια Τσιτσάνη Καζαντζίδη και άλλα τινά μέσα σε πόλη που βουλίζει Πόλη-Πόλη, Πόλη-Κορμί, Πόλη-Ποίημα. Πόλη-Μνήμη ιστορική αϊμάσσουσα πολιορκημένη από ήρώους στοιχεία διαρκώς μέχρι ήλίδας επαναλαμβανόμενους σάν την Μπουμπουλίνα, τόν Τσιτσάνη, τόν Διονύσιο Σολωμό, τοποθετημένους μέσα στο μύθο του κατά πώς έλαχε φριχτά νά τούς αγαπήσει, δηλαδή με λίγα λόγια άλλα άντί άλλων. Η όλη αποσπασματική σύνθεσις αποτελείται από σχεδιάσματα άλλαπλάλληλα και ως επί τό πλείστον ασύνδετα. Μέσα στίς συνεχείς και αδιάλειπτες αλώσεις, θανατικά θρίσκειται ή ίδια ή άλωση τού Ποιητή, που μέ απόγνωση μεγάλη χάνει τη γλώσσα του».

ΚΩΣΤΑ ΜΑΛΙΣΣΟΥ
«*Σοσιαλιστικοί Διάλογοι*»
Αθήνα 1980

Ένδιαφέρουσα συλλογή άρθρων τού γνωστού για τίς μελέτες του πάνω στο «μάρκετιν» και τίς επιχειρηματικές σχέσεις οικονομολόγου. Στρατευμένος στο ΠΑΣΟΚ ο συγγραφέας προσπαθεί νά έμβαθύνει στα θέματα που συγκροτούν την ιδεολογία τού κινήματος.

Ιδιαίτερα σημαντικά είναι τά άρθρα που αναφέρονται στο συνεταιριστικό κίνημα, στην «καταναλωτική νοοτροπία», στην οργάνωση και διοίκηση τών επιχειρήσεων στίς καπιταλιστικές και σοσιαλιστικές παραγωγικές σχέσεις και στίς προοπτικές κοινωνικοποίησης και αυτοδιαχειριστικής αναδιοργάνωσης στην Έλλάδα.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΑΝΙΑΤΑΚΟΣ

«*Τό σύννεφο δέν έφερε βροχή*»
Έκδ. Νέα Σύνορα-Α. Λιδάνης, 1980.

Τό μυθιστόρημα αυτό επανεδίδεται ριζικά αναθεωρημένο και εμπλουτισμένο όσον αφορά την πλοκή, τη διαγραφή τών χαρακτήρων, την πορεία και τη λύση τού δράματος, τό γλωσσικό ύφος,

ώστε νά αποτελεεί πιά ένα έντελώς νέο έργο.

Η υπόθεση εκτυλίσσεται σε ένα μακρινό χωριό, όπου αποτραβιέται ο νεαρός ήρωας ήτλιασμένος από την πρωτεύουσα, άφανισμένος από τόν εμφύλιο πόλεμο και απέλπισμένος από τόν άδιέξοδο έρωτά του. Έκει προσπαθεί νά πλάσει μιá πρότυπη κοινωνία, αναπλάθοντας ταυτόχρονα τόν ίδιο τόν έαυτό του, και άφιερώνεται σε μιá άλλη χωριατοπούλα, την Έλπίδα, που είναι προικισμένη με ένα πλούτο από γνήσιες αρετές, αλλά και κυνηγημένη από τό αναχρονιστικό έθιμο τής τιμής τού άδελφού.

ΛΟΥΙΣ ΜΑΡΤΙΝ - ΣΑΝΤΟΣ
«*Η εποχή της σιωπής*»
Μετάφραση: Τασούλα Καραϊσκάκη
Έκδ. «Όδυσσεάς», 1980.

Ο Λούις Μαρτίν Σάντος γεννήθηκε στο Ισπανικό Μαρόκο τό 1924 και πέθανε τό 1964. Νευροψυχίατρος, μέ σπουδές στην Ισπανία και τη Χαϊδελβέργη, έγραψε κυρίως δοκίμια. Τό βιβλίο αυτό είναι τό μοναδικό του μυθιστόρημα και ξεσήκωσε μεγάλες συζητήσεις στην Ισπανία για την πρωτοτυπία τού ύφους και την τόλμη τής γραφής του.

Ο συγγραφέας φυλακίστηκε πολλές φορές από τό καθεστώς τού Φράνκο για αντικαθεστωτική δράση. Μέσα από τίς σελίδες τής «Εποχής τής σιωπής» περνάει ένας κόσμος κολασμένος, που ο πρωταγωνιστής τόν διατρέχει σε μήκος και σε πλάτος, από τούς ανώτερους κύκλους τής αστικής τάξης ως τούς κατώτερους τού προλεταριάτου. Σέξ, καριέρα, κοινωνική κριτική, δικαίωση, τέχνες μέσα από τό γκροτέσκο και την ειρωνεία, τά διλήμματα και τη θλίψη, την επιθετικότητα και τό στοχασμό.

ΔΙΟΝ. Κ. ΜΑΓΚΛΙΒΕΡΑ
«*Εγχειρίδιο Δημόσιων Σχέσεων*»
Έκδ.: «Παπαζήση», Αθήνα 1980

Κατατοπιστικό, για τό θέμα που πραγματώνεται, έγχειρίδιο με αρκετά πλούσια βιβλιογραφία. Ένδιαφέρον παρουσιάζουν και οι πρακτικές οδηγίες για όσους θέλουν νά ασχοληθούν με τόν τομέα τών δημόσιων σχέσεων.

Οι άναφορές που έχουν γενικότερες θεωρητικές αξιώσεις είναι αρκετά συζητήσιμες, καθώς και ή προσπάθεια τού συγγραφέα και άλλων τής ειδικότητάς του νά αναγορεύσουν τίς δημόσιες σχέσεις σε «ιδιαιτερή επιστήμη».

**“Αν θέλετε ν’ αποκτήσετε τά βιβλία
πού σάς ενδιαφέρουν
γράψτε μας ή τηλεφωνείτε μας:**

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΒΙΒΛΙΟΥ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΒΕΡΒΑΤΗΣ

ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ 8 · ΑΘΗΝΑ 122 ΤΗΛ. 3229303

(6-8μ.μ.)

Παρακαλώ στείλτε στη διεύθυνσή μου τά βιβλία που σάς γράφω και την αξία τους θά πληρώσω στο ταχυδρομείο με αντικαταβολή.

Όνομα Επώνυμο Επάγγελμα ...
Όδός Αριθμ. Πόλη
Τηλ.
Τά βιβλία που θέλω είναι
.....
.....

ΟΔΗΓΙΕΣ

1. Για νά εκτελέσουμε την παραγγελία σας, πρέπει νά παραγγείλετε τό λιγότερο 3 βιβλία ή ή αξία τους νά είναι πάνω από 500 δρχ.
2. Τά έξοδα άποστολής θαρύνουν έμάς, με μοναδική δική σας επιβάρυνση 30 δρχ. κατά παραγγελία.
3. Η τιμή κάθε βιβλίου είναι ή τιμή που πουλούν οι εκδοτικοί οίκοι.
4. Είναι απαραίτητο, εκτός από τόν τίτλο και τό συγγραφέα, νά αναφέρεται και ο εκδοτικός οίκος.

Τό μυθιστόρημα αυτό σκιαγραφεί τη ζωή μιας κοπέλας από τό Γκαίτεμποργκ της Σουηδίας, της Μαρίας Λ. Οί έλπίδες, οί απογοητεύσεις και τά λάθη της πρωταγωνίστριας αυτού του βιβλίου έχουν τή σφραγίδα μιας αληθινής ιστορίας, πού ό κάθε νέος κι ή κάθε κοπέλα μπορούν νά τή δεχτούν σάν τήν αυθεντική εξομολόγηση μιας συνομήλικής τους και νά κάνουν διάφορες κρίσεις και σκέψεις.

Τό τόσο επίκαιρο βιβλίο της Σκόγκλουντ μιλάει θαρραλέα στους νέους γιά τόν κίνδυνο των ναρκωτικών, παρουσιάζοντας έτσι μιά από τίς πιό δραματικές πλευρές της ζωής του σύγχρονου ανθρώπου.

ΒΙΛΧΕΜ ΡΑΪΧ

‘Η κοσμική υπέρθεση
Έκδ. Καστανιώτη, 1980

Τό βιβλίο αυτό είναι από τά περισσότερο ενδιαφέροντα και μαζί πού άμφιλεγόμενα του Βίλχεμ Ραΐχ, πού άνθρωπου πού στό δεύτερο τέταρτο του αιώνα μας τάραξε τά νερά της ψυχιατρικής έπιστήμης. Μέ τό έργο του αυτό ό Β. Ρ. άναζητεί τό μυστικό της ανθρώπινης ύπαρξης πέρα από τά όρια του κλασικού κοινωνικού πεδίου πού έρευνά ή κοινωνική έπιστήμη· στό άπέραντο σύμπαν μέ τήν άρκετά άγνωστη, μέχρι πρόσφατα, λειτουργία των άστρικών σωμάτων, όπου κρύβονται — κάτ’ αυτών — τά κλειδιά γιά τήν κατανόηση της ανθρώπινης ύπαρξης.

ΤΣΑΡΑΣ ΜΠΟΥΚΟΦΣΚΙ

«Έρωτικές ιστορίες καθημερινής τρέλλας»
Μετάφραση: Χρύσα Τσαλικίδου
Έκδ. «Όδυσσεύς», 1980.

‘Η «περίπτωση Μπουκόφσκι» εξακολουθεί και σήμερα νά βρίσκεται στό επίκεντρο του ενδιαφέροντος, γιατί είναι ό μόνος λογοτέχνης της περίφημης γενιάς του Σάν Φραντσίσκο πού διατηρεί μιά συγκλονιστική ζωτικότητα. Στην πολύ φροντισμένη άμερικάνικη λογοτεχνία ό Μπουκόφσκι εισβάλλει σάν κάτι καινούριο. Στά πενήντα του (τόσο είναι όταν γράφει, γύρω στά 1970, αυτά τά διηγήματα), μέ τίς τσέπες άδειες, τό στομάχι κατεστραμμένο, τήν έρωτική του διάθεση πάντα σέ έξαρση, ύποφέρει από αίμορραγίες και άπνεια, αγαπάει τό γέρο Χέμινγουэй και περνάει τίς μέρες του πασχίζοντας νά κερδίσει στ’ άλογα. Άποτυχημένος, τρελός, άνεπανόρθωτα έρωτικός, ίσως ιδιοφυής,

ίσως άλήτης, τρυφερός, κυνικός, γράφει διηγήματα πού βγαίνουν μέσα από τίς σκληρές προσωπικές του έμπειρίες, πληρωμένες όλες άνελέητα, χωρίς δολικά κοινωνικά άλλοθι.

Ι.Α. ΒΑΛΛΩΡΙΤΟΥ

‘Ιστορία της Έθνικής Τραπεζής της Ελλάδος (1842 - 1902).
Τυπογραφείον «Ανέστη Κωνσταντινίδου», Αθήναι 1920
‘Επανεκδόση από τό Μορφωτικό ‘Ιδρυμα Έθνικής Τραπεζής, Αθήνα 1980 μέ πρόλογο του Σπύρου Ασδραχά.

‘Επανεκδόση μέ μέθοδο όφσσετ του κλασικού αυτού συγγράμματος πού διατηρεί ένα έξοχο ενδιαφέρον γιά τούς έρευνητές. ‘Η παλαιά έμφάνιση προσθέτει στή γοητεία πού δημιουργεί ή άριστη μέθοδος και ή γλαφυρή γλώσσα του συγγραφέα. Συνοδεύεται από προσωπογραφίες ιστορικών φυσιογνωμιών της τραπεζικής μας ιστορίας, και από άρτια σχεδιαγράμματα και πίνακες. ‘Ανεκτίμητο γιά δσους ενδιαφέρονται γιά τήν οικονομική μας ιστορία και άπόκτημα γιά τούς βιβλιόφιλους.

ΤΑΚΗ ΘΕΟΦΙΛΑΤΟΥ

‘Ερκος δόδοντων
Έκδ. «Ιππαλεκτρών», 1980

‘Επειδή ή οποιαδήποτε παρουσίαση μπορεί νά προδώσει τό κλίμα στό όποιο κινείται αυτός ό ποιητής, παραθέτουμε, εδώ, μόνο ένα μικρό άπόσπασμα πού, όπως πιστεύουμε, άποδίδει περισσότερο τήν ένότητα της ποιητικής του σύλληψης.

«Ύστερα είναι τά ρούχα σου πού σέ λαμπρύνουν/ άκόμα κι όταν γδύνεσαι ύπάρχει αυτή ή άφή άπ’ τά ρούχα σου στό κορμί σου/ σά λέξη πού δέν της λείπει τό νόημα σάν έπουράνιο φώς μάζης ίσομένης μέ τετράγωνα/ μπορεί, δέν ξέρω, κανένα Σάββατο πού θάχω σχολάσει άπ’ τή δουλειά νά σέ βλαστημήσω έτσι ώραία στά κόκκινα/ θάναι σά νά βλέπω τό πρόσωπό μου στόν καθρέφτη, σά νά λεηλατώ τόν καιρό μου μέ πικροδάφνες...»

ΙΠΠ. ΦΡΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ

‘Από τήν κατ’ έπίφαση Δημοκρατία στην άπρόκαλυπτη τυραννία
Έκδ. «Αθήνα», 1976

‘Επανεκδίδεται τό σημαντικό πολιτικό έργο του Καλύμνιου συγγραφέα. ‘Αρχίζοντας από τό Δεκέμβριο του 1944 μέ διεισδυτική άνάλυση των γεγονότων και των παρασκήνιων μάς οδηγεί, σίς συνθήκες πού προετοίμασαν τήν έπιβολή της δικτατορίας και μέχει τήν μεταπολίτευση. Σύγχρονη ιστορία και πολιτικό δοκίμιο ταυτόχρονα, τό βιβλίο διέπεται από τή σοσιαλιστική και δημοκρατική ιδεολογία, δονείται από τήν αγωνιστικότητα πού χαρακτηρίζει τό συγγραφέα. Είναι όμως ταυτόχρονα και μιά συγκερατημένη και άντικειμενική τομή της πολιτικής μας ζωής.

ΡΗΓΙΝΟΥ ΘΕΟΧΑΡΗ

‘Ιστορία της Οικονομικής αναλύσεως. Τόμος Β’
Έκδ. Παπαζήση, Αθήνα 1980

‘Ολοκληρώνεται, μέ τόν τόμο αυτό τό έντυπωσιακό σύγγραμμα του καθηγητή της ΑΣΟΕΕ. ‘Ο πρώτος τόμος έρευνά βασικά τίς προκλασικές και κλασικές θεωρίες και συμβολές στην οικονομική άνάλυση. ‘Ο δεύτερος, μετά από μιά έντεταμένη αναφορά στόν Μάρξ και στους άλλους κοινωνικούς μεταρρυθμιστές, εξετάζει τούς νεοκλασικούς, τόν Κέννες και τούς νεο-κενέσειανούς και τέλος, τούς έντελώς σύγχρονους προβληματισμούς της οικονομικής θεωρίας.

Μέ σύντομες και κατατοπιστικές αναφορές στό άπέραντο άντικείμενό του, γραμμένο μέ καλό ύφος στή δημοτική — παρά όρισμένες δειλίες, όπως ή γενική των τριτοκλίτων σέ - ις π.χ. — τό πανεπιστημιακό αυτό σύγγραμμα είναι πραγματικά χρήσιμο γιά τούς σπουδαστές και γενικότερα γιά τούς οικονομολόγους πού θέλουν νά αναζωογονήσουν τίς γνώσεις τους γύρω από τήν ιστορία της έπιστήμης τους.

ΤΑΒΕΡΝΑ "ΤΟ ΠΕΡΙΒΟΛΙ ΤΟΥ ΡΟΔΟΛΦΟΥ",
ΜΥΤΙΑΛΗΝΗΣ 59 και ΑΓ. ΖΩΝΗΣ τηλ 8676 590

ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΟΣ ΜΑΧΗΤΗΣ

Η ΤΟΥΡΚΙΑ ΣΤΑ ΝΥΧΙΑ ΤΟΥ ΦΑΣΙΣΜΟΥ

Νο 49: ΕΑΜ: 'Η νίκη του λαού και τό ξεπούλημα της — όπόλυτη ύποταγή στους βομήχανους — 'Η κρίση στην Κύπρο — 'Η κρίση στό κομμουνιστικό κίνημα και τό ξεπερασμά της — 'Η κρίση στον τύπο — Κριτική στό έργο και τή δράση του Μάο — Ποιοί ύπονομεύουν τήν ένότητα του άντιεφεορμιστικού χώρου — Λιγότερη δουλειά, δουλειά γιά όλους — εισπράχτορες και έκασυχρονισμός — Πολωνία: ό ύπαρκτος σοσιαλισμός γέννησε τόν νεκροθάφτη του — 'Η Τουρκία στά νύχια του φασισμού — Ό' άναδειχουν μέσα οι έπομένους έκαλογές; — Μύθοι και πραγματικότητες στην στρατηγική του ΚΚΕ (μ-λ) — 'Η έπικαιρότητα του γυναικείου κινήματος — Βολιβία — Βραζιλία — Συνέντευξη μέ τόν Σαββατόρ Καγιετάνο Κάρπιο, ήγέτη του F.P.L. του 'Ελ Σαββατόρ.

σέ νέο σχήμα μέ 16 σελίδες
μέ νέο περιεχόμενο

ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΟΣ ΜΑΧΗΤΗΣ
ΣΤΗ ΣΕΙΡΑ:
ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΟΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΠΑΛΗΣ

1
Σειρά: Ζητήματα ιδεολογικοπολιτικής πάλης

ΤΑΙΣΙΟΥ ΒΕΛΑ

10ο συνέδριο του ΚΚΕ

Χρεωκοπημένες
θεωρίες
σέ καινούργια
έκδοση

ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΟΣ
ΜΑΧΗΤΗΣ

2
Σειρά: Ζητήματα ιδεολογικοπολιτικής πάλης

ΤΑΙΣΙΟΥ ΒΕΛΑ

Απ' όφορμή της έκδοσης γιά τό 2ο συνέδριο

ΜΥΘΟΙ
και
ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΕΣ
στη στρατηγική
του ΚΚΕ (μ-λ)

Για τήν εξήγηση της ελληνικής οικονομίας
του ελληνικού κοινωνικοοικονομικού συστήματος
του χαρακτήρα της επανάστασης

ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΟΣ
ΜΑΧΗΤΗΣ

Στά κεντρικά περίπτερα (Ακαδημίας, Κάνιγκος, Πολυτεχνείο κλπ.) και βιβλιοπωλεία (Πρωτοπαρία, Χνάρι, κλπ.).

ΑΝΩΝΥΜΙΕΣ

• Στο γράμμα του Β.Σ.Μ. (τ'χ. 159) απαντάει ένας άλλος ανώνυμος, πού, όμως, δεν διασαφηνίζει και τόσο τό στόχο του:

Ή αγαπητοί φίλοι

Υπάρχουν πολλοί λόγοι να αλληλογραφεί κανείς ανώνυμα με κάποιο πολιτικό περιοδικό σαν τό «ΑΝΤΙ». Ένας απ' αυτούς προκύπτει όταν ό επιστολογράφος είναι αυτό πού όνομάζουν agent provocateur ή, στην άπλο-ελληνική, καρφί.

Δέν είναι άρκετά γνωστό πώς πλουσιόπαιδα απ' την Κίνα, πού σπουδάζαν στις Η.Π.Α. (και πού ό Η.Π.Α. κάγαν ό,τι μπορούσαν γιά να έμποδίσουν τόν επαναπατρισμό τους) κατασκεύασαν τήν κινέζικη άτομική βόμβα και έφεραν στην Κίνα τήν τεχνολογία πού έκανε τή χώρα αυτή σχετικά αυτόαρκη. Άς μήν άποδειχθούν οι προοδευτικοί Έλληνες άφελέστεροι από τούς αντίπαλούς των κι άς έχουν τά μάτια και τ' αυτιά τους πάντοτε τόσο άνοιχτά, όσο

χρειάζεται γιά να ξεχωρίζει κανείς τούς φίλους από τούς έχθρους.

Μέ τιμή
άλλος ένας ανώνυμος ού τις

• Στο ίδιο γράμμα απαντάει και ό κ. Στ. Ρακιτζής, φοιτητής από τή Γιουγκοσλαβία:

Φίλοι του «Αντί»,

Επίθεση κάνει ό Β.Σ.Μ. στους φοιτητές του έξωτερικού, παίρνοντας σαν άφορμή τό άρθρο της Ειρήνης Ψαρέλλη (τ'χ. 151). Τους άποκαλεί ανθρώπους πού, στη συντριπτική τους πλειοψηφία, είχαν «λόγους» πού δέν μπορούσαν να περάσουν στα ελληνικά ΑΕΙ.

Πιστεύει ό άνθρωπος αυτός — πού δέν έχει τό θάρρος ούτε τό όνομά του να γράψει — ότι ή μέση εκπαίδευση και τά εξεταστικά μέτρα πού ύπήρχαν και υπάρχουν σήμερα (μέ άλλη μορφή) είναι σω-

στά και δίκαια, δηλ. δημοκρατικά;

Πιστεύει ό άνθρωπος αυτός ότι αυτοί πού πήγαν και πηγαίνουν να σπουδάσουν στο έξωτερικό ήτανε κατώτεροι πνευματικά άπ' αυτούς πού πέρασαν στα ελληνικά ΑΕΙ;

Πιστεύει ό άνθρωπος αυτός ότι στα πανεπιστήμια του έξωτερικού μοιράζουν πτυχία;

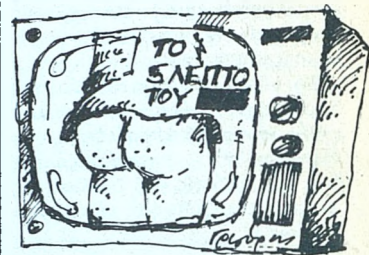
Άν έστω και μόνο ένα από αυτά πιστεύει, τότε λυπάμαι. Λυπάμαι γιατί είναι δυνατόν άνθρωπος να σκέφτεται μέ αυτό τόν τρόπο.

Όσο γιά τό ποσοστό της ταξικής διαφοράς πού βρίσκεται — από πού; — πώς υπάρχει στους φοιτητές του έξωτερικού, τόν πληροφορώ, σαν φοιτητής του έξωτερικού, ότι μεγαλύτερο είναι τό ποσοστό εκείνων πού προέρχονται από άγροτική, εργατική τάξη και χαμηλόμισθους μισθωτούς παρά από πλούσιους γονείς...

Άλλά πέρα απ' όλα αυτά πιστεύω — έχω κι εγώ τό δικαίωμα — ότι όποιος συλλογάζεται λεφτερα συλλογάζεται σωστά, και ό φίλος

Β.Σ.Μ. κάθε άλλο παρά λεφτερα πρέπει να συλλογάται, αφού βρίζει τούς φοιτητές του έξωτερικού και όχι τούς υπεύθυνους της πολιτικής αυτής, πού δημιούργησε τό μεταναστευτικό και στον τομέα της μόρφωσης.

Πολύ φιλικά
Στέλιος Ρακιτζής

ΥΕΝΕΔΙΚΑ

• Από τόν κ. Εύστ. Ευσταθίου έχουμε ένα γράμμα μέ τίτλο «Υενεδικά και Χατζηφωτικά» σχετικά μέ τήν όμώνυμη τηλεοπτική εκ-

Ζητήματα άρχων και πάλη γραμμών στο ΕΚΚΕ

• Ό κ. Ήλίας Ζαφειρόπουλος, μέ τό γράμμα πού ακολουθεί, παρεμβαίνει στη σχετική, μέ τή διάσπαση του ΕΚΚΕ, συζήτηση:

Τό άρθρο αυτό του Σ. Κ. είναι γραμμένο ένα περίπου μήνα μετά τήν όλοκληρωση μιας σκληρής έσωτερικής πάλης πού δόθηκε στο ΕΚΚΕ και κατάληξε στην άπόσπαση και διαγραφή μιας όμάδας μελών του πού ανάμεσά τους είναι και ό Σ.Κ.

Εκείνο πού χαρακτηρίζει αυτό τό άρθρο είναι ότι άποφεύγει να άναφερθεί, καθαρά και άνοιχτά, στο πολιτικό, ιδεολογικά ζητήματα όπου δόθηκε ή πάλη των γραμμών. Πρόθεση του άρθρογράφου είναι μ' αυτό τόν τρόπο να συσκοτίσει τά γεγονότα και να έμφανίσει τό ΕΚΚΕ βαθεία τραυματισμένο ύστερα από αυτή τήν πάλη.

Ή αλήθεια είναι ότι τό ΕΚΚΕ, άκριβώς μέσα από αυτή τήν πάλη απαλλάχτηκε από ιδέες και στοιχεία πού τό έμπόδιζαν στους άγώνες του γιά τό λαό και βγήκε δυναμωμένο γιά να συνεχίσει σ' ένα άνώτερο επίπεδο τήν επαναστατική του πορεία. Ή όμάδα αυτή, πού έμφανίστηκε μέσα στις γραμμές του ΕΚΚΕ, σαν άντανάκλαση μέσα στο κίνημα της κρίσης του ιμπεριαλιστικού και καπιταλιστικού συστήματος σήμερα, έρχεται σε κρουαλέα αντίθεση μέ τις έλπίδες και τούς πόθους της εργατικής τάξης και εύρύτατων στρωμάτων του ελληνικού λαού. Αυτό γιατί ό ελληνικός λαός σήμερα παλεύει ενάντια στους έχθρους του, στέκεται πολύ καλά στα πόδια του, αγωνίζεται και φυσικά δέν «άμφισβητεί» ούτε τις κατ'ήθειες του ούτε τήν ιστορία του.

Τί μέν λέει ό Σ.Κ. γιά τί καίριο και καυτό ζήτημα της ένότητας του λαού μας; Ένάντια σε ποιούς έχθρους θά στρέψει τό πυρά του και θά ένωθεί; Οι θέσεις του Σ.Κ. και της όμάδας πού ακολουθεί είναι ή άρνηση του άντιιμπεριαλιστικού δημοκρατικού μετώπου, πού είναι τό μόνο πού μπορεί σήμερα να ένώσει τό λαό μας. Υποτιμώντας τήν κοινωνική πραγματικότητα και τήν ιστορία του λαϊκού μας κινήματος, δέν μπορεί να δει τό ρόλο του ιμπερισμού και τόν ιμπεριαλιστικών μονοπωλίων στη χώρα μας. Στρέφεται συνολικά ενάντια στον κυρίαρχο συνασπισμό της άστικής τά-

ξης, τόν ιμπεριαλισμό και τόν ήγεμονισμό, δίνοντας έμφαση στην άστική τάξη, άγνοώντας τό πώς ό ιμπεριαλισμός και ό ήγεμονισμός τήν έχουν βαθεία έξαρτήσει.

Όσο άριστερή κι άν φαίνεται αυτή ή θέση, στην ουσία κρύβει μία δεξιά θέση. Ίσοπεδώνει όλους τούς έχθρους του λαού και άρνείται έτσι ουσιαστικά τήν εκμετάλλευση των αντιθέσεων τους, άρνείται δηλαδή τις συμμαχίες και τόν πολιτικό ρόλο της εργατικής τάξης.

Τι κρύβει όμως στην πραγματικότητα ή θέση του Σ.Κ.; Άσφαλώς ύποκύπτει μπροστά στον ήγεμονισμό, ιδιαίτερα στον σοσιαλϊμπεριαλισμό πού τά τελευταία χρόνια άποτέλεσε ένα επίμαχο ζήτημα γιά τήν ένότητα του λαού μας. Είναι γνωστό ότι ή πάλη μας ενάντια στον σοσιαλϊμπεριαλισμό άντιμετώπισε τή λυσσασμένη επίθεση από τή μεριά του ΚΚΕέξω. Και τήν σ' ένα βαθμό φιλοσοφική γραμμή άστικών και ρεβιζιονιστικών κομμάτων. Δέν είναι τυχαίο, ότι ή όμάδα Κουμάνταρου και σία, έχει βάσει σε άμφισβήτηση τήν επαναστατική θεωρία των 3 κόσμων του προέδρου Μάο, πού μέσα από αυτήν ξεχωρίζουν, ποιοί είναι φίλοι και ποιοί είναι οι έχθροι των λαών, αλλά και ποιούς πρέπει να συσπειρώσουμε ενάντια στους κύριους έχθρους της ανθρωπότητας. Άλλωστε ή σταθερή υπεράσπιση από τή μεριά του ΕΚΚΕ αυτής της θεωρίας ήταν ή κύρια αίτία της συκοφαντικής επίθεσης πού έξαπολύθηκε από τήν όμάδα Κουμάνταρου, γιά άκολουθητισμό άπέναντι στο Κ.Κ. Κίνας. Είναι αλήθεια ότι στην έφαρμογή της πρωτοπόρας και όλο και περισσότερο επαληθευμένης από τις πολιτικές εξελίξεις άντιιμπεριαλιστικής γραμμής, τό ΕΚΚΕ, σε πολλές περιπτώσεις δέν πήρε υπ' όψη τις ειδικές συνθήκες των επί μέρους χώρων, προωθώντας δίχως εξειδίκευση τήν γενική του πολιτική γραμμή.

Είναι όμως ψέμμα ότι αυτή ή γραμμή έφερε συρρίκνωση των δυνάμεών μας και κρίση. Άντίθετα, μέ αυτή τή γραμμή τό ΕΚΚΕ γνώρισε μία σημαντική άνάπτυξη των οργανωμένων δυνάμεών του και της πολιτικής του έπιρροής ανάμεσα στα 75-78. Είναι χαρακτηριστικά τά άποτελέσματα των βουλευτικών και δημοτικών εκλο-

γών. Έξάιρεση άποτέλεσε ή Θεσ/νίκη κάτω από τήν καθοδήγηση του Στάγκου τό '78, και ή ΑΑ-ΣΠΕ από τήν ώρα, πού ό ίδιος ό Σ. Κ. άνάλαβε υπεύθυνος τό Μάρτη του '77.

Είναι αυτός πού διατύπωσε τήν πρωτότυπη θέση ότι «τό φοιτητικό κίνημα είναι πολιτικό». Μ' αυτήν τήν σεχταριστική γραμμή, δίχως να παίρνει υπ' όψη τόν κοινωνικό χαρακτήρα του φοιτητικού κινήματος, ή ΑΑΣΠΕ έχανε τό 75% των μελών της μέσα σε 2 χρόνια.

Άρνηση του Κόμματος και των άρχων

Βασική θέση της όμάδας Κουμάνταρου είναι ότι τό μ.λ. κίνημα είναι σε κρίση. Τήν αλήθεια ότι ό ρεβιζιονισμός και ή άστική τάξη, παγκόσμια και στη χώρα μας είναι σε κρίση, ό Σ.Κ. δέν τήν βλέπει καθόλου. Τό μαρξ. λεβινιστικό κίνημα σύμφωνα μέ τόν άρθρογράφο βρίσκεται στα 1956-58 όταν τό ΚΚΕ διαλυότανε κάτω από τά χτυπήματα των Χρυστσωφικών. Από τότε ούτε ένα θήμα μπράς.

Γιά τό ότι πρώτοι οι κομμουνιστές διαπίστωναν τήν παλινόρθωση του καπιταλισμού στην ΕΣΣΔ και πάλευαν ενάντια στο σοσιαλϊμπεριαλισμό, μιά αλήθεια, πού ή άστική τάξη προσπαθεί να κρύψει από τούς λαούς γιά να τούς οδηγήσει στην άπογοήτευση, ό Σ. Κ. δέν λέει κουθέντα.

Ή πάλη των μαρξ. λεβινιστών γιά να δώσουν έμπιστοσύνη στο λαό μας γιά τις άκατάλυτες δυνάμεις του, τό ξαναστίσιμο της λεβινιστικής θεωρίας στα πόδια της και ή κατάχτηση της Σκέψης Μάο Τσε Τούνγκ. Ή κατανόηση και καταγγελία, εδώ στη χώρα μας, του ρόλου του ψευτοΚΚΕ, ό διαχωρισμός του σοσιαλφασισμού από τήν επανάσταση, τά θήματα γιά τήν ένότητα των μαρξιστών λεβινιστών, ή συνεισφορά τους στην άντιφασιστική πάλη, σε όλα αυτά δέν δίνεται κανένα βάρος, τά θήματα γιά τήν άπογοήτευση όμως είναι ότι στη διάρκεια της έσωκομματικής πάλης, φάνηκε ή άμφισβήτηση της σημασίας της ίδιας της κομμουνιστικής παράδοσης και του παλιού ΚΚΕ.

Στην κομμουνιστική παράδοση της χώρας μας ή όμάδα Κουμάνταρου Λιβέρτου έβλεπε μόνο ήττες και άδιέξοδο. Γι' αυτό ό Σ.Κ. «άναζητεί τό

πομπή της 29ης Αυγούστου 1980:

...Κι ήρθε ξαφνικά ο κ. Χατζηφωτίου να ανατρέψει όλες τις συγχρονες παιδαγωγικές αντιλήψεις γύρω από τη διαμόρφωση και διάπλαση της προσωπικότητας και του χαρακτήρα του ατόμου. Και τί μās είπε; Μās είπε ότι ο άκρογωνιαίος λίθος στην ολοκλήρωση του ανδρισμού είναι η αγγαρία, το κρατητήριο και η κουραμάνα! Μās είπε κι άλλα: "Ότι το στρατιωτικό δεν είναι τίποτε και ότι θα πρέπει να ύπηρετούμε. Δεν αντιλέγουμε σ' αυτό, του υπενθυμίζουμε απλώς την πιο κρίσιμη και πιο παραγωγική, ήλικία στον προσανατολισμό, και την αντίθεσή μας στο χρόνο διάρκειας της θητείας.

Μās απέδειξε περίτρανα τις μιλιταριστικές του απόψεις με τό να μās πει ότι «για να είμαστε άνδρες θα πρέπει να πιάσουμε όπλο στα χέρια μας». Δείγμα και καύχημα δημοκρατικότητας (γι' αυτόν) η τυφλή ύπακοή, ακόμα και στα διάφορα στραβά του στριμμένου έπιλοχία. - Και έμεις νομίζουμε υπακοή δεν σημαίνει να σκύβεις τό κεφάλι.

Μά τί άλλο θα μπορούσαμε να περιμένουμε άφωτό τού στρατεύματος όριζει ό χουντικός νό-

μος 720/70; Έξ άλλου, μιά παροιμία λέει ότι αν δεν παινύσεις τό στίτι σου θά πέσει νά σε πλακώσει...

Ευστάθιος Ευσταθίου

• Στο γράμμα τού κ. Άλ. Παλαιολεξανδρόπουλου, πήραμε μιά μακροσκελέστατη απάντηση στό άρθρο τού Γιάννη Ευσταθιάδη (τχ. 155). Δημοσιεύουμε τά κυριότερά της σημεία:

Άγαπητό «Άντι»

Τό άρθρο τού Γ. Ευσταθιάδη έρχεται νά προτείνει μιά διέξοδο στά άδιέξοδα τών «400» και, γενικότερα, κάθε αντιδογματικού ανθρώπου. Η διέξοδος αυτή είναι ό προσανατολισμός πρός τό ΚΚΕ ές. πού, όπως λέει ό Γ.Ε., καλύ-

πτει τίς έπιλογές όλων των παραπάνω.

Θά μού επιτρέψει ό φίλος Γ.Ε. νά έχω βάσιμες αντιρρήσεις γιά τήν έκτίμησή του αυτή...

Προσωπικά ύποστηρίζω ότι τό ΚΚΕ ές. συγκροτήθηκε στή βάση άλλων έπιλογών σέ σχέση μέ τό ΚΚΕ, οι έπιλογές αυτές όμως έλάχιστα συναντιώνται μέ τόν σημερινό προβληματισμό τής άριστερης αντιπολιτευτικής τάσης μέσα στό ΚΚΕ...

Τό '68 άγαπητέ Γ.Ε. είναι δύσκολο νά μιλήσει κανείς γιά όφθαλμοφανή κρίση τής άριστερας. Η άπαίτηση τής έποχής έκείνης ήταν ή πρόωθηση τού συγκεντρωτισμού μέσα στό κόμμα. Καταλαβαίνει, λοιπόν, κανείς ότι είναι άδύνατο νά παραδεχτούμε πώς ό προβληματισμός τών «400», πού αναδείχτηκε σέ συνθήκες ύπαρκτης και κατάδηλης κρίσης, ταυτίζεται μέ αυτόν τού ΚΚΕ ές. τήν έποχή τής διάσπασης, τήν έποχή τής δικτατορίας...

Κατά τή γνώμη μου, τό λάθος τού ΚΚΕ ές., πού τό όδηγεί μοιραία και τελεσίδικα στό μαρasmus, είναι, κάπως περιγραφικά, ότι προσπάθησε νά ξεπεράσει τό ΚΚΕ από σαφώς δεξιότερες θέσεις - πράγμα πού είχε σάν κατά-

ληξη τήν έκλογική συντριβή.

Δυστυχώς Γ.Ε., τίποτα δεν πείθει ότι οι όδρόμοι μας είναι κοινοί. Τό ΚΚΕ ές. άπέτυχε, και γιά μās ή μόνη πρός τό παρόν λύση είναι αυτή τού ιδιωτεύοντος κομμουνιστή.

Μέ έκτίμηση

Άλέξης Παλαιολεξανδρόπουλος

● Ο κ. Β. Ρέκκας, μέ άφορμή τήν έκδήλωση πού διοργάνωσαν οι όήμοι Ν. Σμύρνης και Δάφνης γιά τούς 114 πατριώτες πού έκτελέστηκαν από τούς Γερμανούς στό Φάρο, γράφει:

Μέλη τού ΚΚΕ και τής ΚΝΕ φώναζαν συνθήματα ύπέρ τού ΕΑΜ, θέλοντας έτσι νά «καπελώσουν» τήν έκδήλωση. Αυτό έχει γίνει και άλλες φορές, όπως λ.χ. στήν Καισαριανή, στό μνημόσυνο γιά τούς 200.

Βέβαια, τό ΕΑΜ ήταν ή μεγαλύτερη όργάνωση κατά τή διάρκεια τής κατοχής. Αυτό, όμως, δεν σημαίνει ότι και οι άλλες αντίστασιακές όργανώσεις δεν πολέμησαν νέν καταχρητή. Μέ αυτή τήν τακτική πού άκολουθεί αυτό τό κόμμα, δηλαδή νά προ-

νέο» άγνοώντας τήν παράδοση και τήν πάλη ανάμεσα στήν έπαναστατική και τήν αντίεπαναστατική γραμμή μέσα στό ήρωικό ΚΚΕ.

Όμως δέ λέει τίποτα γι' αυτό τό «νέο» παρά μόνο ψελλίζει τίς λέξεις συζήτηση, άμφισβήτηση, άναζήτηση, συνοδευμένες από κοινότυπες γενικολογίες. Και μιά - ίσως τή μοναδική στό κείμενό του - συγκεκριμένη «άνάλυση» τών έξουσιαστικών τάσεων τής Κ.Ε. τού ΕΚΚΕ, θεωρία τόσο «νέα» όσο κι ό άναρχισμός, γιά νά έξηγήσει τήν έσχωματική πάλη.

Όμως έτσι Σ.Κ. δεν γλυτώνει από τήν άνάγκη νά 'χει πολιτικές θέσεις, ιδίως όταν προχωράς σέ μιά διάσπαση. Άλλά και σέ σχέση μέ τήν άμφισβήτηση, τό ζήτημα είναι τί άμφισβητεί κανείς. Ο Σ.Κ. είναι ένάντια «στή μετατροπή τής έπαναστατικής θεωρίας σ' ένα σύνολο κανόνων, πού παραμένουν άναλλοίωτοι». Έδώ δημαγωγεί στό ζήτημα τής άπόλυτης και σχετικής άλήθειας. Άπό τήν άποψη τής γενικής ανθρώπινης έξέλιξης τίποτα δεν είναι άναλλοίωτο. Όμως μέσα σέ ένα συγκεκριμένο ιστορικό πλαίσιο υπάρχουν μερικοί «άναλλοίωτοι κανόνες» τής πολιτικής, τής οικονομίας και τής κοινωνίας. Αυτούς οι μαρξιστές λένε άρχές, θεμελιώδεις θεωρητικά και έπιθεβαιωμένες μέσα από τήν παγκόσμια κοινωνική πρακτική. Στάθηκαν πάντα στενός κορσές γιά κάθε «άνοιχτό πνεύμα» πού ήθελε νά κάνει ό,τι τού κατεβαίνει χωρίς νά διατρέχει τόν κίνδυνο νά τόν πούν «λικβινταριστή» «ρεβιζιονιστή» κ.λπ.

Πίσω από τή σεμνότυφη δήλωση ότι δεν θεωρούν τόν έαυτό τους «τή μοναδική πρωτοπορία», δήλωση δημαγωγική πού θέλει νά έκμεταλλευτεί - όπως στό περισσότερο σημεία τής έπιθεσης τού Σ.Κ. ένάντια στό ΕΚΚΕ - τήν αντίθεση τού λαού και τής άριστερης νεολαίας, άπέναντι στους κομπασιούς τού σοσιαλφασιστικού ΚΚΕΕΞ, κρύβουν τό μηδενισμό και τήν άπαισιοδοξία τους γιά τό κίνημα. Έχουν σά στόχο νά μετατρέψουν ένα ρεύμα άμφισβήτησης τού ρεβιζιονισμού, ιδίαιτερα ρεύμα αντίστασης στό ΚΚΕΕΞ, σέ ρεύμα διάλυσης και άρνησης τού μαρξισμού. Είναι καλό πράγμα νά άρνείται κανείς τόν «μαρξισμό» τής Μόσχας και τού ύποταχτικού της Φλω-

ράκη, είναι όμως ύπηρεσία στήν ίδια τή Μόσχα και σ' όλους τούς αντιδραστικούς νά επιτίθεται κανείς στις άρχές τού μαρξισμού γενικά και στις πρωτοπόρες κομμουνιστικές όργανώσεις.

Διάσπαση-διάλυση

Η ομάδα Κουμάνταρου-Λιθέρου θέλησε στό ΕΚΚΕ τή διάσπαση. Όμως ό Σ.Κ. κατηγορεί μέ συκοφαντίες τήν Κ.Ε. τού ΕΚΚΕ γιά πραξικοπηματισμό. Φωνάζει «πίαστε τόν κλέφτη». Η Κ.Ε. δεν έβαλε κανένα στό γύψο, κανείς δεν στρατολογήθηκε, ούτε έμεινε στό ΕΚΚΕ μέ τό ζόρι, αλλά συμφώνησε στή γενική ιδεολογική και πολιτική γραμμή τού πού ό Σ.Κ. άνοιχτά τώρα όμολογεί ότι θέλησε «νά ανατρέψει». Όμως στή διάρκεια τής έσωκομματικής πάλης κανείς δεν έβαλε άνοιχτά αυτό τό ζήτημα, τής άνατροπής. Αυτό θέλησε νά ξεκαθαρίσει ή καθοδήγηση τού ΕΚΚΕ μέ τήν άναβολή τής συνδιάσκεψης, όχι άναστέλλοντας, αλλά αντίθετα άκριβώς προωθώντας και θαθαίνοντας στήν πάλη τών γραμμών, συγκεντρώνοντας τήν σέ ζητήματα άρχής μέσα σέ ένα κλίμα τής πιο πλατειάς δημοκρατίας.

Πάρ όλο πού τό ζήτημα άρχής δεν είναι ζητήματα ύποσηφίας και μειοψηφίας ό Σ.Κ. έπικαλείται μιά «πλειοψηφία», «πλειοψηφία» ενός μετώπου ένάντια στή φυσιογνωμία τού ΕΚΚΕ, «πλειοψηφία» έξω από άρχές, «πλειοψηφία» τέλος, πού και από τυπική άποψη είναι ένα ψέμμα, όχι μόνο γιαντί ή «όμάδα» βάζει στους λογαριασμούς τής κυριολεκτικά άνυπαρκτες όργανώσεις, αλλά και γιαντί καταγράφει στό δυναμικό τής όργάνωσης και συντρόφους πού πριν και στή διάρκεια τής πάλης είχαν άποχωρήσει.

Αυτός ό συχετισμός διαπιστώνεται σήμερα και θά διαπιστώνεται όλο και περισσότερο μέσα από τήν πρακτική τού ίδιου τού κινήματος.

Η άποφυγή τής ιδεολογικής διαίσεως και ή διάσπαση, αυτός είναι ό θαύτερος λόγος τής πραξικοπηματικής σύγκλησης από τήν «όμάδα» μιάς αυτόκλητης συνδιάσκεψης.

Η άπολιτική αυτή και δίχως συνοχή «όμάδα» δεν άποτελεί «κάποιο ήγμα πρός τό έμπρός» ούτε γιά τό μ.λ. κίνημα ούτε γιά τήν άριστερά και τό κίνημα γενικότερα. Έδώ ό Σ.Κ. είναι ειλικρινής

όταν γράφει: «Η διάσπαση τού ΕΚΚΕ έρχεται νά προστεθεί στις άνακατατάξεις, άποχωρήσεις κ.λπ., πού συντελούνται σήμερα σ' όλες τις δυνάμεις πού αναφέρονται στό άριστερό κίνημα και έπιζητούν τήν «πρωτοπορία» και τήν καθοδήγηση τού, τόσο στό δύο ρεβιζιονιστικά κόμματα, όσο και στις αντιρεβιζιονιστικές όργανώσεις. Οι έξελίξεις αυτές είναι άποτέλεσμα τής ριζοσπαστικοποίησης τών μαζών». Δηλαδή-ίδιο πράμα οι άποχωρήσεις από τό ΚΚΕΕΞ, ίδιο και από τίς μ.λ. όργανώσεις ταυτόχρονα και κάλεσμα σέ διάσπαση-διάλυση.

Τό άρθρο όμως τού Σ.Κ. καταλήγει σ' ένα λογίδριο γιά τήν ένότητα, πού είναι καλό τό λαϊκό κίνημα νά έξέρι τό χαρακτήρα του.

Νά τί γράφει ό Μ. Κουμάνταρος σέ κείμενό του πού κυκλοφόρησε σ' όλη τήν όργάνωση τό Μάη τού '80.

«Μέ όργανωμένους φορείς όπως τό ΚΚΕ(μ-λ) ή ή Β' Πανελλαδική έχουμε νά δώσουμε πέρα από τήν ένότητα στή δράση γερή ιδεολογική πάλη... Αυτές οι δυνάμεις δεσμεύουν ένα κόσμο πού σ' ένα μικρότερο ή μεγαλύτερο μέρος του έχει έπαναστατικές διαθέσεις και πρακτική. Δεν σημαίνει ότι επιδιώκουμε τήν ένότητα μέ τό σύνολό τους». Τό ΕΚΚΕ ποτέ δεν κάλεσε σέ ένότητα δυνάμεις γιά νά τίς διασπάσει. Ούτε έκρυψε ποτέ τίς θέσεις του ούτε έμφανίστηκε μεσοδεξικά γιά νά ψαρέψει στά θολά νερά.

Ο λαός χρειάζεται τήν ένότητα γιά νά άντιμετωπίσει τίς δυσκολίες πού περνάει, καθώς και τίς μεγάλες μπόρες, πού προμηνύονται στά έθνικά και δημοκρατικά ζητήματα, όπως και στά ζητήματα τού ψωμιού και τής δουλειάς.

Η ένόδοιυλη σέ όξυμμένη κρίση και έπίθεση ένάντια στό λαό άστική μας τάξη, οι άλυσσίδες και οι τραμπουκισμοί τού σοσιαλφασισμού έχουν μιά λογική πού ξεπερνάει τό «άνοιχτό πνεύμα» κάθε διαποστή. Βάλουν έπιταχτικά στους κομμουνιστές* στις άριστερές και προοδευτικές δυνάμεις τό καθήκον τής ένότητας.

Νά ένωνόμαστε όπου μπορούμε νά ένωθούμε τά μάτια μας νά είναι στραμμένα στό λαό.

Ηλίας Ζαφειρόπουλος
μέλος τού ΕΚΚΕ

σπαθεί να καπελώσει κάθε εκδήλωση (για να πει μετά ότι όλοι αυτοί που παραβρέθηκαν εκεί ήταν όπαδοί του), διασπάται ή λαϊκή ενότητα.

• **Οι εκδηλώσεις για το «Μπλόκο της Κοκκινιάς»** κρίνονται με το γράμμα του φοιτητή **Μ.Β.** Κύριε Διευθυντά,

Δέν θά καινοτομούσα αν αναφερόμουν στο μπλόκο της Κοκκινιάς με ύφος πομπώδες και λόγια αγωνιστικά. Γιατί θά έλεγα πράγματα χιλιοεπιωμένα, γιατί ή θυσία εκείνη έχει καταξιώθει από την Ιστορία.

Τό «δρόμο του άγώνα» ανέλαβε νά μάς δείξει τό ΚΚΕ (ή «ΚΚΕ», ή «Κ» ΚΕ ή ΚΚΕ έξ.) στίς 24 Αύγουστου 1980. Άνέλαβε, πιά αλλά, νά καπλευτεί τή θυσία τών άγωνιστών της Κοκκινιάς, «κατεβάζοντας» συνθήματα «αγωνιστικά», πού, προσωπικά μιλώντας, μού προκάλεσαν άηδία, άποστορφή και, προπαντός, δέος, ντροπή και άπογοήτευση. Άραγε τί διαστάσεις δίνει στή θυσία αυτών τών άγωνιστών τό «ΚΚΕ - ΑΛΛΑΓΗ - ΔΕΥΤΕΡΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ» ή τό «ΑΛΛΑΓΗ ΔΕΝ ΓΙΝΕΤΑΙ ΧΩΡΙΣ ΤΟ ΚΚΕ»;

Καί - σās ρωτάω εϋθώς - τί στάση πρέπει νά κρατήσουμε όλοι έμεις οί άνέντακτοι άριστεροί και «άριστεροί» μπροστά σ' αυτή τήν κυνική, τή συγγή καπηλεία; Φιλικά Μ.Β.

ΓΙΑ ΤΗΝ «ΑΥΓΗ»

• **Άπό τόν Π. Πετρίτη** έχουμε μιά έπιστολή πού αναφέρεται, μέ άφορμή τή στάση της άπέναντι στους Όλυμπιακούς Άγώνες της Μόσχας, στή γενικότερή της πολιτική:

Άγαπητό Άντί

Μέ καθυστέρηση, όφειλόμην σέ άπουσία μου, θά ήθελα νά έκ-

επανόρθωση

● Στο κείμενο του συνεργάτη μας Θόδωρου Πάγκαλου «Έργατική τάξη και σοσιαλιστικό Κράτος» έγιναν δύο λάθη έκτύπωσης πού παραποιούν τό νόημα:

Η 2η παράγραφος τελειώνει έτσι:

«Είναι όμως δυνατό νά φανταζόμαστε ότι «πράκτορες», «άντισοσιαλιστικά στοιχεία» και «άλητες» είναι ίκανοί νά κινητοποιούν σέ τέτοια έκταση και μέ τόσο πάθος, τήν πρώτη στήν Ιστορία του κόσμου γενιά πού γεννήθηκε και άνδρώθηκε μέσα στίς νέες παραγωγικές σχέσεις».

Η 5η παράγραφος αρχίζει έτσι: «Στήν Πολωνία σήμερα έχουμε ένα ποιοτικά καινούριο φαινόμενο. Ό καθαρά ταξικός χαρακτήρας του κινήματος θέτει άπερίφραστα τό ζήτημα της ύπαρξης τάξεων μέ αλληλοσυγκρουόμενα συμφέροντα, τριάντα χρόνια μετά τήν κατάργηση της άτομικής ιδιοκτησίας πάνω στά μέσα παραγωγής».

φράσω από τίς στήλες σου τήν άγανάκτησή μου - αλλά και τή βαθεία θλίψη μου - για τίς χυδαιότητες, τίς πλαστογραφίες και τίς πρωτοφανείς για άριστερή έφημερίδα συνηγορίες ύπέρ του Κάρτερ, πού γράφτηκαν στήν «Αύγή» τής 15.7.80 μέ άφορμή τούς Όλυμπιακούς Άγώνες της Μόσχας και έναντίον τους από συνεργάτες της κορδακιζόμενους κάτω άπ' τό γενικό τίτλο: 'Η σιωπή δέν είναι χρυσός για τήν Άριστερά».

Νά πιάσει κανείς τίς λεπτομέρειες θά 'ταν περιττό. Γιατί δέν είναι πού οί συντάκτες τών άρθρων αυτών δέν ξέρουν τήν πραγματικότητα για τίς σοσιαλιστικές χώρες. Τήν ξέρουν και τήν παραξέρουν. Όμως, φαίνεται πώς ξέρουν επίσης καλά όρισμένες δοκιμασμένες συνταγές για τήν άποτελεσματικότητα της συκοφαντίας.

Όμως, νά πού ό θεός αγαπάει τόν κλέφτη, αγαπάει και τό νοικοκύρη. Τί τήν ήθελεν εκείνη τή «φωτογραφία», «ένός ταρινού ράκους και πάλοι ποτέ συλφίδος όνόματι Κομανέντσι», όπως τάχατες είχε καταντήσει από τή χρήση φαρμάκων; Τήν Κομανέντσι τήν είδε όλος ό κόσμος μετά δύο μέρες στήν τηλεόραση και κατάλαβε, όριστικά πιά, μέ ποιά χαλκεία συνεργάζονται οί συνεργάτες της «Αύγης».

Καί καλά οί συνεργάτες - όμως ή ίδια ή «Αύγή»; Ποιά δρόμο βαδίζει «φιλοξενώντας», τότε τίς θεωρίες τών νέων φιλοσόφων μέσα από σχοινιέντες «άπερίφρακτα» άρθρα, τότε τίς φαρμακερές «κλαυσιγελικές» Ιστορίες θλιβερά σερβιρισμένες έν είδει χιούμορ, τότε τίς φωτογραφίες άστέρων της Ν. Δημοκρατίας, τότε τίς ειδήσεις τών διαφόρων χαλκείων - άλλοτε πάλι παρασιωπών - τας καιρία έννημερωτικά κείμενα, όπως λ.χ. ή συνέντευξη του Μπρέζνιεφ μετά τά γεγονότα του Άφγανιστάν;

Πολλοί άποβλέψαμε μέ καινούριες έλπίδες πρós τήν «Αύγή» τά τελευταία χρόνια. Φαίνεται πώς κίναμε λάθος...

Φιλικά Πάνος Πετρίτης

ΦΟΙΤΗΤΙΚΑ

• **Άπό τή φοιτήτρια της Ιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης Π.Ε.** έχουμε ένα γράμμα - διαμαρτυρία για τίς «προϋποθέσεις μεταγραφής» της στό Πανεπιστήμιο Άθηνών:

Άγαπητό «Άντί»

Είμαι μιά φοιτήτρια της Ιατρικής από τήν Άθήνα, πού είχε πέρσι τήν κακή τύχη, νά περάσει στό Πανεπιστήμιο της Θεσσαλονίκης. Λέω «κακή τύχη» όχι βέβαια εξαιτίας της ίδιας της σχολής - πού είναι πολύ καλή - αλλά άξαιτίας της ύλικής, ήθικης και ψυχικής ταλαιπωρίας πού υφίσταμαι, και έγώ και οί γονείς μου, έδω και ένα χρόνο. Δέν βρίσκω σκόπιο νά περιγράψω όλες αυ-

τές τίς ταλαιπωρίες, πού από μιά άποψη όφείλονται και στό ότι ή οικογένειά μου δέν ήταν σέ θέση νά δώσει τίς...250.000 ή και τίς...500.000 δρχ., πού μάς ζήτησαν οί κατά τά άλλα φιλότιμοι συνάδελφοί μου. Τέλος πάντων, προσπάθησα νά περάσω όλα τά μαθήματα μέ τήν πρώτη περίοδο, ώστε σύμφωνα μέ τό νόμο πού ήξερα πώς ίσχυε, νά πάρω μεταγραφή φέτος τό Σεπτέμβρη για τήν Άθήνα. Πραγματικά πέρασα τά μαθήματα, και έβγαλα μέσο όρο πάνω άπό 8. Είχα λοιπόν τήν έλπίδα ότι θά μπορούσα νά γυρίσω σπίτι μου. Άλλά πού τέτοια τύχη! Στο Υπουργείο Παιδείας μέ πληροφόρησαν πώς ό νόμος καταργήθηκε έδω και μερικούς μήνες...Μέ λίγα λόγια, έγώ πού πέρασα στή Θεσσαλονίκη μέ τό σύστημα - τσεκούρι τών εισαγωγικών, είμαι καταδικασμένη νά μείνω πέντε ακόμα χρόνια μακριά από τό σπίτι μου, έπειδή δέν είχα χρήματα ούτε για νά «έξαγοράσω» τήν κατοχή μου, κάνοντας άνταλλαγή μέ ένα συνάδελφο, ούτε για νά πάω στό έξωτερικό. Άντίθετα, οί συνάδελφοί μου πού πήγαν στό έξωτερικό θά γυρίσουν σάν «κύριοι» στά σπίτια τους.

Αυτά βέβαια δέν ισχύουν μόνο για μένα, αλλά και για πολλούς άλλους άξιους συνάδελφους μου, πού τά όνειρά τους για μεταγραφή ναύαγησην στήν έμπνευση κάποιου άρμόδιου του Υπουργείου Παιδείας.

Εϋχαριστώ για τή φιλοξενία Π.Ε.

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΓΩΝΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΛΛΑΓΗ ΤΟΥ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

Άθήνα 23/9/1980

Άγαπητό Άντί

Άπό τίς στήλες σου πληροφορήθηκα ότι χάσαμε τό Φώτη Άποστολόπουλο. Όσο περνάει ό χρόνος, τόσο περισσότερο συνειδητοποιούμε τήν άπώλεια. Σκέφτηκα πώς θά μπορούσαμε, παλιοί μαθητές, φίλοι και συναγωνιστές του, νά άφιερώσουμε έναν τόμο στή μνήμη του. Αύτή ή άναμνηστική έκδοση μπορεί νά έμπλουτιστεί από ένα βιογραφικό σημείωμα και από άναμνήσεις φίλων πού γνώριζαν τόν Φ. Α., καθώς και από αλετήματα ή έρευνες γύρω από τή γλώσσα, τήν Ιστορία και γενικότερα τήν παιδεία μας. Τελικά, πιστεύω, πώς κάτι τέτοιο θά ήταν τό λιγότερο πού πρέπει νά κάνουμε - έλάχιστη προσφορά στή μνήμη του.

Λάκης Παπαϊωάννου.

Μ. Άλεξάνδρου 53

Γιάννινα. τηλ. 28013

• **Ό φίλος άναγνώστης Α. Παπαϊωάννου** κάνει μιά πρόταση γιά νά τιμηθεί ή μνήμη του Φώτη Άποστολόπουλου.

ΑΝΤΙ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
Άθήνα 601
Τηλ: 732.713-732.819.

• **Έκδότης:**
ΧΡΗΣΤΟΣ Γ. ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δεινοκράτους 131, Άθήνα 601.
• **Υπεύθυνος Τυπογραφείου:**

• **Καλλιτεχνική επίμελευ.**
ΜΑΚΗΣ ΤΣΙΠΟΥΡΙΔΗΣ

• **Μοντάζ:**
Γ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΑΚΟΣ

• **Υπεύθυνος Διαφημίσεων:**
ΤΑΚΗΣ ΜΩΡΑΙΤΗΣ

• **Φωτοστοιχειοθεσία:**
«ΦΩΤΟΚΥΤΤΑΡΟ» ΕΠΕ
Υμηττού 219
Τηλ. 75.16.333

• **Αναπαραγωγή φίλμ:**
Ιωάννου - Τσούπρος και Σία
Δερβενίων 9, τηλ. 3604812

• **Έκτύπωση:**
Έργοστ. Γραφικών Τεχνών
Γ. ΑΝΕΜΟΔΟΥΡΑΣ
Ιασιού 5, - Περιστέρι. Τηλ. 57.22.201.

• **Κάθε ένυπόγραφο άρθρο εκφράζει τήν προσωπική άποψη του συγγραφέα του.**

• **Χειρόγραφα δέν επιστρέφονται.**

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Έσωτερικού

Έξαμ. 320 δρχ. - Έτήσια 640

Έτήσια Όργανισμών,

Τραπεζών, κλπ: 1.500 δρχ.

Γιά φοιτητές έκπτωση 15%

Έξωτερικού

Εϋρώπη - Μεσογ. χώρες:

έξάμηνη: άπλή δολ. 15

" " άεροπ. δολ. 17

έτήσια: άπλή δολ. 30

" " άεροπ. δολ. 34

Η.Π.Α. - Καναδάς - Άν. Άσία:

έξάμηνη: άπλή δολ. 15

" " άεροπ. δολ. 22

έτήσια: άπλή δολ. 30

" " άεροπ. δολ. 44

Αύστραλία - Όκεανία:

έξάμηνη: άπλή δολ. 15

" " άεροπ. δολ. 30

έτήσια: άπλή δολ. 30

" " άεροπ. δολ. 60

• **Έμβόσματα, έπιταγές:**

ΧΡΗΣΤΟΣ Γ. ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ

Δημοχάρους 60, ΑΘΗΝΑ 601.

• **ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ:** δρχ. 25

• **ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ:** ΤΙΜΗ δρχ. 40

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

• **για τά βιβλιοπωλεία**

της Άθήνας:

Στά γραφεία του «ΑΝΤΙ»

Δημοχάρους 60, τηλ. 732-713

• **για τά βιβλιοπωλεία**

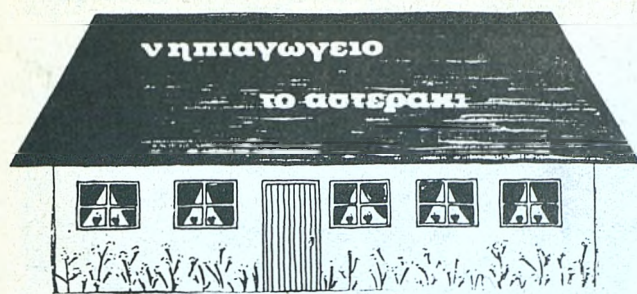
Β. Έλλάδας:

Βιβλιοπωλείο

Μ. Κοτζιά και Σία Ο.Ε.

Τσιμισκή 78, τηλ. 279.720

Θεσσαλονίκη

- Κοντά στο σπίτι σας και δίπλα στο Λυκαβηττό λειτουργεί το νηπιαγωγείο. «Τό αστεράκι».
- Μιά μικρή δαση μέσα στο τσιμέντο.
- Πρόγραμμα μελετημένο – Διδασκαλία και επίβλεψη από έμπειρο προσωπικό.
- Παιχνίδι και μάθηση σ' ένα περιβάλλον φροντίδας και αγάπης για το παιδί.
- Έλστε να γνωριστούμε και να συζητήσουμε για το παιδί σας.

Γκόλφω Π. Εύθυμιου

Βαλσαμώνος 4 και Άσκληπιοῦ τηλ. 6447830 – 3635419.

Πληροφορίες – έγγραφές:
Καθημερινά 9-1 π.μ. και 6-8 μ.μ.

P. PYLARINOS

ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΠΟΥ ΑΝΟΙΓΕΙ
ΝΕΟΥΣ ΔΡΟΜΟΥΣ

Σας περιμένουμε απ' τό Μάρτιο στό νέο μας κατάστημα, στή Σοφοκλέους 7-9 (άπέναντι από τό Χρηματιστήριο) όπου θά λειτουργεί και μεγάλη αίθουσα δημοπρασιών για κάθε είδους συλλεκτικά αντικείμενα, όπως:

**ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΑ
ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ – ΧΑΡΤΟΝΟΜΙΣΜΑΤΑ
ΠΙΝΑΚΕΣ
ΡΟΛΟΓΙΑ
ΠΟΡΣΕΛΑΝΕΣ κ. ά.**

Έπίσης, ή αίθουσα προσφέρεται σέ κάθε ένδιαφερόμενο για έκθέσεις, δημοπρασίες, γενικές συνελεύσεις, διαλέξεις κλπ.

● **ΥΠΟΓΡΑΜΜΙΖΕΤΑΙ**

ότι ή αίθουσα δημοπρασιών είναι 250 τετρ. μέτρα, μέ κλιματισμό και ότι κατασκευάστηκε ειδικά για τούς άναφερόμενους λόγους.

ΤΟ ΒΗΜΑ

**γι' αυτόν
πού σκέφτεται
έλεύθερα**

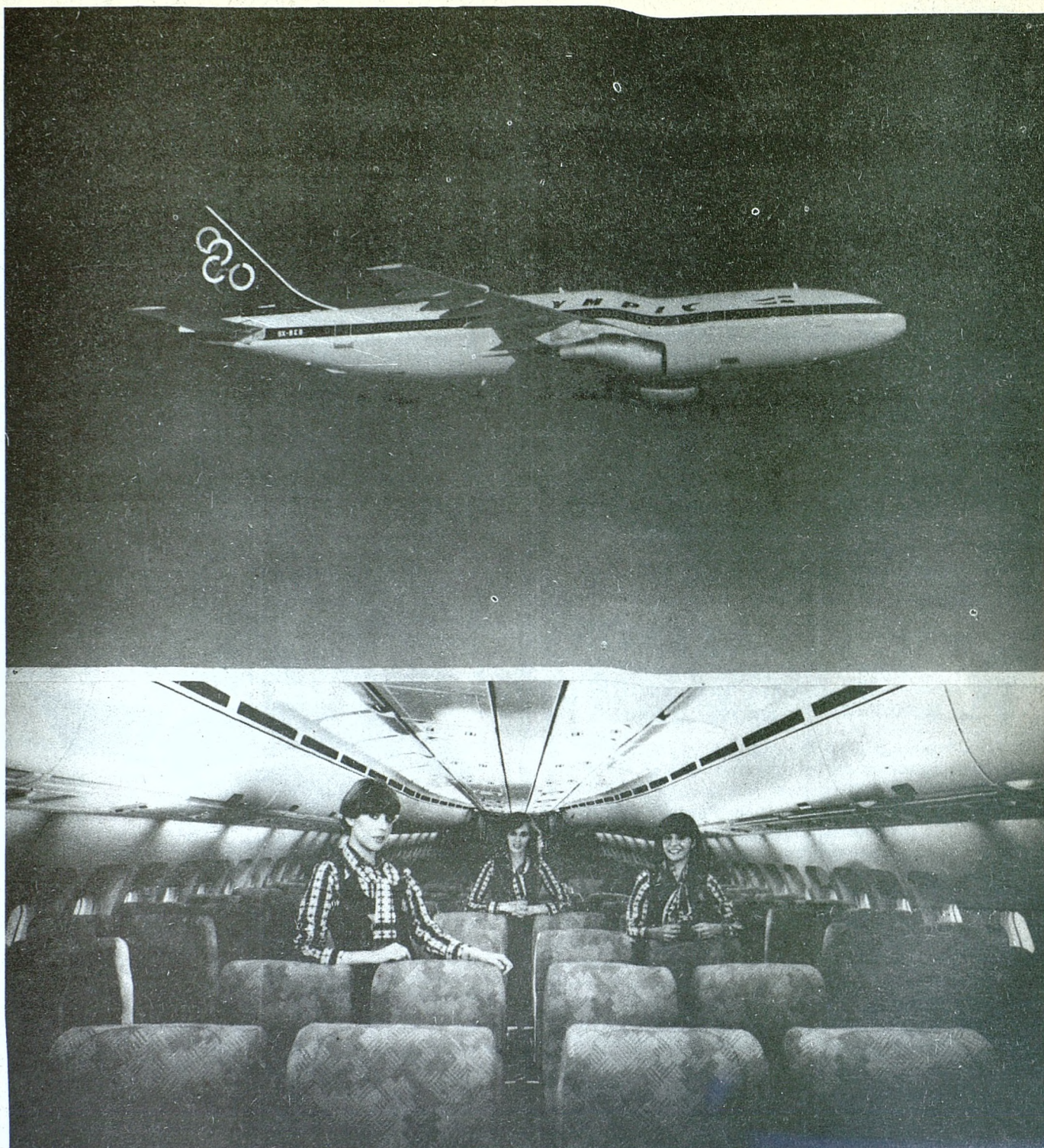

Atlantis

Τά πιο φίνα πουκάμισα,
στis πιο χαμηλές τιμές θά τά βρείτε
στή βιοτεχνία μας.

Ποιότητα και καλό γούστο.

ΠΑΡΑΣΙΟΥ 41 - 43
ΠΛΑΤΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ
Τηλ. 88.39.323

Ἀγαπητοὶ μας ἐπιβάτες,
Στὴν προσπάθειά μας νὰ σᾶς ἐξυπηρετήσουμε καλύτερα, φροντίσαμε νὰ εἴμαστε
ἀπὸ τοὺς πρώτους ἀερομεταφορεῖς τοῦ κόσμου πὺ πετοῦν μὲ **AIRBUS A300**.
Τὸ ἀεροπλάνο τῆς νέας γενιᾶς, τῆς ἄνετης μεταφορᾶς 255 ἐπιβατῶν, καὶ
πολλῶν ἐμπορευμάτων, μὲ τὰ λιγότερα καύσιμα καὶ τὸν λιγότερο θόρυβο.

Πετᾶξτε καὶ θὰ δεῖτε...

ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ
ΑΕΡΟΠΟΡΙΑ